IOS. QVERCETANI
DOCT. MEDICIQVE REGII.

AD VERITATEM HERMETICÆ MEDICINÆ EX HIPPOCRATIS VEterúmque decretis ac Therapeusi: necnon viuæ rerum anatomiæ exegesi, ipsiúsque naturæ luce stabiliendam, aduersus cuiusdam Anonymi phantasmata Responsio.

LVTETIÆ PARISIORVM,

Apud ABRAHAMVM SAVGRAIN, via Iacobæa, prope S. Benedicti.

CIↃ. IↃC. IV.

Cum Priuilegio Regis Christianiß.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

ILLVSTRISS. VIRO MAXIMILIANO BETHVNO, MARCHIONI DE RONY,

Secreti & interioris Consilij Senatori, centum cataphractorum equitum præfecto, Regij ærarij Gazophylaci & archinomo, machinis bellicis & operibus præposito, Pictonensis prouinciæ Prætori, Ios. Quercetanus S.D.

NON tantùm vulgari illo Græcorum prouerbio, Magnanime Heros, fides fit, χαλεπὰ εἶναι τὰ καλά: sed quotidiana etiam experientia satis supérque id ipsum testatur ac cõprobat. Ad hæc pulchra, non sine magnis sudoribus comparanda cum triuiales homines non aspirent, ad eámque etiam captus ingenii illorum appellere non possit: nil mirum si in ludicris quibusuis, pro cuiúsque animi impetu, & nullius, aut parui saltem momenti rebus immo-

rentur, ac plerúmque tempus ludant. At quibus grandia ac excelsa ingenia natura contulit longè maiora contendunt ac expediunt vt nihil nisi grande, solidum, ac constans meditentur: eáque sola, summis laboribus ac vigiliis, quæ aliter conquiri non possunt, vt præclarissima ac humano generi per quam vtilissima ac salutaria peruestigent, quibus sibi gloriam & humanæ Reipub. salutem pariant. Hinc quantis conatibus & quàm mira solertia ac industria, inter alios omnes, præclari Medici in assequendo scopo desudarint ex antiquorum & Neotericorum monimentis perspicuum est. Hæc siquidem scientia (Medicina inquam) præ aliis omnibus, secundum Theologiam nobilissima, abstrusissima, & humano generi vtilissima ac summè necessaria: cùm non obuia quæuis ingenia in sua adyta admittat: sed sola ea quæ perspicaci mentis acie & perferendis animi laboribus valent, amplexetur, ac in abdita suorum arcanorum penetralia introducat, mirum nõ est vtique si in ea à segnibus & crassis ingeniis penitiùs rimãda & effodiẽda tàm crassè ac turpiter hactenus erratum sit & adhuc peccetur. Quid enim aliud præstent eiusmodi homines, qui solis rerum corticibus & superficiei intenti, quid, in occulto recessu virtutis delitescit vel prorsus ignorant, vel si norunt, ingenij stupore assequi non possunt. Hinc tot tantæque in medendi arte difficultates: hinc perplexa & medicorum & ægrorum ipsorum anxietas: dum hi ab imperitis sibi metuunt: Illi coniectura tantùm, suæ artis ve-

genere instructus, quæcunque præclara sunt obuiis vlnis amplecteris & nouitatis ingeniosæ humano generi salutaris, arcanorúmque naturæ perscrutandorum studiosus semper fueris, vt sanè nemo augustissimo nostro ac potentissimo Regi occurrere potuerit, qui præ te ad tanta gubernacula, muniáque quàm grauissima obeunda, quæ tibi vt solertissimo ac ingeniosissimo, necnon fidelissimo demandata sunt ac concredita, deligi ac vocari potuerit: vnde quàm gratus & acceptus, tuo primũ Regi nostróque: deinde bonis omnibus viris eniteas, norunt qui animi tui magnitudinem, in rebus gerendis summam industriam, ac candorem, addo & fœlicitatem comperta habent. Hoc si beneuolo animo, & candida frõte, munusculum exceperis, amorísque tui honore me dignatus fueris totum me tibi deuinctum habebis, maioráque aggrediendi & tibi moram gerendi, volenti ac currenti etiam non paruos stimulos addideris. Vale.

Tui obsequentissimus
Ios. Quercetanus R. M.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

VLTOS in hac Vrbe locupletes ac fide dignos ex Collegio etiam Medicorum, testes possum producere, amice Lector, quibus cum priuatim laborem meum, ac opus hoc, prout frustratim ipsum parturiebam, cõmunicaui, qui certam fidem faciant ipsum post duos menses ab edita quadam Anonymi cuiusdã Apologia, in librũ meũ nuper à me editũ, perfectũ ac omnibus suis numeris absolutum fuisse, in cuius operis perfectionem, Vt ingenuè fatear, non leuiter commotam fuisse mihi bilem assero, tantaq́ ira percitum ac raptum fuisse, Vt nullos non dies noctésque integras ac prorsus insomnes impẽderem quò quàm aptißimè iustam calumniarum in me ab Authore illo apologetico detortarum, Vltionem molirer, & à me eluerem, quod eo stomachosiùs ferebam, quòd citra omnem ansam in me anteà perpetuò ac sui eiúsque collegarum cultorem, nulliusque offensæ authorem insurgeret: Quod satis scripta mea testantur, in quibus semper honorificam de illis mentionem hactenus feci, & si quæ mihi fuerint cum illis incundæ ac coniungendæ consultationes, priuatimq́ cum eis conferendum, nullum non candidi amoris erga se mei argumentum experti semper sint, reiecto semper dißimulato illo habitu, quo amicitiarum laruati proditores, aliud intus aliud in cute promittunt. Præterea in nostris consultationibus, nunquam me à regia illa, lataq́ dogmaticorum Via deflexisse, obseruarunt, nec quicquam nouationis studio, aut immutationis Hippocraticæ Medicinæ prolatum à me esse, bonâ fide testari possunt, Vt hinc colligere promptum sit,

quæ à me (noua vt volunt) in illo meo scripto de priscorum Philosoph. Medicinæ materia, &c. explicata sunt, non ad euersionẽ Gallenicæ scholæ, sed illius potiùs, ac theorematum medicorũ illustrationem, pro meo marte instituta ac cõscripta fuisse. Huiusmodi interpretes fuerũt Lullus, Rogerius Baccho, Riplæus, Rupecissa Cristophorus Parisiensis, ac pleriq; alij magni nominis ac celeberrimi Medici & Philosophi: qui tamen cùm de balsamica illa & vniuersali medicina obscurè nimis & cum longis anfractibus ad celandum artificium loquuti sint, ego candidiore animo ductus, qui Dei gratiâ eorum scripta non sine fructu perlegi, posteritati illa enucleare, & publicam vtilitatẽ sic promouere studui: nec alio animo id agressus sum, quàm vt Tyrones, & in hac schola (quam scio ad ornamẽtum medicinæ dogmaticæ multum conferre) minùs versati, parata quodãmodo via assuescerent, & præ vt ex vsu esse animaduerterent, nostra vestigia sequerentur. Quorsum igitur sic mihi malè ominetur Anonymus, quasi antiquam medicinam strangulare, & funditùs eam diruere, nouísque propositis remediis antiquorum vsum explodere instituerim. Quod quàm sit à veritate alienum, satis superq́; testantur cõsilia mea iam edita & edenda, & quæ à me suscepta est, ac propemodũ absoluta Pharmacopæa dogmaticorum restituta.

Cùm igitur totis viribus hactenus desudarim, & studeam adhuc vtilitati publicæ consulere, medicamq́; artẽ pro sparta mea decorare ac locupletare: nunquid ingrati animi crimen subeant illi, qui auocare studiũ meum, & in peruersum sensum detorquere inuidiosè nimis cõtendunt? Quod cùm fecerit omni pudore abiecto ac verecũdia Anonymus quidã, suppresseritq́; idcircò suũ nomen, quòd præter ignominiam nihil esset, inde reportaturus

(cuius tamen adhuc nomini parco ob senectā) etsi per se satis ex natiua inuidia sese agnoscendū præbet, quâ non censura & castigatione dignus sit tàm temerè in me scriptaq́ mea debacchari sit ausus, quæ nullam in quenquam offensionem continent, Christianíque præscriptas leges in proximum seruant.

Nec velim hîc à me querelas intendi, quod scribendi libertatem in aliorum scripta cuiquā velim eripere. In omnibus enim artibus ac scientiis, vltro citroq́ contrariorum argumentorum dimicationibus, veritas meliùs enucleatur ac innotescit: sed quòd in personas ipsas inuehi, & sese mutuis conuitiis incessere ac confodere sit nefas, planéque philosopho homine, ne dum Christiano, indignum.

Quod ad nos attinet tales re ipsa non sumus, quales nos falsò & iniquè describit Anonymus, cum contra testimonia satis copiosa ac luculenta, nostræ vocationis à celeberrimis omniū totius Europæ Academiis habeamus: si tamen prorsus furores & impetus animi coërcendi, non habet in se potestatem, sobrietatem saltem senectus illius ac modum seruare potuit & debuit, necnon Regis ipsius obseruantia ac respectus, fræna Anonymo inicere, qui nos dignos iudicauit, quos in consilium suæ valetudinis, & in numerum suorum ordinar. Medicorum admitteret, eligeret & retineret. Quàm autē sit ille prostituti pudoris at verecundiæ satis hinc constat, vt qui etiam ex nostris collegis vnum ausus sit malâ fide incusare, quasi de industria & consulto, honesto cuidam viro, officiario Regio, aut vt scribit Anonymus, Scribæ Pratorij Parisiensis, interitum accelerarit ac præcipitarit, ne qui vacantibus, vt vocant officiis quæstus in scriniis Regis desideraretur, tempestiuè illū suis hæredibus vindicaret, & ærarium eo regium

piùs apud me earũdem petitionẽ iterauerit, sibiq́ erogari scripserit, quod feci, idq́ per manus cuiusdam iuuenis Chirurgi, cuius famulitio vsus erat quiq́ adhuc in hac vrbe est. Is veritatis per me assertæ cum aliis fide dignis testimoniũ exhibere poßit, si opus est, vt me istis calumniis falsò obiectis liberem, eáque criminatione expediam, quâ triginta aureis nũmis à me vẽdi falsò proclamatur, cùm apud omnes propemodum earum mea sit summa benignitas, vt testari poßint omnes huius regni optimates qui me norunt.

Sed quis tandem fuerit eiusmodi mendaciorum ac contumeliarum finis? En denuò paucis ab hinc diebus certior factus sum, in peius omnia ruere, esseq́ medicastrũ quendam, qui verius negotiator, ac peregrinarum mercum nundinator, quam doctor medicus dicẽdus est: cuius tanta fuit impudentia, vt non ita pridem nomen meum ad principem quendam detulerit, apud eumq́ de fama mea, quãtũ potuit, detraxerit, empiricum me cõtemptim vocitãs: obitusq́ causam præbuisse cuidam nobili, de Liremont Castelleti custodiæ ac moderationi à Rege præfecto: sic audacter & impunè cum impudentia ac mendaciis, rabiosa quadam petulantia mihi insultans: quùm secus acciderit quàm impurus ille verbero calumniatur: siquidem is ipse nobilis, quem à me iugulatum mentitur, postquàm frustrà ab aliis auxilia expertus esset in cura sui morbi, méque tandem in subsidium vocasset: quùm totus Cacochymia scateret, ac ad hydropem esset propensus, nihil citra alicuius socij consilium tẽtare volui (qualis est mihi mos, semperq́ fuit vel in ipsis etiã leuißimis morbis) idcircò accitis mecum D. Seguino & Majerno Medicis celeberrimis in societatem curationis, ex eorúmque consilio meoq́ præscriptis remediis & exhibitis, tandem æger conualuit, ne dum vt

obierit, integræque valetudinis per annum perstitit aut amplius? At cum in hanc vrbem rediisset, & in ea per aliquot menses negotiis distractus moratus esset, indicto nobis hoc est D. Maierno, mihiq́ conuiuio, in quo plures eius agnati ac amici nobiles vnà nobiscum epulabantur, sequente nocte peripneumonia lacessitus acutissimo morbo, & tūc nobis epidemico: eaq́ semper ingrauescente dum in dies magis magisq́ premeretur, ac à nobis D. inquam, Seguino, Maierno & me, quàm diligētissimè fieri poterat curaretur, septimo die, huiusmodi morborū critico, expirauit. Quod cùm ita sit, vtre vera est: quod in me medicaster erroris aut sceleris crimen intorqueat, cuius falsitas ab omnibus qui nos in cura coniunctos viderūt, in eius caput nō retundatur? At facessant eiusmodi conuiciatores, ac quales sunt in eodē statu permaneant, perpetuo silentio potius obtruendi, quàm illorū nomine lingua inficienda. De me, quantum volent, detrahant, si lubet, quorum calumnias floccifacio, vtq́, labores & industriam meam, qua mihi cōstās fama cōparata est, concutere aut inficere nequeāt. Sic enim apud exteras nationes vsque adeò accepta ac grata sunt scripta mea, vt satis gloriæ aut famæ inde, cui isti vix intra suos lares cogniti, officere nequeant, reportasse mihi sit satis.

Cæterum Anonymus priore sua censura non satis errata Typographi agnouerat aut obseruarat, duo porrò aut tria addere visum est, in secunda quadā eius Apologia, quâ Anonymus satis nomen suum apertè exprimit, ex linguæ suæ virulentia: de quibus vt infantes festucis aut nucleis colludentes, victoriam animosè tanquam de re graui ac magni momenti persequuntur, sic ille triumphum referre gestit, ac magnam gloriam inde sibi pollicetur. Fatuus admodum ac nimium hebes qui

Typographi lapsuum excusationem, quos grauissimis impedimentis sedulitati eius obsistentibus æquissimè ascribit, & quorum veniã deprecatur, non expedit, aut impudenter dissimulat. At quæ tãdem grauiora notat errata Cẽsor iste noster & adijcit? Sales scilicet nõ salia esse dicendũ, balsama nõ balsamus. Si perstitisset in sua παιδοτριβείᾳ, nondũ omnem deposuisset sui Dictionarij nec grammaticaliũ Elymorũ memoriã. Addit porrò nos palatui dixisse pro palato, & cùm de Paracelso loquerer, sic scripsisse: Me non sibi aduocatum constitui, quasi non fuerint procliuis lapsus in defectum literæ t, pro constituit, & literarum μεταβολῆς ui pro o. Sed ista vsque adeò puerilia sunt & ridicula, vt villicum magistrum subulcos docentem redoleant potiùs quã doctum virum referant.

Longè Anonymum nostrum magis decebit scriptorum meorum sententiam in Philosophi modum, rationibus scilicet validis ac prægnãtibus oppugnare, quam grammaticuli partes subeũdo verbis & syllabis affigi. Attentè potiùs videat, ac ingenij sui acumen intendat ad quædam paradoxa, quæ in hoc scripto ei concoquenda proponuntur: quæq; eius Philosophiæ prorsus refragari videntur otiosè ac categoricè respondeat, non autem vnica hora stringendo ligas vt ampulosè gloriatur: neque ampliùs nobis in responsionem veterum libros & scripta obiiciat: Quibus si nihil validiùs habeat, desinat ille nobis ea transcribere, quibus quàm sibi notiora & magis familiaria esse credat, nihílque noui ex citatis ab illo authoritatibus Galeni aliorúmque Philosophorum addicere nos per illum posse, qui à iuuenilibus annis toties eorum scripta euoluimus ac contriuimus. Quod verò ad elementorum materiam attinet, quæ vulgo vltro citróque agitatur ac dicertatur, huius

argumenti nihil poßit nobis obtrudere, quò longè plura à nobis, quinto mei magni ſpeculi libro, ſcribi ac doceri non videat. In cuius lectionem (ac præcipuè illius, cui ſecundam manum admoui) ſi animum appellat, & omnia accuratè perlegat, ibi animo aduertet, ni totus planè cæcutiat, hoc argumentum mihi eſſe familiariſsimum: & multa in eo contineri, quorum hactenus fuerit ignarus: vnde ipſum pudeat ſui tàm iniqui iudicij, quo me prorſus ignarum & vilem tyronem ac empiricum pronunciat. Sed libenter vt Chriſtianum decet, ei aliiſque ſimilibus, citra vllum vindictæ ſtudium ignoſco ac condono.

Cæterùm excuſabis Lector, ſi placet, quod iuſta indignatione in quandam verborum acerbitatem hac in mea reſponſione proruperim: obteſtans Deum me non in probos huius percelebris ſcholæ medicæ doctores, quos tanquam patres ac fratres ſuſpicio & colo, ſed tantùm in ſolos, eóſque proteruos quoſdam calumniatores in me tàm acerbis conuitiis & tàm iniuſtè vibratis inſurgentes, iuſtè & meritò exacerbari.

IOS.

IOS. QVERCETANI DOCT. MEDICIQVE REGII.

AD VERITATEM HERMETICÆ Medicinæ ex Hippocratis etiam veterúmque decretis, ac therapeusi propugnādam, Aduersus cuiusdam Anonymi Phantasmata Responsio.

Cap. I.

De legitima Authoris Vocatione, & Medicinæ Hermeticæ antiquitatis comprobatione.

VERITAS odium parit, (dicebat summus ille Orator Cicero) quo fit, vt ad eam pauci anhelent, atque nisi quos æquus amauit Iuppiter, attingātq; eius fastigia montis. Idcircò vix liber à me nuper liberè editus, prodijt in lucem quum ab Anonymo quodā veritatis osore, extemplò iaculis est impetitus: & quo minus fructum ferret, qui tenebras mentis discutiat, nullum non lapidem mouit, ac indies mouet, vt ex consortio

hominum excludatur. Is partim in argumentum ipſum libri, partim in me authorem, tanquam ἀνίατρον, aut ἀπατροσυνάγωγον, vt ſentit, inuehitur, peruersè confingens inauditam hactenus opinionem & noua dogmata in medicinam intrudi, Hippocraticis & Galenicis decretis damnatis ac eliminatis. Hoc nomine & omnes mecum ſpagyros, & artem ipſam Chymicam, in inuidiam omnium trahere, ac odium contendit: vt ſiniſtra de veritate medicinæ noſtræ, ab omnibus concepta opinione, tanquam nouarum rerum ſtudioſi, ſectarij ac ψευδοϊατροὶ ab omnibus explodamur & exterminemur. Sed quàm iſta ſint à vero aliena, vel ipſe noſtri libri titulus apertam fidem facit: vel ſi iudiciosè legatur & æquis animis examinetur, progreſſus lectionis illius, conficta prorſus fuiſſe ab illo mendacia demonſtrat. Cuius telis vt Clypeum obtendam, quo me tuear, quóque eius calumnias, & iniqua iudicia, indictâ causâ, & inſcitè nimis, in me lata, retundam: atque vt iſti calumniatori os occludam. Primò ſciat ille velim, iniuſtè legitimam meam à ſe vocationem aut incuſari, aut malitiosè ignorari, cùm iam à multis annis Lauream in Ampliſſima & Celeberrima Baſilienſi Academia, ſtudiis meis debitam, reportarim. Vbi è re etiã fortaſſis fuerit illius, addiſcere, quantum Celebris illius Academiæ ſit Ornamentum: quot antiquitatum monumentis ea decorata ſit, quótque doctiſſimorum totius Europæ virorum luminibus refulgeat.

Hoc præsidio, legitimâ vocatione nostrâ propugnata, cætera Anonymi nostri conuitia securi, parum aut nihil moramur. Veruntamen cùm nouitatis idem, hanc, quam Hermetici, seu potius veri dogmatici, mordicùs retinent opinionem, insimulet, méque idcircò, vt illius acrem assertorem in contemptum trahat, & tanquam transfugam respuat, cruci ac inferis deuoueat. Primùm, vt pro me dicam, palàm fateor, me iureiurando Academiæ illi præstito, obstrictum esse, ad Partes Asclepiadarum tuendas, cuius infractor viderer, nisi me Asclepiadis discipulum agnoscerem, & magno illi Dictatori nostro Hippocrati, cuius doctrinam sequor, & scientiam suspicio veneróque, debitum honorem, quem voui, tribuerem. Fateor enim, ab ipso omnium primo instauratam, ac corroboratam fuisse medicinam, quæ âlioqui caduca, imbecillis, totáque velut dissuta ac lacera, iacebat. Cuius vestem partésque vndequaque collegit & resarciit, ipsámque in eum ordinem redegit, vt ex certis illius constitutis præceptis, iísque subtilissimis ac acutissimis, corpus quoddam eius constituerit. In quorum tamen Præceptorum explicatione, aut bona eorum parte, altero Oedipo aut Doctore, intellectu ac iudicio acutissimo prædito, sit opus. Quæ idcircò tenebris inuoluit, ne vulgo aut plebeculæ, hoc est profanis & indignis hominibus innotescerent: ac ab iis medicina, ex qua tantam gloriá, à primis vsque patribus ac maioribus, longâ serie, tota stirps reportauerat, vt ad cæ-

los etiam ſupremos eueheretur, ac diuinitatis titulo ſuſpiceretur, cognita indignè exciperetur, tandémque ignominiosè proculcaretur ac defœdaretur.

Verum quidem eſt Hippocratem, totámque eius ſtirpem (quod & plerique alij præclari celebréſque Philoſophi factitarunt) ab Ægyptiis, pulcherrima & præſtantiſſima quæque ſcientiarum dogmata, hauſiſſe & mutuatos eſſe. Cui idcirco genti prima debetur gloria, cognitionis Aſtronomiæ, curſuum & cōuerſionum aſtrorum cæleſtium, totiúſque diſciplinæ Mathematicæ, aliarúmque id genus ſcientiarum, vt & Medicinæ, quibus tàm præclara dona accepta ferenda ſunt. Generalis verò totius vniuerſi cognitio, vni illi præ aliis omnibus admirando Hermeti Trimegiſto, à Strabone L. Geographiæ vltimò adſcribitur. Cùm ſic loquitur, Thebanos Sacerdotes Aſtrologiæ, Philoſophiæque omnis cultores, artium inuentionem, Hermeti illi, ſiue Mercurio Trimegiſto, imprimis tribuiſſe. Quod idem à Diodoro Siculo confirmatur, qui Ægyptiis primum locum, & primam ſcientiarum inuentionem arrogat, ſiue clementia cæli, ſiue terræ felicitas & bonitas id illis tribuerit. Quos etiam omnium antiquiſſimos, & primos curſuum ſyderum obſeruatores, multarúmque aliarum artium, ad vitam humanam facientium, imò etiam ipſius Medicinæ, inuentores prædicat & celebrat ad vnum Hermetem, ſeu Mercurium, iſtorum omnium gloriam referens, vt qui etiam omnes vel ce-

lebertimos totius Antiquitatis viros, in sui admirationem & cultum rapuerit, ídque ob admirandam, quam in eo suspiciebant omnes, scientiam, quam nobis etiam, diuinis scriptorum monumentis testatam reliquit. Inter magnos autem seculi huius Viros, Illustriss. Franciscus D. de Caudale, ex nobilissima antiquissima & potétissima familia de Fois oriundus, exhibuit nobis, paucos abhinc annos, diuina ipsius Trimegisti videnda opera: vbi etiam Interpretis & Enarratoris ipsius excellentia fidésque ac acumen ingenij perspicua fiunt. Iessenius à Iessen Vir Celeberrimus, scripsit etiam in eundem Hermetem.

Atqui nil mirum nunc videri debet, si, qui ex antiqua illa Hermetis stirpe propagati sunt Hermetici nostri, inter veteres ac eruditos philosophos ac medicos recensendi sint. Ad quorum tamen scholam solos Verberones, agyrtas & Empiricos nebulones accessisse, falsò criminatur homo iste sedentarius, qui ne latum quidem vnguem, à laribus & focis recessit, vt peregrinationes in exteras & longinquas Regiones discendi causâ susciperet, Platonis aliorúmque multorum exemplo, qui nullis itinerum laboribus, & Regionum traijciendarum molestiis pepercerũt, vt magnum illum Yarcham, ex aureo suo suggesto docentem, audirent, quo tunc temporis, in Hermetica disciplina versatiorem & exercitatiorem nullum ferebat orbis. Quam quidem deinceps doctrinam temporis successu, & perpetua seculorum serie, non tantùm celeberri-

mi quique Philosophi, sed nobilissimi etiam Viri Principésque primarij, tum Græci, tum Arabes & Latini magno studio amplexi sunt, infinitíque Doctores, Professores Celeberrimi Medici, hodie quinetiam amplexantur.

Attamen certum est, veteres vtique, quamuis magnos eos & fortes agnoscamus Athlantes, nec potuisse nec dixisse ita omnia, vt nihil intactum reliquerint: Quin multorum ipsi ignari & imperiti fuerint: aut in his quæ calluerunt & præstiterunt, multa reprehendi & emendari possint. Nam (vt boni illius Guidonis vtar verbis) Infantes sumus, humeris illorum insignium Gigãtum altis superuecti & gestati, vnde non tantùm ea, quæ eis visa sunt, intuemur, sed plura quoque alia perspicimus. Absit enim vt confingamus, artem medicam supremum perfectionis verticem attigisse. Quod ne ipse quidem magnus Dictator Hippocrates agnouit, quùm in ea, quam ad Democritum dedit, Epistolâ subscribit, & ingenuè fatetur, nuspiam absolutam Medicinæ speciem inueniri, nec in quoquam se vnquam perfectam deprehendisse.

At dicet Anonymus, Celebrem illum Pergamenum, sexcentos, circiter post annos ab Hippocrate natum, eam extremam manum apposuisse, quæ ad integram & omnibus suis numeris absolutam perfectionem requirebatur. Nolim ego minorẽ, quàm tu Anonyme vel alij multi, tanti viri meritis honorem tribuere, Cuius & ingenij acumen & subtilitatem, nec non scientiæ altitudinem admiror ac suspicio.

Attamen, si ad superos redierit, nullo pudore, ad plerosque magnos doctósq; viros, eiusdem cum eo sortis ac Professionis, audiendos (à quibus, quæ incognita haberet, addisceret) maiore adducatur, quàm olim aliquando ad innumeros alios vel imperitissimos, nulliúsque Eruditionis homines discendi causâ accesserit, vt ipsemet lib. de Simp. testatur, se nempè Piscatores infimæque sortis alios homines & plebeios aliquando huiusce rei causa cõsuluisse. Vbi prẹterea ingenuè fatetur (cùm de argento viuo tractat) se nullum ipsius vel intrò sumpti, vel foris admoti fecisse periculum. Quin etiam ipsemet magno errore credidit aliud esse ab argento viuo hydrargyrum, opinatusque est soluti esse (instar auri potabilis) in aquam argenti medicamentum: Vnde liquet, quàm parum in naturæ metallicæ cognitione esset versatus, qui ignorarit Hydrargyrum vnum & idem esse cum argento viuo indiuiduum. Quod nemo in dubiũ vocat, nisi qui ita pertinaciter in verba Magistri iurarit, vt nigrum credat esse album, & albũ vicissim nigrum, si ita Magistrum pronunciantem audiuerit, quod magnum est imbecillioris ingenij argumentum. Nam quemadmodum illos grauiter peccare censemus, qui venerandorum antiquorum errores, nouis quibusdam insaniis obruere conantur, vt multi Agyrtæ, Empirici & Impostores (qui se Paracelsistas profitentur ac prædicant) faciunt, quíque huic vni & soli auctori abditarũ rerum causarúmq; cognitionem, mysteriorum inuentionem, re-

mediorúmque omnium legitimam pręparationem, ſuperciliosè nimis falsóque adſcribunt. Sic illis igne & aqua interdicendum, qui ſat habent, modò vbique Galeni nomen eructent, etſi ratio reclamet, mordicúſque tenent illum nihil ignoraſſe, & ad ſupremum perfectionis gradum Medicinam perduxiſſe. Apprimè igitur Iuriſconſultus quidam re & nomine ampliſſimus, ſcripſit; Temeritatis notam eſſe, Viros Sapientiæ gloriâ conſpicuos, vel ſtatim errori ſubdere, vel quod temperata reſolutione placari poterat, velle ſubuertere. At docti contradicente Veritate non verentur ſæpènumero priſcis contradicere, & perinde atque propoſitis gloriæ præmiis, cum ipſorum magnitudine certare.

Sed ne falſi ab Anonymo noſtro inſimuler, quòd tot, tantos, tàm graues doctóſque viros, Hermeticos inquam Medicos, etiam hodie florere & viuere dixerim, qui tantùm abeſt vt aſpernentur aut damnent (quod cum noſtro Anonymo quidam alij temerè & citra Cauſæ cognitionem faciunt) tàm elegantes arcanorum veræ & antiquæ Chymiæ, aut Spagyricæ artis inquiſitiones, quæ ſemper fuit Medicinæ noſtæ decori & ornamento, vt eam tanquam genuinam, & medicinæ partem neceſſariam non minoris faciāt, nec ſegniùs laudent, quàm illaudatam illam & adulterinam agyrtarum, ſufflonum & Empiricorum, atque id genus aliorum, reſpuant & explodant. Attexam hîc Catalogum illorum, qui mea ætate floruerũt, & cum quorum multis in peregrinationibus

meis, consuetudo familiaris mihi intercessit, vel coram, vel per mutuas literas, aut per eorum Commentarios.

At hîc primum ordiar à Claris. Viro N. Brithmanno, olim apud Colonienses Doctore Medico Celeberrimo, quo hospite ac hospitio ad decem menses apud ipsum vsus sum, & cum quo mutuas manus in opus & vigilias tam præclaræ artis contuli. Cui ingenuè, vt & magno illi Petro Seuerino Dano, prima & elegantiora meorum in hac scientia studiorum rudimenta accepta fero. His duobus luminibus duo alia lumina adnectam, Cratonem Imperat. Archiatrum, & Guinterium Anderuacum Imperatoris Medicum, vtrosque viros de re medica benè meritos. Quorum alter ex professo scripsit librum de Veteri & noua Medicina, quemque familiariter Argentinæ noui, ab ipsoque multa arcana chymica decerpsi. Adiungam præterea Theodorum Zuingerum, Felicem Platerum, Isaacum Bellerum, Nicolaum Stupanum, omnes in celebri Basiliensi Academia Medicinæ Doctores & Professores, literatis omnibus ex recondita sua doctrina, & multiplici scientia venerandos & admirandos, ac omnibus passim, Medicorum nostri sæculi Coryphæos habitos ac decantatos, quos ego pariter, vt venerandos meos Præceptores agnosco & colo. Præter illos Basileæ etiam cognitus mihi est Arrogosius Imperatoris Medicus. Ruscalonius Medicus Illustriss. Principis Electoris Comitis Palatini, Bulffius, Sterpi-

nus, Auberius, Benardus, Pænotus, Genādius, Camillus à Camillis, percelebres omnes ac præclari Physici Medicíque, partim in Heluetia, partim in Italia, quorum nōnulli defuncti sunt vita, reliqui vitali aura adhuc perfruūtur. Quos verò alios aut coram, aut ex fama, & doctissimis eorum scriptis, noui, quorum adhuc maxima pars in Germania floret, ij sūt, qui sequuntur: Duncanus Leldelius Med. Doctor & Professor Acad. Helinstadensis. VVechius, Ioann. Ratzenberger Med. Henrici Iulij Ducis Brunzuicensis. Henricus Faber Med. Ducis Saxoniæ Ioannis, Guillelmus Venatenus D. Med. Moguntinensis. Iacobus Alstein de Haldesleben vtriusque Med. Doctor percelebris, mutuâ amicitiâ mihi coniunctissimus. Franciscus Parcouius Med. Ducū Brunzuicensiū. Ioannes Linck Med. in Zeith. Andreas Libauius Halēsis Sax. Medicus Doctor celeberrimus, rerumq; naturaliū perscrutator fidissimus & diligentissimus, veræ Chymiæ defēsor acerrimus, cuius doctissima scripta, si Anonymus noster perlegisset, nō ita in verā Chymiā debacchatus fuisset. Hieronymus Rensnerus Medicus clarissimus, qui librū de Scorbuto verè aureum nuper edidit, in quo inter reliqua enucleatur, quo modo iuxta Hippocratis Galenique Therapeusin, selecta spagyricorum magisteria tutò administrari possint. Ioannes Montanus Strigiæ in Silesia D. Medicus. Martinus Coppus Med. Magdeburgensis. D. Medicus. Lauinius, arctissima mihi amicitia iunctus, vir vtique lite-

ratiſſimus, qui poſt multas peregrinationes cum Illuſtriſs. Barone à Zerotin peractas, ſedem ſuam tandem Pragæ fixit, Imperatoris Cæſaris Auguſti Medicus. Heliſcus Rofſlin, Medicus & Phyſicus Haganoæ Alſatiæ. Ioannes Ludouicus Hauuĕreitterus Argẽtinæ Doctor & Profeſſor Phyſicus. Eberbergier Argẽtinæ etiã ordinarius Phyſicus. Itẽ Nithmãmenus Argẽtinę quinetiã Doctor Medicus. Ioannes Schenchius à Graffenberg Friburgi Briſgoniæ Medicus. Ioannes Mochius in eadem Vniuerſitate Profeſſor. Ioannes Hartmanus Bergerus D. Medicus Francofurti ad Mœnum. Nicolaus Moſanus Medicus Illuſtriſs. Principis Landgrauij in Heſſia. Martinus Rullandus, eiuſque filius Ratiſbonæ. Eliſeus Roſlim Hagenouiæ. Carolus VVotſelius Phyſicus in Repub. Vratiſlanienſi. Ioãnes Heyden, Illuſtriſs. Principis Anhaltini Medicus. Hermanus Brichmannus, Colonię Doctor Medicus. Crollius, D. Med. inſignis amicus meus Henricus Conradus D. Medicinę Hamburgi. Ioannes Kume Gaſtronij. Franciſcus Rentzius Pomeranus in Morauia. Fridericus Egſius Alſata in Reinfelden. Ioannes Terrentius Sueua, & multi alij mihi vel familiaritate vel nomine noti, viri tamen clariſſimi, & omnes celebratiſſimi doctiſſimíque Medici. Quid ſilentio ne præteribo noſtri ſeculi duo lumina, Ioannem & Caſparum Bohinos, ſummâ mihi amicitiâ coniunctos, hunc quidem Illuſtriſſimi Ducis VVittenbergenſis Medicum, & Botanicorum dictatorem: alterum verò in

Academiæ Basiliensi Anatomicum Professorem? In extremo hoc Germanorum Hermeticorum seu verè dogmaticorum agmine collocandi mihi veniunt celeberrimi duo viri, ætate quidem iuuenes, at in hac scientia prudentissimi senes, ac in hoc certamine generosissimi fortissimíque Athletæ, omnium Medicorum duo futura Lumina, Iacobus Zuingerus, magni illius Theodori olim, inter ætatis suæ sydera fulgentissimæ stellæ filius, qui amicitiæ Paternæ hæres, sicuti bonorum, & virtutum, sui amoris me participem fecit. Quibus nominibus clarissima illius fama, non solùm ad Germaniã, sed & Italiam peruolauit. Alter est Henricus meus Kerlerus, qui mecum degit per aliquot annos, meíque vel in Peregrinationibus meis, vel in fauo meo Spagyrico, ἐργοδιώκτου officio fungebatur: Ac mihi tanquam fidus Achates semper astitit. Qui à me discedens, cùm lustra quinque nondum superasset, in Galliæ nostræ percelebri vrbe, & Veterum Romanorum Colonia illa Nemausensi, Philosophiæ publicus Professor, sub Regis stipendio incredibili omnium applausu, militauit. Atque etiam vt Eruditione, & partibus omnibus Medicinæ clarus, doctissimis & maximis quibusque huius æui luminibus, tum Monspessuli, tum alibi innotuit, qui prçter diuersarum linguarum studium, Spagiricę etiam artis, ac scientiæ Hermeticæ, Hippocraticæque Medicinæ nucleum contrectauit, Doctórque Medicus magno cum honore Basileæ proclamatus, recep-

túſque fuit. Nam inter alias gentes,quę literarum omnis generis,ſtudiis, ac præſertim Spagiricæ arti incubuerunt, vna ſemper Germania, omnium ſeculorum memoria,clariſſimis id genus viris feliciſſima fuit,matrixque ac mater maximorum totius orbis ingeniorum feraciſſima ſemper habita eſt. At quî non ſit eiuſmodi viris fæcunda, quum Imperatores & Principes ſemper habuerit huius ſcientiæ fautores & Męcenates, nuncque adhuc habeat Rhodolphum huius nominis ſecundum Imperatoriâ Majeſtate auguſtum : qui & ipſe tam raræ, pulchræ, atque elegantis ſcientię & artis amantiſſimus eſt : nec non Sigiſmundum Regem Poloniæ, Sereniſſimos item Principes Archiepiſcopum Coloniēſem, Ducem Saxoniæ: Marchionem Brandeburgenſem, Sacri Imperij Electores : Illuſtriſſimos quinetiam Principes, Carolum, Ducem Sueciæ ,Henricum Iulium, Principem Brunſuicenſem. Mauritium Landgrauium Haſſiæ. Vdabricum Megapoloniæ Principem. Ferdinandum Ducem Bauarię, Marchionem Badenſem. Principes Anhaltinos omnes Iulium Epiſcopum Herbipolenſem, Ducem Franconiæ, & alios pleroſque magni nominis Heroës, tam exquiſitæ ſcientiæ propugnatores,ac ſedulos cultores.

Nec alia Regna, nationes, prouincias doctiſſimis eiuſmodi Viris (& ſi rarioribus) orbatas autumandum eſt. Siquidem Italia ſuos habet, Iulium nempè Cæſarem, Claudinum Profeſſorem Bononiæ: Herculem Saxoneum

Professorem Patauij primarium: Ioannem Baptistam à Porta, Neapoli, pluresque alios medicos, doctrinâ & experientiâ claros. Scotia & Anglia suos alunt Hermeticos, Ioannem Dee: Antonium L'escapia Silliuetanum: Laurentium de Laune: Ant. Cobel: Mussetum: Ioannem Starfeldium: Iacobum le Cadet: Andream Sellim: Silbertum Guilliermũ, insignes omnes Medicos & Philosophos.

Taceo Gallos plerosque, quorum res præclaré gestę satis supérque famam & existimationem nomini ipsorum conciliarunt, adeò vt facilè elogio nostro carere possint.

Atque hęc est illa multorum Philosophorum ac Medicorum series & numerus mihi cognitus, quorum permulti, ac ferè omnes, Hermeticam doctrinam amplexantur. Alij verò nõ pauci, qui quãuis in ea non adeò versati sint, amantissimos tamen illius, ne dum vt infesti sint hostes, ac tot, tâmque egregiarum pręparationum, quę ex arte hac perdiscuntur, studiosissimos sese præbent, iísque perpetuò inhiant.

Cap. II.

Quo industria antiquorum medicorum explicatur, in concinnãdis etiam propriâ manu medicamentis.

Longiùs forsitan progressi sumus, quàm instituti argumentum postulabat, in nostræ legitimæ Vocationis explicationẽ, & Hermeticæ Medicinæ, aut (vt verius loquar) dogmaticæ & Hip-

pocraticæ antiquitatis probationē, vbi tot tātorumq; virorū, ac vbiuis totius Europæ Academiarū, medicæq; professionis Corypheorū seriem nominatim produximus qui dum viuerent, veræ chymiæ studium amplexati sunt, superstites colunt, vt de veritate & antiquitate artis Spagiricæ, cui non tantùm astipulantur, sed eam quàm doctissimis Commentariis in dies exornant, ambigi nusquam possit aut debeat.

Quid igitur nouitatis hęc dogmata insimulet Anonymus, & tanquam ex cerebro nostro recens natam medecinam arguat, cum à primis propemodum conditi mundi seculis originem ducat, & tot postea longo ordine succedentibus ætatibus, à prestātissimis omnium medicis comprobata sit?

Sed quibus tandem fastibus librum meum castigandum suscepit? Gratissimum vtique fuisset, si singula moderato animo, quæ reprehensione digna iudicabat, notasset, non autem Thrasonicâ quâdam ἀλαζωνία in hæc verba, rubrica vtique & minio signanda prorupisset. *Interest Reip.* (inquit) *Medicum à Pharmacopæo ita distingui, vt vnus præscribat, alter operetur, quia nisi essent distincti artifices, posset vterque quando lubet, ægrum impunè occidere, possent singuli fel pro melle, venenum pro remedio propinare.*

Et paulò pôst subiicit: *Attamen operatio Pharmacopæis relinquenda erit, indigna Medici Maiestate cuius est præscribere, non operari.*

Hîc incertus sum quid agā; an tantas istius

hominis ineptias rideam, num meam ſortem apud me lugeam qui in hoc ſtudij genus ingreſſus ſim, tantâ imperitiâ & inſcitiâ ſcatens, vt illis ratio & experientia (firmiſſimæ tamen ac tutiſſimæ Medicinæ columnæ) obuantur, iiſque ſubiici ac cedere, iniquiſſimè cogantur.

Antiquitas, quâ Anonymus iſte noſter gloriatur, contraria prorſus nos docet, nec vſque adeò deſides medicos facit, vt omni labore illos liberet.

Hippocrates ipſe eorum faciem cōſpuiſſet, qui præparādorum ſuorum remediorū ſcientiam illi detraxiſſent, quorum vtique veteres, tàm vigiles fuerūt cuſtodes, vt ea nequaquam publica facerent omnibus, ſed magnâ cautione ſibi aſſeruarent, & filiis ac nepotibus ſeriatim tandem committerent, ac per manus traderent. Quod adhuc noſtro ſeculo, in quibuſdam familiis, inter Danos atque alibi obſeruare videmus, vbi nonnullæ familiæ hoc à parentibus longo ordine traditum habent, vt morſuum canis rabidi curationem calleant: aliæ epilepticum affectum ſanent: aliæ fracturas ac luxationes reponant, atque id genus affectiones priuatim curent.

Celſus Latinorum omnium Medicorum facilè princeps, atque altera Hippocratis ſimia in præfatione ſui libri ſcribebat, vt Hippocrates ſui ſeculi lumen (quod diuina eius ſcripta vbique teſtantur) inter primos fuerit, qui Medicinam à Sapientia vel Philoſophiæ ſtudio diſtinxerit, quam ante ipſum Pythago-

ras, Empedocles & Democritus (ipsius Hippocratis Pręceptor) tanquam Philosophi professi erant. Hippocratem sequuti sunt, (vt refert idem Celsus) Diocles, Carestius, Praxagoras, Chrysippus: deinde Herophylus & Erasistratus, qui tàm variè medicinam exercuerunt, vt ab eo tempore illa in Dięteticam, Pharmaceuticam & Chirurgicam diuisa sit, nec tamen illi singularum suarum sectarum duces ac præclari medici, seorsim vel Pharmacopæorum vel Chirurgorum, vel Diætеticorum nomen aut titulum assumebant, sed medicorum, qui in officiis trium illarum partium sedulò versabantur, etsi Diætetici medici primum locum obtinebant, quod potissimum rerum naturalium scientiæ incumberent, citra quam mutilam ac imperfectam medicinam iudicabant, quos tamen vt nec cæteros pudebat aut tædebat, pharmacis manus intingere, quorum delicatuli multi ne oculis quidem præparationem intueri audeant, aut dignentur. Dioclem & alios illius seculi medicos sequutus est Serapio, qui priuatam Empiricorum sectam instituit, se ipsum Empirici nomine insigniens, euidentium causarum & experimentorum fundamento innitens. Quæ quidem secta non paucos habuit discipulos, nec infimæ notæ homines. At eam amplexi sunt Apollonius, Glaucius, Heraclitus, Tarentinus, ac alij complures. Qui quidem insignes medici omnes non abhorrebant à remediorum præparationibus & eorum administrationibus, prout ex illorũ formulis apud

Græcos authores paſſim deſcriptis, colligere licet, ipſorum nominibus inſignitis. Quin illis parandis & exhibendis ſummâ curâ ipſimet inuigilabant: eáque experientia probata alij nemini, quàm ſuis in manus tradebant, aut mutuò ſibi impertiebantur, nec niſi multis precibus expoſtulata: adde etiam illorum quàm plurimos ſic ſibi ſolis ea aſſeruaſſe, vt non niſi poſt obitum ſuum, copiam vlli fieri religiosè vetuerint:ne dum ea Pharmacopæis publicè euulgarint,aut illorũ præparandorum aut exhibẽdorum curã eis commiſerint *Attamen*(concludet adhuc ſic Anonymus)*operatio Pharmacopæis relinquenda erit,indigna Medici Majeſtate, cuius eſt præſcribere non operari.*

Sicci-ne perſonatâ Medicorum Majeſtate, & fallaci pompâ morbi profligabuntur? Quid ſi rus iſtiuſmodi farinæ Medici ad inuiſendos ægros accerſantur, vt, ſæpè fit vbi deſiderantur Phamacopæi & Chirurgi, ibíque morbus vigeat, nec vllas patiatur inducias, ſed promptum auxilium expetat? Quid iſthic agat medica maieſtas venerabilis Doctoris? An illum faſtum morbus reformidet, à quo iugulari ægrum neceſſe ſit, ſilente ſic turpiter medico? Meretur ne ignarus iſte medici celebris nomẽ? Quis tibi Anonyme tuæ profeſſionis homo hoc concedat? quin potius, quis te non laceſſat & iure criminetur, qui videat talia verba ore tuo excidiſſe? Nunquid is, qui venam opportunè ſecare,& aptè apoſtema aperire, vlcus aut vulnus tractare, chirurgíque officio, cùm vrget neceſſitas, defungi nouit,

aliásque id genus operationes exercere ; quíque & Medicamentorum pręparationes callet, eáque semper parata ac experientia tuta, in promptu habet, & secum circumfert, verius celebris medicus dicatur & agnoscatur? An majestas & pompa, hellenismus & latinismus medici nomine tenus, non re, (vt qui & morborum curãdorum rationem ignorat, & remediorum vim ac pręparationem) medicum reddet aliquem, qui pręcipuis aliis dotibus, & veluti medicinæ anima, quæ in appositè, citò & tutò curando posita est, careat & planè sit destitutus? Nunquid forma facit id, quod res est, non simulachrum adumbratum rei?

Quid igitur agant Medici quorum non est operari, vbi pro regionis, locorum, personarum, affectuum ratione, varianda sunt medicamenta, eorum pręparationes, concinnationes, formæ: vt pro circumstantiarum conditione auxilia mutentur & conuenienti forma ac grata ægris exibeantur? Quæ quidem obseruationes non nisi longo vsu ac operationum experientiâ comparatæ, quum in istis Pseudomedicis desiderentur, quid ab illis expectetur aut sperandum sit? Facessat igitur fastuosa ista Maiestas, nec non κενολογία istius Censoris, cùm ad rem nihil, quàm ad aucupandos loculos faciunt. Sic enim sentiebat Celsus, quùm scribebat ingenium & facundiam vincere, morbos autem non eloquentiâ sed remediis curari. Quæ si quis elinguis vsu discreta benè norit, hunc aliquantò maiorem

medicum futurum, quàm si sine vsu linguam suam excoluerit. Idem alibi dictat, verum esse ad ipsam curandi rationem, nihil plus conferre quàm experientiam. Quæ quidem experientia non leui aliquâ industriâ, aut ex sedentaria arte, sed perpetuis vigiliis, assiduâ operatione prudentíque obseruatione, inter arma, Xenodochia & peregrinationes longinquas, ad colloquia cum variis doctoribus ac præclaris viris incunda, susceptas, comparatur. Sed ista inaudita sunt Anonymo nostro, cuius anima etiam, vt coniicio, non secus bombardarum tonitru discutitur, ac nolarum seu campanarum sonitu nimbi disperguntur ac diffugiunt. Idcircò libenter ab armorum strepitu, Xenodochiorũ sordibus, & peregrinationum laboribus semper recessit, insigni pietate ductus, vt videlicet lares domesticos perpetuò coleret, atque sic nullo negotio tot laborum in comparanda alià quàm vulgari scientia, iugum excuteret. Latiorem viam etsi erroneã, alióque quàm par est deflectentem, vt tutissimam iudicans, quòd breuis & citra molestiã incedatur. Veniâ vtique dignus es Anonyme, si plura, quàm vires ingenij tui ferant, præstare non valeas. Attamen ne ἀναπολόγητος inscitiæ, in Apologia tua prorsus videare, rationem plenis buccis, & aureis literis consignatam subiungis. *Attamen* (inquis) *operatio Pharmacopæis relinquenda erit, indigna Medici Maiestate, cuius est præscribere, nõ operari.* Deus bone, quanta isthęc arrogantia est? Si oculos Anonyme in antiquitatem & bonos authores

defixiſſes, nunquam talem Sententiam effudiſſes. Sed occidant iſta, vt orta ſunt.

Scribonius Largus in ſuo de Compoſitione Medicamentorum libro, Caio Iulio Caliſto dicato, ſic loquitur: Inter maximos quondam habitus medicos Herophilus Caij Iulij Caliſti, fertur dixiſſe medicamenta diuinum munus eſſe, & id quidem non ſine ratione, vt mea fert opinio. Prorſus enim quod tactus diuinus efficere poteſt, id pręſtant medicamenta, vſu experientiáque comprobata. Animaduertimus itaq; ſæpè inter deliberationes, contentionéſque medicorum authoritate præcellentium, dum quæreretur, quid nam faciendum, aut quâ ratione ſuccurrendum eſſet ægro, quoſdam humiles quidem, & alioqui ignotos, vſu verò peritiores, & (quod fateri pudet) longè ſummotos à diſciplina medicinæ, ac ne affines quidem eius profeſſionis, medicamento efficaci dato, protinus velut præſenti numine omni dolore periculóque libeраſſe ægrum. Quamobrem ſpernendi ſunt, qui medicinam ſpoliare tentant vſu medicamentorum, non à medendo, ſed à potentia effectúque medicamentorum ita appellatam: probandi autem qui omnimodo ſuccurrere periclitantibus ſtudent. Ego certè aliquoties magnum ſcientiæ titulum conſecutus ſum, ex vſu proſperè datorum medicamentorum. Multóſque ex eadem cauſa non mediocrem gloriam tuliſſe memini. Eſt enim hæc pars medicinæ, vt maximè neceſſaria, ita certè antiquiſſima, & ob hæc primùm celebrata ac illuſtrata.

Paulò post autem, vbi declarasset ex quorundam testimonio Asclepiadem non vsque adeò firmam remediis à sola diætetica medendi ratione petitis, fidem habuisse, vt prorsus quæ à Pharmacia impertiri possunt aspernaretur, hæc quæ sequuntur adiicit de ipso Asclepiade, in libro παρασκευαστικῶν inscripto, id est præparationum, vbi contendit vltimæ sortis esse medicum, seu indignum Professione Medicinæ, qui non ad singula quæque vitia binas ternásque compositiones, & expertas protinus paratas habeat.

En quæ ab ipso Asclepiade & Scribonio Largo nostri Anonymi Maiestati in faciem expuuntur, vt qui medici nomine prorsus indignum iudicet eum qui omnium operationum ad Medicinam facientium prorsus expers ac imperitus sit: Qui si insolentiùs in sui defensionem, prioris suæ tàm præclaræ sententiæ clypeum opponat, quæ fert Interesse Reipub.
„ Medicum à Pharmacopæo ita distingui, vt
„ vnus præscribat, alter operetur: quia nisi essent
„ distincti artifices, posset vterque quando lu-
„ bet ægrum impunè occidere, possent singuli
„ fel pro melle, venenum pro remedio propina-
„ re. Quid aliud, quàm omnium Medicorum & Pharmacopæorum iras in se exacuat, quos tàm improbæ fidei notat, vt si seorsim operétur ac medicentur, non saluti ægrotantium restituendæ, sed morti accelerandæ, de industria studeant? Quis huiusmodi calipodiatorem suo calceo alios calceantem ferat? Nunquid omnis medicus famæ suæ integræ ac sin-

ceræ Conſcientiæ ſtudioſus in capillitium hominis inuolet, vt oculos etiam eruat? Satis Argumenti Anonymus toti Academiæ Medicæ ſuggeſſit, vt in ipſum omnibus neruis inſurgat, qui tam iniqua de medicis & medicina (ſanandi non nocendi ſcientia) non comminiſci modò, ſed publicè etiam promulgare auſus eſt: quaſi verò non potuerit cogitare, etſi præſcribit ſalubria medicus, poſſe à pharmacopæo in perniciem ægri adulterari, ſi malæ mentis homo eſt, & medicus procul abfuerit. Quaſi verò longè nobilior & verior ratio diſtinctionis vtriuſque officij afferri non potuerit, vt nempè rebus præparandis ac peragendis Pharmacopæus adeſſet, & leuaret tanquã miniſter, tædia & moleſtias medici, qui tot diſcerpi occupationibus nequit, vt ſimul multos ægros inuiſat, & illis ſua remedia paret. Quibus officiis vnus medicus par & ſatis eſſe non poteſt. Quis auſit animo concipere, præter Anonymum noſtrum, medicos vſq; adeò eſſe ſceleratos, vt ad necandum potius quàm ſanandum, medicinæ incumbant? Nunquid ſanius, & magis Chriſtianum, ex regula charitatis fuerit, eos iudicare, artem ſuam magnis laboribus & ſumptibus didiciſſe, vt humanæ Reip. proſint, cùm omnes alij artifices eo ſuas artes candidè referant?

Idcircò dicebat idem Scribonius eâdem epiſtolâ: Ne hoſtibus quidem malum medicamentum dabit: Sed perſequetur eos cùm res poſtulauerit, vt miles, & ciuis bonus omnimodè, quia medicina non fortuna neque

personis homines æstimat, verùm æqualiter omnibus implorantibus auxilia sua, opitulaturam se pollicetur, nullíque vnquam nocituram profitetur. Hippocrates Conditor nostræ Professionis, initia disciplinæ à Iureiurando inchoauit: quo sancitum est, ne prægnanti quidem medicamentum, quo conceptus protrudi possit aut detur aut demõstretur à quoquam Medico, longè præformans animos discentium ad humanitatem.

Tantum igitur abest Anonyme, vt operandi peritiâ medicos spolies, & ad Pharmacopæos medicamentorum præparationes, tanquam medico indignas transferas, vt contrâ ad pecudes ille sit ablegandus, ne dum illustri medici titulo insigniendus, qui medicinam iactitat, cuius vsum in auxilium ægrotantium nescit, & omnis remedij, operationis ac præparationis est ignarus.

Longè aliter res se habebat antiquorum medicorum seculis, quos operationes suas (ne dum vt eas majestate & nomine suo indignas putarent, vt iudicat Anonymus) tanti fecisse constat, vt celeberrimi quique medici, nec non Reges ac Principes medicinę studiosissimi, pręparationes, operationes ac compositiones medicamentorum, quas suis manibus ipsi elaborabant, nominibus suis tanquam à se profectas, insigniri voluerint, adhúcquè nomen retinuerint, quibus indies ipsi vtimur. Cuius rei fidem faciunt tot remedia, celeberrimis totius antiquitatis medicis attributa, tanquam eorum authoribus, Inuentoribus

ac artificibus, Hippocrati nempè, Chrysippo, Herophilo, Asclepiadi, Serapioni Apollonio, Glaucio, Heraclidi Tarentino aliisque cōpluribus, quibus non tantùm illa, quæ diximus, sed infinitæ compositiones, tanquam eorũ geniturę, acceptę ferendę sunt, vt diuersę illæ Hierarum species, quę Antiocho, Galeno, Archigeni, Traliano, Longadio, Iusto, Constantino adscribuntur, quod ex eorum officinis profectę sint, quemadmodũ Mithridatũ à Mithridate, Theriaca Andromachi ab Andromacho, Athanasia Adriani ab Adriano, Philonium à Philone Elect. Iustinum à Iustiniano, & id genus infinita alia ab aliis excogitata & elaborata sunt; qualia sunt etiam Recentiorum auxilia ac compositiones, ex eorum nomine cognitæ & nobis vsitatę, à Mesue, Nicolao Myrepso aliisque descriptę, quarum inuentio & administratio Græcis, Arabibus & Latinis arrogatur, vt ex eorum scriptis videre est: quarum tamen cognitio non nisi multo post illorum obitum, prodiit in publicum.

Sed videamus quid Scribonius Largus seorsim de Hiera Pachij magni nominis medici scribat, qui Romę temporibus Tyberij floruit; qui quidem Scribonius 23. cap. de Compos. medicamen. libri, breuiter tractans ac differens de Hiera Pachij, admirandísque eius effectis, in cura variorum ac grauissimorum affectuum, quos ordine enumerat, ac eodem capite describit, sic loquitur, Fecit " (inquit de Pachio scribens) magnos quęstus "

„ ex ea, propter crebros successus i nvitiis difficillimis. Sed ne hic quidem vlli, dum viueret „ compositionem dedit. Post mortem autem „ eius, Tyberio Cęsari per libellum scriptum „ ad eum, in publicis bibliothecis recondita, „ venit in manus nostras, quam anteà nullo mo- „ do extrahere potuimus, quamuis omnia fe- „ cerimus, vt sciremus quæ esset. Ipse enim in- „ clusus componebat, nec vlli suorum commit- „ tebat. Plura enim quàm recipit, ipse contun- „ di iubebat figmenta, fallendi suos causa, hanc „ postea nos sciuimus: quę (vt sanè in libello „ ipse fatetur) non à se inuenta, sed vsu exactio- „ re comprobata data proficeret.

Addamus & quod idem Scribonius de remedio quodam in colicum affectum scribit, à Cassio Medico, quódque de plerisque aliis auxiliis refert, vnde videre liceat ab antiquis medicis celeberrimis, sua propria manu remedia parari, nec aliis eorum præparandorum commissam fuisse curam, quòd pretiosissima, & tanquam singularia arcana haberent, & sibi solis asseruarent. Qui si hodie viuerent, scilicet tàm graui isti nostri Anonymi sententiæ suffragarentur, ac subscriberent: quą imperiosè sic tonat magister noster: *Attamen operatio Pharmacopæis relinquenda erit, indigna Medici Majestate, cuius est præscribere, non operari.* Sed de istius præcipitis hominis tàm præclaro iudicio, vel etiam ad ipsos, qui eum in nostri libri Censuram delegerunt, libente; prouoco, vt scilicet consultiùs in posterum sagaciores & modestiores eligant, qui si in ma-

lè dicendo sibi temperare non possint, saltem in scribendo de arte honorifica, in errores non incidant iuueniles qui vitio toti collegio verti possint.

C A P. III.

De vsu & præstantia Chimicorum remediorum aduersus Contemptum & Comparationem ab Anonymo institutam.

Ntequam istius tàm elegātis remediorum Chymicorum cum vulgaribus Comparationis (vbi patefacturi sumus ingenij hominis subtilitatem) examen aggrediamur : quædam capitula huc & illuc libelli eius tanquam scopæ dissolutę inspersa, nobis excutienda sunt, ac primo loco ex illo quęrendum, cur seorsim caput inscripserit, An ars possit aurum efficere? Et paulò pòst. An Aurum sit finis omnium metallorum ? Quid ad rem ? Aut in quem finem ista? Quorsum de Transmutatione Metallorum tàm multa garrit, quum, nisi aliò mentem diuertisset, facilè videre potuerit, quicquid de medicina vniuersali libro nostro, quem castigandum suscepit, edissero ad transmutationem metallorum, à me nullo modo referri; sed ad tuendam aut restituendam deperditam hominum sanitatem, prout antiqui omnes præclarissimi Medici, quos sequor, in eum scopum to-

ti collimarunt, reuocari? Sat esto Anonymo nostro, canendi triumphi ante victoriam, ansam omnem eripuisse, ad cuius velitationes, cùm probè nunc mihi tàm peritus Iaculator sit cognitus, tutiùs ob metam instar Diogenis me sistam, cùm nihil minus quàm ad scopum collimet. Etenim cùm tàm obliquè aberret à sensu verborum meorum, & quem sibi proposuit attingẽdum scopum, longo à latere interuallo eum deserat ac deuitet, quis iam illius tela reformidet? Quis coniiciat ex scriptis meis transformationem metallorum illis innui? Cùm enim expono, cur antiqui vniuersalem illam Medicinam, vocarint essentiam quintam, Elixir, aurum potabile, lapidem & cœlum Philosophorum; En verba quibus „ vtor: Lapis vocatur, non vt ille, cuius con„ tactu metalla transeunt in aurum, hoc enim „ auaritiæ inuentum est, atque opus non me„ dicorum vel medicinæ, sed propter perpe„ tuam atque inuictam durationem, aut quòd „ de natura sit salis, salis inquam rerum vitæ, in „ quo tanquam durissimo firmissimóque cor„ porum fundamento, reliquæ virtutes con„ quiescunt. Cur de suo addit Chymiam, nisi Inuidiâ quadam motus, quòd fundamentum scripti mei, aut eius argumentum, omnibus bonis viris gratissimum, nusquam adoriri, vlla ratione, ne dum conuellere posset, vtpote viribus nostrarum rationum, quæ captum eius superant, impar: ex illa voce (chemiam) quam adjecit, arripuerit voluntariam occasionem, liberè expatiandi in Alchimiæ cam-

pum: eámque non suis armis, sed aliundè ab illis, qui eam antea oppugnarunt, non expugnarunt tamen, collectis impetendi ac lacessendi? Sic sequutus doctissimum quidem virum Erastum, eiusque arma suffuratus, ea in me, aut potius in artem transmutandi imperfecti metalli in aurum, quibus ille in Alchimiam ac tàm nobilis artis propugnatores insultauit, euibrare contendit, vt si firmiore doctrinâ non polleret, alienis saltem à re nugis ac ineptiis apalectoronicis apologiam suam cõsarcinaret ac infarciret. Non est quòd à nobis Anonyme vagos eiusmodi processus, & obliquos expectare debeas. Quin potius ad singula tui scriptuli capita, tùm vniuersim, tùm particulatim responsionem nostram auditurus sis. Nec intactum à me puta prætermittendum præcipuum istud, quo tui cachinni nituntur, quóque ignorantia tua ac ineptiæ apertiùs per me notabuntur: hoc nimirum quòd dixerim suprà & inculcauerim, salem rerum vitæ idcirco lapidem vocari & esse, quòd in eo tanquam durissimo corporum fundamento reliquæ virtutes conquiescant. Rides enim quòd dixerim in sale vitam esse rerum, in eóque tanquam super rupe firmatas omnes virtutes reliquas inconcussas sitas esse. At quid mirum? Insuetæ sunt tuis libris eiusmodi lactucæ, carduos prætulisses, & auidiùs excepisses: Veruntamen quàm apertè aptéque ista dicantur, & omnium oculis, nisi tui similibus, ista ita esse pateat, facilè ex nostris rationibus vtique in meis scriptis licet co-

gnoscere, non absurdè videlicet, à nobis statui firmum hoc principium vitalibus ac potentibus qualitatibus seu virtutibus esse instructum.

At noster iste Anonymus non exaturatus tàm friuolis rationibus, nihílque ad rem pertinentibus, libellum porrò suum infarcit, commentis, ac falsis etiam additionibus locupletat, quibus animi sui virus vndíque euomat, & nos obruat, si possit. Quid enim ab eleganti ingenio, à docto, probo, & sapiente viro magis alienum est, quid magis absurdum, quàm in proximum clàm palámque debacchari & eiusdem sortis ac professionis socios etiam aliqua familiaritate anteà coniunctos proscindere, à quibus nullam vnquam iniuriam, sed encomia & laudes è contrà accepit? Quid iniustius quàm ex instituto ementiri, vnica illa nostra medicamenta, esse antimonium scilicet, præcipitatum, aquas quasdam & olea stillatitia, perpetuum Epyreuma redolentia: eáque ab vno Paracelso, hoc est ex Diaboli officina, vt loquitur, in perniciem humani generis deriuata, falsò calumniari? quúm nihil tale in libro meo legatur, vnde illud eruat? Nunquid isthæc mala est mens, malúsque animus? quùm præsertim in aliis meis scriptis, potissimùm in Aubertum quendam editis, Antimonium vitreum & præcipitatum à me prorsus explodi ac damnari videat ac legat? Quàm ista sint ab vsu meo, & medendi ratione aliena, satis prçterea docent, tùm Pharmacopæa mea Dogmat. tùm Con-

filia iam à nobis edita, & quæ mox in lucem fauente Deo proditura sunt. Sed vsque adeò attentus est & iudiciosus lector, noster Anonymus, vt explodere & damnare perinde sit illi ac recipere & admittere. Quis enim prudẽs Medicus vitrificatum illud Antimonium, tot simptomatum exitialium parens, & mercurium præcipitatum tot spiritibus acribus ac rodentibus ferocientem laudauerit? vbi apud me & veros philosophos, qui assiduè occlamant, Cauete à vitrificatione, ista probantur & in vsum veniunt? Non negamus tamen ex antimonio & mercurio, vt ex aliis metallicis corporibus, præstantissima educi posse medicamenta. Quod etiam natura, in thermis vel aquis metallicis & medicatis, ipsa nos docet, ex tot támq; elegantibus ac admirandis effectis, quæ ex illis indies producuntur, tùm omnibus vacuationum modis corpora purgando, vomitione, deiectione, incisionibus, abstersionibus, sudoribus, vrinarum profluuiis: tùm etiam obstructiones soluendo, deriuando, auertendo, corroborando, intemperiem corrigendo: deploratissimos denique quosque morbos curãdo, vt quæ abũdẽt medicatæ aquæ, tùm salibus nitrosis, aluminosis, gemmeis, vitriolatis, tùm spiritibus ac diuersis substantiis metallicis, sulphureis, bituminosis, antimonialibus, mercurialibus, plumbeis, ferreis, cupreis, & reliquis id genus, à quibus prædictæ aquæ & nomina & vires mutuantur: quas aquas medicatas, quæ remedia metallica, natura liberali suâ manu in hominum salutem

variis in locis abundè ſuppeditat : Quid mirum igitur, ſi in Antimonio, ſi in mercurio & reliquis ſubſtantiis metallicis tales virtutes comperiantur. Quis rerum tàm vtilium inueſtigationem improbare poterit?

Sed quàm falſum ſit crimen, quod in me contorquet iſte Anonymus, de Antimonij vitrificati, & mercurij præcipitati exitiali vſu, Audite paulisper quidde illis iam olim in ſpagirica mea Pharmacophæa ſcripſerim. Ibi enim poſtquam obſcuram de quibuſdam remediis, quæ ex antimonio extrahuntur, nec non dè eius tinctura, quæ inſtar panaceæ omnibus propè morbis medetur, ſolis ſudoribus, ac diaphoreticis perſpirationibus citra nullam moleſtiam, aut nocumentum: Sic corpus ac inprimis totam ſanguinis maſſam expurgans ac defæcans: hácque ratione medicamentum vtique, ſcrophulis, variolis, morpheæ, malo mortuo, cancris, lupis omnium generum, phagædenis ac malignis vlceribus curandis opportunum ac præſentiſſimum: Audite, inquam, „ quid ſcibam cap. de Antimonio. Tinctura illa „ expurgat atrum ſanguinem, & vitioſos quoſ„ que humores, ídque ſine euacuatione manife„ ſta, ſed ſola prauorum humorum Correctione „ (addo) Ne quis autem exiſtimet, me de illo „ Antimonij vitro verba facere, qùo hodie mul„ ti imperiti maximo cum damno vtuntur. Per„ nicioſum enim eſt medicamentum, quòd ſuo „ arſenicali ſpiritu, facultatem irritando expul„ tricem, per ſuperiora & inferiora magna cum „ perturbatione ducit euacuátque. Quod ego proba-

probare nullo modo possum. Non enim violentis quibusdam purgationibus morbi omnes curantur, sed conuenientibus &c.

In eodem libro cap. de Argento viuo sequitur, quod de Præcipitato loquor: Neque certè præcipitatus mercurius vnquam vtile remedium esse poterit, quàm diu corrodens vis ab aqua forti accepta, ipsum comitabitur: quæ tamen non communibus, vt multi putant infringitur ablutionibus, sed longè aliis præparationibus & dulcoramentis, quibus ignotis nihil boni præstari potest. Idem in meo Selopetario pronuncio, vbi præcipitati mercurij vsum sentio potiùs ad externorum vlcerum curationem adhibendum esse, quàm intus exhibendum.

In Consilio de Lue Venerea, ad calcem libri mei nuper editi (cui obstrepit noster Anonymus) addito, satis ipse arguitur mendacij malæque mentis. Sic enim scribo de eodem Mercurio Precipitato, postquam illius variam præparationem vsúmque docui, contra etiam Fernelij opinionem: Tandem eò vsque (inquam) experiendi audacia processit, vt etiam interius exhibeatur, vnde factę sunt Pillulæ de Barbarosso dictæ, postmodũ præcipitati præparatio in aqua forti, eiúsq; vsus inuentus est. Quod præcipitatũ argẽtũ viuũ à nobis omninò improbatur, quamuis diuersis aquis ablutum ad eliciendam omnem aquæ fortis acrimoniam, ad x. vel xi. grana, à nonnullis exhibeatur cum theriaca mixtum. Deinde, vbi abusum etiam illorum ostendi, qui ipsum cru-

dũ, extinctũ tamen vtcunque, vel saliua vel limonũ succo aut terebinthinæ modico, theriacæ admixtũ exhibẽt, addito, in correctionẽ illius, puluere aliquo cardiaco. Ex quo ta[illegible]en prçstãtissimæ curæ sequuntur virulẽtarũ gonorrhçarũ, & nõnullarũ Luis venereæ, minus malignç ac mitioris specierum. Hçc adscribo vt constet, quàm abhorreat animus ab eiusmodi medicamentis, prçsertim si ab imperitis
„ & agyrtis prçparata fuerint. Hçc (inquã) & si-
„ milia Empiricorũ sũt secreta, quæ buccinato-
„ rũ instar pro maximis mysteriis promulgant,
„ cùm eorũ pars maxima, quid aut cur exhibeat
„ nullã rationem reddere possit, &c. Si benè ista legisset Anonymus, & peruidisset ex nostris libris, quos nunquã vt patet, euoluit, at ne inspexit quidẽ, an nobis nunc obiiceret istorum medicamẽtorũ vsũ vnicũ nobis esse præsidiũ? Nunquid improba illius fides hîc innotescit? Quum ea audiat tàm strenuè à nobis oppugnari, cur sibi & aliis iniquè persuadet sola illa esse nobis purgantia? At contrà legant omnes æqui iudices scripta nostra, si aliquod aliud præsidium, quàm ex schola dogmaticorum petitũ agnoscãt, sed quorsum præterea de destillatitiis quibusdam aquis ac oleis verba facit? quæ vt sola, vel præcipua saltem chymicorum remedia esse contendit, cùm ex cap. 4. & 5. Pharmacopææ dogmaticorum restitutæ, paulò post tractatum primum libri mei, quem carpit, descriptæ, potuerit didicisse, distillationem vnum tantùm esse operationis chymicæ membrum, idque non vsquequaque eius-

dem cum aliis membris dignitatis,qualia sunt calcinatio, digestio, fermentatio, sublimatio, circulatio, fixatio? Cùm etiam ibidem varia destillationum discrimina & species longè à vulgaribus istis diuersas, quas nobis putat esse familiares, quasque alioqui tanquam Plegma inutile respuendas ducimus, comperiat? Exhalationes videlicet, exaltationes, circulationes, rectificationes, cohobationes: nec non ibidem legat, potissimum istarum Operationum in digestionibus, coctionibus, ac fermẽtationibus,à nobis constitui, quibus tàm præclaris ac egregiis artificiis,ars naturæ imitatrix, puri ab impuro separationem facit,actiuas virtutes à passiuis qualitatibus discriminat, vtilia denique à noxiis secernit: quas sic separatas substantias Philosophus Medicus nouit denuò in vnionem reuocare, ac in vnum corpus aggregare, vnde summa Virtus remedij sic elaborati, & veluti quinta illius essentia in vnum centrum coacta, admirandarum virium, ex repurgatis omnibus sordibus ac impedimentis eniteat. Sed Anonymus ista capere nõ potuit, quamuis omnia apertè & dilucidè satis exposuerim; qui si vel tantillum iudicij habuisset, esset; ne adeò egregias speculationes Philosophis solis dignas,ex leui aquarum inutiliũ stillicidio vel ipsis mulierculis, ac famulis omnibus familiari tàm ineptè interpretatus?

Sed cur etiam æquè ad rem, ac cætera Paracelsum nobis opponit in libro de Morbis inuisibilibus? quem Deum testamur, nunquam nobis nec lectũ nec visũ etiã fuisse: nec credo

Anonymo nostro sensum huius libri esse perspectum, qui in rebus leuioribus diiudicandis careat iudicio, quod satis etiam ipsemet indicat, cùm eum, in quo nulla fit transmutationū metallorum mentio, nobis tamen obtrudat improbationem artis transmutatoriæ, quasi ab illo mutuati simus transmutandorum metallorum scientiam. Sed falsò etiam iudicat, cùm putat ex disciplina Paracelsi me hausisse, quicquid de Medicina vniuersali dissero, cùm disertè affirmem non nouam hanc esse medicinam, sed antiquitus ad nos deriuatam ab Hebræis, Chaldæis, Ægyptiis, Persis, Gręcis, Latinis & Arabibus, ex quibus magnū doctorum Celebrium Catalogum texui, ex quorum scriptis liquet, quàm sedulam huic tàm præclaræ Medicinæ & huius argumēti tractationi operam nauauerint, vbi accuratè tria illa prima rerum omnium principia, de quibus agimus, & quæ ab illis sumus mutuati, non à Paracelso ipsorum discipulo, dilucidè explicata sunt, Mercurius videlicet, sulphur & sal: de quibus inter alios doctissimè disceptauit Isaacus ille Holandus, magnus Philosophus, cuius imprimis sectator fuit Paracelsus, non exiguum tamen ex se lumen illis & ornamentum adiiciens, medicinámque iis innixam, abundè ac profusè, magna iugenij dexteritate locupletans. Nec verò dixeris Anonyme me Paracelsicæ doctrinæ esse sequacem: at arcanorum illius admiratorem si dixeris, verissima loquaris. Is enim inter alios omnes vberrimos huius medicinæ quā tātis laboribus vigiliis & pere-

gtinationibus sibi consiliauit, fructus posteritati reliquit. Neque enim tantùm flores ex Iudæis, Arabibus, Græcis, quos discendi causa maximis impensis & molestiis adiit ac consuluit, sed integras plantas etiã cum firmis radicibus reportauit, quas in nostros hortos magno animi candore insereret ac implantaret. Præcipuè verò si chymicã arté spectemus, in qua præclarè emicuit & nobis præluxit. De his sic adhuc Iuuenis in respõsione mea ad Aubertũ scripsi: “Hoc quidẽ concedo quorundã imperitorũ ac etiam interdũ improborum culpa & imposturis factũ, vt pessimè Chymici audiãt. Sed dãnari propter abusum, res præsertim tanta, quantã hanc esse scio & defendo, profectò nec iurè potest nec debet. Tot enim illa nobis Dei opt. max. opera patefacit, tot pandit naturæ arcana, tot anteà ignotas Pharmacorũ præparationes: Herbarũ denique, animãtiũ, mineralium, ac omniũ penè rerũ abditos, & in ipso naturæ sinu recõditos vsus depromit, vt in humanũ genus ingrati sint, qui sepultã illã velint. Ad Paracelsum verò quod attinet, equidẽ mihi nequaquã proposui, ipsius Theologiæ patrociniũ suscipere, neq; ipsi in omnibus astipulari vnquã cogitaui, tanquã in eius verba iurassem. Sed præter id Testimoniũ, quo Erasmus illũ quibusdã Epistolis ornauit, ausim ego dicere & tueri, multa illum penè diuinitus in re medica docere & quæ nunquã satis admirari ac prædicare grata possit posteritas.”

Sexto etiã cap. Pharmacopææ meæ, cuius fragmentum nuper emisi in lucẽ, Anonymus

noster apertè videbit Chymicas nostras operationes emẽtitis istis distillationibus & oleis, quæ perpetuò mihi obtrudit, lõgè quid dissimile habere, ac maiore digestionũ, coctionum & fermẽtationum curâ ac molestiâ elaborari: quarũ beneficio impura quæque defæcantur, maligna corriguntur ac emendantur, amaráq; edulcescunt, citra quas operationes, vel ipse panis ac vinũ, pręcipua nostri alimẽti fercula, nobis noxia & pernitiosa futura sint. Si enim crudis tritici granis vesceremur, aut illis etiam soli aquæ incoctis vteremur, quot quantiq; inde morbi essent in nobis nasciturj. Purum igitur ab impuro, vt ea sint nobis vtilia separamus, farinam nempè à furfure, quam aquâ diluimus, fermẽtamus, pinsimus, coquimus, vnde magisteriũ magnũ oritur, panis nimirũ, nutritioni aptus, & in carnẽ nostrã hoc artificio transiturus: in cuius elaboratione si vel tantillum peccetur, nõ vsque quaq; gratus ac commodus futurus est, vt videre est in malé fermẽtato, malè pisto, aut malè cocto pane, quẽ respuimus, si quid istorũ deest, aut perperam ac negligenter factũ. Eædem in vino perficiendæ operationes, si ipsum nobis cõmodo vsui esse optamus. Separãdũ enim purũ ab impuro, coctionibus, digestionibus ac fermentationibus excernẽdo ab acinis & cute, granorũ purũ liquorẽ, qui in mustum traductus, & vasis suis impositus, nouas separationes, fermentationes, digestiones & coctiones efficit, disgregãs fæces & tartarum à pura vini substantia, quæ sic secreta, tãdẽ clarescit, & potui in nutrimẽ-

rũ apta redditur, cùm alioqui si rudior & sic permixta ebiberetur, dysenterias potius, alui profluuia, calculos, capitis dolores, & id genus alios morbos ac incommoda procrearet. Quas quidẽ operationes ad imitationẽ naturę fieri, & ex eius schola ac luce depromi, abundè eo dẽ capite docuimus, vt hinc discãt Medici & Pharmacopæi, si citra periculũ eduliis imparatis, incõditis & crudis, etsi nobis affinib⁹ ac analogis, vti nõ possumus, quãtò magis Pharmaca & remedia, cũ suis impuritatibus & malignis fæcibus oblata, nec depurata artę, ægris iã plus nimio debilibus, & quasi prostratis nocitura sint, vt inde etiã ægris suis in escã cõsũmata, restaurãtia & gelatinas artificio cõcinnatas potiùs, quàm alios crassioris apparatus & ἀπέπτους cibos, (ne dum medicamenta cruda, aut leui artificio quasi nullo parata) pręscribere moneantur. Quin etiã cùm illos lateat chymicarum pręparationũ tàm vtilis ac necessaria ars, vt modestiores illorũ, eius cognitionẽ laboribus nostris cõsequãtur, à quibus nec nõ aliis elegantissimis operationibus, quibus reliquã nostrã dogmaticorũ Pharmacopæã, solis bonis Viris dicatam, aucturi, locupletaturi, ac exornaturi sumus, arrogãtiores ac superbiores malæq. mẽtis homines, lubenter excludimus. Dein hęc quæ sequuntur in prędicto meo libro subiicio. Sũmi HIP. diuina scripta, seu quędã quasi oracula suspicio: admiror Galeni summũ ingeniũ & in docẽdo sagacitatẽ atque prõptitudinẽ, in quorũ scholis eruditionẽ qualẽcunque à teneris annis hausi: eandẽ indies pu-

» blicæ vtilitati rependere conor. At me hercle,
» non ideò me schismaticum esse autumo, si Pa-
» racelsi quædã scripta, prę∫ertim ea, in quibus
» Hermetis dogmata sectatus est probé, laudem
» atq; dilucidem: maximè cùm constet indubiè
» omni vero, cordato atq; candido medico, il-
» lũ velut ex Cimmeriis produxisse multa præ-
» clara artis ornaméta, ingẽtésq; artis admirãda-
» rũ pręparationũ opes, nec nõ proprietates re-
» rũ in corticibus suis occultas & omnib⁹ propè
» aliis incognitas, enucleasse, ac ipsis oculis sub-
» iecisse. Quibus vtiq; nõ parũ splédidè artẽ no-
» strã locupletauit. Non tamen me ei aduocatũ
» cõstitui, vt causã eius vbiq; suscipiã defendẽ-
» dam. Nec multũ curo, quid in Theologia scri-
» pserit, aut in Philosophia aliisque scientiis ab-
» strusioribus. Ipse viderit, si quid pręter diui-
» norum oraculorũ veritatem & reuerentiã à se
» prolatũ euulgarit. Assumo ea tantùm, quæ ad
» artem faciunt, quorũ tot tantáq; inũenio my-
» steria vt habeat posteritas, in quo ipsũ cõmen-
» det ac admiretur. Si quæ nouo aut velato scri-
» bendi genere dixerit, nõ probo nec improbo.
» Non probo, si animo prorsus celandi id fecit:
» Probo vero, si propterea id fecit, ne, quod in
» Prouerbio est, perlas obiiciat porcis, mysteria
» ignorantibus, sapientiam contemnentibus. Si
» quid secùs, improbo, imò detestor, vt iam feci
» publico scripto in libello nostro iam ante vi-
» ginti quinque annos edito.

Tandẽ vbi iudicaui, quãtas sibi iniurias cõplures medici faciãt qui seu Thrasones quidã, superbi ac audaces potiùs, quàm modesti ac

humani ſeſe mutuis proſcindunt dicteriis ac cõuitiis tùm verborũ aſperitate, tùm ſcriptorũ petulantia ſeſe configentes, ídq; modò publicè, modò verò clam: expoſuique eiuſmodi iurgia ac rixas honeſtis viris, ne dum medicis ac Philoſophis Chriſtianis, prorſus eſſe indignas, quaſi ſubodoratus caſuras in me procellas & fulmina conuitiorum noſtri Anonymi, quibus nunc contra naturæ meæ motum ac ſtudium conor propugnacula mea opponere. Sic tandem de ornamento agens, quod ego cum aliis doctis viris, conor medicinæ adferre, concludo in hæc verba: Sanè ſi Hippocrates vel ipſe etiam Galenus nunc ad ſuperos reuocentur, ſummo gaudio vtique perfundantur, ſi videant artem tanto & tàm nobili acceſſorio ditatam, & manus porrigant ac geſtiant de ijs omnibus, quibus ars hodiè aucta eſt, quæque illis priſco æuo incognita atque inexperta fuerunt. Multa fortè etiam ſuorum placitorum, præ nouis vel ipſimet reiicerent, aſſueti vtique maximi illi viri ſummíque Philoſophi, rationi cedere & experientiæ; Nam patet ex eorum ſcriptis, quàm in multis ſæpè hæſitent, in aliis fluctuent, propter fundamenti, cui ſuperſtruxerunt, imbecillitatem. Quæ tamen eorum ædificia penitus diruere, vel quomodocunque quatere, candoris noſtri non eſt. Quin potiùs fulciamus ea ſtrenuo ingenij noſtri & experientiæ niſu, vt & conſtet poſteritati nos non fungos eſſe, ſed noſtro etiam ingenio præditos fuiſſe, & mentem

» nobiliori illo sale conditam habuisse. Quod
» fiet si maiorum scripta non repudiantes no-
» uis interim inuentis ornemus atque ditemus.
» Traduntur enim artes veluti per manus, &
» quisque suam nouis inuentis adornat, quo
» quisque altero est ingeniosior, vel magistro e-
» tiam in aliquibus superior. Inuentis, inquies, fa
» cilè est addere. Quid tum? Inuentoribus gratiã
» habeamus, & ditatorib. qui nunc sunt aut fue-
» runt, eandem referamus, nostráq; si quæ sunt,
» etiam conferamus, vt à grata posteritate be-
» nè merendi de omnibus voluntas nostra præ-
» dicetur.

Atque hæc satis sint Anonyme, pro falsarum tuarum criminationum in me confictarum reprobatione ac confutatione. Si vel limis oculis librum meum inspexisses, aut iudicio valuisses, ab istiusmodi fortasè calumniis supersedisses, nec ita temerè Paracelsum in medium produxisses, cui adhærentem me facis, cùm satis ex his quę attuli, elucescat, me illorum quę dixerit perperam, aut scripserit, assertorem nunquam aut sectatorem fuisse. At eos tantùm elegantes flores, ex eius hortis instar apum in Hymeto ex floribus mel legentium, decerpsisse, & in hunc hortum meum traduxisse, vt dulcedinem ex illis extraherem, nec me similem erucis fuisse existimes, quæ econtrariò, quicquid ex optimis herbis exugunt in naturæ virus commutant.

CAP. IV.

In quo præter ieiuna Anonymi eccoprotica variorum Pharmacorum ab antiquis vsurpatorum usus docetur.

EX capite libelli Anonymi quarto, cuius frontiſpicium tàm magnifico oſtentamento decorat, Chymicorum nempè remediorum cũ ordinariis & conſuetis accuratior comparatio; ex tàm tumido (inquam) tituli cortice putaui ſuccoſum aliquem nucleum me extracturum & fætum aliquem ex ingenii Anonymi noſtri, parturientibus montibus prægrandem naſciturum. Sed nihil præter ridiculum murem excludi animaduerti, mihíque perinde euenit, ac iis, qui ex affixis vbique in vrbis compitis, agirtarum elegantibus picturis, mirãda promittentibus, nihil niſi fumos aut aurã ex illorum theatris reportãt, ridiculísque tãtùm extremæ fabulæ actibus eluſi, cùm aliquid ex graui aliqua Tragędia fructuoſius expectarẽt, ieiuni ac famelici prorſus lares repetũt. Quod idẽ mihi contigit, nec ſecus, poſt lectionẽ ſuperbi iſtius capitis, à capite ad calcem: à quo nil niſi pudorem ac verecũdiam ridiculáque omnia retuli.

Ex duobus aut tribus primis illius capitis verſibus, quantus ſit hominis animus cum grauitate cõiũctus, primo appulſu innoteſcit, dicas enim ſi legeris, mirabilia omnia toto huic vni-

verso mox patefactum iri. Sic enim limen suæ orationis ingreditur, *Quacunque mundo sublunari continentur &c* At cùm sit anhelosus, nec longos possit spiritus ducere, statim subiicit, hoc suæ sufficientiæ, vt ita loquar, & capacis eruditionis encomium: *Alexipharmaca enim ad venena reuoco.* Vbi notanda occurrit insignis Tyronis nostri in Ethymo Græcæ dictionis, *Alexipharmaca*, (quæ vel minimo Pharmacopæo cognita est) eruditio, vt qui Alexipharmaca vocet deleteria venena ac credat, cùm contrà aduersus Venena remedia sint. Quærerem libenter ex illo, quòtum caloris, frigoris, siccitatis & humiditatis gradum occupet hoc simplex Alexipharmacum, vt deleterium sit. His perfectis statim intuli istum hominem vtriuentulum, meras tantùm larnas & fucos exhibentem: vltimíque actus fabulæ ludibrionem. Quod vt re ipsa pateat potiùs quàm verbis, videamus quî elegantem istum tractatum ordiatur. Inter alimenta, medicamenta & venena, discrimen constituit, vbi videre est, confusum quid & non satis distinctum, de alimentis medicamentosis, & medicamentis alimentosis ab eo dici: cuius rei tractatio dilucidior habetur, & faciliori methodo traditur initio Pharmacopææ meæ dogmaticorum, quo lectores relegamus.

Pergit postea lectorum oculos, ac aures auditorum pascere, dum ex suggesto imaginatur se discipulos suos docere, & lectionem illis enarrare de diuisione ac differētiis medicamētorũ purgantiũ, ubi dicit eorũ alia esse alimēta,

Inter quæ tamarindos, mannã, caſsiã recenſet: poſtea ſubiicit alia eſſe Venena: Tertii verò generis medicamentorum nullam facit prorſus mentionem, ex memoriæ fortaſſiis lapſu. Nolim tantę hoc illius ignorantiæ tribuere, quem puto tenuiſſe quidẽ at non ſatis commodè exprimere potuiſſe: Hãc ni fallor, lõgè meliùs & faciliùs ex his quę adhuc iuuenis ſcripſi, in lib. de ſpagiricorum medicamentorũ præparationibus, tractatu de Vegetabilibus cap. 4. quod vltimũ eſt, diuiſionem licebit inuenire, ubi de cauſis & ratione præparationis ſimpliciũ medicamentorum purgantium ago. Illic ego cõcisè ſatis, de cauſis purgationis locutus, ex doctrina dogmaticorũ, & pro ea eruditione, quã pro ætate mea tũ erã adeptus, partitus ſum medicamẽta purgãtia in tres ordines, quorum primus eſt vehementiſſimorum, ac malignorum purgantium, quæ ſemper maiori ex parte ſunt acri ac virulenta ſeu maligna aliqua qualitate refer ta, quæque non minus nocere quàm prodeſſe idcircò poſſint, niſi debitè pręparata ſint, correcta, conuẽniẽtiq; pondere ac menſura adminiſtrata. Huiuſmodi ſunt inter radices & Herbas Helleborus, eſula, Peplũ, atq; omnia tithymalorũ genera: cucumer aſininus, aſarũ, Thymelea, chamælæa & id genus alia: ſcãmmonea & euphorbiũ inter lacrymas, lathyris, colocynthis inter fruct⁹ & ſemina: Inter lapides Armeni⁹, Cyaneus. In hũc ordinẽ retulerũt alii hermodactilos, turbith, cuius nomen ipsũ perterret, quod à turbãdo videatur eſſe dictũ. Ego verò inter violẽta nolim illa annumerare, vt neque

hydragoga illa, quæ ex ſeminibus extrahũtur, aut vino ebulino, atq; id genus aliis excipiũtur, quę quidem tamen, ſi ſegniùs in nobis operẽtur, & in corpore reſtent, citra eã pûrgationis perfectionẽ, ad quã erãt deſtinata: poſsũt quidẽ noſtrũ corpus immutare, cõturbare & immoderatè calefacere, vt quę ſint à noſtra natura admodum aliena, vt docet ipſe Galenus.

Alter ordo eſt benignorũ, quæ ſic dicuntur, quòd blandè ac ſuauiter, citrâque moleſtiã humores noxios, non quidem vniuerſi corporis, ſed partium duntaxat quarundam vacuent, aluúmque leniendo ſubducãt, atque minus ab alimento naturæ deficiant. Quin imò alimẽta medicamentoſa dici poſſunt, cuiuſmodi ſunt herbæ, malua, violaria, mercurialis braſſica, beta, roſa: ſerum lactis, pruna, tamaridi, mãna, caſſiæ medulla & ſimilia, quę nullâ aliâ egent pręparatione quã vulgari, vt tutò exhiberi poſſint.

In tetium ordinem reuocãtur aloë, agaricus, cuicus, ſenna, centaurium minus, & inter radices rhabarbarum, polypodium, iris, raphanus ſylueſtris, gentiana, Eupatorium Meſuæ, ſanicula Dodonæi: mechoacam recens comperta, cuius purgandi vires & effectus radix vitis albæ admodum æmulatur: ex qua matrici maximè congruens remedium conficitur quod feculam Brioniæ vocant.

Multa reſtarent adhuc nobis huc congerenda medicamenta, ſed ſingulorum ordinem recenſere, tædioſum, nec huius loci eſt: ea tantùm quæ communiora & vulgariora ſunt, explicaſſe ſit ſatis.

Atque hæc est medicamētorum Partitio,quā iam pridē instituimus,& in lib.nostro de spag. præpar.descripsimus.Quem si vel raptim Anonymus nōster aliquando decurrisset, effugere istum laborem facilè potuisset.Qui si etiāquid illo eodémque capite cōtinetur perlegisset,ista nobis nunc non obiecisset quæ de spagirica purgantium præparatione adhuc in dubium reuocat:quòd illic sibi satisfactū fuisse, & omnium,quas in suo scriptulo mouet quæstionū solutionem deprehendisset:quam & hîc cogemur repetere, etsi abundè iam ista omnia exposuerimus.

Non satis subtiliter igitur delineata ista ab Anonymo nostro medicamentorum purgantium diuisione, in alimentosa & venenata, in qua perperam & malè exercet istud theorema vulgare;Qui benè docet, benè distinguit: redactísque invenenatorum classem antimonio & pręcipitato,quibus Chimicos affirmat vti, vel in præcautionem etiā morborum:inde infert illos temere citra iudicium,citra temporū, morborum,personarum obseruationem, sed vltrò citróque sanis & ægris promiscuè ea exhibere,quasi aliorū purgantiū cognitione destitutos:insignem vtique illorum non ignorātiam tantùm,sed & improbitatem etiam notat.Quibus quidem verbis cùm tacite me impetat(vt coniicere non est difficile) quis non videt quantæ peruersitatis sit iniquum crimen mihi inponere ac ementiri?cùm ex meis scriptis vbique liceat contrarium colligere.Quod & post hac apertiùs sum demonstraturus,

ipsiúsque calumnias detecturus.

Qui si in genere de omnibus loquatur Chimicis, nec vitare sic improbi ac ignari crimen possit, qui doctos medicos ab insciis, veros à Pseudochimicis, agyrtis, ac circulatoribus, (quos reiicimus ac damnamus) non nouit distinguere. Videat Anonymus quid & quantũ in eiusmodi impostores fulminet Libauius; quámque procul eos falsámq; illorũ arté abiiciat ac deprimat. Contrà verò quibus laudibus ac commendationibus veram, ac legitimã chimiam cum eius cultoribus, ut pote vnicũ toti⁹ nostræ medicinæ ornamentum prosequatur. Reuoluat etiã doctissimum illũ Reusneri librũ de scorbuto In cuius exercitationib. eruditissimis in eũ maximum morbũ elaboratis, quicquid egregiũ ac elegãs est in nostra medicina, cõtineri reperiat: In curáque illius morbi ab eo descripti, pręstãtissima quæque remedia, varias omnis generis præparationes, varia purgantiã, sudorifica, corroborãtia, correctoria ac specifica, tùm dogmatica, tùm Hermetica aut Chimica conspiciat, in quorum album duorũ inquam illorum tantorum scriptorum nec nõ tàm multorũ magni in Germania nominis Doctorũ, alibíque florentium, si me ausim inscribere. Legat etiam nostrum illum de spagiricis præparationibus librum, vbi de purgantibus medicamentis ago, vt iam dixi: Euoluat etiam consilia mea iam edita & mox edenda, Pharmacopææ meę reliquum mox etiam excudendum, quod Typographus integram illam, ob causas ab ipsomet allatas, in libro meo recens

edito,

edito,non potuerit tùm emittere. Ex quibus ſcriptis tùm clariſſimorum illorum virorum tum noſtris addiſcat Anonymus, non eſſe nobis ignota communia illa vulgi medicamenta, ſed longè etiam melius, breuius,facilius, vtiliúſque à nobis digeri,componi, variiſque modis elegantioribus præparari, vt tres illos ſcopos attingant ab Hippocrate deſideratos, tutò, citò, & iucundè agere.

Redeamus ad Anonymum noſtrum, ac remediorum, quæ nobis proponit excellentiã excutiamus, vbi primò notent iuniores Medici, ſibi tãtum ab illo duorum generum medicamenta proponi,purgantia videlicet & alterantia vt vocat: De reliquis hydroticis nempè aut ſudorificis ac diaphoreticis,nec non de Alexipharmacis (quæ putat eſſe venenorum ſpecies) variis antidotis, opiaticis, corroborantibus, ſpecificis, variis affectibus cõgruis, & id genus aliis innumeris, altum eſt hominis ſilentium, vt pote in vulgari praxi verſatiſſimi: cui ſatis eſt noſſe eccoproticum aliquod, aut lene aliquod alteratiuum, modò crebris Phlebotomiæ repetitionibus, totum ęgrotãtis ſanguinem exhauriat, quo etiam euacuato aliis non ſit medicamentis opus.

Quid autem nobis de purgantibus,à quibus orditur, explicet: & quàm digna ſint cum chymicis comparari, ac etiam anteponi videamus.

Nos, inquit, præferimus benigna & amica naturæ,quæ eccoprotica & minoratiua vocantur,aliis omnibus;ac in teſtimonium citat

authoritatem Meſuæ, qui parum illi fauet, ſiquidem illius Canon aut Axioma non ad curam grauium morborum, ſed ad prophylacticem eorum ſpectat, qui nondum fixas habent intus radices: ſed ſtomachum tantùm & primam corporis regionem obſident, aut leue quid moliuntur, ne in peius ruant. Qui enim altas in intimis viſceribus radices ac mineras egerunt, eccoproticis non auelluntur, nec deturbantur; nec eiuſmodi lenibus medicamentis curam adſcribit Meſue.

In quem vſum autem eccoprotica illa referanda ſint, & quando ac quomodo eiuſmodi minoratiua ſint vſurpanda, videbit in conſiliis noſtris Anonymus, ſi diſciplinæ & eruditionis capax eſſe velit. Idque iuxta Methodum, quā ab Arabibus primis didicimus, quámque methodum boni omnes medici in Praxi hodie ſequuntur, vt videlicet primo loco primā corporis regionem omnibus impuritatibus expediant. Deinde præparantibus vtantur digerētibus ac attenuantibus, morbum aut morbi cauſam ſpectantibus, quod vulgò ſyrupis, iubepir, apozematibus præſtatur: idque ſic agāt, ne craſſæ illæ impuritates, ſi prius illis corpus non exhauriretur, vaſa obſtruāt, corrumpāt ac magis noceāt, eò vi ac ſubtilitate digerētiū & attenuantium pertractæ, à quibus nullum immineat periculum, ſi priùs deturbatæ fuerint.

1 Poſt pręparantium vſum (celebrata etiā maturè phlebotomia ſi res poſtulauerit) trāſitur ad purgationem, morbi cauſam & radices auulſuram, modò ex infuſo aut decocto ſennæ agarici, rhab. concinnatam: adiecto pro deli-

catoribus syrupo rosato solutiuo, prout lene fuerit malū & radicum debiliū aut ab humore tenui, non crasso, facilisque motus suscitatum. Modò iuxtà naturam mali fortioris ac contumacioris, & fixis radicibus hærentis, aut pro ęgrotantis natura validiore aut robustiore, adduntur purgantibus remediis, vel tabellę diacarthami vel de citro: elect. de succo rosarum, diaphænicum, tryphera persica, confectio hamech: elect. Indum maius & minus: vel etiam in peruicacioribus ac rebellioribus affectibus adiiciuntur, Hiera Logadij, Pacchij, & id genus alia, de quibus iam fecimus mentionē, & quarum hierarum admirandos effectus prædicat Scribonius loco iam citato, in omnibus vel deploratissimis morbis, ac etiam in debilitate ipsius met ventriculi. Ita vt nunquam tantis laudibus vel aurum ipsum potabile, à circulatoribus (cuius vera præparatio id genus hominibus ignota est) celebretur. Interim tamen si huiusmodi remediorum descriptionem, ingredientia, pręparationem, correctionē, saporē intueamur, horrenda in plurimis videamus, quæ satius est supprimi, quàm exprimi, cū adhuc nobis nauseā moueat eorum recordatio.

Modò etiam electuariorum eiusmodi mollium aut solidorum loco ad radicem euerruncandam vsurpantur pillulæ: quas & gummi admodū calida nec non scāmonea colocynthis atque euphorbium ipsum, tāquam etiam basis malagmatis, ingrediuntur, vel interdum decocta parant, seu apozemata ex rad. fructib. seminib. & florib. morbo cōgruētib. aptísque

purgantibus,vt vnâ eâdémque viâ ac methodo humores noxij tum præparentur, tum deturbentur, ídque per Epicrasim vt vocant.

Atque hęc est vulgaris ac quotidiana faciendæ medicinę methodus, quæ tantam in morbis varietatem non admitteret, si Anonymi nostri sententia locum haberet, qui officinis Pharmacopęorum leue aliquod tantùm eccoproticum contẽtus est includere,aut alia quędam parui momenti in difficilibus morbis à se expressa. Dicit autem illa Eccoprotica siue sennam, rhab. agar. aut alia, conseruis à se suisque immisceri in opiatam: aut saccaro in aqua conueniente soluto excepta in tabellas redigi, quos præparationis modos vestris inquit extractis aut destillatis præferimus, quia destillatione perit vis purgatrix. Quam litis nostro Anonymo deuincti D. Pharmacopæi, satis exprimi non potest. Numquam enim tãtum Mesue aut Nicolaus vterque, etsi Patroni vestri, priscíque iam pridem patres ac pręceptores de vobis benè meriti sint, vt qui grauius onus vobis imposuerint, multis laboribus addixerint, multas pixides variis & inutilibus Pharmacis ac compositionibus non sine magnis impensis & temporis iactura onerare coëgerint. Quibus omnibus vno momẽto hic Anonymus vos explicat,omniáq; ista tã molesta opera in vnam cassiam rhab.sennam,agaricum contrahens,omni tędio ac molestiâ vos liberat. Persuasum enim vobis esse vult hæc quatuor remedia (quæ tamen probamus & laudamus) instar omnium esse, atque idcircò

inanes ac superuacaneas esse vestras omnes cō positiones, quibus tantoperè insudatis. Nunquid magnum est istud beneficium, quo vos sibi deuincit? nū graui uos leuat onere? Frustra fit pluribus, quod paucioribus fieri potest. En facilem Methodum, facilémque præparationem vobis candidè impertit & arcana sua reserat: nihil sibi soli asseruat, nihil dissimulat. Promptum statim vobis fuerit infusiones purgantes ex rhab. decocta purgantia ex senna aut agarico, pulueres laxatiuos, ex noui istius Myrepsi formulis, vel vno momento poteritis vobis comparare. Hos ne vultis pulueres in opiatas componere, en pulueres cum conserua aliqua commiscete, si mollem vulris compositionem. At si solidam, sacchar o in aqua congrua soluto, pulueres excipite, & tabellas concinnate. Atque hæ sunt egregiæ illæ formulæ tàm præstantis medici, cholagogę, phlegmagogę & melanagogę ex rhabarbaro agarico & senna paratæ, ad tres humores vacuandos idoneæ, quæ vos hierarū omnium cōponendarum Galeni, Archigenis, Logadij, Iusti, Ruffi, Pacchij, electuariorum de succo rosſ. nicol. electu. rosſ. Mesuæ, electuarij de Philio montagnanæ, ad bilis feruorem cōtemperandum, ac euacuandam bilem idoneorum omnium molestia posthac leuaturę sint. Nec nō etiam quæ in locum diaphęnici diacarthami benedictę laxatiuę, ad crassum & frigidum humorem pituitosum deturbādum aptorum succedant. Quinetiam & confectionis hamech electuarij, Indi maioris & minoris, &

pulueris diasennæ atræ bilis vacuationi congruentium officia præstituræ sint. Quæ quidē methodus nostri Anonymi, vtpote facillima, tribus verbis ter repetitis ad maiorem cōmēdationem absoluitur, rhab. scilicet, agarico & senna: ex quibus fiunt infusiones, decocta aut pulueres, aut electuaria vel mollia, vel duriora in tabellas redacta. Quibus si addidisset, vt ex illis iisdem decoctis fierent syrupi, vel ex corū pulueribus pillulæ: vestris fuisset vale dicendum syrupis omnibus tum præparātibus, tùm purgantibus, vt & catapotiis de rhab. de agarico, de senna, de aloë, de hiera, de hermodactylis, de colocynthide, fumaria, eupatorio, myrobalanis, aggregatiuis, arabicis, aureis, coccijs, benedictis, sine quibus: quas omnes in omnium humorum expurgationē paratas habetis, & asseruatis vt præstò sint, vel seorsim, vel mixtę exhibendæ, cùm id necessitas postulat: præterea & fortioribus aliis ac vehementioribus calidióribusque cedendū fuisset, pillulis nempè foetidis de opopanace, de saggapeno, de euphorbio, de lapide lazuli siue cyaneo: quæ vt sunt incendētes aut plus æquo calefacientes & venenosæ, vt assentitur noster Anonymus, sic non nisi grauissimis morbis expugnandis deglutiendæ offeruntur: quales sunt læpra, epilepsia, paralysis, arthritis, febris quartana, & alij id genus affectus, qui radices altissimè egerunt, quibus noster Anonymus citiùs blandiatur, & inducias diuturnas illis in corpore ægrotantis concedat, quàm validiori medicamento ausit ra-

dices illorum defigere ac conuellere. Nam medici (inquit) qui ex Græcorum & Arabum doctrina faciunt medicinam, sunt amici naturæ, malúntque benignis vti remedijs, quàm deleterijs: ac malunt bis aut ter benignè, quã semel violento medicamento purgare. O fidum naturæ amicum, qui eam in suis ægritudinibus retinet, nec vllum præbet auxilium. Quorsum enim eccoprotica sola afferat, quæ tantum expediendæ & purgandę primę corporis regioni prosint, quæque simul omnia congesta, ne tantillum quidem leuaminis, etsi centies exhibeantur, conferre possint, cùm inualidiora sint quàm quę morbi seminaria penitus adoriantur? atque hinc nata est necessitas, ad alia validiora remedia confugiendi, quę tenaciori morbi causæ eradicandæ apta sint, hoc est, fęci cuidam tartareę vasibus impactæ, dissoluendæ ac deturbandæ idonea, quæ talia quidem erunt, si arte ad penetrandũ ad intimas vsque partes, neruos, iuncturas & penitissima viscera, vbi sedes morbi delitescit, aptentur, quò vsque eccoproticis, vt nimium debilibus, penetratio denegatur. Neque etiam hæc opera remedij vehementis perficiuntur, sed aptâ ac concinnâ specifici auxilij præparatione, & propria dissoluendi, liquefaciendi, ac vacuandi gummosas eiusmodi & tartareas impuritates, crassas, terrestres, viscidas ac tenaces, quæ morbos contumacissimos in nobis procreant. Attigi ista tractatu meo de signaturis rerum internis, demonstratione

gummatum ſulphureorum, nec non ſulphuris oleoſo ſolubilis, quòd ſit eiuſdem naturę vtque aquea gummata aquis diſſoluantur, fæces tartareæ & ſales ſalibus. Hoc vnum tantùm deſideratur, vt nobis probè cognita ſint ea, quibus & ſolutiones & liquefactiones fieri queant, & quomodo aptanda ſint, vt effectus citra detrimentum & moleſtiam conſequatur. Hoc enim eſt probi medici officium, qui in curatione morborũ moras nõ captat, qui illis non blanditur, ſed qui (cognitis morbi cauſis) illis ſtatim profligandis ſtrenuè incũbit, quærere nimirum ſalutaria tutáque remedia cita ac ſpecifica. Illa autem deſerere, quæ nullius ſunt vſus, quæque ſpecie amicitiæ naturæ morbos protrahunt, aut etiam eos incrementum capere, potiùs quàm tollere hac tædioſa expectationis dilatione ſinant.

Cap. V.

De eiuſdem argumenti continuatione, vbi etiam vſus Hellebororum ab antiquis frequentiſsimè vſurpatus, oſtenditur.

QVaererem hic libenter ex noſtro Anonymo, qui ſe Græcorum atque Arabum medicorum doctrinã & in praxi veſtigia ſequi gloriatur, quíque tantus eſt naturæ amicus, vt lenibus ac benignis remediis, vt pote rhab. agar. ſenna, caſsia (quæ illa ſunt quatuor ſpecifia

remedia tàm illi exquisita, vt aliorum nullam mentionem faciat) quàm deleteriis vti malit. Num istorum aliqua in toto Hippocrate descripta & in morbis vsurpata legerit? Quin potiùs in omnibus ferè morbis vel acutissimis, etiam febrium penè semper incendio stimatis, ab illo ea in auxilium remedia adhibita esse, quæ Anonymus ipse exitialia & venenata esse iudicat, atque imprimis Helleborum, quē Hippcrates vsque adeò extulit, vt cui, quando, quomodo, & aptè exhibitus fuerit, ei iuuentutem restituerit: omnibúsque qui eo vtātur incolumem sanitatem conseruet, & quàm diutissimè tueatur.

Bonus ipse Mesue, cuius suprà Anonymus noster Canonem citauit, vt probaret quò benigniora ac familiariora naturę medicamenta sunt, eò tutiora & salubriora sic de Helleboro scribebat, de nigro ipso loquens, lib. de simpl. cap. de Helleb. Ipsum videlicet tantæ esse virtutis medicamentū, vt impuritates omnes & viscerum corruptiones, corrigere ac emendare possit, nec non magna facilitate ac facultate tenuem ac vitiosum humorem crassæ pituitæ, & atræ bili permixtum deturbare ac educere: totam sanguinis massam defæcare ac depurare, venas quascunque penetrare, & à venis in omnes corporis partes introire, quas ab omnibus suis sordibus repurget. Quin & addit idem Mesue tantæ esse virtutis ac energiæ, vt nulla pars corporis vel abditissima & in profundo latens, aut remotissima vel ad cutē vsque vires & operationes eius nō expetiatur.

Vnde constat specificum esse ac præsentissimum auxilium toti capiti, cerebro, omnibúsque sensuum instrumentis, neruis, visceribus omnibus, nec non ipsis etiam articulis felicissimè ac mirè succurrens. Hinc fit vt nullum epilepsijs, manijs, melãcholijs, paralysibus, vertiginibus, hemicranijs, spleneticis, febrib. quartanis, articularibus morbis & id genus chronicis affectibus contumacibus ac deploratis promptiùs ac vtilius remedium offerri possit. Quid restat denique quod Helleborus nõ præstet? Nihil prorsus si Mesuæ credimus. Cutaneas enim infectiones omnes delet, morphæã scabiem, lentigines, impetigines, porrigines, vt mirè etiam cutem ipsam natiuis coloribus decoret, orique halitum suauissimum ac odoratissimum concilet. Postremo, si mihi ipsius Mesuæi verbis vtendum est, Helleborus, inquit, est sicut theriaca & medicina per antonomasiam (hoc barbaro vocabulo vtitur) ad lepram, cancrum, & species herpetis, & bothor, & qui se comedunt.

Perpendite an vnquam agyrta vllus tantoperè vel aurum potabile commẽdarit, ac Mesue suum Helleborum laudat ac prædicat.

Desinat igitur Anonymus Græcorũ & Arabum disciplinam profiteri, proximaque illorũ ementiri, cùm Mesue Arabs tãtis laudibus celebret in praxin Helleborum, quem iste, vt alia validiora medicamenta præter suum rhabarbarũ, agaricum, sennam & casiam vt deleteriũ & venenũ respuit. Vbi tot laudes casiæ, sennæ, rhab. agarico adscribuntur? Quam igitur gra-

niorib. morbis opē ferant, si stercus tātùm deturbāt? Discite iuuenes egregiam praxim Anonymi, & tutis eius receptis confidite. Sic in celebres medicos euadetis.

Sed quid respódeat amplius Anonymus noster, si exéplo cuiusdā morbi, quod in purgationis operationē illi proponemus, (quemadmodū & ille vnū nobis ad alterationē pertinēs produxit in mediū) subiiciā illius oculis & tactui, lōgè ipsum euagari à doctrina Hippocratica, nihílque minùs quā Græcorū imitatorem esse? Sumamus Pleuritidē in exéplum, morbū vtique frequētissimū, & de quo certatim, omnes propè medici scriptitāt & loquūtur: in cuius praxin & theoriā nusquā aliorū morborum frequētiùs magísque peccatur. Sed hic tātùm ea attingemus, quæ ad purgationē faciunt, de qua nunc agimus: reliqua in cōsilium meū de pleuritide reiiciemus, vbi ostēsuri sumus, quot erroribus hic morbus à nōnullis medicis circū feratur, præsertim in missione sanguinis, quam iuniores (non seniores Medici & doctiores quos excipio) liberiùs & fortassè audaciùs quā par est, profusiúsque celebrāt, nullâ habita specierū pleuritidis distinctione: an ea sit superiorū costarum, quā superā vocāt, occupante scilicet superiores costas dolore, & sanguine per venā intercostalē affluēte: An verò sit pleuritis mediastini seu septi recti & musculorum intercostalium, quā mediastinā vocant, quæque fit per mammariam venā: an v. sit pleuritis thoracica vocata, in qua dolor in basi scapulæ adhæret, quæ fit per venam thoracicam, quæque est omnium pessima: an denique sit inferiorum

costarum, quã hypocondriacam aut inferam appellãt, quòd dolor ad hypochondria vsque pertingat: quæ distinctiones apprimè notãdæ, quod tres priores pleuritidis species, venæ sectionem desiderent, non tantùm ad reuulsionem, sed etiam ad materiæ iam fluxæ, vt loquuntur, hoc est, sanguinis iam collecti extractionem & ablationem, quæ causa morbi coniuncta est. At contrà in hypochondriaca sanguinis eductio fieri non debet, præterquã ad causæ antecedentis reuulsionem. Citius enim alioqui totus sanguis exhauriatur, quàm materia coniuncta detrahatur? Habenda porrò est temporis ratio, quò vena opportunè secetur: nec non ætatis, temperamenti, ægrotantis, virium, quæ raró à multis obseruantur, qui modò sit dolor lateris pungens, cum quadam anhelitùs difficultate, citra vllam cautionem, sanguinis misione, audacter incũbunt: quam etiam nonnulli iuuenes inexperti vnicam iudicant soluendi morbi medicinam, non habitâ, vt diximus, ratione, an morbus sit in fieri, vt aiunt, an in facto, an sit in tempore remisionis, nec ne: citra etiam considerationem naturæ, an ad laudabilem aliquam anacatharsin parata sit, quæ optima est metastasis, & pleuriticis tutisima: quámque vtiliùs sit, pectoralibus remediis, fotibus, vnctionibus, & id genus aliis auxiliis, vt docebat Hippocrates, sollicitare, quàm debiles iam vires ægrotantis immoderata (vt plerumque fieri solet (sanguinis misione prosternere.

Sed vt ad Hippocratem venerandum illum

ſenem redeamus, qui maturò iudicio prædi-tus, poſt fotus illos ſtatim in nonnullis pleu-ritidibus purgationi manum admouebat, id-que morbi initiò iuxta aph. 29. lib. 2. quod tũc temporis materia turgeat, vt idem docet aph. 2. lib. 3.

Quam autem purgationem inſtituebat? An aliquam eccoproticam iſtarum, quas Anony-mus noſter profert in medium? An aliquid quod naturæ familiare ſit, & tanquam medi-camentum alimentoſum blanditur? Nihil mi-nus. At excipis Anonyme tunc temporis de-fuiſſe tua eccoprotica, rhabarbarum nempè, agaricum, ſennam & caſsiam: quæ exceptio, vt nihil certi demonſtrat, ſic nec poſsit fidem facere, veteres illos caruiſſe ſimilibus medica-mentis, quæ morbis blandirentur, ac ægris ar-riderent. Legimus Regi Antigono[a] ad ſubdu-cendam aluum ab Hippocrate Mercurialem quinetiã braſsicam fuiſſe præſcriptam, vt vale-tudini conſuleret. Sed interdum ſimilia pru-denter reſpuit, vt fallacia: quòd ad multos abigendos morbos nihil conferant. Videat Anonymus quæ in cura Pleuritidis remedia ſeligat idemmet Hippocrates, & in tempe-ramento bilioſo lib. 2. de diæta in acutis, etſi multa alia haberet cognita. Præ aliis omnibus veratrum nigrum & peplum deligit, vt ad purgandam & euacuãdam per aluum cauſæ coniunctæ materiam præ aliis omnibus aptiſ-ſima, ſiue ea materia ſit vitioſa, ſiue ſeroſa, pu-trida & maligna, quæ morbum parit.

At mihi audire videor Anonymum ob-

ſtrepentem, Hippocratem ipſum incuſare temeritatis aut audaciæ, qui ex tā violentis, acerbis, vrentibus & maleficis medicamentis, periculo mortis tot hominum vitas expoſuerit, præſertim in tàm ardenti morbo ab inflammatione excitato, quem frigidiora recreare debeant, aut ſaltem illius impetus temperare ac remorari? Sed ſus ne doceat Mineruam; ſciàtque Anonymus non citra iudicium delecta à prudentiſsimo ſene eſſe eiuſmodi præſidia, qui alibi apertè docuit extremis morbis, extrema eſſe adhibenda remedia. At nec in omnibus pleuritidibus iiſdem vtitur purgationibus: at quibus nouit ea congruere: Si quidem vbi iis non videt eſſe opus, ſed phlebotomiam deſiderari, ad eam circumſpectè in aliquibus pleuritidibus recurrit. Ita enim ſingula in hoc morbo, vt in aliis omnibus cum iudicio examinat, vt etiam vſu ptiſanæ aliquando ægris pleuriticis interdixerit, præcipuè vbi nimiam reſpirandi difficultatem animaduertit, quòd ptiſanæ viſcoſitas ac tenacitas gutturi adhærens difficultatem augeat; Quin etiam in nonnullis pleuritidibus reformidauit vſum oximellis ob anacatharſin, nec non vini aut aquæ exhibitionem, niſi magna cautione, aut opportunè aptéque ad miniſtrentur.

Notaui in Centuriis Mart. Rullandi, inchoatam ſemper fuiſſe ab illo Pleuritidis curationem à purgatione, quam ſtatim initio præmittebat, dilutam aqua eius benedicta, quæ ſemper vomitum aliquem leuem prolicebat,

vt ipse refert: Hanc descripsit licet obscuris verbis cuius basim constituit crocum metallorum, quem aqua vlmariæ, aut cardui benedicti (vnde nomen ei imponit benedictæ aquæ) diluebat. Hunc crocum mettallorum credidi esse illam magnesiam quæ prima est origo & radix metallorum, cum nitro calcinatam, calcinatione Philosophis veris chimicis nota, quâ nigrum suum colorem in rubeum commutat, croco non dissimilem, vnde etiam nomen croci adepta est. Qui quidem crocus, etsi omni sapore destitutus est, non caret tamen per inferiora purgandi viribus leuem simul atque vtilem vomitum interdum excitans. Nec miror inter specifica illius remedia, istud ab illo vsurpatum in pleuritidum curatione, præsertim pestilentialium. Siquidem in multis pleuriticis ea iugulatis etiam senibus, quorum corpora post obitum aperienda curaui, deprehendi magnos interdum lumbricorum cumulos in ventre aut abdomine collectos: ex quorum sordida & putrida materia, seu virulentis ac acribus vaporibus, pectus inficiebatur atque incendebatur. Vnde constat quàm aptè purgatio potius quàm venæ sectio morbi principiis congrua præscribatur, in illis pleuritidibus. Hanc eandem obseruationem, iuuenes quidam optimæ & maximæ spei Medici, quorum nomen mihi excidisse doleo, notarunt & testati sunt, quòd in reditu ex Italia, vbi in Xenodochio Ferrariensi,

obſeruauerant , & per Heluetios, vbi tùm degebam, iter facientes, mihi illis occurrenti explicauerunt , certiſsimámque iſtorum fidem fecerunt. Quod cùm, vt iam dixi, certâ experientiâ iam confirmaſſem, non difficile fuit mihi perſuaderi. Hinc ſubijt iudicare crocum iſtum metallorum, eiuſmodi virulentis putrilaginibus abigendis maximè proprium, & congruentiſsimum eſſe ſpecificum remedium:conuenientiúſque ac tutius Helleboro & Peplo, quod careat violẽtis iſtis ardoribus, quibus Helleborus corpus incendit, quamuis ſi Helleborus arte debitè præparetur,vt docemus in Pharmacopæa noſtra dogmaticorum,inter vegetabilia præſtantiſsimũ purgans medicamentum futurum ſit, tùm in Pleuritidibus iſtis,tùm aliis grauiſsimis ac peſtilentialibus morbis & venenoſis, quò eccoprotica Anonymi noſtri non pertingunt, quæ altiùs in radices morborũ penetrare nequeũt. Vt tandẽ deſiſtat Anonymus ſuis leuibus medicamentis adhęrere, & valẽtiora purgãtia reiicere. Videat quantis laudibus, Scribonius, Hieram Pacchij efferat, de qua iam ſuprà loquuti ſumus , cuius inter ingredientia præcipuum locum occupat Colicyntis,ſoluturũ vtique violentiſsimum ac calidiſsimum,quã comitantur gummi ammoniacum, aromata piperata ſeu ſpecies etiam admodum inflamãtes ac adurẽtes. Ipſam tamen vocat compoſitionem admirandam ad omnem lateris dolorem, ſiue cum febre,ſiue ſine febre fuerit:vbi etiam videre eſt,quantos effectus illius experientia

notaue

notauerit variis in morbis iísque deploratissimis, quibus describendis aut recensendis tẽpus deficiat, ac verba defuerint. Præterea ne diutiùs Anonymus benigna sua eccoprotica fortioribus illis medicamẽtis stomacho noxiis anteponat, Audiamus quid porrò idem Scribonius loquatur: Illud verò supra opinionem est, (inquit, de Hiera Pacchii verba faciens) quod stomachicis euidenter conuenit, cùm sit virosissimum medicamentum, aduersus stomachum, ne ad leuia quidem & simplicia medicamenta dispositum. Sed videlicet in eiusmodi rebus potentior vsus, ratione est: expertus enim vnusquisque intelligit, stomacho quóque hoc medicamentum eximiè prodesse. Tandem prædicatis istius medicamenti laudibus in variorum & grauissimorum morborũ curã, sic demũ concludit caput suum: Illud vtique credas, velim, mihi, dum in aliis expertus persuadeã hoc medicamentum non solùm nõ nocere stomacho, verùm etiã reficere ac confirmare eum supra omnem opinionem. Hinc discat Anonymus antiquos Medicos in grauissimis ac deploratissimis morbis tùm curandis, tùm corroborandis, & restituendis malè affectis ac eneruatis ventriculis, ac stomachis non semper lenibus illis eccoproticis, sed vehemẽtioribus ac actrioribus medicamentis, qualis est colocynthis & id genus alia, vsos esse, cùm non nisi eiusmodi remediis satis intelligerẽt vim grauiorum morborum infringi posse, quibus abigendis leuiora imparia sint.

Possem in hunc finem innumerabilia alia remedia proferre ex Græcis authoribus, Latinis ac Arabibus desumpta: quibus fidem facerem, celebriores medicos vehementissima illa remedia & fortissima ad curationem pessimorum morborum non leuia illa semper adhibuisse, quorum tamen non erant ignari: Sed quorsum de his plura, cùm satis iam pudeat Anonymum nostrum suarum ineptiarum? Attamen in hoc sustinendus est Anonymus, quòd non potuerit Palladem parturire: quæ bonâ fide accepit, bonâ fide illa nobis elargitur. Ergo quâ in re culpandus, si paruum parua decent? At in hoc vtique reprehendendus, qui non omnia dixerit, cùm posset. Suppressit enim suorum Eccoproticorum præstantissimum, ne tantum arcanum vulgo patefaceret, sibi soli illud asseruans, quod non est vtique fidelis amici & boni Christiani officium. At quod nam illud est? Catholicum illud nempè tàm egregium, non hispanicum quidem istud, quod ptyalismum ridendo tantùm proliciebat, sed vniuersale illud, vnde nomen mutuatum est omnibus vitiis ac malignitatibus expurgandis idoneum. Sed vt iam dixi tàm pretiosum medicamentum ad diem sui obitus, ni fallor, sibi recondebat, quemadmodum & ille Pacchius suam hieram, de qua diximus: ni fortè ex venditione illius, ingentem quæstum ad se peruenturum speret, quemadmodum mulier illa Affricana

ipsi Scribonio magna auri & argenti copia remedium suum in colicam, cuius non tantùm dolores statim sedabat: sed morbum ipsum ne recurreret prorsus efficiebat, licitata est: Si quod pretium fuerit, quis quærat, legat cap. 23. lib. ipsius Scribonii, vbi & pretiũ & ipsum arcanum publico, ab ipso traditum nacturus est, Huius autem secreti præcipuum ingrediens est cornu ceruinum tenerrimum, in calcem vi ignis ad extremam vsque albedinem redactum: vbi deprehendere licet iam illis temporibus imò etiam longè superioribus seculis calcinationẽ vnam ex Chymicis operationibus, vsitatam fuisse & familiarem, quas tamen operationes Anonymus noster damnat, ac respuit, sic scilicet bonus veterum illorum imitator & sectator, ac Scribonii æmulus in promulgando suo catholico. Quod etsi non tanto pretio emerit, quanto suum Scribonius, Reip. tamen medicæ ipsum inuidet, vsque adeò humanus est ac beneuolus. Sed id frustra cùm mihi satis perspectum illud sim mox publicè euulgaturus, vt quod recusat Anonymus, ego benè de omnibus merear, & posteritatis gratiam ineam. Sed quod tandem est istud tàm magni pretii arcanum? tàm suspiciendum mysterium? silerem vtique ni mihi standum esset promissis. Audite igitur attentè lectores si vacat, idque Pythagorica aure: nam secretorum secretum est ter maximum, nempè catholicum, non crassum illud & viscidum, quale vulgò dissolutionis forma ferè semper noxium

in hauſtibus exhibetur: Sed tenuiſſima illius ſubſtantia tranſcolata quam ex cochleari adacto, è catholici duabus tribuſue vnciis traiiciunt, vt eius quod tenuius eſt, relicta craſſiore portione exeant dragmæ decē, vel duodecim ſubſtātię tenuioris. Hoc eſt Anonymi extractū tranſcolatum, cuius capiuntur dragmæ decem ad minimum, vt cum decocto medicinæ fiat potio, in parua doſi, ſeptem ſcilicet vnciarum: Tranſcolatum iſtud ab Anonymo in magno pretio habetur, quòd vt ille putat tenuiſſimarum ſit partium, quippe per cetaceum tranſcolatum: vtinam & artem didiciſſet ille tranſcolandi eiuſmodi transſcolatum per tranſcolationis naturæ viam. Atque vtinam vel miſceri ritè poſſit, tranſcolatum iſtud cum tranſcolante tranſcolato, vt tranſcolantem ſtomachum ſaltem ſubleuaret. Sed relinquamus Anonymo iſtas ſuas nugas, nos verò his grauiora & meliora ſectemur.

Cap. VI.

De virtute medicamentorum purgatrice in ſpirituali eſſentia nō materiali latente & repoſita aduerſus erroneam Anonymi opinionem, qui eam ſimilitudini ſubſtantiæ aſcribit.

Ropoſitis ab Anonymo noſtro eccoproticorum ſimplicibus, tandem apertè ipſe docet omnem propemodum eorum perſonandorum

rationem, quâ ad purgandum vulgaris consue tudo vti solet: in forma boli scilicet infusionū decoctionum, puluerum opiatarum, & tabellarum, nihil omittens præter sui catholici transcolationē, vt quę etiam, tanquā nobilis margarita suibus & canibus non sit temerè obiiciēda operatio. Subnectit porrò quæ sequūtur de suis personatis præparationibus. Hos, inquit, præparationis modos vestris extractis aut destillatis præferimus: quia destilatione perit vis purgatrix. Recedit enim temperies, à qua substantiæ similitudo efficiens causa purgationis.

En hominis argutias & subtilitatem, & quàm bellè & appositè loquatur de extractis, quæ non nisi per transennam licuit vidisse, hoc est ex aliorum scriptis obiter percurrisse. Qui si attentè autores legisset, qui de iis scripserunt, vidisset quàm exactis infusionibus, decoctionibus simplicium, cum propriis & genuinis aquis, digestionibus ac puri ab impuro separationibus, ea fieri soleant, quæ in eum coctionis modum tandem reducuntur, vt mellis cōsistentiam vel syrupi vel etiam opiatæ & mollis electuarii formam adipiscantur, nec non si vlterius lento igne decoquantur in pillulas ef formari possint, quarum scrupulus in dosim satis sit ad iustam expurgationem. Sed astutus ille, cùm vel à minimo quouis chimico, se conuinci posse videat, qui in extractis vim purgatricem manere, faciłè demonstret, sibíque timens, ne suum catholicum transcolatum, quod extracti quoddā est genus ex coquinaria potius, quàm Phi-

losophica schola deriuati, sibi opponeretur. Idcircò desinit loqui in genere de extractis. Sed vestris (inquit)extractis aut destillatis separans extracta sua à nostris, & nostra destillata vocans,quibus immoratur, seorsim extracta deferens: ratus in destillationis sensu vsurpato victoriam esse positam, Quia (vt infert)in destillatione perit vis purgatrix, quam in extractis perire non audet asserere: vbi acumen ingenii nempè sophistici plus satis ostentat. Cùm enim virtutem purgantem satis sciat in extractis non perire,vt fit in destillatis, remedia nostra meras destillationes vocat, quasi ad purgandum inutilia ac inualida, quibus etiam solis nos oppugnat.

Sed notanda est dicti Philosophi nostri cōfirmatio,quæ talis est:Perit(inquit) destillatione vis purgatrix. Recedit enim temperies, à qua substantiæ similitudo efficiens causa purgationis &c. Cuius dicto prompta esset responsio,nisi eam reiiceremus in librum nostrū de recondita rerum natura:vnde verā causam purgationis efficientem discet non esse positam in similitudine illa substantiæ, de qua post alios verbis euerberat auras. Difficile enim illi esset rem exactè definire, & quò similitudo illa, quomodóque referri debeat, docere. An ad qualitates, an ad substantiā, num verò ad formam ipsam. Quam si ad qualitates referat, id ineptè & citra rationem faciat: Si quidem etsi quæcunque purgant, caliditate prædita sint: non tamen sequitur, quæcunque calida sunt, vel ipsis

etiam purgantibus calidiora, vim purgandi habere qnalia sunt piper & Zimziber: minus etiam colori medicamẽtivis purgatrix tribuẽda est, siquidẽ nec croco, ideò quòd rhabarbarũ flauedine superet, bilis flauæ purgatio ascribi debet: maiore etiã inscitia virtus illa purgatrix ad materiã referatur, quòd hoc vel illud crassius sit aut tenuius substãtiâ. Nulla enim hîc est similitudo, cùm crassã pituitã vacuet agaricus leuitate sua: rhabarbarũ verò ponderosum leuẽ bilẽ. Denique sciendum materiæ proprium esse pati non agere, purgationẽ autẽ esse actionem. Restat igitur vt ad formam reuocetur ista similitudo substantiæ: cui, cùm ab omnibus vis agendi tribuatur, eã id circò Medici omnes virtutem ac proprietatem purgandi specificam possidere, vno ore consentiunt. Sed cùm etiam ista pronunciant, grande nihil efferũt, vt qui generaliùs loquantur, nec satis speciatim doceant, quæ sigillatim sumus in libro illo nostro demonstraturi, formam altius non arcessentes quàm ex interna ipsius purgantis anatomiâ. Nec tamen negare velim à cælo in hæc inferiora suas formas ac virtutes induci: in salem videlicet nitrosum, felleum & amarum, cuius proprietas est lixiuia facere, detergere & mundare naturam, cuius vi ad vrinæ excretionem prouocamur, ídque eò frequentiùs & maiore conatu, quo nitrosiores sunt & acriores vrinæ, eiusmodi sale scatentes: ex cuius acrimonia vrinæ, crebrò nascuntur ardores, & assidua meiendi cupiditas. Bilis flaua

ſalis naturam & coagulationem induta, dum mediocriter exudat, in ieiunum inteſtinum, facultatem expultricem irritans, nobis eſt quotidiani purgantis loco. Quæ ſi per totum corpus diffundatur, & quod ſatis eſt inteſtino deneget, ićteritiam parit, & ſimul alui ſiccitatem. Si verò illa profusè in ventriculum inundet, facultatem habet medicamenti ſupernè ac infernè vſque adeò vehementer purgantis, vt cuiuſuis antimonii vim & moleſtiam exæquet: vnde naſcitur morbus cholera dićtus, qui ſæpenumero non niſi morte finitur.

Si Anonymus noſter vel tantillum in Anatomia rerum interiori eſſet verſatus, cuius aliquem guſtum potuit tractatulus noſter de ſignaturis rerum, ei conciliaſſe, atque ſi attentè expēdiſſet fellis naturam: liberiùs ac animoſiús de cauſis purgationis efficientibus poſſet diſſerere, nec tot rapſodiis ex ſimilitudine ſubſtantiæ diſputationem ſuam conſueret: de qua cùm tot ſint controuerſiæ inter celebriores etiā medicos agitatæ, quàm paruo & caduco iſta nitātur fundamēto, hinc ſatis certa fides eluceſcit: cùm enim vna & eadē ſit veritas ſemperq; ſui ſimilis, de ea ambigi & cōtrouerti nō poteſt, nec licet, vbicūque illa hæreat. Omniū igitur animalium fel, eorum ſolutiuum aloë eſt, quo purgantur. Ex quo etiam animalium felle medicus philoſophus purgans poteſt medicamentum inſigne extrahere, vt ex omni alio ſimplici aut indiuiduo felleo ac amaro, hoc eſt nitroſum ſalem

felleúmque continente ac referente. Quique ſi ingenioſè ac dextrè ſecretus ab aliis duabus ſubſtantiis actiuis fuerit, à quibus eius virtus interpellatur, in præſtantiſſimum purgatiuum concinnari poteſt. Sed iſta non niſi ab expertiſſimo & verſatiſſimo ergaſta, præſtari queunt, quæ ab Anonymo noſtro mirum non eſt quòd reiiciantur, qui tàm egregiarum operationum ſit planè apeiricus, ac in tàm vtilibus ſpeculationibus vtroque lumine animi & corporis priuus: quòd iſta ſcilicet indigna ſint maieſtate medici ignaui, & imperitiæ indulgentis.

Omninò iſta Anonymi noſtri ſimilitudo, qua tanquam clypeo ſe protegit, & cuius ampullas aut verba ſeſquipedalia, velut aliquid metuendum aut ſuſpiciendum, oculis noſtris obiicit & opponit, ratus ſic nobis vocem faucibus hęſuram, additâ ſimul magiſtrali & doctorali expoſitione, dum ſic loquitur: *Similitudo Medicamenti, cùm humore purgando deſtillatione diſſipatur, perit vis purgatrix, quam integrã deponit in aquam decoctionis conuenientis.* Hęc inquam tàm elegans ſcilicet ſimilitudo, orationem meam de purgatione longiùs, quàm inſtitutum ferebat, produxit, vt in comparatione ſua, cõmunium ac vulgarium medicamẽtorum cum Chymicis, oſtentationem deprimerem. Quis enim ferat vt quæ vulgaria ſunt & omnibus trita, tanquam arcana præſtantiſſima, in cœlos vſque euehat: quæ verò ſummis laudibus digniſſima, & quæ non niſi à ſagaciſſimis & ingenioſiſſimis viris, attin-

gi possunt, omnibus modis euertere ac diruere contédat? Sed facessat istius hominis essentia quinta, quæ nihil aliud quàm fœtidi copri eccoproticum redolet: vigeant verò Chymica extracta, & spirituosæ essentiæ, licet vt porcis margaritæ, quisquiliæ illæ sint Anonymo nostro. Sed ad imitationem illius, paulò pòst exactam, nos quoque eorundem inter se remediorum comparationē instituemus, quam proprio capite cōplectemur, vt quiuis æquus lector de vtrorumuis præstantia & excellentia iudicet, & quam alia aliis ad stateram reuocata, longè grauissimè præponderent. Possum tamen differre horum tractationem, & Anonymum ad librum illum nostrum de recondita rerum natura ablegare: Veruntamen ne langueat expectatione, & tàm promptum reluctandi stylum, quo pollet infrequentia contradicendi, rubigine inficiat: breuem quandam argumenti, meo libro illo tractandi, ideā, illi hîc effigiabimus: Discet etiam ex hac breui Idea Anonymus, si volet, verissimam efficientē purgationis causam, quæ ad incertum illum asinorum pōtem, similitudinē (inquam) proprietatum aut substantiarum, tot inter medicos controuersiarum authorem nō referatur. Atque vt id faciliori viâ nobis innotescat, eminùs repetenda est hæc disputatio: quæ vt ad rem istam omninò illustrandam confert: sic veniâ & excusatione digna cēsebitur maiore, quò longior fuerit de purgationis aperiendis veris rationibus, oratio.

Cap. VII.

Quo virtus medicamenti purgatrix Salinis rerum spiritibus potissimum vindicatur.

DIximus iam, quod & sæpius repetituri sumus posthac, inter varia officiorum genera, quæ à tribus illis hypostaticis principiis in mixtionē omnium corporum naturalium concurrentibus exercentur, hoc quod de purgatione & mundificatione est sali vni vendicari: quod veluti est generale totius naturæ lixiuium atque mundificatiuum: ídque iuxta vocis (purgationis) ethymon, quæ pro omni mundificationis specie sumitur, siue vacuatio fiat impuritatũ: aluum per secessũ, aut stomachũ per vomitũ, renésq; per vrinas, aut vniuersum corpus per sudores purgans: siue obstructiones reseret, & qualicunque ratione eas detergat.

Hoc purgationis officium longè latéque diffunditur: cuius tamen partes etsi ad eundem scopum colliment, diuersi tamen ac veluti etiam contrarij effectus earum sunt, vt qui ab eodem subiecto profecti, videri non possint. Vtque diuersi sunt effectus; sic salis genus varium & generale admodum est, vtpote quod in varias etiam species diuidatur, quæ pro diuersitate sua singulæ diuersos etiam sapores, euacuationũ ac detersionũ proprietates

ac facultates varias possideant.

Veruntamen inter sales, qui amarulentior ac magis felleus est, proprietatem suam hoc sapore prodit per aluum & secessum purgandi. Huiusmodi sales, Chymici, nitrosos vocant. Saladinus de Esculo antiquus olim & magnus Physicus ac Medicus, in suo Compendio Aromatariorum cap. de salibus sic loquitur: *Dico quòd salis famosæ species sunt quatuor, scilicet sal panis, id est sal communis, sal gemmæ, sal napticus, & sal indus.* Addit posteà hunc esse omnium amarissimum & acerrimum seu violentissimum: atque idcircò purgantissimum. Omnem autem salem vocat calcar aliarum medicinarum, cum quibus miscetur: facit enim eas celeriùs & citiùs operari, & tandem addit: *Omnis sal educit grossos humores phlegmaticos &c.* In alio dispensario, quod vocant, seruitoris Titulo inscripto, qui Bulcasis Benaberazerim Arabis librorum est vnus, idem comperietur, cap. inscripto, Modus præparationis salium, & proprietates eorum in purgando & de aqua salsa: ita vt hinc pateat me nō esse authorem adscriptæ salibus purgandi virtutis, & aliarum proprietatum, iam olim à doctis viris illis adiudicatarum, prout accuratiùs posthac docebimus, vt nos tueamur à cachinnis nostri Anonymi, nos propter adscriptionem eiusmodi virtutum huic vitali principio meritò factam deridentis: Vbi suam ipsemet temeritatem satis supérque prodit.

Vt repetamus igitur nostræ orationis cur-

ſum, aſſerimus ſpeciatim ſali, eíque vel amariſſimo vim purgatricem, ſemper fuiſſe tributam. Nec per ſalis nomen Metallicos ſales intelligo tantùm: At ſalem illum, qui in rerum generationem vt tertium principium concurrit, quíque ſignaturam ſuam & proprietatem amarore explicat, qui in omnibus purgantibus talis deprehenditur abundare. Qui quidem amarus ſapor naturam ſalinam redolens, ſi ſeorſim ſeparetur in aqua ſolutus, dein coaguletur, in purgans medicamentum reducitur & accommodatur.

Sæpè alibi diximus & adhuc dicturi ſumus, hâc ſeparandorum principiorum viâ & methodo, ex ipſo opio, quod ſaporis eſt amari, ſubſtantiam vi purgatrice præditã, elici poſſe, quam hactenus Anonymus ignorarit: quòd ſcilicet in toto opio copioſiore aliarum ſubſtantiarum, ſulphurearum nimirum aut mercurialium mole, ſalina iſta & amara ſubſtantia ſolutiua obruatur: quæ tamen ab aliis ſecreta, geminas vires exerit, vt aliæ ſeorſim ſubſtantiæ ſuas quoque virtutes explicant. Sed Chymicorum eſt & Doctorum Philoſophorum de his iudicium facere. Soli enim illi iſta norunt, qui viuam rerum anatomiam callent, ab eáque non recedunt, vt proprietatum cuiuſuis indiuidui certam cognitionem habeant: At hi veri ſunt Medici, qui huiuſmodi principiorum aut ſubſtantiarum ſeparationis faciendæ peritia pollent: Quorúmque eſt de abſtruſis iſtis & tàm elegantibus operationibus diſſerere, vt qui norint etiam ſedulam rebus

operam nauare, non eos tāquam ſuâ maieſta-te indignos labores effugere.

Notandum eſt tamen, cùm de vera cauſa efficiente purgationis loquimur, quâ humores commouentur & detrahuntur ex corpore, nos non verba facere de ſimplici illa ventris lenitione aut ſubductione: nec etiam eam vim ſolùm in ſale, quatenus ſimpliciter ſal eſt, aut amarus, conſiſtere: Sed quatenus amaritudo illa ſtipatur irritante quodam ſpiritu, cuius vi ac energiâ eiuſmodi functiones obeuntur. Siquidem cùm ſpiritus ſpiritibus facilè connectantur, vitales expultricis noſtræ facultatis ſpiritus, facilè à ſpiritibus ſalinis prouocantur, ad eorum excretionem, à quibus irritantur. Salinos enim ſpiritus mordaces & acres, benigni noſtri ſpiritus ferre nequeunt, quin illos totâ vi commoti & irritati excludāt: quibus expulſis pacati conquieſcant: Nec tamen expulſio iſta, collectis vndique viribus facta, citra intertrimentum vtilis ſubſtantiæ corporis cum vitioſa cōiunctæ abſolui poteſt. Dū enim vtriq; ſpiritus cōcertāt, vndequaq; cogit ſibi copias natura, quibus hoſtē oppugnet, atq; vtrinq; ita confligitur, vt penes quos ſpiritus inclinet victoria, ſæpè dubitetur. Quo fit, vt dum natura ſpiritibus ſuis, per ſuperiora ac inferiora hoſtem extra muros ſuos deiicit, victoriam quidem, ſed cruētam tamē ſibi pariat: aut contrà ab hoſtibus deuicta, tota tandem, ac ſæpe ſuccūbat. At parta victoria, cū hoſtibus deturbatis, varia etiā prauorū humorū ſarcina ſimul liberata eſt, quorum expulſio verè

purgatio dicitur. Sed non parum adhæc confert magna prudentis medici industria: cuius auxilio, sapientia, ac rerum gerendarum imperio, natura ita plerunque iuuatur, vt facilè hostem prosternat, & confiniis suis cum omnibus impuritatibus extrudat. Quod vtique fœliciter succedere non potest, nisi medicus hostis naturæ vires rectè cognitas habeat, cui copias & arma sua opponat: nec plus adiiciat, quàm quod satis esse possit. In hoc enim summè congrua dosis ac iusta mensura desideratur à medico, qui aptis auxiliis morbum velit profligare: alioqui si ea medendi dexteritate careat medicus, cùm propugnator naturæ esse deberet, sese non alium quàm naturæ proditorem & carnificem prodat.

Cùm itaq; multos tãquã domesticos hostes foueamus, qui intẽperata viuendi ratione, & innumeris aliis erroribus, rebelliores ac cõtumaciores alij aliis redduntur: quique si diutiùs nobis immorentur, ac firmã sedem figant, non facilè coërceantur, quo plus detrimenti & noxæ multũ corpori inferant. Hinc circũspectus desideratur Medicus, qui pro suâ prudentiâ dextrè gerat omnia, modò naturam leni classico excitans: modò securiùs sibi indormienti excubias imperans: modo hostem leuis armaturæ in ipsum promouens & concitans, hoc est lene aliquod eccoproticum præscribens, quoad sibi cauendum à grauiore hoste sollicitetur: sic primùm impuritates hostiles intra muros delitescentes deiiciens, primam corporis regionem

repurgat, hoc eſt leuiores hoſtes excludit: cùm iiſdem fortiores & vehementiores expugnari non poſſent. Itaque aduerſus violentiores & crudeliores hoſtes, qui corporis etiam præcipua propugnacula occuparunt: imperiti fuerit ducis, hoc eſt inconſulti Medici, qui aſſulis & feſtucis, aut leui ad arma conclamatione, eos deuinci ac extrudi poſſe putauerit, quos niſi vi grauiſſimorum armorum expugnari poſſe certiſſimum ſit.

Duo igitur Medico attentè conſideranda veniunt: Naturam videlicet poſſe ab interno & externo hoſte diuexari. Sed hæc vnicè præuidere debet, ne ab externo hoſte, natura torqueatur: quod tùm accidit, cùm medicamentum crudum, impurum, támq; naturæ noſtræ & ſpiritibus contrarium & deleterium exhibetur: Deinde contrà, vt qui ſint domeſtici in corpore hoſtes conuenientibus & idoneis armis opportunè debellentur. Nam ſi minùs aptum præbeatur ſubſidiũ, ab vtroque hoſte oppugnatur natura, tùm ab externo medicamento, tùm ab interna impuritate, quæ etiam in corpore diutiùs commorans, in venenum tranſit, ni præceps auxilium afferatur.

Cæterùm extranei illi hoſtes quos vocamus, illi ſunt medicamentorum ineptorum ac minimè congruentium ſpiritus virulenti, qui noſtris ſpiritibus omninò cõtrarij ſunt, vímq; naturæ inferunt. Nomen autem Spirituum illis tribuimus, quòd re vera tenues ſint, & inſtar fumi aut vaporis volatiles, quos tamẽ corporeos eſſe conſtat, vt qui ſenſus non fugiant.

Sed

Sed de iis fusiùs & apertiùs in Consilio nostro de Epilepsiâ mox in lucem prodituro disseremus, de quibus & eorum potestatibus, tantùm hæc obiter & in genere dicta sint vt pateat ipsis spiritibus potiùs, quàm qualitatibus primis, aut etiam soli crasi, omnium actionum causas meritò esse adscribendas.

Cap. VIII.

Quo docetur omnem vim medicamẽtorum purgatricem in spiritibus Mercurialibus Antimonialibus & Arsenicalibus, iuxta propriam vniuscuiusque naturam præsertim contineri, & ex illis proficisci.

Sed cùm de spiritibus purgationem cientibus hîc priuatim agamus, his tantùm explicandis immorabimur: atque vt meliùs & faciliùs res ista concipiatur, hoc est tanquam visui & tactui subiiciatur, origo nobis purgationis arcessenda est altiùs, quàm à vegetabilium familia, ac transeundum in naturam mineralem, vbi tanquam in prima sua scaturigine apertè conspici potest.

In hac igitur mineralium familia tria spirituum genera à prima origine sese primò conspicienda offerunt: mercuriales nempè Spiritus, arsenicales & antimoniales: qui suâpte

naturâ, verè simplices, formales, ignei ac mi-ris dotibus instructi admirandæque sunt efficaciæ, ac in operando promptitudinis. Qui quidem inter se distinguendi vt diuersi, vt qui etiam à tribus principiis, iisque diuersis oriantur. Si quidem mercuriales vt subtilissimi, vaporosi, aërei & aquei, ex mercurio. Arsenicales, vt qui magis halituosi, ignei ac calidiores, mediocriter volatiles ex sulphure. Antimoniales omnium crassissimi ac magis corporei & terrestres ex sale suam originem ducunt. Mercuriales, à Sole, Luna & mercurio cælestes spiritus mutuantur, iisque imprægnantur ac animantur. Arsenicales Martis Venerisque Spiritus excipiunt, vt antimoniales Iouis & Saturni proprietates Spirituales ac virtutes concipiunt. Ex quibus cælestium Spirituum virtutibus, singula principia, ex sibi conuenientibus imprægnata & iis aucta, potétiores vires, in suo vnumquodque genere, naturámque correctioré ac temperatiorem consequuntur. Si quidem mercuriales tãquam ex benignioribus & salubrioribus Spiritibus perfusi, benigniorem, consequuntur naturam, vtpote medicamentosam alimentosam. Antimoniales ex intermediis, hoc est, partim benignis partim malignis, peiorem naturam, hoc est intermediam subeũt. At Arsenicales vtpote pessimis & perniciosissimis spiritibus agitati, exitialem naturam induunt, quâ sæpiùs multum detrimenti inferunt. Qui idcircò postremi vsque adeò naturâ ignei, vehementes ac violenti, me-

tallicis & petrosis substantiis, durissimis ac semimortuis, formandis & coquendis, non autem benignioribus & mollioribus indiuiduorum naturis (quales sunt vegetabilium & animalium) inseruiunt, ac instar ignis sunt, vitámque ipsis elargiuntur.

Quin & ipsi spiritus corpora induunt naturis suis consentanea, arsenicales, sulphurei, auripigmenti & arsenici corpus, quæ duo metallica planè sulphurea sunt. Antimoniales, antimonij & magnesiæ corpus, quod inter metallica alia hæc sunt corpulentissimæ & crassissimæ substantiæ, de stirpe Saturni & vitrioli, quæque ob id prima entia & principia sint cæterorum metallorum.

Quorum corporum impedimento violentia & præceps, vt ita dicam, actiuitas prædictorum spirituum quodammodo coërcetur: nec ita vehemẽtes vires exerunt illi, ac cùm ad simplicitatẽ & spirituosã tenuitatẽ redacti sũt. Inter spiritus autẽ corporeos mercuriales benignitate ac suauitate superãt antimoniales, & arsenicales, qui postremi, alios duos violentiâ ac malitiâ vincunt. Hi enim toti propè ignei sunt vt iã diximus, ac idcircò perniciosissimi.

Mercuriales autem cùm omnium sint simplicissimi ac tenuissimi, atq; hinc ad agendum promptissimi: nec non Mercurius ipse totus homogeneis constet partibus, iísque spiritualibus: alios idcircò agendi promptitudine superat, atq; hinc vniuersali purgationi ac mundificationi redditur præ aliis idoneus, vt pote ex cuius substantia tota, citra vllam partium

separationem, egregiæ ac optimæ omnis generis purgationes, nullâ etiam adhibitâ præparatione, quàm cruditatis cuiusdam noxiæ correctione, & celeritatis ac promptitudinis eius in purgando nimiæ, retardatione, extrahi possunt. Quod coctione illius & frixatione præstatur.

. Spiritus autem qui medio quodam fixi & volatiles sunt, locum habent & se produnt præcipuè in auripigmento ac arsenico. Ex quorum tota substantia, citra etiam exquisitiorem separationem educuntur solutiui quidam spiritus, vsque adeò sulphurei, ignei, violenti ac exitiales, vt meritò inter venena omnium lethalissima recenseantur: quorum insultus & violentiam natura animalis, vtpote delicatior ac debilior ferre non potest, quin statim corruat. Quorum tamen vehementia ac pernicies non potest non arte corrigi, ac sic emendari, vt vtilissimus futurus sit eorum vsus, vel in ipsorum etiam cancrorum cura.

At Antimoniales Spiritus, vtpote aliis corpulentiores, crassioresque in Antimonio sedem suam figunt, quòd metallorum omnium, quæ præ aliis rebus omnibus corpulentissima sunt, prima sit radix ac origo. Nec tamen ita seorsim manent, quin aliorum coniugio sociati, mercurialium nempè & arsenicalium, septem metallorum, illas species ex sese procreent: Saturnum videlicet & Iouem, cùm spiritus antimoniales virtute & copia superant: Martem & Venerem, cùm exuperant

& vincunt Arſenicales: Solem verò, Lunam & Mercurium, cùm Mercuriales in alios victoriam obtinent: qui quidem mercuriales, præ aliis omnibus ſpiritualiſſimi ſunt, ac ſimpliciſſimi, ſumméque eſſentiales: quíque ad perfectam coctionem ac fixationem deducti, perfectiſſima duo metalla, Lunam nempè & Solem, omnis ſulphuris antimonialis ac arſenicalis pura putáque abſoluunt ac progignunt: Etenim illi nil niſi Mercurius ſunt fixus, & ad perfectam concoctionem perductus. Hæc autem Solis & Lunæ metalla, cùm penitùs fixa ſint ac corporea, & ſimplicitate ac tenuitate illa ſpirituum exuta: omni etiam agendi poteſtate deſtituta ſunt: nec niſi ad priſtinam ſpiritualitatem, hoc eſt in primam ſuam materiam reuocentur, quicquam apertè operari & præſtare poſſunt.

Reliqua verò Metalla quatuor, hunc nondum perfectionis gradum conſecuta, puritatis videlicet, digeſtionis, decoctionis, ac fixationis, etſi ſenſu duriſſima eſſe videntur, ac ſolidiſſima; fixationem tamen nondum attigerunt perfectam, vt quæ adhuc multo ſulphure impuro, aliiſque id genus heterogeneis ſubſtantiis, ſpiritibus nempè arſenicalibus, ac antimonialibus ſcateant: exiguámque admodum mercurialium ſpirituum, eorúmque adhuc nimium impurorum portionem poſſideant. Quo fit vt eorum quædam ignis examen non ſuſtineant, ſed illius vi in cineres & vitrum faceſſant, nec poſſunt vſquam quauis arte in naturam metallicam re-

dire: alia, vt aliis magis volatilia in fumum expirent: Quod omnibus notissimum est, non tantùm Philosophis, qui in inuestigatione & exercitatione eiusmodi operationum, naturam metallorum contemplati sunt: Sed cuiuis etiam mechanico artifici, vel mediocriter in his exercitato, quales sunt aurifabri, argentariæ & numulariæ artis professores, qui norunt cum suis cupellis, eiusmodi metalla in fumos disperdere, quod Philosophi variis aliis modis ac instrumentis efficere possunt.

Ex eiusmodi autem metallis, volatilibus spiritibus præditis purgantia admirandarum operationum educuntur, ídque iuxta spirituum in singulis exuperantium ac dominantium naturam. Ex spiritibus seu floribus Iouis & Saturni, per sublimationem elicitis, purgantia concinnantur, quæ & deiectionibus & vomitu, sudoribus ac vrinis, variísque id genus modis functiones miras obeunt: quæ inter mediocria, ac minùs damnosa aut noxia censeri possunt, etsi à natura metallica deriuentur. Ex ferro & ære egregia cathartica educi possunt, veteribus non incognita.

Vt à metallis ad semimineralia & succos metallicos transeamus, infinita ex illis depromuntur etiam purgantia, prout spiritibus eiusmodi vigent. Sic est vitriolo, nitro, sale gemmæ, sale armoniaco, calchitide mysi, lapide Lazuli, lapide Armenio, complurib ú sque aliis & mediocria & violenta solutiua

elici poſſunt.

Vt autem oſtendamus omnem purgandi poteſtatem ac effectum, qui mercurio, arſenico, & antimonio, tribus illis metallicis ſpiritibus ineſt, quáque virtute partim etiam quatuor illa imperfecta metalla: nec non omnia ſalium, ſuccorum, aliarúmque ſubſtantiarum metallicarum, genera fruuntur, ex huiuſmodi ſpiritibus præcipuè proficiſci, hinc liquet, quòd mercurius fixus, & nulla ratione à calore noſtro mobilis, ac ſpiritibus noſtris ſociabilis & communicabilis, nullam purgandi vim habeat, hoc eſt vel deiiciendi, vel vomitum pronocandi: at ſudoribus & vrinis potiùs proliciendis ſit idoneus: At quatenus volatilis fuerit, ob miram ipſius, vt ita loquar, ſpiritualitatem ac ſubtilitatem; ſummum fit corporis mundificatiuum, partes illius & membra omnia, vt iam diximus permeans ac penetrans. Sic vitrum antimonij, quatenus ſpiritus habet fumoſos & volatiles, non fixos, qui tùm in eadem met fuſione, tùm ex alba quadam illius exhalatione, dum fuſum marmori inditur, ſeſe produnt, vehementem quoque purgandi vim obtinet: Cuius fuſio & liquatio ſi toties repetatur, & tandiu, dum nulla amplius albedo ab eo exhalet: tunc omni purgandi vi prorſus deſtitui neceſſe eſt. Cui etiam purgatrix virtus penitus deperit, ſi vitrũ iſtud in alchool tenuiſſimum redditum, ſoli ardenti exponatur, cu-

ius calore tenuiores eius ſpiritus euaneſcant, & expirent, aut abſumantur: Tunc enim ſoluentis medicamenti loco, Anodynum fit præſtantiſſimum.

Atque vt inuictis argumentis demonſtremus, in ſolis illis ſpiritibus volatilibus poſitam eſſe omnem purgandi facultatem, illíſque ſolis acceptam eſſe ferendam, certum eſt ex antimonio & plumbo, fieri poſſe vitrum, aliáſque præparationes, tùm ex illis, tùm ex aliis metallicis rebus: ſiue ex illis flores ſublimatione efferantur: ſiue calcinatione cum nitro crocus proliciatur: quæ ſi contrita in puluerem, aquâ aut vino aliquot horas ad decem vel duodecim granorum pondus, aut amplius etiam, diluantur, effuſa poſtea aqua per inclinationem, & ſeparata à puluere, propinanda exhibeatur, admirandam inde purgationem conſequuturam, etſi de librato pondere pulueris ſiccati, nihil detractum ſit, quòd ſoli ſpiritus, qui nihil ponderis addunt corpori, in infuſione relicti ſint, vnde naſcitur ſumma illa purgandi vis, non imminuto etiam eius pondere à ſpirituum exhalatione. Qui quidem puluis multoties poteſt in aquam aut vinum infundi, in quibus deponat ſuos ſpiritus purgantes, ídque ſi vel centies etiam id fiat, dum prorſus euacuati ſint ſpiritus, nihil tamen ſiccatus puluis de pondere ſuo quicquam deperdat: at vis purgandi illi perit, ſi prorſus ſpiritus exhauſti fuerint. Vidi ego hiſce oculis annulum ex vitro plumbeo infuſum, perpetuum fuiſſe quibuſdam medi-

camentum solutiuum, quoties corpus purgare vellent: sic alijs regulum antimonij, globuli aut pilullæ vnius formæ vulgaris magnitudine, deglutitũ, posteà redditum per aluum, deinde optimè lotũ ac inundatũ, denuò ventriculo ingestum, sícque identidẽ lotum ac deglutitũ, cẽties, quùm opus esset purgatione corporis, medicamẽti solutiui vices pręstitisse, vt nec annulus nec regulus, vllũ ponderis sui momentum deponerẽt. Hinc facilè colligere est vim purgatricẽ delitescere in quisbuſdã spiritib. qui eâ proprietate dotati sunt, quemadmodũ alijs inest vis & potestas alterãdi vel alendi, & in substantiã nostrã transeũdi. Cuius rei maior fit fides, ex docti atq; experti artificis industria, qui vel confestim & vno momẽto potest adhibito quodã naturę igni vel absumẽte vel fixãte, mercurii & antimonii spiritus nimiũ acutos ac penetrantes, vim omnẽ purgandi illis detrahere, & de illis remedia aptare, quę sudoribus blandis ac lenibus, transpiratione insensili, cõsumptione superuacaneorum corporis nostri humorum, nec nõ impuritatum omnium abstersione potiùs, quàm violentâ aliquâ & apertâ vacuatione cum corporis perturbatione, integram valetudinem restituant.

Quemadmodum autem vegetatiuum, mediæ, vt iam diximus, inter animale & minerale naturæ, hâc participationis vtriusque naturâ conuertitur in sensitiuum, sicuti ex pane videmus & vino, sanguinem progigni: ex sanguine sperma, & ex spermate hominem nasci. Sic minerale, (ex generali illo rerum om-

nium inter se consensu) transit in vegetatiuū: vegetabilibus videlicet per radices mineraliū spiritus essentiales, metallicósque exugentibus, quibus tota terra referta est, vt videre est ex tot mineris ferreis præsertim, tantâque lapidum & saxorum varii generis copia, quibus abundat & ex se producit,quę nihil quàm metallicæ substantiæ sunt.

At licet simplicia vegetantia, cum substantiis metallicis spiritus illos Mercuriales antimoniales & arsenicales naturæ purgantis hauriant, vnde purgantia medicamenta dicuntur, quòd felleo quodam amore, ex spiritibus salis nitrosi, terrestris & metallici, per radices in anatomiam vegetabilium ingressis, scateant: Non vsque quaque tamen violentum illum ac periculosum spiritum habent, qualis in prima sua minera & origine, vt pote indigestus & crudus totâ naturâ est. Deponit enim virùs in vegetabili variâ illius coctione ac digestione, puriórque redditur vt præter purgandi vim & effectum nihil retineat incommodi,nisi fortè immoderatiùs, & maiore quàm par est dosi exhibeatur. Alia autē aliis magis purgātia sunt,in quibus videlicet maior est mercurialium spirituum copia: qui tamen naturæ nostræ nullam vim inferunt. Si tamen quoddam vegetabile arsenicalem spiritum in se habeat, licet non æque perniciosum ac in ipso arsenico: quòd concoctione mitius redditum sit: non caret tamen violētiâ & pernicie arsenicalis veneni,quales sunt

Napelli, Aconita, & inter lacrymas euphorbiũ.

Si antimoniali spiritu imbutum sit vegetabile, aut vbicumque cum alio spiritu coniunctus sit antimonalis & vomitus & secessus violentos inducet, qualia sunt Helleborotum & titymalorum genera, atque id genus alia: nec pro ratione spiritus violenti, quem in se inclusum habet vegetabile, commotionis & perturbationis est expers. Hinc videre est etiam eiusmodi simplicia vehementis euacuationis, in montibus potiùs & saxosis locis aut inter rupes, vbi natiua sedes est metallicorum spirituum, quàm in pingui & fertili solo luxuriare. Quæ vt mitiora & correctiora reddantur, ac syluestrem illam suam naturam exuant, in domesticos hortos traducendæ sunt, & transplantandæ. Aliam enim naturam & benignius nutrimentum, quo temperantur, inde mutuantur, quo edulcescunt, & cicurantur. Cùm alioqui in montibus benigno illo alimento & sufficiente solis ad coquendum & cruditates temperandas calore, ac cæli benignitate destituantur. Digestionibus enim ac concoctione nibus, quæ austera sunt, mitescere solent, & venenosa fiunt saluberrima, ita vt arte etiam naturam æmulante, digerendo & concoquendo, ex simplicibus exitialibus præstantissima remedia comparentur. Sed internæ rerum anatomiæ & illarum principiorum certa habenda est cognitio. Istiusmodi autem operationum, fusiores ac pleniores demonstrationes, in libro nostro de Recõdita rerum natura

afferemus. Hic enim tantùm voluimus ideam quandam huius doctrinæ Anonymo isti exhibere, vt discat ex peregrinationibus nostris ac vigiliis, nec non operationibus, certiorem de rebus & rerum causis, comparatam esse nobis scientiam, quàm quæ similitudine substantiarum addiscitur: quæ sophismata, cùm tot tantisque disputationibus iam olim agitata fuerint, non debuit sibi persuadere, minùs nobis quàm sibi esse cognita, nec tàm friuolis rationibus aures nostras obtundere potuisse sine molestia.

Cap. IX.

Quo propugnantur medicamentorum soluentium extracta, & spagiricæ in purgationis usum commodissimum præparationes.

Redeamvs ad Examen gallasinii Anonymi nostri, cùm de verâ efficiente purgationis causâ, plus satis à nobis dictum sit. Pudet me vtique tàm ineptæ & puerilis illius ratiocinationis, quæ non magis quàm scopæ dissolutæ cohæret. Etenim postquam voluit ostendere, destillatione vim purgantem extingui ac euanescere: quod tamen nolim vbique & semper illi concedere, cùm possim, quoties libuerit, ex metallicis substantiis, ex vegetabilibus etiam destillatis, panis & vini interceffio-

ne, præclara solutiua, ac specifica optima extra here ac destillatione separare (quod vt dictum sic factum iri credi velim) argutus iste Disputator à destillationibus transilit ad extracta, Quæ vt improbet ac resputat, sic raciocinatur: "Extracta verò sunt calidiora, quàm vt conueniant febrientibus Non est tamẽ acutus morbus sine febre. Verè enim cathartica, eò quòd sint calida, solent à nobis aliquo refrigerante temperari. Rheum exempli gratia; quia calidum, siccum, hepatis calidioris mors est, nisi refrigerantibus temperetur. Vos tamen paratis illius extractum cum aqua vitæ. Ergo &c.

Hæc sunt doctoris verba apprimè cohærentia, quam bellæ Doctoris nostri scilicet rationes ad explodendum extractionum à febribus vsum, quòd calidæ sint. Iampridem hanc, vt & alias quas proponit obiectiones Anonymus, diluimus ac confutauimus in libro nostro de spag. præpar. cap. de causis & ratione spagiricæ præparationis simpl. purgantium, in hæc verba: "Quamuis caryophylla, Zinziber & multa calida purgantibus immisceantur, tamen ipsis etiam febrientibus tuto exhiberi possunt, non quòd febris gratia feruidæ qualitatis medicamentum porrigatur; sed quòd hinc vtilitas maior subsequatur, in extirpandis humoribus febrem excitantibus. Vtilitas enim (inquit) Gal. maior erit, molesto humore detracto, quàm nocumentum ipsum ex purgantibus necessariò corpori illatum. Quod fiet ad hus commodiùs, si, quicquid lædebat, id sine

moleſtia detractum fuerit medicamentis præparatis & correctis.

Diximus ſuprà in pleuritico morbo, ab Hippocrate Helleborum & peplum medicamenta, ſi quæ ſunt, calidiſſima ac violentiſſima, delectu ipſo, non ignorantia temperatiorum & minùs calidorum, fuiſſe præ aliis vſurpata & adminiſtrata. Nec non attulimus laudes, ac commendationem Hieræ Pacchii, in doloribus laterum, etiam cum febre præſentiſſimi remedii: etſi eam colocynthis & calidiſſima gummi ingrediantur. Meſue, aliiq; Medici omnes, rhabarbarum atq; aloën hepatis animam eſſe volunt, Anonymus verò docet rhabarbarum quatenus calidum & ſiccum eſt, hepatum eſſe deleterium & mortē: quæ tamen vt plurimum, qualitatem illam calidiorem, ex obſtructionibus ea infarcientibus, contrahunt, quas vt ad ſanitatem iecur reuocetur, expediri & detergi congruis remediis neceſſe eſt. Cui rei mediocris rhabarbari calor magnoperè vſui eſt. Quod quidem rhabarbarum tantum abeſt, vt Meſue aliiq;, aliqua frigidorum ſimplicium mixtione corrigant & temperent, vt vult noſter Anonymus, vt contrà de eo medicamento ſic ſcribat Meſue: Non prætermittatur, inquit, quin cadat in ſocietatem ſuam ſpicâ. Eſt enim proprii iuuamenti cum ipſo: Neque prætereant medici additionem vini albi, odoriferi & clari in infuſionibus eius: Et caput de Aloë: Acquirimus, inquit, ei citam & facilem operationem cùm ſpeciebus Elephanginis, ſubtilibus & acumen habentibus, v. g. cùm nu-

ce muſchata, cinnamomo, cubebis, cal. aro- "
mat. &c. Et caput de Agarico: Sal gemmæ "
cum agarico commiſcetur, vt ex eo trochi- "
ſci fiant. Et ex Galeni ſententia, fiant tro- "
chiſci ex eo, cum vino infuſionis Zingibe- "
ris, in quo puluis ipſius ſæpè ſubmergatur, "
vt fiat operatio eius completa. Et caput de "
ſenna hæc ſcribit idem Meſue. Eſt ſolutio- "
nis debilis & tardæ, & ſtomachum debili- "
tat: verùm confortatur eius operatio, permiſcendo cum eo aliquid ex rebus acutis, ſicut Zingiber propriè & ſal gemmæ, & ſal indum, quæ facilitant opus eius, & fiunt medicinæ bonæ.

At videre etiam licet, quam ſolliciti erant antiqui in acuenda & acceleranda virtute purgatrice rhabarbari, aliorúmque purgantium medicamentorum, ídque calidis admodum ſtimulis: quibus tamen Anonymus, tàm magnus Græcorum & Arabum doctrinæ ſectator ac diſcipulus, prorſus reluctatur, eorúmque methodum impugnat. Sed quorſum ita illis refragatur, niſi vt iſtis ſuis ſtrophis extractiones chymicas conuellat, quas alioqui non damnet, niſi calidioris exceſſus illas inſimulet quòd vini ſpiritu calido perfectæ, calidiores euadant, quàm benigno medicamento æquum ſit: Vnde noxium potiùs medicamentum, quàm ſalubre inſurgat, Calida enim ſatis per ſeeſſe medicaméta purgantia indicat, quæ adiecto calore in venena facilè tranſeant, vſque adeò peritus eſt rei medicę ratiocinator

& artifex. Sed plurimum fallitur, qui non satis nouit, quò magis medicamentum digestionibus & purificationibus crebris attenuatur, eò propiùs ad æthercam ſubſtantiam accedere, quæ teſtibus omnibus Philoſophis, temperatiſſimæ naturæ eſt, & ſummæ bonitatis ac efficaciæ. Hinc fit, vt dum calorem noſtrarum extractionum damnat, doctorum ſuorum ſimul inſcitiam incautus arguat ac reprehendat.

In hoc etiam nobis imponit, quòd extractiones noſtras ſolâ aquâ vitæ parari dicat. Maxima enim illarum pars aqua lactis ſtillatitia præparatur: nec non ſero ipſius: aut etiã ſimpliciũ refrigerantium deſtillatis liquoribus, vt aquis cichorii, endi. bugloſs. roſ. & id genus aliis. Cuius rei fidem ſatis certam illi feciſſent exempla multa extractionum in noſtro libro paſſim explicatarũ propoſita. Sed hoc indicat, ſe parum meditatum ad nos confutandos acceſſiſſe, ſibíque impugnandũ quoddam ſimulacrum (non librum noſtrum) φανταστικῶς ſuſcepiſſe.

Apertiùs etiam hinc patefacit ſibi librum meum eſſe incognitum. Alioqui, ſi vel tantillum illius euoluiſſet, non vſque adeò excanduiſset in nos, tanquam nil niſi cauſticas & igneas extractiones, molientes. Vidiſſet enim variis in locis, Aloës extractionem non igneis aquis & deſtillationibus feruentibus, ſed aquis endiuiæ (conſenſu ipſius, frigidis) ídque in balneo Maris mediocriter calente, vt artis eſt, præparari. Siquidem puriſſima tantùm

tùm aloës subſtantia in eiuſmodi aquis, (hoc balnei calore) rubicundiſſimi coloris, rubini inſtar, ſoluitur: à qua ſi per deſtillationem aut euaporationem aquam lento igne exhalent, reſtabit mellis, aut mollioris opiatæ conſiſtentia rubicundiſsima, & pellucida aloës eſſentia vera. Quòd verò ab aqua extractum non fuerit, aut ſolutum, arena aut mortua terra, vt vocant, ipſius aloës, futura eſt, hoc eſt fæx nullius vſus aut effectus. Atque hoc extractum & preparatio aloës, longè maioris eſt vtilitatis, quàm vulgares & quotidianæ illius ablutiones, quibus quod tenuius eſt ſubtilius atque ſpirituoſius, vt ita dicam, ſecernitur ac abiicitur. Si cum noſtro aloës extracto, medicamenti bazim ſuſtinente, rhab. & ſennæ extractiones iiſdem aquis endiuiæ, abſolutæ, commiſceantur, idque cum ſyrupis, nullo ſaccharo conditis: ſed ex ſuccis ſuo tempore collectis, & perfectè purificatis ac mundatis Maris balnei calore, ſuccis, inquam, florum violariæ, perſicæ arboris, cichorij, bugloſi, roſarum pallidarum, & ſimilium. Inde fiet catholicum adiecto mirrhæ, & macticis ad corpus formandum, aut cremoris etiam tartari, modico, quod verum panchymagogum futurum eſt cuius ſcrupulus ad ſummum, ſufficientem vacuationem molietur: cùm alioqui duæ drachmæ ipſius aloës ſubſtantiæ crudæ, aut non ita paratæ, aut catholici vulgaris ad purgandum vncia vna deſideretur, vixque ſatis ſit. Cuius tamen Catholici vulgaris, vt & aliorum omnium

communium purgantium, tum compositorum, tum simplicium, ingeniosus chymicus extracta potest educere, quorum dragmæ pro singulis vnciis crudioris cōpositionis exhibitæ satis fuerint.

Tantum igitur abest, vt extracta & operationes chimicæ, damnari aut floccifieri debeāt cum summis cōtrà laudibus efferri dignæ sint, & quibus cognoscendis ac conficiendis, summè ex vsu est, vt incumbatur. Præter ornamētum enim, quod dogmaticæ medicinæ, eiusq; præparationibus adiiciunt: sexcenta etiā prę-stantissima remedia, nouis, iisque vtilissimis præparationibus elaborata, conferunt, quæ tamen nouā artem non constituunt. An scilicet tot elegantibus agricultura cultibus & nouis inuentis, quibus decoratur ac augetur, idcircò noua constitui dicetur. Suis antiqui inuentis & studiis eam ornarunt: Habuerunt & recentiores quibus eam cultiorem & ornatiorem redderent. Suis glandibus & castaneis excultis delectati sunt antiqui. At qui aristæ, & tritici inuentionem, sationem, & congruum cultum excogitarunt, num sunt reprehensione digni, an summis laudibus potius extollendi? Facessat igitur Anonymus iste, qui suorum errorum iter deserere, ac rectioris viæ ingressum sibi demonstrari pati non potest.

Si quid vtique est in tota Medicina, laude & commendatione dignum: inuentio certè nouorum remediorum, iucunditatem ac suauitatem ęgris, citra vllum tædium præben-

rium, præferenda : quorum etiam quàm minima ſit doſis, vtpote cum maior copia ægris ſit tædioſa & faſtidij plena : attamen quę officio purgandi defungatur, non ſecus ac ſi maiore doſi exhibeatur. Huiuſmodi medicinæ naturam & elegantes qualitates iam pridem eodem libri noſtri de Spag. præpar. à nobis citato cap. in extractis poſitas eſſe diximus: aut eſſentiis à corporibus medicamentorum purgantium eductis. Quo eſſentiarum nomine hic non ſunt audiendæ aquæ, aut ſtillatitia olea: at ne ipſæ quidem crudę & citra præparationem medicamentorum ſubſtantię, imò potius κτ' τι quàm ἁπλῶς eſſentiæ nomen intelligendum eſt, ſcilicet pro re illa aut parte rei, in qua vis potior hęreat, vt quæ ſit à terreſtriori fęce depurata, craſſiſque ac materiatis partibus, quæ quantitatis & corporeæ molis potius quàm ſubſtātiæ veræ complementum dant.

Extractiones igitur noſtræ in eam tenuitatem & puritatem adductæ, promptiùs propriam exercent actionem, quàm quę craſsiora ac impura ſunt ipſomet Galeno multis in locis teſte. Addo, in prædicto meo libro quæ in illos attuli, qui extractorum vſum improbant, quæque in Anonymum noſtrum retorqueri poſſunt, in hæc verba : Item quum idem dicat Galenus, ea quæ paruam ſortita ſunt molem corpoream magis agere, quàm quæ magnam, laudanda eſt noſtra eſſentiarum extractio, cap.ij.l. 2.ſimpl. " " "

" quâ tùm iſta omnia præſtantur, permanente
" tamen propriâ purgandi humoris facultate in
" medicamento: tùm quòd eò validius reddi-
" tur medicamentum, quo videlicet terra vel
" fæx inutilis ex ipſo ſeparatur, & admiſtis ſuis
" propriis menſtruis & correctiuis, qualitas om-
nis maligna adimitur. Quod etiam præſtan-
lib. quo purgare docet, cap.8. dum præcipit Gal. quum admiſcenda refert ea ſemina medicamentis, quæ malignitatem ipſorum retundant, opus eorum non impediãt, quæque attenuare & incidere valeant, & quæ craſſos humores ſecare, ac vias per quas educi debent, patefacere poſsint. Quæ omnia debitè fieri ex noſtris præparationibus & extractis docti omnes iudicabunt.

Cæterùm Anonymus noſter, vt oſtendat eiuſmodi extractiones & ſeparationes tenuiorum partium à craſsioribus & materiatis violentiorum purgantium, non eſſe neceſſarias, fortè citabit locum Actuarij à Paulo lib.7.cõfirmatum, vbi illis Actuarius, qui vẽtriculo imbecilliori afficiuntur, grana lathyridis xv. vel xx. ad ſummum, integra deglutienda præſcribit, eáque docet, etiamſi minimè terantur, miniméque in corpus permeent, multùm tamen purgare: Sed iſte locus ſententiam noſtrã potiùs aſſerit & confirmat, quàm infringit & oppugnat. Ex eo enim conſtat, in tenuiori & ſubtiliori ſubſtantia vim purgatricem eſſe poſitam, eámque eò maiorem eſſe, quò à craſsitie corporis remotior fuerit. Vno & eodem conſenſu omnes idem Medici affirmãt, quùm, quando maiore opus erit purgatione, mãdi ip-

sa grana præcipiunt. Nolim ego sanè eiusmodi attennuatione, aut in puluerem comminutione rerum tàm acrium ac corrodētium vti, cuiusmodi lathyris est, vt quæ proximè vires esulæ æmuletur, iuxta Galenū: Leuiores sunt & parum vtiles istę præparationes medicamētorum huiusmodi, à quibus veri Chimici norunt puriorem substātiam cum sero lactis extrahere, quod postea in electuarij aut opiatæ mollis formam, aut etiam vsque adeò duræ, vt in pilullas effingi posit, quæ vel per se, vel aliquo liquore congruo solutæ, citra vllam stomachi debilitatem aut offensionem exhibeantur. Cui pulueres, quòd adhæreant, plus officere quàm prodesse posint. At si liceat medicamentum hoc corrigere, aptiore & congruentiore additamēto emendari non posit, quàm sero, aut aqua lactis vel alio liquore, quibus extractum longè faciliùs vnitur ac cōmiscetur, quàm puluis pulueri: sicque functiones extracta longè feliciùs obeunt, quò attenuantur magis aut diluuntur liquoribus. Idcircò scribebat Aegineta de Colocynthide verba faciens, quod inter alia medicamēta vehementisimum est solutiuum. Leuigetur, inquit, accuratè: quin etiam asperitates ipsius intraneis adhærentes, vlcera concitant, & neruos con sortij lege afficiunt. Quin & Mesue Pauli ac Auicennæ sentētiæ adhærens, sic quoque scribebat: Longam, inquit, decoctionem sustinet, & quæ vel mihi cum Serapionis filio, videtur contra filij Zezar sententiam puluerisanda tenuisimè, vt eius facultas malefica, alia illi ex-

lib. 7. 4.

" quisitè permixta pleniùs obtundatur, vt quæ
" viscera celeriùs permeet. neque in ipsis ob
" partium minùs tritarum crassitiem, cesset: quâ
" fortassis fit, vt in visceribus pura retineatur, vt
" ea vlceret, præsertim cùm sensu perceptibiles
" fuerint eius particulæ. Hinc quiuis sanę mētis homo inferat, attenuationē ac correctionem, & quæcunque alia ad præparationem colocynthidis requiruntur, longè commodiùs & tutiùs diuturnis macerationibus seu infusionibus ac digestionibus, in lacte vel sero lactis, in aqua maluarum, succo cydoniorum aut pomorum redolentium, & id genus aliis destillatis præstitum iri, quàm si seorsim aut in puluerem tantùm trita, vel integra dentibus mandatur.

At ne videar tantùm verba dare, aut istis, quæ adhuc leuia sunt & exigua, totus immorari, longè exactiorem tradam, cámque Chimicam Colocynthidis præparationem, ac nobiliorem, quàm velim, noster Anonymus, cum vniuersa familia medica, (quam totis viribus augere, ornare ac locupletare contendo) audiat. Sic enim ex pernicioso veneno ea in præstantissimum transit medicamentum.

Accipe igitur pulpam Colocynthidis, quam in balneo maris per aliquot dies maceratam cum vno aut altero superiorum liquorum aut aquarum stillatitiarum, quę in correctionem illius vsui sunt, fortiter prelo exprime. Expressio in matratium iniiciatur, seorsimque reseruetur ac fæci insidenti illius recētes aquæ

aut liquores superfundantur, istáque rursum digerenda balneo maris reddantur, & digesta denuò exprimantur. Postea expressiones ambæ iungendæ sunt, vt in leni, m. balneo omnia simul concoquantur ac digerantur: dum appareat hypostasis in fundo vasis aut fæcum à liquore puriore separatio: liquor purus per inclinationem à fæcibus, separetur ac denuo in balneo tàm diu digeratur, & à fæce separetur, dum purissimus reddatur, quod cognoscetur, si nullas amplius fæces deponat. Eiusmodi concoctionibus & digestionibus ad imitationem naturæ elaboratis, tandem elicitur liquor, rubini instar rubicundissimus & splendidissimus: qui ingratum ferè omnem istum amarorem colocynthidis, noxiámque substantiam ac fastidiosam exuerit. Proprium enim est digestionis munus, successu temporis tùm rubefacere, tùm edulcorare substantias rerum omnium. Postremo liquor à reliqua materia, lento Bal. calore per alembicum extilletur: restabit in imo vase mellita quædam consistentia, quod extractum est purissimæ colocynthidis substantiæ magnę virtutis, ac præstantissimæ innoxíæque purgationis: Eiusmodi labore àc industria, ex quouis alio medicaméto extracta fieri possũt & debẽt: quorum singulorũ, singulares sunt & propriæ virtutes ac operationes, singularíaque ac sibi congruentia mẽstrua postulant, quibus elaborentur, & vires ac proprietates suas cõseruent.

Si tamen viridiũ simpliciũ vt hellebori nigri esulę minoris & aliorũ sit copia, ex illis destillabi

tur aqua, quæ capiti mortuo, (in imo vasis relicto) superfundi debet, vt mediante proprio liquore tinctura ac essentia præcipua prolicìatur, semper purũ ab impuro crebris digestionibus, ac repetitis concoctionibus separando, & tandem liquorem prædictum destillando, dum mellis consistentia aut opiatę in fũdo resideat, vt iam diximus. Huius extracti aut liquoris scrupulus, aut dimidia dragma, vel seorsim, vel dilutâ suâ propriâ aquâ destillatâ, potens est & maximè innoxium solutiuum. Cuius tamen medicamenti, si purgantes vires augere velimus, licebit relictas fæces post primam & alteram expreſsionem, in cineres redigere, ex iisque salem extrahere cum proprio liquore: qui liquor suo sale imbutus, cum extracto coniungi debet, ac tandem per destillationem liquor separabitur, & cũ extracto sal commiscebitur, reddéturque longè potẽtius pharmacum & minore dosi exhiberi poterit.

Atque hæ sunt veræ Chimicorũ extractiones: quarum spero quinquaginta aut plures etiam elegãtes as specificas præparationes ac compositiones, in Pharmacopæa nostra omnibus descripturum, quæ suis correctoriis & administrationis modo ac vsu, non sint carituræ. Ac confido ab omnibus doctis probatum & laudatum iri laborem ac industriam nostram, licet ignari & apeirici quidam, Inuidiâ, etiam cum ignorantia ducti, respuant ac explodant. Sic solet elegantes ac pretiosas margaritas suillum genus, præ putrido pomo, aut

ſtercore etiã reiicere, proculare, ac præferre.

Præterea cùm dicit operationes noſtras longas ac moleſtas, nec non, niſi magnis impenſis perfici: non minùs hac in re, quàm ſuis aliis argutiolis hallucinatur. Neque enim laboris diuturnitas, nec pretij magnitudo deprecanda ſunt, vbi de corporis humani ſanitate agitur, ad cuius conſeruationem & deperditæ reſtitutionem, omnes nerui ſunt intendendi. Quæ etiam remedia ab iis qui valent opibus, nullo non pretio diuendantur, & in pauperes charitatis Chriſtianæ gratia, diſtribui & erogari oporteat. Addo præterea etiam tam parua doſi, extractiones ob immenſam earum virtutem, ad generalem etiam & vniuerſalem vacuationem adminiſtrari, vt de iis, quod ſit ſatis dimidio aureo emi poſsit: cùm tamen tædioſę aut plerunque etiam noxiæ (ſi vehementiùs agant) illorum medicinę, aut inutiles, ſi leuiores ſunt, non niſi duplo aut triplo etiam veneant ac comparentur. Quod res ipſa in pharmacopea docebit, vbi remediorum noſtrorum doſis non pluris quàm decem aſsibus, aut minus etiam emi debeat. Quem laborem & induſtriam libenter in pauperum gratiam explicamus, vnde etiam Pharmacopæi diſcant, in omnes eſſe benefici & liberales, nec cariùs quã par eſt, ſua quæ vili pretio comparaturi ſunt, remedia diuendere. Etſi autem ſcio non omnibus gratum fore opus noſtrum: quid tum, modò bono publico conſulam, eíque proſim, cùm ſit illius vtilitas nonnullorum auaritiæ omnibus modis preferenda? Hic etiam parum

moror calumniatorum conuitia, & maledicta, modò proximi mei, cuius vtilitati & commodo deuinctus sum, salutem ac commoda promoueam, in quem scopum etiam collimo, omnia mea quæ temporis diuturnitate, multisque vigiliis ac sudoribus à Deo consecutus sum benignè, ac facili methodo impertiens.

Hinc Anonymus videat, quàm falsa sit eius argumentatio cùm ex diuturnitate operationis, remedij caritate nimia, laborísque tædio ac difficultate, inferre vult, nostra extracta explodenda prorsus esse, & propter inanem illorum virtutem abiicienda: vbi satis mirari non possum hominis iudicium, quo præfert eccoprotica sua, nostris extractis, & exilia sua medicamenta, quæ tamen nos non dãnamus, imò in vsum interdum reuocamus, in leuioribus morbis, interdum etiam grauioribus, vti dyssentericis rheum exhibemus. Ferre tamen non possumus eos, qui ista tot purgantium specificorum, ac celebrium compositionum generibus, quæ nobis, vt ditissimos thesauros reliquit Antiquitas, præferenda esse censent. Quæque ego quidem non duxerim ex mea Pharmacopæa excludenda: quin potiùs vt pretiosa admittere voluerim, eáque prout iudicaui opportunum & vtile nostris additionibus exornare, ac illustrare contenderim. Quæ præstiterim ex consiliis nostris discere potest Anonymus, & vt in Pharmacopæa nostra, quàm elegantia & specifica remedia præter eius simplicia eccoprotica, in

grauissimos quosque morbos tradiderim, quales sunt syrupi nostri hellebotati varij ad epilepsiam, maniam melanchol. syrupus de pæto, ad rheumata & asthmata: syrupus de Centaurio minore ad febres, præcipuè tertianas: extractum esulæ minoris extractum iridis ad hydropes: Extractum bryoniæ sęcula Brion. ad eosdem morbos, nec non purgationem matricis specificam, atque id genus alià, cognitu ac scitu à veris quibusque medicis, per quàm necessaria, qui solummodo eccoproticis suis, quibus noster acquiescit Anonymus, medicamentis non adhærent.

Fateor longiorem fuisse de purgatione ac Chymicorum remediorum, cum vulgaribus, comparatione, quàm Anonymus noster voluisset, orationem meam. In qua si breuior fuissem, vtique & obscurior. Vt vt sit, non iis qui breuitati student, nec aliis qui orationis prolixitate delectantur, placere, sed publicæ vtilitati inseruire, animus fuit. Attamen si in hac prima parte, vbi generatim quæ proposita fuerunt, ab Anonymo, examina excussi, profusior fui. Alteram huius libelli nostri partem breuiorem contrahemus, vbi licebit citra verborum copiam, sigillatim omnia concisè explicare. Quò antequam perueniamus, minutatim alter remediorum ordo, qui de alterantibus est, ab Anonymo nostro propositus, paucis venit nobis expediendus.

Cap. X.

Vbi facultatum distinctiones explicantur: rerúmque proprietates, non elementari materiæ aut nudis qualitatibus, sed essentiæ & formæ adscribuntur: nec non contradicentium argumenta etiam ex veterum Philosophorum sententia diluuntur.

VM Anonymus noster confinxit, a nobis verísq; aliis medicis, tū dogmaticis, tū chimicis, in purgatione sola vsurpari pręcipitatum & antimonium: quorum loco longè meliora doceat, vtpote leuia sua eccoprotica: putauit certaminis victoriā sibi securè esse partā, nec eâ causâ posse excidere. At si doctis ac eruditis eorum, quos citauimus, scriptis legendis, ac respōsioni in suam Apologiā attentus fuerit: quàm totâ aberret viâ, facilè percipiet: hócque in negotio, non secus ac omni alio therapeutices documēto, à Chimia, Chimicísque Philosophis indies ornamenta, auctiones & perquā vtiles scholę Medicę inuētiones conferri intelliget. Dum tamen talia de se putat: Hoc est penes se inclinasse victoriā credit, ac istâ gloriâ tumescit, en in quæ verba prorumpat: Age verò, inquit, à purgantibus ad alterātia pergamus. Illa conferunt morbis depellendis manifesta, aut prima qualitate manifesta, aut prima & secunda: Occulta vt vi & proprietate specifica. Nos

morbis calidis, vt intemperiei calidæ, inflãmationi, erysipelati, medemur refrigerantiũ vsu, quæ nostro modo præparamus, malumúsque vti succis aut decoctis, quãdo herbę suppetũt, quàm aquis stillatitiis.

Hæc in summa est Anonymi nostri, de his quæ alterantia sunt, ratiocinatio, qui solis qualitatibus caloris & frigoris vim ac proprietatẽ efficacem calefaciendi ac refrigerandi, materialiter non formaliter, vt loquitur. Idem de secundis dicit qualitatibus, siue indurandum siue emolliendum est. Denique qualis in ore est, talem in pectore esse, hoc est qualia profãtur, talia operari certò concluendum est, vt sit nimirũ & multũ materialis, & parũ formalis.

Hoc caput vtique attentũ examen & exactã meditationem postulat. Ex eo enim cõstabit, quò rerum omnium proprietates ac facultates reuocandæ sint. Cuius rei tractatio ac inuestigatio præ aliis medicinæ capitibus, & elegans & maximè necessaria est.

Vt autem & faciliùs & meliùs intelligantur omnia altiùs nobis res ista repetenda est, variæque Philosophorum ac medicorum in eas opiniones sententiæ excutiendę: meliores probandę ac confirmandæ: deteriores verò & magis veritati aduersantes repudiandæ, vbi nostrum iudicium, quàm paucissimis fieri poterit verbis, apponemus.

Videre licet ex Anonymi nostri scriptulo, eũ omninò pendere à qualitatibus calidi & frigidi: Quæ quidem vsque adeò aures omniũ perfudit, vt vel ipsæ mulierculę, circulatores &

ágyrtæ, nullis aliis rationibus opera sua fulciãt & confirment; quàm id genus qualitatibus. Sic enim citra discrimen omnes omnium rerũ virtutes, eò ab omnibus reuocantur, vt si quid noceat, nimiâ vel caliditate vel frigiditate lædere dicatur: séque scopum attigisse rationum credunt, si in medicandis morbis, quos vel calidos vel frigidos autumant, calidis & frigidis, vt volunt remediis vtantur & curent. Sed ex effectu & rei exitu satis patet, quanta isthæc sit hallucinatio, vt paulò post etiam fusius docebimus.

Tenẽdum igitur nobis est, omnes qualitates quæ substantiæ accidunt, quæque sensus afficiunt, sensibus ipsis apprehendi diuidíque in primas & secundas. Primæ dicuntur illæ, quæ ex elementis simplicibus prodeunt: secũdę verò quę ex eorum mixtione oriuntur: Cõplures dogmaticorum Medicorum primis illis qualitatibus, maiores quàm par est, vires adscribũt in domandis & profligandis morbis. Alij ne nimiam quidem vim illis tribuunt, sed rerum quisquilias esse volunt. Tertij ordinis sunt, qui aliquid virium quidem illis arrogant, præcipuam tamen facultatem rei substantiæ adiudicant, qui mihi magis probantur.

Quod ad secundas qualitates attinet, nõnullæ sunt huius generis, quæ dogmaticis tãquam inutiles & medicationi prorsus ineptæ sunt, quales sunt odores & colores: quos nos cõtrà, vt magnę virtutis in medendo esse, & maximè vtiles ac necessarios affirmamus, vtpote qui ex mercuriis & sulphuribus, magnarũ viriũ pri-

cipiis emergunt. Quæ verò qualitates secundę sapores inducunt, cùm à variis salibus nimirū, amaris & abstergentibus, acribus, incidétibus, attenuātibus, acerbis vel austeris, salsis, exsiccā tib. & id genus aliis, vt dulcib. ij proficiscātur, ab oīb. medicis agnoscūtur, & in morborū curationē, vt magni mométi, ac virtutis, admittūt.

Primæ qualitates vario nec eodem modo à Philosophis & Medicis definiuntur. Siquidé Philosophi, qui eas, vt in elementis existétes citra mixtionem, considerant, duplicis generis illas cōstituunt: Actiuas scilicet, vt calidum & frigidum, & passiuas, humidum & siccū. Primæ in rebus naturalibus dicuntur agere, vt caloris proprium est dissoluere, & frigidi congelare, & contrà. Secundæ pati dicuntur, vt humidum, quod alieno termino coërcetur.

Medici contrà qui huiusmodi qualitates in mixto corpore ad medicamenta apto, considerant: ex virtutibus & efficacia, quâ pollent, eas deffiniunt: omnésque actiuas pronuntiant: calidum illud vocantes, quod calorem potest inducere, frigidum quod refrigerat: humidum quod humectat, & siccum quod exsiccat, facultate & potentia, non sensu & actu in quo fallitur Galenus, ac reprehensione dignus ipsemet est, cùm lib. 1. de natur. facult. Aristotelem ausus est arguere, deffinientem humidum & siccum, perpessiones esse, non actiones: Nesciuit enim, vel noluit Galenus, vt decebat, quod homonymum erat, distinguere.

Harum autem efficientium vt actiuarum

qualitatum Medici tres constituunt gradus: quorum primus est apertarum qualitatum, vt cùm calida medicamenta dicuntur calefacere reipsâ, & actu perceptibili: frigida verò manifestè frigefacere, sensuque ipso: hoc est, quando hęc medicamenta manifestis qualitatibus patientia corpora, calore nempè, frigore, humiditate & siccitate afficiunt.

Secundus est qualitatum gradus, eorum quę non actu sed potentia agere considerantur in corporibus, vt cum medicamenta facultate, quam habent, variè nos afficiunt, mouent, alterant aut immutant, vt pote attenuando, incidendo, incrassando, detergendo, &c. In quorum numerum referri ea possunt, quæ fæces excremẽtosas & superuacanea quęque ex corpore per propria emũctoria deturbant, idque vel sudores prouocando, vel ad vomitum & secessum irritando, aut etiam menstrua proliciendo. Quę quidem medicamenta non abstrusa proprietate operãtur, sed insita potestate. Vnde Galenus ea ab illorum numero exclusit, quę occultâ agunt proprietate, aut quorum causæ occultæ sunt, lib. 6. de simp. medic. facult.

Tertio ordine & extremo in agmine locãtur quę occulta proprierate aut formæ substantialis specifica vi agunt: sub quibus cõprehẽduntur, quæ certas corporis partes respiciunt, & eis propriè inseruiunt, qualia sunt cephalica, capiti destinata, stomachica, hepatica, splenica, hysterica, cardiaca, & alia id genus. Eodẽ etiam continentur ordine, tàm venenosa

medica

medicamenta quàm bezoardica & alexipharmaca: & quæcunque specifica proprium aliquem morbum intuentur, cui speciatim medentur: qualia sunt pæonia, viscus quercinus, flores lilii conual. & tiliæ arboris, cranium humanum & vngula Alcis, quæ epilepsiæ curãdæ, proprietate sua à natura destinata sunt: aut quæ certum humorem expurgant: sic rhabarbarum dicitur cholagogum specificum: agaricus phlegmagogus &c. Neq; hîc omnia eiusmodi recensere expedit, quorũ catalogus longiore lectione futurus sit tædiosus. Satis sunt igitur, quę hîc à nobis proposita sunt exempla specificæ quorundam virtutis & proprietatis.

Atque hi sunt omnes medicamentorum ordines ac distinctiones quæ in corpus humanum functiones suas exerunt, & quæ qualitatibus agentibus discerni solent.

Cæterùm quæcunq; insunt rebus naturalibus, siue sint propria πάθη siue propria accidentia: cùm aut formæ aut materiæ gratiâ insint ex Aristotele: hinc nata est opinionum inter Philosophos & medicos diuersitas.

At illorum omnium medicamentorum potentiæ, id est, quæ vim aliquam habent agendi in nostra corpora, in triplici sunt differentia. Quædam enim nos afficiunt, secundum naturam, hoc est iuxta certam analogiam & consensum, quem cum nostra natura habent, quorum concordia & coniunctis in vnum copiis morbi citra detrimentum corporis depelluntur, vt sunt varia alterantium & cor-

roborantium genera, quæ familiaria ſunt & amica naturæ noſtræ.

Quædam contra naturam nos afficiunt, & cauſſa poſſunt eſſe morborum & mortis, vt deleteria ſuis venenis.

Quædam partim ſecundum naturam nos afficiunt, partim contra naturam, atque ſeruant quoddam medium inter ea quæ iuuant & quæ nocent: qualia ſunt alexipharmaca & purgantia medicamenta. Mithridatium enim, vt & ipſa theriaca, & multa alia antidota alexipharmaca, ſalubria ſunt per accidens: quia excitando noſtros ſpiritus, ſiue calorem noſtrum ſymphytum & naturalem, & irritando vim expultricem, corruptos ac peſtiferos humores, malignos vapores, halitúſque pernicioſos in nobis latentes, ac vitæ noſtræ inſidiantes, tanquam domeſticos hoſtes, qui interitum noſtrum perpetuò moliuntur, à corpore noſtro detrudunt, ac proruſus manibus noſtris excludunt; ídque vel ſudoribus vel diaphoreticis halitibus aut perſpiratione inſenſili, vt vocant. Idem, ſed ſuo modo, de purgantibus medicamentis dicere poſſumus, quæ iuxta vim inſitam, quâ polent, domeſticum hoſtem noſtrum vel vomitu vel deiectione expellunt, vt ſuprà docuimus.

Eiuſmodi autem rerum naturalium proprietates ac virtutes: iuxta Philoſophorum ſententiam, promanant, vel à forma vel à materia, aut etiam craſi & mixtione qualitatum elementarium; hinc rurſum magna in-

ter Philoſophos & medicos tùm antiquiores tùm recentiores ſententiarum diſcordia nata eſt. Siquidem alii totam vim & proprietatem, quâ pollent medicamenta, ad morbos oppugnandos, formæ aut toti ſubſtantiæ agendi proprietatem tribuunt: alii altiùs originem earum facultatum, à cælo nimirum ipſo repetunt; quas potiùs occultas proprietates, quàm manifeſtas volunt. Alii non cœlo, ſed formæ ſubſtantiali arrogant: neque craſis vllam habent rationem, aut etiam qualitatum, quas nullius eſſe momenti iudicant: vímque illam abditam in medicamentis poſitam, mixtionem elementorum eſſe negant, ſed à quibuſdam ſpiritibus in abyſsis naturæ reconditis; proficiſci pronuntiant, in quibus quieſcant aliquandiu, ac nullo rerum naturalium interitu extingui poſſint: Quorum ſententia conſentit cum opinione,

Socraticorum lib. de ideis in Parmenide;
Stoicorum, de cauſa continente;
Anaxagoræ de ſyncriſi Atomorum,
Et Hippocratis, lib. de diæta.

Anonymus noſter, qui totus materialis potiùs quàm formalis eſt, quique idcircò alterãtia illa, aliaque remedia, non patitur formaliter potiús operari, quàm materialiter, hanc illorum ſententiam nequaquam probaturus eſt: at contrà, magnâ vocis contentione in illam debacchaturus. Quin iam illum craſſiore roſtro pennam excindentem video vt maioribus literis eminùs legendis, efformet reſponſionẽ ſuam, quam nouæ doctrinæ, & erroneæ au-

ctorem prorſusque Galeni placitis contrariæ inſimulet ac explodat. Siquidem Galenus ad craſin rerum facultates referat, quam nos cum doctis Philoſophis ac Medicis formæ ſubſtantiali adſcribimus. Nec obſtat, quòd multos iſta Galeni opinio ſui aſſertores longo tempore ſibi conciliauerit: ſatis enim notum eſt veritatem temporis eſſe filiam.

Nec credendum eſt, iſtâ ſuâ reſponſione Anonymum noſtrum contentum fore, etſi magni momenti eſt apud illum Galeni auctoritas, eiúſq; ſectatorum, quibus inſtar diſcipulorum Pythagoræ ſatis eſt, ſi præceptor dixerit aut ſcripſerit. At progredietur vlterius, tentabítq; ſi poſſit oppugnare, ac rationibus, argumentiſue eorum ſentẽtiam euertere, ac euincere, qui eiuſmodi facultates ac proprietates formis ſubſtantialibus potius, quàm craſibus adſcribunt.

Sic enim primo loco arguet, omnia naturæ indiuidua, quibus in medelam corporum noſtrorum vtimur, ſiue ſint illa animalia, ſiue vegetabilia, iugulata, eradicata, atque hinc emortua: hac ratione forma ſubſtantiali eſſe ſpoliata: quòd quæ animata ſunt, hoc eſt animam habentia, ea ſola viuant & vegetent, vt quæ vera forma ſubſtantialis ſit ea anima, eſſentiam & ſubſtantiam rei conſtituens.

Quòd cùm ſit, vt ſibi perſuadet, fruſtrà & abſurdè, medicamentorum inanimorum facultatem formæ attribui, cùm ea careant, vt pote anima deſtituta & mortua.

At Galeni, eiúsque ſectatorũ opinio ac ſentẽ-

tia longè magis veritati consentanea. & ratione potentior est, (excipiet Anonymus) cùm dicunt inanimatorum substãtias certis temperamentis cõstitui: quę vt varia & diuersa sunt, ita & diuersas esse inanimatorum substantias, quæ inter se differant, non formis, substantiam constituentibus, sed duntaxat temperamentis: Atque inde colligent, essentiam rei exanimis, nihil præter crasim illius esse: quæ quidem per accidens forma dici potest, quatenus ex elementorum permixtione constat & composita est. Atque hi fatebuntur quidem, etiam in illa crasi latere occultas quasdam proprietates: singulariter etiam inter se differre, quas prorsus extinctas credunt, vbi crasis dissuta est & periit. Atque hæ sunt rationes, quibus ii nituntur, qui rerum facultates ac proprietates in crasi tueri volunt.

Quibus porro in suæ sententiæ confirmationem rationibus vtantur, præcipua nunc nobis explicanda sunt, & excutienda argumenta, vt quàm absurdè hallucinentur liqueat: quibus discussis transibimus in eorum ratiocinationum expositionem, qui proprietates illas medicamentorum, ac facultates formis affingunt: quod concisè expendemus, vt lite inter vtramque partem pertinaciter disceptata, æquus lector ac sincerus, de causæ æquitate ac veritate iudicet.

Exanimatæ stirpes, inquient, formâ substantiali priuantur.

Exanimatæ stirpes, proprietates suas retinent, quàm diu perstat crasis. Ergó.

Quædam, quæ proprietates ſuas reti-
nent, perſtante craſi incorrupta, for-
ma ſubſtantiali priuantur.

Maior patet (dicet Anonymus) cùm certiſſimum ſit, quæ ex terra radicitus euulſæ ſunt plã tæ, quæue ſiccitate contabuerunt, eas animâ ſuâ vegetatiuâ eſſe exutas, atque inde formâ ſubſtantiali deſtitutas.

Minor etiam nullum parit dubium, quùm nihilominus vim ac virtutem tùm nutriendi túm medicandi retineant efficacem, vt docet experientia: ſiquidem aliæ nobis vſui ſunt in alimentum, aliæ in medicamentum, quamuis vegetatiua virtute careant.

Ergo, inferẽt, veriſſima eſt noſtra Cõcluſio. Quorum argumentum ſic diluimus: Maiorem primò Syllogiſmi vt falſiſſimam reſpuimus, quæ docet exanimatas ſtirpes formá ſubſtantiali priuari. Perinde enim eſt ac ſi quis dicat, fructus aut ſemina priuari formâ ſuâ ſubſtan-ſtiali, ſi non amplius vegetẽtur Deus enim aut natura nihil non creauit in hominis vtilitatem & vſum: ex quo fit, vt vltimus plantarum finis non ſit ipſa vegetatio, & vitæ earum propagatio aut animatio: ſed vt eæ ſuâ animâ exutæ, & vt ita loquar mortificatę, idoneęac aptę, huma no generi reficiendo ac recreando, reddantur.

Quòd autem formas οὐσιώδεις non admittant, alio argumento ſic inferunt, eóque dupliciter ſic formato.

Quod abolitum eſt, illud remanere non
poteſt in ſubſtantia.

At in ſtirpibus, animâ ſuâ priuatis, abolita

est forma substantialis, à qua dicunt occultas potentias promanare.

Ergo in stirpibus succisis forma substãtialis permanere non potest.

Vel: Peremptâ formâ substantiali, quod remanet non potest esse forma substantialis.

In stirpibus peremptâ animâ vegetatiuâ, perimitur substantialis formâ.

Ergo in stirpibus quod remanet, non est forma substantialis.

Solutio.

Vtriusque formæ Syllogismi minor negatur, vt pote quæ falsa est. Perinde enim est, ac si quis dicat pyrum, pomum, frumentum, & reliqua semina priuari suâ animâ substantiali aut formâ si non amplius vegetentur.

Cùm autem Deus, aut ministra eius natura mandato illius producat nobis in vsum omnia: cui vsui esse possint, si mortua manent post amissam vegetationem? Dixit terræ Dominus, producat terra fructus, deinde paulò post: comedat homo de omni fructu herbarum & arborum horti, &c. Nunquid illa debuit homo eruere ex terra, aut fructum ex arbore decerpere, vt sic illa iugularet suâque vitâ priuaret, quâ sibi viuebant, vt in vitam suam & vsum ea ille conuerteret? Quæ si destituta fuerunt vitâ, quæ forma est substantialis, quomodo alere potuerint, & in naturam hominis conuerti. At ne sic quidem constet forma, quam ex crasi volunt cõstitui. Si enim vita rerum ex temperie &

crasi illarum oritur, ea extincta, temperies & crasis simul recesserunt: Ergo nec eiusmodi fructus alere possint ratione temperamenti & crasis, quæ in illis extincta sunt, post deperditam vegetationis virtutem. Atqui iam diximus non in eum finem creata esse terræ indiuidua, vt vegetarentur, sed vt vegetata, aut vegetatione maturata, fierent proprium hominis alimentum aut medicamentum. Vnde constat totam illorum formam & substantialem (& accidentalem, si vis) transire in hominem, vt illis reformetur: hoc est formam suam ininstauret & sustineat in essentia sua. Deperditâ igitur vitâ, qua sibi viuunt plantę & alia naturæ indiuidua, non deperit ea vitæ forma, quâ viuunt nobis, quę sola verè forma dici potest, eáque substantialis: quòd hominis substantiam, formam, essentiam, foueat, augeat & sustentet. Nec inficias eo, quin ea φύσις aut forma' naturalis rebus indita sit etiam κράσεως aut συμφύσεως mixtionis elementorum, seminum, & trium principiorum caussa: nam non tantùm spiritualem formam, aut spirituale corpus rebus insculpit: sed corporalem etiam ex crassiori materia compingit, quæ ritè componi non potest, quin certo rerum mixtarum temperamento constituatur. At præcipua illa est forma, quæ ipsam rei crasin sustinet, & quæ indiuiduum perducit, ad quod destinatum est. Quod vt apertiùs exponatur, intueamur semen à planta excisum, cuius separatione vege-

tationem propriam deponit, & mortuum prorsus iacet, nisi ad quod destinatum est reuocetur. Si igitur in agrum seratur, nunquid docet experientia quotidiana, similem parentibus suis speciem ab ipso procreari. Hoc ne amabo fieret, si formâ suâ substantiali esset nudatum. Atqui tunc forma in illo perfecta est, quæ vim habet simile sui progignendi, ad quod à natura constitutum est.

Hinc liquet virtutes omnium rerum, quæ à forma substátiali prodeunt non perire cum vi vegetatiua, qua sibi ad tempus opus fuit: sed manere, dum id, ad quod vocatæ sunt compleuerint. Sic pecudes lanienæ dicatæ nihil homini prosint, ni priùs mobili illa sensibili animâ, atque vegetabili spolientur, cui tamen homini eæ in alimentum dicatæ sunt. Ergo iugulari illa priùs oportet, & vita aut anima sua vegetatiua & sensitiua exui, vt hominis vsui esse queant, in quem vsum tanquam in suum vltimum finem, natura illas cum omnibus aliis destinauit. Vnde igitur alitur homo ex ipsarum morte, si in illis pereat forma substantialis, qua ad alendum hominem aptæ sunt & ad id vnum destinatæ?

Si indiuidua alia excutiamus medicamentis dicata, vnde virtutem habeant, quàm à forma illa spirituali & substantiali? Eia, rhabarbarũ, nuncquid tunc in vsum venit, quùm iam pridem ex solo suo exutum est, & vim vegetandi deposuit, vt nullam neque vitam neq; incrementum ampliùs ex matre sua hauriat? attamen, cur & vnde bilem attrahit & vacuat,

(in quem vſum deſtinatum eſt) ſi formâ ſuâ ſpecificâ & ſubſtantiali cum vita ſua propria, quâ in ſolo ſuo viuebat, ſpoliata eſt? Nunquid apparet ἀχωρίστως illam formam ſubſtantialem, καὶ ἀδιαλύτως rebus omnibus, inhærere, donec vſus, ad quem deſtinatæ ſunt prorſus ſuſtulerit, & aliò traduxerit. Sic ex forma ſua ſubſtantiali rhabarbarum rectè definietur, medicamentum purgandæ bili idoneum: ſic triticum, definietur ſemen nutriendo homini aptiſſimum. In hos enim vſus cum reliquis omnibus aliis illa per formas ſubſtantiales, natura perducit, dum eas formas homo ab illis detraxerit, & in ſuum vſum tranſtulerit.

Præterea quàm inepta ſit & falſa illorum minor in hoc medio, quo aſſerunt periiſſe animam vegetabilem eradicatâ è ſolo ſuo & exſiccatâ plantâ, hinc eluceſcit. Si periit anima vegetabilis, non permanet in fructu vel ſemine. At contrà videmus permanere. Ergo non periit. Permanere apparet, quòd ex ſemine ſicco etiam in terram proiecto, nouum germen emergat, ſpecie parentes referens. At nouum illud germen, vnde prodit & vegetatur, creſcitque ad perfectionem, quàm ex vi illa & facultate, aut ſpiritu vitali in ſemine latente, qui ex potentia tandem prorumpit in actum? Neque enim fas eſt dicere, ex ſole & terra hoc effici, cùm illa, vt efficientes cauſæ moueant tantùm facultatem vitalem in ſemine incluſam, quæ ſi prorſus eſſet extincta, fruſtrà ſemina in terram ſerun-

tur, vt renouatio ſpeciei illorum à ſole & terra expectetur.

Dicebat Ariſtoteles ſol & homo hominem generant, vnde iſtud fieri poſſit, ſi ſemen ab homine ex ſtirpe ſua truncatum & alio emiſſum, vitalibus ſpiritibus, hoc eſt anima vegetatiua, ſenſitiua & mobili ſpoliatum eſt. Vel ſtupidiſſimus & craſſiſſimus agricola longè veriùs quàm Anonymus noſter philoſophetur. Si enim crederet, ſemina, quæ terræ committit, nullo vitali & vegetante ſpiritu frui, deſperaret de meſſe futura, & ſuam ſtultitiam rideret, aut diſpendia etiam ſuorum ſeminum lugeret, quæ temerè perdidiſſet. Mirari vtique ſubit Anonymum noſtrum nihil ſpirituale ſapere: imò terreſtriorem eſſe ipſis agricolis. Sed quid de ſuperbo & auaro homine ſperes, qui nihil præterquam loculos & inanes flat glorias? Quid, cùm totus ſit materialis, formaliter agat? Aut quam geminam craſim agnoſcat, qui planè eſt δύσκρατος?

Cap. XI.

Quo variis argumentis & Philoſophorum authoritatibus confirmatur, rerum omnium facultates non materiæ ſed formæ eſſe tribuendas.

Vod Anonymus noster virtutes ac facultates alterantium medicamentorum, nec non propè omnium aliorum, referat (vt ex eius tàm elegāti libello constat) ad materiam aut temperamentum & crasin potiùs, quàm ad formam substantialem, docens, quæ calida sunt, calefacere, quæ frigida refrigerare materialiter non formaliter: nec non emollientia pariter materiæ suæ non formæ ratione emollire: reddidit nos in hac Disputatione longiores, quàm nostri erat instituti, vt tandē capere posset, eiusmodi facultates formis potiùs, quàm crasibus & tēperamentis esse tribuendas. Quin & quæ sequentur suo loco addemus ad confirmationem & elucidationem maiorem veritatis: quùm scilicet nugas illius confutabimus, quibus in tribus nostris principiis, quæ in omni corpore mixto & composito constituimus, asserere conatur, desiderari natiuum rei temperamētum & crasim, nec in illis remanere, hinc concludens, ridiculam de hac re ac inanem esse orationem, quasi hoc luce clarius sit. In quo pertinaciam suam in tuenda vltrò citróque Gale. opinione ac mordicus retinenda ostendit: Qui quidem Galenus Empedoclis errore nimium fascinatus, præcipua totius medicinæ fundamenta, nec non proprietatum ac facultatum, medicamentorum causas, in eiusmodi materiali crasi locauit, quum rei substantiam etiam vocauit, eo vsque temeritatis progressus, vt ne animam quidem nostram exceperit, quam ex

crasi corporis esse ortã pronuntiauit, quamuis alibi de ea iudicium suum sustineat: imò ignorantiam suam apertè de eius essentia ac origine, alibi fateri non erubescat. Sed quàm Platonicis Aristotelicísque Philosophis reluctetur, apertum satis argumentum hinc profert.

At ne falsi à me tantus Medicinæ Coryphæus, videatur iniquè insimulari ac argui, promptum est ex illius scriptis quosdam locos eruere, quibus luculenta erroneæ & falsæ eius opinionis fides fiat. Sic enim cap. 6. lib, de vsu partium (in quo insigne præ aliis eius libris ingenij acumen explicauit) ingenuè fatetur, se ignorare quid anima sit. Libro verò septimo de placitis Hippocratis & Platonis hæc refert, quæ sequuntur: Veruntamen, inquit, si de animæ substantia quoque est sententia proferenda, de duobus alterum dicamus necesse est, vel ipsam esse fulgidum ac quasi æthereum corpus, ad quod asserendũ, velint, nolint consecutione cogente, descendent. Stoïci & Aristotelici: vel ipsam incorpoream quidem esse substantiam, vti tamen hoc corpore tanquam principali vehiculo. Et lib. 2. de sympt. causis: Etenim, inquit, Animæ essentiam in alia quapiam tractatione definire, audax fortasse facinus putabitur. In hoc verò opere, & præter audaciam superuacaneum videtur. At quæcunque tandem ipsa fuerit, è duobus alterum existimare oportet, aut quòd ad omnes functiones vtitur sanguine & spiritu, vt

præcipuis instrumentis, & aut alterius, aut vtriusque calore, aut quod in his ipsis consistit. Non est tamen nostri instituti, aut antiquorum falsas sectas confutare, aut ipsorum ignorantiam accusare. Vbi facilè & Pythagoricos & Stoïcos ac Platonicos arguit, qui vno consensu omnes aliter de anima iudicium fecerant, vtpote quam contra eius opinionem immortalem esse crederent. Inter eos potissimum Aristoteles de ea rectè sentit, quum 1.lib.de Anima cap.5.de intellectu, hoc est de anima sic disputat: Is intellectus separabilis est non mixtus & impassibilis, cum sit substantia actus: cui etiam quatuor aut quinque præclaras qualitates aut facultates attribuit, immortalitatis ipsius indices. Vt nempè sit χωριστὸς separabilis à corpore: ἀμιγὴς non mixtus materiæ corporis: ἀπαθὴς, impassibilis, ἡ οὐσία ὢν ἐνέργεια, & actu sua substantia semper existens. Quæ quidem qualitates longè aliæ sunt ab illis, quas Galenus animæ ascribit. At mirum tantis tenebris inuolutum tanti viri ingenium, vt qui in re tàm magni momenti, à tot præclaris superiorum temporum Philosophis, etiam illustratus titubarit, & huc & illuc incertis sententiis fluctuarit, adeò vt nullum veritatis portum vnquam ingredi potuerit. Quin fluctuando ad longè peiores scopulos allisérit, quùm libro de Consecutione motus animi & corporis temper. & 2.de locis affect.

uidet animam definire, quæ nihil aliud sit, quàm ex quatuor elementis temperamentum certâ proportione concretum quâ animal omne viuat & omnia vitæ opera præstet. Vnde certè colligere est animæ immortalitatem negasse, vt quæ pereunte crasi illa & certa proportione (vt tandem in omnibus indiuiduis accidit) Anima simul dissoluatur & pereat. Quorsum igitur in illius magistri verba iuremus? Qui si tàm crassè impegit in errorem, in re tàm magni momenti, vbi de cognitione animæ agebatur, nunquid & aliis in rebus multò leuioribus potuit à veritate deflectere? Ergo nec certa firmáque semper ab eo medicinæ fundamenta haurienda sunt, vt qui & de nonnullorum morborum essentiis & causis etiam minùs medicè disputarit, & medicamentorum virtutes aliò, quàm ad certum temperamentum referre nesciuerit. Hos si docti viri damnant errores, & iustis rationibus oppugnant: an ignari, Empeirici & Heretici etiam, potiùs censendi sunt, quàm strenui veritatis propugnatores & assertores quæ Hipp. Platonis, Aristotelis & Galeni amicitiæ, longè latéque præferenda est? Erroneam illam de anima opinionem, longo ante Galenum tempore, agitauerat & tutatus erat Dinarchus à Platone primò, deinde ab Aristotele aliísque veris Philosophis confutatus, vt libro illo nostro de Recondita rerum

natura fusiùs docebimus. Quam verò Galenus tuetur sententiam, quâ omnes propè facultates & proprietates crasi ascribit Empedoclis errorem hâc in re secutus est, qui dicere erat solitus, Naturam nihil aliud esse quàm mixtionem, & mixtorum alterationem. Quem quidem errorem diluit Aristoteles, vtque falsam opinionem euertit: probans eiusmodi crases, temperamenta & mixtiones qualitatum elementarium, nullo modo efficientes esse causas, nec formales: at organicas seu instrumentales, quas Plato causas vocat, sine quibus non: quæ cùm sint suâ naturâ indefinitæ, formâ substantiali definiuntur, tanquam fine. Atque hinc Arist. Phys. 1. causam formalem, quæ substantiam cum materia constituit, appellat φύσιν seu λόγον, & principem naturalium causam. Quæ forma, vt scribit idemmet Aristoteles 3. Metaph. & in fine lib. 1. neque est elementum, neque concretum quid ex elementis, quæque forma seu natura est principium & quoddam diuinum, quod non constituitur ex crasi elementorum, nec ab iis generatur. Quum enim forma dicitur generata, id substantiæ naturalis ratione dicitur, quæ materiæ causa dicitur esse generationi obnoxia. Vbi notandum est plures esse substantiarum differentias. Nam & forma constituens & materia & compositum ex vtrisque dicuntur substantiæ.

Pariter notandum est in omnibus rebus

natu-

naturalibus tria conſiderari, 1o. ſubſtantiam ipſam, 2°. ipſius δύναμιν, quę eſt ad agendū, efficax, 3°. ſecundum actum δυνάμεως, quæ dicitur ἐνέργεια ſeu actio. Vel 1°. totum compoſitum conſideratur, 2o. potentia eſſentialis, quæ nunquam ſeparari poteſt à toto, cùm ſit quiddam à forma rei promanans, quæque reuocatur ad Categoriam ſubſtantiæ: quamuis non ſit aliquid ſe ipſo ſubſiſtens, aut χωριστόντι, quia cùm deffinitur, neque agnoſci neque intelligi poteſt, niſi ratione eius ſubſtantiæ, cui ineſt: (verbi gratiâ) rhabarbari facultas, quæ eſt purgare bilem, non definitur, niſi cum dicitur, vis eſſe & facultas producta ab eſſentia rhabarbari. Cõſideratur denique potentia naturalis, quæ eſt qualitas dependens à temperamento ſiue craſi, cùm operatur: quæ craſis idcircò eſt tantùm inſtrumentum potentiæ illius eſſentialis, ſiue cauſa ſine qua non, vt appellat Plato. Notandum præterea eſt nomẽ δυνάμεως aut potentiæ vnum & idem ſignificatione eſſe cum facultate aut proprietate. Dicitur enim δύναμις ἀπὸ τῦ δύνασθαι, ab eo quod poteſt aliquid facere. Quæ quidem δύναμις diſtinguitur à Philoſophis in perfectam & imperfectam: cuius imperfectæ multas alias diſtinctiones, in quas diuiditur, hic prætermittemus ſilentio, breuitatis cauſa, quarum etiam, cùm accidentia ſint tantùm, nulla demonſtratio eſt, quòd accidentium per ſe nulla cauſa exiſtat.

At alia δυνάμεως species est, quàm hic intelligimus, & de qua nobis sermo est, quæ non simplex qualitas est, aut accidens: sed quæ essentia est sub categoria substantiæ comprehensa, vt diximus: qualis est potentia & facultas videndi in oculo: chylum formandi in ventriculo: in senna atrambilem purgandi, absynthio detergendi, & obstructiones expediendi, atque eiusmodi infinitæ aliæ potentiæ, quibus alia indiuidua prædia sunt, actionésque suas diuersas obeunt: quorum vires aliò quàm ad substantiales aut essentiales potentias referri nequeunt.

Has proprietates Dialect. Græci ἴδια πάθη nominant, Latini proprias affectiones, quæ separari à rebus subiectis incolumi substantia non possunt: sed omni soli & semper insunt subiecto, atque de subiectis demonstrari aut prędicari possunt. Quę quidem proprietates aut facultates suis energiis deffiniuntur & agnoscuntur, siue sint actiuæ siue sint passiuæ. Et potentiarum causâ, agens dicitur tangere, & patiens tangi, formæ non ascribitur, tactus. Quin forma non est corpus, at materiam informat sine tactu: Solius itaque corporis naturalis proprium est, vt tangendo patiatur.

Porrò agentia agunt, vel ὁμοειδῆ, vel κατ' ἐντελέχειαν: ὁμοειδῆ dicuntur, quia illud εἶδος accidentis externi est ὅμοιον in agente, & patiente, quùm eam qualitatem, quam habent manifestam, imprimunt in patiens, vt ignis qui calidus, calidum etiam effi-

cit, aqua frigida refrigerat.

Agentia κατ' ἐντελέχειαν appellantur: quę illâ intrinsecâ vi, quæ est perfectio, seu ἐντελέχεια agunt: cùm imprimunt in patiens qualitatem eam, quæ tamen in agente non est manifesta: vt cùm piper licet non sit extrinsecus vel actu calidum, habet tamē vim calefaciendi.

Hæc longiore nobis explicanda fuerunt oratione, vt pateat quàm absurdè hallucinetur Anonymus noster, quum de facultatibus medicamentorum alterantium loquens, eas materiæ, crasi, & temperamento arrogat potius, quàm formæ substantiali, quum in hæc verba erumpit: Accedit quòd frigida refrigerant, & calida calefaciunt materialiter non formaliter. Pēdet enim vis calefaciēdi, refrigerādi humectādi, siccādi à materia certo modo temperata: quæ temperies si non perit, saltem minuitur destillatione: salua verò & integra, inquit, manet in succo. Est enim anima plātæ. Aurea vtique verba hæc sunt, quæ rubrica signari & exarari scilicet merentur.

Respondeo ac nego Anonymo nostro, vim ac proprietatem medicamentorum calefaciendi, refrigerandi, incidendi, aut detergendi materialiter agere: vel quòd manifestis qualitatibus, & sensui notis, actiones suas præstent in medendo, prout est in elementis id præstare: Sed occultâ vi & potentiâ propter substantialē formā: quemadmodū (exēpli gratiâ)

dicimus Piper, de quo iam antea, aperto calore sensibus peruio nequaquam esse præditum, qualis est ignis, calor, aut ardor. At facultate tantùm occultâ posse calefacere. Neque enim eius actio percipi potest, nisi calore animalis permutetur: quod est proprium abditarum virium, seu occultarum facultatum.

Alia est omninò ignis caliditas, quam nimirum ὁμοιοδὴ efficit in corpore nostro, alia ipsius piperis, quam κατ' ἐντελέχειαν nobis impertitur. Illa est materialis, & quæ propriè est elementi ignis: At hæc formali propria est substantiæ ipsius piperis, & quę nullo modo crasis aut temperies dici potest.

Nos igitur substantiali formæ seu toti substantiæ adscribimus vires, potestates & actiones medicamentorum, quæ κατ' εἶδος afficiunt aut mouent aliquid, seu alterant, potiùs quàm materiæ aut crasi, quæ ex primarum qualitatum mixtione suboritur.

lib. de abditis rerum causis. *lib. de Medic. facult.*

Atque hæc nostra opinio à Fernelio illo inter huius seculi medicos celeberrimo, omnibus rationum momentis propugnata est: necnon à Schechio, Aristotele altero, inter Philosophos clarissimo, qui mihi à iuuenilibus annis cognitus est, quémque vt Pręceptorem audiui, sic vt alterum parentem semper & colui, & adhuc memoriam eius celebro ac pręd icabo vt par est. Qui quidem

graues illi ac venerandi viri, non secus ac multi alii doctissimi & medici & Philosophi, erroneam illam Galeni opinionem planè damnarunt ac exploserunt. Qualis etiam est magni Hipocratis sententia lib. de antiqua medicina. At Anonymus noster qui ignarus non est, omnes proprietates rebus infusas esse à natura, iuxta Philosophorum sententiam, vel per formam, vel per materiã: cùm nil nisi crassum videat, & lippis oculis subtilia non percipiat, causas istarum proprietatum semper potiùs ad materiam sibi visibilem referet, quàm ad formam, cuius intuendæ capaces non habet oculos. Quâ quidem formâ videtur ipse carere, cùm ea sit, quæ disciplinæ ac scientiæ capacẽ reddat hominem, ingeniumque ipsius discendi cupidum, acutum ac subtile efficiat: quam tamen non agnoscit, sed solam materiam stupidi intellectus ac crassi ingenij opificem, amplectitur, non satis gnarus, quicquid cõtra aut præter naturam est corruptum ac vitiosum à materia, non à forma essentiali, tanquam causa proficisci. Corruptelæ enim vitiáque omnia priuatione intelliguntur quadam eius, quod secundum naturam inest. Facessant igitur Anonymi nostri decoctiones, quas destillationibus pręfert, & succos, quos essentiis anteponit his verbis: Temperies si „ non perit, saltem minuitur destillatione, quę „ salua & integra manet in succo (est enim anima „ plantę) aut in decocto, Succus scilicet „ anima plantę futurus est, qui simpliciter ex- „

pressus, citra vllam decoctionem, digestionem, defæcationem statim putredinem ac fætorem contracturus est. Qualis futura est isthæc anima, si materia eam informat, non vita? ô præclarum philosophum: ô insignem Medicum, qui animam plantarum in iusculis & decoctis earum, potiùs quàm extractis & depuratis essentiis collocat.

Quis docuit hunc, solas destillationes à veris Chymicis Medicis, ad alterationem, coctionem, ac præparationem humorum, aut sola etiam olea stillata vsurpari? Nunquid Chymicorum librorum sedulus fuit lector, in quibus tot præparationes aquarum, vinorum, hydromelitum, oxymelitum, syruporum, & decoctionum, electuariorum, puluerum genera artificiosè elaboratorum, magna iucunditate & fructu descripta conspiciuntur? Quæ si in vsum alterandorum & præparandorum humorum transferantur à perito medico, alia inueniat, quæ bilem, alia quæ melancholiam, alia quę pituitam alterare, digerere & coërcere possunt, tùm cerebro, tùm in pectore, ventriculo, iecore, liene, renibus, ipsóque vtero: & alia quæ mundando ac depurando sanguini destinata & aptata sunt. Quæ etiam non carent viribus calefaciendi, refrigerandi, attenuandi, incrassandi, aperiendi, astringendi, & specificæ operationis. Vnde apparet quantâ rapiatur inuidiâ Anonymus, qui

vel consilia nostra prorsus non euoluerit, vel si legerit, tot in ijs remediorum genera, ac tàm varia malignè suppressit, vt nobis solas destillationes imponeret: quas hoc nomine respuit, quòd empyreuma, vt ait redoleant.

Videamus quid prætereà deblatteret, & de obstructione tollenda exemplum ab eò propositum excutiamus; Accipiamus, inquit, aliquod destillatum, vt oleum aliquod Chymicum: Ego verò decoctum ex detergentibus, incidentibus, & apperientibus: quale erit, radicum aperientium & capillarium omnium, agrimonij, cichorij &c. Ego citiùs & potentiùs deturbato, inquit, meo decocto, quàm tu tuo distillato. Ratio est in promptu, quod destillata sint tenuissimarum partium, à fæcibus quippe repurgata.

Atque hęc sunt non verba Anonymi nostri, sed oracula, grauésque ac magistrales sententię, notatu dignisimę: At quem non tædeat ludibriorum, quibus exsibilatur? Aut quis Chimicorum ferat illius calumnias, quibus, nobis in obstructionibus expediendis, solas distillationes & olea Chimica imponit, cùm secus infinita alia remedia, ex illorum & nostris libris liceat mutuari? Qui si quartum nostrum consilium legisset, quo cachexiæ nobilis virginis curādę, remedia varia, ac illorum administrandorū, (quib. dei gratiâ

restituta est) methodum tradidimus: an stillatitia olea aut aquas solas à nobis vsurpari, confinxisset? Sed legat in posterum chymicos, medicos, & calũniis incessere prudentiùs desinet: ibi enim satis amplam remediorum varietaté comperiet, quibus in obstructionibus tollendis ex sententia Hippocratis abundè vsi sumus, nec destillationes solas à nobis vsurpatas, ad tanti morbi curam, tuebitur ampliùs, nisi perfrictissimæ frontis esse velit. Videbit illic parata hydromelita cum rad. enulæ, camp. filicis, chinæ, & passulis Corinthiacis, aromatizata vt vocant Cinamomi modico, in cuius singulis dosibus aliquot guttulæ spiritus acidi vitrioli inspergebantur, in quo prius corall. & perlas dissoluebam, hincque fiebant potiones acidulæ, suauissimi & gratissimi saporis: Quibus quidem potiunculis non tantùm obstructiones sensim tollebantur: sed viscera etiam intrinseca simul & vnà corroborabantur: hæcque remedia præparabam ad imitationem eorum, quæ á natura nobis ex fontibus mineralibus acidis præbentur, quales sunt Spadenses & Poug enses aquæ, vt pote vitriolatæ & acidulæ. At quis reprehendat aut damnet eiusmodi medicamenta: cùm ad similia, hoc est ad eiusmodi vitriolatas aquas grauioribus & difficilioribus morbis conflictati, præsertim ab obstructione quotidiè amandentur? Quicunque huiusmodi remedia experti sunt (quorum numerus est innume-

rus) nunquid leuitatem rideant Anonymi dicentis: *Tu exhibebis aliquod destillatum, vt oleũ Chimicum: Ego verò decoctum &c.* Quærat exillis Anonymus, vtrum vulgaria decocta, an verò aquæ illæ eiusmodi spiritibus vitriolatis imprægnatæ magis excellant & præferri debeant. Cæterum vices instar apozematum tuorum Anonyme obibant prædicta hydromelita, seu diuturna iusculorum sumptio: quæ iuscula fiebant cum rad. graminis fæniculi, oxyl. acetosæ, foliis pimpinel. borra, floribus calendulæ, genistæ, cum pullo, capparibus, & vuis corinthiacis facto. Lubens abstinebam à Cichoraceis, aliísque amaris, fastidium facientibus, etiam si morbo congruerent, eò quòd ægra eiusmodi remedia abhorrebat. Pro sale marino condiebantur sale Cetherac, absynth. vel mellissæ, quæ viscerum obstructionibus expediendis mouendisque vrinis & mensibus aptissimi sunt.

In eundem finem quandoque indere iubebam pro singulis iusculis ʒß. cryſtallorum, vel cremoris tartari, qui cryſtalli prӕterquam quòd obstructionibus pellendis sunt apti, ipsa iuscula grato acore perfundebant, suauiorémque gustum alio quouis oxysaccharo conciliabant.

Ad maiorem crassorum & tartareorum humorum attenuationem, ante haustum hydromelitis, sumebat pillulam vnam & alteram ex sequenti massa, quam concinnabam cum gũmi ammoniaco, in vino albo, vel aceto scillitico dissoluto, additis salibus corallorum, ab-

ſynthio Chryſtallis tartari eſſentia aloës, mirrhâ, croco martis, cornu cerui præparato, & margaritis præparatis.

Ad deturbandam vel euacuandam ſentinam, vtebatur meis pillulis de Aloë, quarum deſcriptionẽ videbit Anonymus, in prædicto meo Conſilio, quæ & temperiei ægræ, & cauſę morbificæ exhauriendæ, aptiſſimæ erant. Híſque vtebatur ſexto quoque die. An topica in eundemmet finem remedia Anonyme in nobis reprehendes? vel ob inopiam, quaſi ſimus illorum vacui, cùm eorum copiam in eodemmet conſilio abundè ſuppeditemus. Quid iam igitur deblatterare poſſis amplius, & nos de tua obſtructione diutiùs interturbare, cùm ad has obſtructiones expediendas multa etiam tibi incognita à nobis ediſcere poſſis. Si nobis cum doctioribus quibuſdam medicis res fuiſſet, qui in huiuſmodi obſtructionibus pellendis verſatiores ac exercitatiores fuiſſent, quas nobis noſter propoſuit Anonymus: noſtris fortaſſè tartareis cremoribus, ac ſalibus abſynthiacis, fraxineis, atque id genus aliis: nec non croco martis noſtro varia ac diuerſa ſua remedia oppoſuiſſent, detergẽtia, incidentia, obſtructiones reſerantia, corroborantia, neque vſque adeò vulgaria ac leuia, qualia ſunt decocta aliaque noſtri Anonymi auxilia: Trochiſcos nempè de Eupatorio, de rab. de abſynthio, de altzetzengi: diarrhodon Abbatis, diacurcuma, dialacca, diapraſſium, electua-

rium de limatura ferri, atque id genus alia familiaria doctis omnibus Medicis: quæ idcircò huc adfero, ne nostra eorum ignoratio ne fieri quis putet, vt his omissis ad illa nostra superiora remedia confugiamus, quæ & opportunè & aptè vsurpamus, cùm res ita postulat. At noster Anonymus videtur illa vel in suæ duelitatis præparantium catalogo prætermisisse, vel quòd, cùm simplex sit homo, varietate non delectetur, nec compositionibus. At nunquid meritò istis suis iusculis ac decoctis simplicibus acquiescat, cùm animam medicamentorum in iis sitam esse credat? quid præstantius, aut amplius rimetur?

Præter huiusmodi varia à nobis commemorata remedia, quæ præter corũ formam communem, possumus in pulueres, tabellas, conseruas, aliasque id genus formulas, cùm vsus postulat, adaptare: topica etiam habemus auxilia, in dissolutionem ac emollitionem eiusmodi obstructionum, tumorum duriusculorum, ac scyrrhorum etiam, vel lapideorum, in linimenta, vnguenta, cerata ac emplastra concinnata: quæ quidem fiunt ex gummi ammoniaco, bdellio, sagapeno, in oleo vel therebinthinæ, vel ceræ, vel butyri solutis: additis succis cyclaminis, fraxini, oleis de capparibus, de tamarisco, sper mate ceti, & ceræ tantillum, ad ea in corpus cõ pingenda, ex quibus vel linimenta vel cerata

componimus: sic enim & gummi in prædictis oleis dissoluta, magis attenuant & emolliunt, tantæque virtutis existunt, vt durissima queq; extenuent, emolliant, ac liquefaciant: quę quidem virtus eorum, ex subtilitate illa præparationis, quam gummi in olea sic à nobis redacta obtinent, eis acquiritur ac infunditur. Hinc noster Anonymus discat, quâ ratione Ammoniacum sic paratum, aut solum & seorsim in oleum redactum (prout hæc præparatio Chymicis familiaris est) tàm potenter operetur, vt diximus, idque promptiùs ac feliciùs, quàm eo modo quem adfert, cum dicit *non suâ materiâ seu fæce repurgato, sed syncero & integro admoto*. Quin potiùs, quis non videat, sic nostris præparationibus roboratum, præsentius & materialiter & formaliter simul agere, quàm si cum sua crassitie adhuc vsurpetur.

Sed ostentationem hominis porrò videamus, quâ iactabundus & *ἀπαλεκτοροιως* nos prouocat ad certamen eodem capite: *Faciamus*, inquit, *viscus aliquod, vt iecur, lienem, ventriculum inflammari: venâ sæpius sectâ & clysteribus iniectis, ego assumptis & admotis refrigerantibus, meliùs ægro succurram, quàm tu quintâ quâuis essentiâ, quæ calore augebit ardorem.* Ad quæ pauca hęc tibi respondeo Anonyme: Consule & euolue consilia nostra, quæ de inflammationibus internis conscripsi, vbi videas longè præstantiores à me præstitas curationes, quam ne animo quidem excogitare, ne dum exequi possis. Vbi neque ea quæ Chirurgiam aut manum desiderant, mihi sunt ignota, nec

qualis viuendi ratio prȩſcribenda, neque quȩcunque ad extinguenda eiuſmodi incendia faciunt Pharmaceutica remedia ea me quoque non fugere, ſiue internè ſiue externè aptanda ſint. Denique quæcunque ars in iſtis requirit, ſiue ad præparandum, alterandum, purgandũ, reuellendum, deriuandum, corroborandum, corrigendum, & ſymptomatibus ſuccurrendum, ídque iuxta etiam communem methodum medendi à dogmaticis petitam, vt taceã ſpagirica & ſpecifica remedia, quæ in difficilimis quibusuis morbis feliciſſimè exhibentur. Sed hæc citra arrogantiam, prȩterquam tuam, dicta ſint. Conſule igitur diligenter libros noſtros, & meditare ea quȩ à nobis prȩſcribuntur & traduntur remedia: ex quibus non pudeat te multa & præclara in extremo etiam tuo ſenio perdiſcere. Quæ & ſi communia ſint, vt pote ex vegetabilium familia petita magna ex parte & iuxta vulgares formulas explicata, nẽpè per ſyrupos, iulepos, oxymelita, oxy ſacchara, potiones, tabellas, pulueres, opiatas, condita, epithemata, linimenta &c. abundè tamen erit, vnde fructum ex additamentis noſtris in prȩparatione reportes. Hinc etiam indicabis, non ſolùm tua vulgaria eſſe mihi notiſſima, ſed peritiâ noſtrâ longè meliora ac potentiora reddi, nec nos ſimplicibus ſolùm vti eſſentiis, quas tu totas calidiſſimas, ac ideò noxias opinaris, amplius credere perges. Norunt enim Chimici arte ſua, frigidas etiam eſſentias educere, nec non olea, macerando ſcilicet in aqua, quatuor ſemina frigida, ex quibus atque ex ſeminibus

papaueris, ea olea extrahunt, aut essentias quas tu negare frigidas non ausis. Quinetam apertè tibi ex syrupis in Pharmacopæa nostra descriptis, ex succis limonum, florum violarum, buglossi, cichorii, ac sola balnei coctione ac digestione, ad summam puritatem redactis, (vt vel tantillo sacchari, præ vulgari syruporum præparatione, conditi sese diu tueantur, ac conseruent) liquebit ac innotescet, essentias nostras alterius longè esse naturæ, quàm tua fert hallucinatio. Sed hoc imperitiæ in ea arte tuæ condonandum. Hoc vnum tantùm te scire velim de metallicis essentiis, vnum sincerum vitrioli spiritum, cum dulci acore virorem suum retinentem siue in syrupum citra quicquam aliud cum saccharo peculiariter redigatur, vt fieri potest: siue syrupo violarum violaceo immisceatur, quem purpureo vini colore iucundissimè tingit & exornat, indendo simul acidulum quendam saporem, eumque gratissimum: siue etiam per ipsum spiritum, colores ac tincturæ florum rosarum rubearum, violarum, cichorii & buglossi, vnà cum eorum aquis, aut coniunctim, aut separatim extrahantur, vsque adeò in singulare & specificum remedium euadere, sedandis ac extinguendis eiusmodi ardoribus ac inflammationibus aptissimum, ídque confestim, vt vix in tota medicamentorũ officina simile vllum occurrat. Sed vereor ne ista captũ ingenii Anonymi nostri superẽt, vt qui etiã nõsit hęc probaturus. Attamẽ satis est, quòd huiusmodi medicamentum à

maxima Medicorum parte extinguendis febribus, ignibus congruentissimum agnoscatur. Sed vereor ne chimicorum ist hæc præparandorum remediorum ratio, ipsi arrideat, aut sequi velit, quippe qui iamdudum Doctor docens discipuli discentis partes subire nunc erubescat. At imitandus sibi sapiens ille Philosophus, qui semper multa discendo se nescebat. Cæterùm quid attinet plura de spiritus vitrioli laudibus dicere, cuius experientia omnibus propè igeniosis Galliæ Medicis notissima, ac perspectissima est: quemadmodum & vsus lapidis prunellæ, qui ex sale petræ depuratò conficitur, quo vtuntur in vngaria, in febre vngarica, quæ est febris ardensCausus dicta: & præsertim ad occurrendum symptomati, quod illam febrem comitatur, quodque prunellam vocant, quæ est inflammatio linguæ fauciúmquecum nigredine. Possem etiam totam huc Germaniam adducere, quæ vbique apud omnes, tùm dogmaticos, Chimica remedia, ac præsertim spiritus vitrioli ad arcendos febriles ardores commendat & recipit: sed instabit Anonymus, ac nonnulli alii eius asseclæ, conclamabúntque totam illam Regionem Germanicam, hæresi illa Paracelsica quam vocant, esse conspurcatam, sibíque ab illis, tanquam à pestifera lue grassante, cauendum esse. Hoc igitur medicorum Germanorum testimonium, non posset non illis esse suspectum & odiosum, licet grauissimi sint viri, bonæque fidei, qui de illis testari, illud possint: quales ferre solet

iam à multis annis Germania fælix, eosque tã-
tæ eruditionis, sagacitatis, industriæ & probita-
tis, vt vix tota Europa similes ne dum præstan
tiores alibi progignat aut alat: nec dubium est,
quin tandem iniuriæ sibi illatæ, quam com-
munem cum omnibus aliis chymicis compa-
tiuntur, & quâ priuatim tanquam medicinæ
conspurcatores ac pestes etiam occlamantur,
acerrimi futuri sint vindices.

Cæterum, quod ad sanguinis missionem
attinet, quam iste Anonymus, tanquam su-
premum inflammationum auxilium profert:
idque si crebra illius fiat repetitio: sciat nobis
hoc magnum & vniuersale remedium quo-
que probari: sed à nobis prudentiùs & cautiùs
melioréque artis œconomiâ administrari:
quàm quibus multum profusa est & prodiga
manus.

Sed quid cum imperito artis chymicę, in
collatione chimicorum remediorum cum vul
garibus, diutiús contendam? quem vel villicus
quiuis Medicus in certamine paruipendat, &
longè potiora illius garrulitate, doceat? Norũt
plerique omnes mente præditi, nec quisquam
sit (nisi cui stupor ingenii, animi prorsus oculos
excæcarit) qui eat inficias, ornamentum &
splendorem quàm maximum, nec non ad-
mirandos fructus ac vtilitates medicinę à Chi-
mia, infinitis eius elegantibus operationibus
additas. Cuius rei fidem faciet Pharmacopęa
nostra dogmaticorum, quam aptè veréque re
stitutam voco, ob insignem omnium remedio
rum instaurationem & ad meliorem statum re-

ductionem, nec non complura doctorum virorum scripta, de eiusmodi remediorum præstantia ac vtilitate idem testabuntur.

In eodem capite Anonymus noster in frontispicio superbum hunc titulum ostentat: *Chimicorum remediorum cum ordinariis & consuetis accuratior comparatio*: perstringit obiter, sed ineptè admodum ac frigidè, tria illa nostra principia, vbi me videtur ad certamen prouocare, vt illius inscitia magis innotescat, quæ iam plus satis per se patet, quùm de iis disserere audet, in quibus prorsus cæcutit. His igitur verbis orationem suam contexit: *In remediorũ materia communi, qualem fingitis sale*, (scilicet) *sulphure & mercurio, non remanet natiuum temperamentum. Cùm enim temperamentum pendeat ex modo mixtionis, mistio ex quatuor primarum qualitatum, calidi, frigidi, humidi, sicci vnione, quo iure in tres substantias, salem sulphur & mercurium, mixta separatis? Potest ne in singulis totius temperamentum permanere? Quæ mixta constituebant certam temperiem, nunquid eam perdunt separata?*

Quantà admiratione ab eius farinæ hominibus, excipiuntur emphaticæ interrogationes! Quantis laudibus tot graues & aureæ sententiæ, à suæ sortis lectoribus efferũtur! Quàm bellum illi & gloriosum triumphum canent, vt qui ex tàm eleganter dictis & interrogatis victoriæ palmam reportarit! Quis possit Chimicus refragari? Hæc hæc illorum principia sic quatienda fuerunt. Opportunè fundamentis illorum substratis & solo adæquatis, toti

nunc ædificio corruendum est. At sistite paululùm gradum, nec canite triumphum antè partam victoriam. Discutite nebulam aut etiam cataractam, oculos mentis vestræ obtegentem. Tu verò Anonyme sereno & pellucido intellectu excipe, quæ mox tibi sum responsurus. Tibi enim vt Censori hanc cohortationem de industria voueo, quod certò ex auditu dignorum fide hominum acceperim, auidè à te nostram responsionem expectari: vt cui in promptu sit reciprocæ iteratio responsionis, in qua nihil quicquam tibi difficile aut ἀδύνατον etiam videatur. Eià igitur hanc tibi telam retexendam, quam tibi voui, assumito: nec illi dissuendæ Physicalium tuarum aut Metaphysicalium propositionum quicquam aptum & efficax omitte.

CAP.

CAP. XII.

Quo de Principiis rerum naturalium in genere, idque iuxta vulgarium Philoſophorum ſententiam diſceptatur.

REIECISSEMVS libenter in librum noſtrum de Reconditâ rerum naturâ tractatum hunc de tribus principiis, ſale ſulphure & mercurio, omni mixto corpori inſitis: niſi riſus ſardonicus Anonymi noſtri, ideam hîc quandam illorum adumbrare, quæ de eis fuſiùs explicaturi ſumus, ac proponere ſuo loco nos cogeret.

Si principii nomen propriè competit ei rei, à qua res aliqua ſuum eſſe primo ſortitur, neque ab vllo aliquo principio pendet: Aut principium illud ſit ex Platonis ſententia in Phędone, à quo & ex quo res omnes fiunt, ipſũ veró per ſe ſubſiſtit, & ex nullo alio trahit eſſentiæ ſuæ originem, Deum ipſum primũ agens, ſolum & verum rerum omnium principium ac cauſam efficientem æquum eſt agnoſcere.

Ab ipſo primo principio, natura tanquam ſecundum principium procedit, vt pote quę ab ipſo Deo verbi eius virtute fiat, rebus omnibus indita ac inſita ſit. Quæ re vera poſt primum illud principium nobis ſanctè colendum, ſedulò nobis inquirenda & indaganda eſt: cuius vtique cognitio maximè neceſſaria, ac ſummè vtilis futura eſt, nec non elegantiſſima ac iucundiſſima eius peruestigatio. Vtilitas hinc patet, quòd omnium rerum quæ ex ea conſtant, & à qua nomen mutuantur, quòd naturales res dicantur, cognitio, inde promanet, ſiue res ſint ſenſibus peruię, ſiue a ſenſibus excluſæ. Hinc magni Philoſophi tùm Chriſtiani, tùm Ethnici, ſignificationem nominis naturæ rebus propemodum omnibus adaptare impulſi ſunt. Ita vt vel ipſe Ariſtoteles in ea diuiſione, quam inſtituit naturæ, in primam & ſecundam, cùm de prima loquitur, quam naturam naturantem vocat, per eam de Deo verba facere ſe intelligat.

Quin & Zeno pariter Stoicorum princeps, promulgabat naturam nihil aliud quàm Deum eſſe. Atque hinc eruitur ratio, cur Lactantius cap. 10. lib. 6. de ira Dei, & cap. 26. diuinarum inſtitutionum, nec laudat, nec vſque adeò probat Senecam etſi Stoicorum acutiſſimum, aliam ob cauſam, quam quod cum præceptore naturam, fatum, fortunam vnius & eiuſdem Dei, variâ ſuâ poteſtate vtentis, nomina eſſe ſcripſiſſet.

Prima igitur natura naturans, Deus eſt. Se-

cunda veró quæ proprié natura eſt, ſub diui-ditur in vniuerſalem & particularem. Vniuerſalis, ordinaria eſt illa Dei potentia, per totum orbem diffuſa, á qua dicitur natura hoc vel illud pati item hoc vel illud agere, vt docet Aug. 2. de Ciuitate Dei. Lactant. lib. de ira Dei cap. 10. Atque inter Ethnicos Plin. lib. 2. ca. 7. Seneca lib. 4. de benef. cap. 7.

Hæc vniuerſalis natura ſumitur etiam pro virtute diuina, quam Deus omnibus creaturis indidit ac implantauit: cuius beneficio quædã diuinitatis notæ, in eis obſeruantur. Vnde antiqui quidam moti ſunt, vt dicerent, *Omnia Deorum eſſe plena.* Quod quendam Heraclitum Tarentinum dixiſſe ferunt. Ab aliis hæc natura accipitur, pro influentia quadam & virtute, quâ aſtra in hæc inferiora agunt: ſeu pro virtute actiua in cauſa vniuerſali, *i.* in corpore cæleſti, vt voluit Thomas lib. 9. ſuper 2. lib. de cęlo. Præterea ea eſt natura vniuerſalis, de qua Plato loquitur in Timæo, quùm ait: *Natura eſt quædam vis infuſa per omnia, corporum moderatrix & nutrix, principium motus & quietis per ſe in ipſis.* Quam naturam Hermes Trimegiſtus iiſdemmet ferè verbis dicit eſſe vim quandam à prima cauſa ſubortam, diffuſam per omnia corpora, per ſe, principium motus & quietis in ipſis.

Hanc vim Pythagorici dicebant eſſe Deum: Ideóque Virgilius magnus Pythagoricæ diſciplinæ ſectator, ſic ſcribebat, *Spiritus intus alit, &c.* Platonici animam mundi eam

vocarunt.

Sed quâ ratione, quibusue modis, Anima ista mundi omnia hæc inferiora moderetur, generationésque rerum excitet, inter illos satis non constat. Hæc tamen sententia eorum est, qui inter alios acutiùs & doctiùs philosophati sunt, quíque dixerunt, hunc mundum qui sub toto suo ambitu complectitur continétque quatuor elementa, ac prima naturæ principia, magnum esse quoddam corpus, cuius partes inter se ita connexæ sunt & colligatæ (quemadmodum in vno animalis corpore membra omnia cohærent) vt nulla non vel minima partium tanti corporis beneficio vniuersalis illius Animæ, quam mundi animam vocarunt, animetur ac sustentetur: asserúntque porrò, si animalium corpora vbique sui vitam & subsistentiam â sua anima quâ fruuntur, hauriunt; multò magis in longè nobiliore ac præstantiore totius mundi corpore, illud ipsum fieri: ídque à potentiore ac longè illustriore anima, quâ præditum est ac subsistit mundanum istud corpus. Si enim mundi partes singulæ vitâ potiuntur, vt constat, sequitur, & totum viuere: siquidem à toto partes vitam suam hauriunt, à quo separatæ intereunt. Atque inde inferunt, cælum omnia ambiens, Animam eam esse, quæ cuncta fouet ac sustinet. Quin & addunt ab Anima illa mundi formas rerum, virtutes, potestatésque omnes proficisci, quibus res omnes fouentur, sustentantur, ac subsistunt. Ac

quemadmodum anima & corpus in vnum colligantur, ſpiritus tanquam vinculi vtrumque coniungentis beneficio, quòd vtriuſque naturæ ſit particeps: ſic anima & corpus mundi vincta ſunt ac cohærent, mediantibus ac intercedentibus ſpiritibus æthereis, vtramque totius partem in vnum ὑφιςάμενον copulantibus. Neque tamen inde inferendum, quod nonnulli Platonici ſenſerunt, Aphrodiſæus inquam, & Philoponus, mundum ſcilicet animal quoddam ingens eſſe ſenſu ac intellectu præditum, ſapiens ac fælix: quæ abſurdiſſima vtique & falſiſſima opinio eſt, quámque ſecundo libro ſpeculi noſtri magni abundè confutauimus ac exploſimus. At per mundi animam, Platonici potius ſpiritum quendam nobis ſignificarunt, omnia fouentem, animantem, conſeruantem ac ſuſtentantem, quaſi quoddam ſpiritus illius Elohim, qui ferebatur aut incubabat ſuper aquas veſtigium. Cuius etiam Plato, vt pote hiſtoriæ geneſis non ignarus, meminiſſe potuit, & animam inde ſuam mundi conſtruere. Vnde fit etiam, vt inferiora hæc omnia, alioqui caduca & infirma, eſſent breui corruitura, niſi diuina illa vi, animam mundanam perpetuò fouente ac ſuſtinente, conſeruarentur, ac ſubſiſterent: quibus alioqui diſſutis, magna totius mundi confuſio ac perturbatio naſceretur. Quam Deus ruinam ſummà ſuâ bonitate auertere voluit, naturam illam vniuerſalem creando, quæ totum hoc opifi-

cium virtute sua ac moderatione, in integritate sua tueretur: ídque perenni ac continua cæli octaui rotatione, astrorum, planetarum, aliorúmque ignium cælestium influxibus & virtutibus, cuncta ritè gubernarentur, ac in statu suo, ad prædestinatum vsque suæ dissolutionis tempus, firma constanter remanerent. Huius ætherei spiritus, aut potius diuinæ illius virtutis vbique potentis ac efficacis fidem facit Plato in Timæo, cùm sic loquitur: *Quùm igitur Deus sempiternus, hoc vniuersum condidisset, rationum quædam semina ipsi indidit, & vitæ exordium diuinitatis induxit, vt cum mundo vim quoque procreatricem gigneret.* Vbi nostra confirmatur explicatio, quam de anima mundi suprà attuli. Quod etiam consentit cum eo quod scripsit Propheta Moses, nec non cecinit Psalmista Dauid, his verbis: *Verbo Domini cœli firmati sunt, cum spiritu eius oris, omnis virtus eorum.* Ex qua spiritus viuificantis virtute, magnus ille Trimegistus præ omnibus aliis Philosophis in sacris Mosis scriptis versatissimus & exercitatissimus, diuina hæc eloquia protulit libro 2. qui Asclepias vocatur: *Spiritu* (inquit) *agitur & gubernatur omnis in orbe spiritus. Spiritus implet omnia: mundus nutrit corpora, spiritus animat. Spiritu ministrantur omnia & vegetantur in mundo.* Postea addit: *Item nunc quæ restant In hac ratione, audito, hoc spiritu vt antè sepè diximus, om-*

nia indigent. Omnia enim portat, pro cuiusque dignitate omnia viuificat & alit. A fonte sancto producitur vita & spiritu fœcundissimus. Ex quibus verbis vtique diuinis apertè liquet, æthereum hunc & viuificum spiritum vbique in omnes res infusum ac insitum esse: vnde non sit absurdum, omnium rerum naturalium actiones, vires ac potestates a spiritibus tanquam causis deducere ac deriuare.

CAP.

Cap. XIII.

Quo de particulari & physica rerum singularum compositione tractatur.

ABVNDE satis, quæ de primo & secundo principio, Deo videlicet ac natura vniuersali dicenda erant, disseruimus. Deũ, vt primam & potissimam caussam, generali illâ naturâ tanquam ministrâ vtentem, quoque diximus. Restat vt de natura naturata, vt ita loquar, hoc est particulari nunc tractemus: Quę quidem vt aptè & cõgruè deffiniatur, aliud nihil est, quã corpus omne naturale, formâ & materia constans. His enim duabus ex caussis, nec tantùm ex caussis, sed tanquam totius etiam compositi partibus omnis natura, hoc est corporale corpus omne constituitur. Existimant enim Peripatetici, particulari quodam iure, vel naturam debere dici, quod omnis generationis principium est. Id enim vnde fit quidpiam primò, & vnde primum motus, mutatióque incipere solet, verè principium Aristoteli dicitur Metaph. 5. cap. 1. Principium, inquam, vnde oritur rerum omnium naturalium essentia. Quam naturam alibi deffinit Arist. principiũ substantiale & causam motus & quietis eius,

in quo est primò & non per Accidens: Cuius definitionis explicationem octo libris complexus est. Meritò autem naturam vocat Aristoteles, causam & principium motus interni. Quę enim res à natura factę sunt, quęque idcircò naturales dicuntur, principium habent quoddam motus, quo sponte non vi per se mouentur. Vnde elucescit discrimen inter ea quæ naturalia sunt, vt quæ efficaci spiritu, ac per se agendi virtutibus dotata sunt: & ea quę arte construuntur, quorum nulla est vis, nec agendi potestas, at mortua omníque sensu ac motu carentia.

Ex his patet res naturales, entia propriè naturalia dici, quæ scilicet habent naturam. Habere autem naturam dicuntur, quæ principium sui motus & suæ quietis in se ipsis possident: quod quidem principium motus cuius vis rei est, aut forma aut materia de qua loquuti sumus. Forma quæ tota spiritualis est, suos motus omnes habet spirituales. Sic anima huiusce naturæ est in animali motus sensúsque planè cæleste, spirituale, ac leue principiũ. Materia verò terrestre, ponderosum, ac corporale, alterum naturalis motus principium: Cuius pondere & crassitie corpus deorsum vergit, ita vt huiusmodi motus, ab anima aut forma spirituali non prodeat: sed mediante materiâ corporali, terrestri scilicet, ac graui suápte naturâ. Hinc fit vt naturæ nomen promiscuè, & materiæ & formæ præbeatur: formæ tamen aptiùs ac congruentiùs: quod forma per se rei suum esse actu & manifestè tri-

buat: materia verò sola id præstare nequeat. Nec enim quoduis animal, actu animal est substantiâ materiali naturalis animalis: hoc est sensum & motum non accipit à corpore illo solido, terrestri & ponderoso: at à sola spirituali forma, animâ nempè, corpus mouente & vitalibus virtutibus informante, vt hoc exemplo patere potest.

Equus actu & re ipsa est equus, quùm hinnit, mouetur, saltitat, currit, calcitrat. At huiusmodi motus, qui spirituales sunt, formæ aut sensitiuæ animæ effectus & operationes existunt, cùm alioqui ratione corporis, nil nisi quid terrestre, graue ac mortuum etiam sit, licet visibili corporis forma & lineamentis equus esse videatur: quanquam nec anima sola equi, equus etiam dici potest, nisi cum corpore copuletur. Vtrumque enim iunctum & vnitum, constituit equum. Quæ fusius hic à me dicta sunt, in hunc finem tendunt, vt agnoscat Anonymus se sibi nimis iniurium esse, qui materialis magis esse studeat, quàm formalis: quùm forma longè latéque præstantiâ & nobilitate materiam superet, vt iam docuimus, & paulò pôst dicturi sumus, cùm de tribus hypostaticis principiis, sale, sulphure, mercurióque agemus. Quorum tractationi necesse fuit, vt aliquid de caussis, & principiis primis, corpus physicum constituentibus, obiter præmitteremus: idque ex sapientum Philosophorum tùm Christianorum tum Ethnicorum opinione & sententiâ.

Satis igitur, quid natura illa ſit, apertè docuimus, quídque per eam intelligatur. Quod ad effectus & operationes eius attinet, diximus illam eâ poteſtate pollere, vt generet & eſſentiam rebus omnibus largiatur, materiam formis induat & exornet, vt nihil patiatur corrumpi, quod nouâ formâ ſtatim non inſtauret ac renouet, in ſuóque ſtatu omnia conſeruet. Quas quidem ſuas virtutes ac poteſtàtes ſatis apertè indicat, cum ex elementis, rerúmque ſeminibus ac principiis noſtris hypoſtaticis, entia omnia effingit, ac magnâ impreſsionum vitalium ſpirituum varietate, colorum, ſaporum, atque id genus δυνάμεων proprietatibus informat, vt quantum cuique rei advſum dignitatémque officii tribuendum eſt, tantum tribuat. Quam quidem rerum conſtructionem ita aptè, congruè, ordine, numero & menſurâ efformatam, diuinam licet dicere, non terreſtrem aut corpoream, quamuis ſit ea naturalis iuxta potentiam, quam Deus naturæ impertitus eſt. Neque tamen ceſſantem & otioſum eſſe Deum credendum, vt tàm potentes & admirandi effectus naturæ ſolí concedantur, vt ſenſit Anaxagoras, Protagoras & alij complures ἄθεοι Philoſophi, qui nullum Deum præterquam naturam agnorunt: quales etiam Epicurei extiterunt. Qui quidem ſi accuſandi ex tàm peruerſa opinione, damnándique ſunt, non minimam etiam reprehenſionem illi merentur, qui naturæ in agendo ſuas partes denegant: Ita vt

& primæ & secundæ causæ sua cuique tribuenda sint, ex Dei prædestinatione officia. Nec contrà faciunt hæc quæ de Deo dicuntur: *Deus operatur omnia in omnibus*, Item *in ipso viuimus, mouemur & sumus*. Etsi enim hæc vera sunt, constituit tamen naturam intermediam, per quam virtutibus agendi ab illo locupletatam omnia inchoat, fouet, ac perficit. Idcircò causa secunda, Natura dicitur, quòd per eam tanquam instrumentum vitale, Deus, prima causa, omnia efficiat. Sic enim Deus alit homines pane, in quo vim nutriendi naturalem posuit, vt natura panis dicatur etiam alere, eò quòd forma naturalis panis, eum ad alendum prædestinârit. Sic igitur ista concilianda sunt, vt Deum causam in omnibus aliis causis operandi primam agnoscamus, quia & causas fecit, & vim aperiendi dedit, ac simul cùm ipsis operatur, naturam verò per vim sibi à Deo prima causa, inditam, omnes operationum motus sua agendi potestate, excitare, dirigere, ac moderari credamus. In natura igitur secundum Deum, spiritualibus virtutibus potente, per quas agit in materiam, quærenda est nobis omnium actionum naturalium causa & forma: cùm à materia per se mortua, vt iam diximus, nihil vitale, aut agendi facultatibus præditum proficisci queat.

CAP. XIV.

De tribus Chimicis principiis, quæ in quouis naturali corpore continentur, ipsúmque constituunt: nec non de eorum facultatibus ac proprietatibus, déque elementis & eorum numero; ex Hermeticorum sententia.

LONGE latéque patet hoc Principij vocabulum. Vt enim omnes artes & scientiæ: sic omnes res sua habent propria & destinata principia. Horum autem aliâ sunt constituentia, alia demonstrãtia: vel si mauis, alia sunt rerum, alia notio-

num. Contra hoc argumentum varijs & dissentientibus inter se opinionibus, antiqui Philosophi sese effuderunt. Democritus ac Epicurus in principia nobis obtruserunt, inane, infinitum, atomos, quorum concursu omnia corpora conflarentur. Diodorus Cronus cognominatus ex corporibus minimis & indiuiduis, tanquam principiis res componi dicebat. Empedocles omnia quæ cōponuntur ex dispa-ribus iisdēque consentientibus naturis concrescere censuit. Pythagoras, lineas figuras atque numeros rerum omnium principia esse statuit: Ita vt singuli suas sententias vndequáque rationibus suis fulcirent: sed cùm hæc à plerisque probatis authoribus, tanquam futilia ac inania confutata & explosa sint, frustrà his fusius excutiendis & agitandis diutiùs immoremur. Academicorum autem & Peripateticorum sententiam potius audiamus: quos de principiis rerum doctius disputasse & meliùs sensisse, propiúsque ad veritatem accessisse constat.

Plato

Plato de principiis differens, modò tria constituit, Deum, exemplar & materiam: modò duo tantùm stabilit, infinitum; nempè & terminum, materiam infiniti nomine, termini verò formam innuens, tanquam rem sistentem, & finibus aut cancellis suis materiam vagam & excurrentem, coërcentem, Aristoteles non procul recessit à sententia præceptoris, & si aliis verbis suam explicârit, quæ tamen eodem recidunt. Siquidem quod Plato terminum dixit, formam vocauit Aristoteles. Quod Plato infinitum, materiam dixit Aristoteles, tertium principium priuationem seorsim constituens. Quæ cùm ita habeant, absurdum videri non debuit Anonymo nostro, in cõstitutione nostrorum trium hypostaticorum principiorum, nec falsò ei persuaderi, à nobis antiquorum Philosophorum principia euerti, tot iam seculis adhuc comprobata. Quin potius credere debuit nobis cum illis facilem esse in hoc argumento consensum ac concordiam. Si enim Aristoteli sua tria concedimus principia, quid diffidij cũ illo nobis futurũ est? Admittimus, si placet, distinctionẽ, quâ principia sua partitur in materiã primã, simplicissimã, ac remotissimã omnes formarum vicissitudines sustinentem; vel in qua est potentia, vt possit omnibus formis subiici, & in duo ἀντικείμενα, formam scilicet & priuationem, (quæ habilitas est in subiecto formæ recipiendæ) Hæc principia concedimus esse omnium prima & simplicissima, ex quibus res omnes naturales

primùm constant. Quæ quidem principia sunt notionum, intellectu potius quàm sensu perceptibilia. Vt tamen nec ab illis nostra diruuntur, quæ constituimus earum rerum principia, ex quibus proximè res omnes mixtæ componuntur & constant: sic à nostris Aristotelica nequaquam conuelli certissimum est. Totus enim hic orbis in duos globos diuisus est, superiorem videlicet, cælum æthereum (quod ab ardendo, fulgendo vel lucendo, ἀπὸ τοῦ αἴθειν sic dictum est: quodque igneum cælum, formale & essentiale elementum est) nec non aërem seu aëreum cęlum constituẽtem: Et inferiorem globum: qui quidem complectitur aquam & terram.

Quæcumque autem quatuor istis corporibus comprehenduntur, quæ elementa sunt & receptacula rerum omnium, vel res sunt simplices vel corpora ex illis mixta & composita.

Simplicia sunt quæ ex aliis prioribus seorsim existentibus non sunt: sed ex quibus omnia fiunt, & in quæ resoluuntur omnia. Composita siue corporea sunt, quæ tùm ex simplicibus sunt, tùm in simplicia dissoluuntur.

Simplicia porrò distinguuntur in ea, quæ sunt simplices formæ, & ea quæ materiæ simplices sunt: aut in ea quæ simpliciter formalia sunt, & ea quæ sunt simpliciter materialia. Sic corpora diuiduntur in corpora materialia & corpora formalia.

Quæ simpliciter formalia sunt, astralia & spiritualia: elementa sunt formalia: semina

formalia, & tria principia formalia: hoc eſt, quę ita ſpiritualia ſunt, vt ſenſibus noſtris nō occurrant.

Elementa autem formalia, de quibus nobis eſt ſermo, ea nobis dicuntur, in quorum ſinu rerum aſtralia ſemina & formalia principia, vt in ſua propria receptacula diffuſa & repoſita ſunt: in quibus ſimplicibus & ſpiritualibus elementis ſeminum & principiorum ſpiritualium fœcundæ & viuificæ ſcientiæ, proprietates & radices rerum omnium propagandarum deliteſcunt. Omnis itémque habitus, diſpoſitio, figuræ omnes, qualitates, quantitates ſeu dimenſiones, ſapores, odores, colores includuntur: quæ ſuis temporibus opportuna maturitate ex ſinu illorum effloreſcunt. Atque hæc ſimplicia elementa, aut etiam principia tanta ſympathia ac amicitia, ſpiritualia ſemina amplectuntur, & hæc mutuam reddunt elementis & principiis reciprocationem, vt ſemel à parētibus in ſpeciem aliquam aut indiuiduum traducta, nunquam finem faciant (ſuæ vnionis cum ſimplicibus elemētis recordatione) quin tādem denuò, corporum naturalium prædeſtinatione & lithurgia conſummata, ad auos ſuos & proauos retrogrediantur, ibique conquieſcant: Quemadmodū flumina ex ſuo elemento maris progreſſa, atque huc & illuc diffluentia, relictis vbique tandem & depoſitis fœtibus (ceu aluo exonerata) ad matrices ſuas & principium redeunt: vnde nouas vires mutuo amplexu, ſobolis pro-

pagandæ ſuſcipiunt. Quæ quidem ſunt (vti ã diximus) Socraticorum in Parmenide, ſtoicorum, de cauſa continente: Anaxagoræ de Syncriſi atomorum & Hippocratis libris de diæta opiniones.

Atque hæc perpetua circulatio eſt, quâ cælum terræ maritatur, & inferiora elementa cum ſuperioribus coëunt. Perpetuis enim vaporibus ex centro terræ in aquas expulſis, & ex aquis in aërem euectis aſtrorum cæleſtium attractione: nec non vi & appetitu elementorũ inferiorũ, edendæ prolis, ac concipiẽdæ ex cælo, ſeminibus hinc inde concurrentibus tandem elementa redeunt ad ſuos parentes, grauida & cæleſtibus formis imprægnata: ibíque ſemina ſua fouent, dũ tandem opportunè parturiant, & fætus ſuos excludant. Quæ quidem imprægnatio aliunde non procedit, quàm ex aſtralibus illis ſeminibus, tribúſque formalibus principiis mercurio, ſulphure & ſale, omni ſcientia, proprietatibus, virtutibus & tincturis inſtructis: ſibi ex ſpirituali ſuo corpore, materiale ſibi accommodent, ac ſuis proprietatibus animent ac exornent. Siquidem mercurij eſt partibus vitam elargiri: ſulphuris incrementum corporis dare: & ſalis duo illa compingere, & in vnum corpus firmum coagulare.

Tria igitur hæc formalia principia à nobis ex ſuis officiis ac proprietatibus deſcripta, etſi magis ſpiritualia ſunt, quam corporalia, iuncta tamen cũ elementis ſimplicibus, materiale corpus mixtúmque ac compoſitum

conſtituunt, augent, fouent & in ſtatu ſuo ad prædeſtinatum vſque finem conſeruant.

Cùm autem ſeminum proprietates ſignaturæ & poteſtates inſitæ ſint & incluſæ illis principiis, vitaléſque ſuas qualitates ſaporũ, odorum, colorum in ipſis quoque occultas habeant, etſi materialia vtcunque ſint illa ſemina: naturam tamen formæ potius æmulantur quàm materiæ: elementa verò contrà materiæ magis adhærent, quàm formæ. Idcircò ea vocantur à Philoſophis ſimplicia principia formalia propriè & κατ' ἐξοχὴν, quòd formalia & potiora ſint, ornata atque ditata, primis ac præcipuis ſeminũ aſtralium facultatibus. Elementa verò dicuntur principia materialia ſimplicia. Illis actiuæ qualitates: his paſſiuæ tribuuntur. Atque ſic ex illis vtriſque, ſecundariò quaſi & quàm proximè, vt dictum eſt, omnia mixta corpora componuntur, ac ſubſiſtunt.

Hæc ita eſſe, nec plura tribus illis principiis in rerum natura inueniri: interna corporum naturalium anatomia, diuiſione, partitione ac reſolutione paulò poſt demonſtrabimus. Subiiciemus etiam oculis ipſa elementa, quæ cum hypoſtaticis illis principiis iuncta corpus naturale conſtituunt. Quin & pariter oſtendemus, ac minutim ſingula ita excutiemus, vt facultates, proprietates & qualitates, tum actiuas, tum paſſiuas in vtriſque principiis vidẽdas exhibeamus. Vnde non exiguus fructus prouenturus eſt: futurúmque ſit, vt Anonymus noſter diſcat aliò

quàm ad ſolam craſim & mixtionẽ elementorum referendas eſſe, & morborum cauſas, & remediorum facultates.

Si igitur propiùs ac minutiùs ſingulorum indiuiduorum generationẽ intueri ac texere velimus, comperiemus verum eſſe quod diximus: Simplicium nempè principiorum, alia eſſe formalia & ſpiritualia: alia materialia, corporea & viſibilia. Inuiſibilia autem eſſe elementa ſimplicia formalia, ſemina aſtralia & principia ſpiritualia. Viſibilia verò eadem eſſe: ſed materiali corpore induta. Quæ quidem duo corpora, ſpirituale & materiale, inuiſibile & viſibile in omni indiuiduo continentur, etſi ſpirituale non niſi ratione motus, vitæ & functionũ cerni queat: attamen ineſt. Quæ quidem viſibilia & materialia corpora ſunt trium generum,

nempè { ſeminum / principiorum / elementorum.

Horum alia ſunt { actiua, vt ſeminum, principiorum, / paſſiua, vt elementorum.

Corpora ſeminum viſibiliũ actiua ſeu in quibus eſt aliqua δυύαμις ſunt { ſemina animalium Venere euibrata. / ſtirpium in ſuis thecis incluſa. / foſſilium, magna impedimentorum mole obruta.

Quæ omnia latētes sub se habent spiritus.

Corpora acti-ua principio-rum	humida	duo	Mercurius. sulphur.
	siccum	vnum, sal.	

Mercurius est liquor ille acidus, permeabilis, penetrabilis: purissimum & æthereum illud corpus ὑσιώδης: Aerea, subtilissima, viuifica, ac spirituosa substantia, pabulum vitæ, & ὑσία seu forma proximum instrumētum.

Sulphur est humidum illud, dulce, oleaginosum, viscidum, substantificum primigenium: ignis seu caloris naturalis pabulum, leniendi & agglutinandi vi præditum.

Sal, corpus est illud siccum, salsum, purè terreum, salis naturam representans, mirandis virtutibus præditum: dissoluendi, coagulandi, detergendi, euacuandi, & infinitis aliis facultatibus, quas in indiuiduis, & ab indiuiduis suis separatas in aliis corporibus exercet.

Hæc tria principia, ab Hermete olim antiquissimo Philosopho dicta sunt spititus, anima, corpus, vt Mercurius sit spiritus, sulphur anima, sal corpus. Corpus autem spiritu iungitur, sulphuris seu animæ vinculo, quod affinitatem habet cum vtroque extremo, tanquam medium extrema copulans. Mercurius enim est liquidus, rarus permeabilis. Sulphur ceu oleum molle, fluidum. Sal siccus, densus, stabilis. Quæ tamen vt diximus in se inuicem ita proportionata sunt, vel pro-

portione contemperata, vt in hac principiorum contrarietate ſymbolum magnáque analogia reperiatur. Sulphur enim ſeu humidum illud oleaginoſum, medium eſt vt diximus, quod ſuâ humiditate, mollitie & fluiditate, duo extrema, nempè ſalem fixum, & mercurium volatilem coniungat: ſiccitatem ſalis nimirum & liquiditatem mercurij ſuâ humiditate viſcoſâ: denſitatem ſalis, & permeabilitatem mercurij, ſummè contraria, ſuâ fluiditate: quæ medium tenet inter ſtabile & permeabile, Adde quod ſummâ ſuâ dulcedine, mercurij aciditatem, & ſalis amaritudinem contemperat, & ſua viſciditate, mercurij volatilitatem cum ſalis fixione, conciliat.

Reſtat vt de viſibilibus elemẽtorum corporibus loquamur, quæ in omnium rerum, tàm mineralium, quàm vegetabilium, & animalium, duo ſemper ſeſe offerunt, ſiccum vnum, humidum alterum.

Corpora viſibilia elementorũ, duorũ ſunt generum, alterum.	Siccũ, Quod terra arenoſa ſiue cinis eſt, omni ſale per aquarum lixiuia deſtitutum. Vocatúrque à Chimicis terra dãnata, quod nullá vim quàm exiccantem & emplaſticam habet.
	Humidum, Quod inſipidũ phlegma vocatũr, omni ſulphure & mercurio

obrutum, nullo odore, sapore vitalí-ve aliâ virtute præditum, quódque tantùm humectare potest citra vllam energiam.

Atque vt hæc sunt inualida, sic qualitates tantùm passiuas, vt diximus, possident, atque inutiles, quæ idcircò relollaceæ à nonnullis dicuntur, quòd nullis viribus valeant.

Aër verò tertium rerum elementum, seorsim capi aut separari nequit, sed vel in auras euanescit, vel sulphuri & mercurio permixtus manet, ac imprimis mercurio adhæret, qui vsque adeò spiritualis est, vt vel exercitatissimus artifex, non possit ipsum à seipso solũ separare: sed sẽper in auras cũ aëre eius rei, cuius fit separatio, auolet, cui aëri vsque adeò arctè coniungitur mercurius, vt diuelli ab eo nunquã possit, nisi solerti artificis peritissimi industriâ id fiat: qui nouit mercuriũ, seu salem armoniacum volatilé, cum aëre seu aërea parte ita coniunctum esse, vt simul cum aëre etiam expiret, & cum eo in aquam spiritualem reducatur, quæ agnoscitur mercurialis esse aqua, ex sapore admodum acuto, acri & vehementi, qui ex mercurio aut sale armoniaco naturæ Spirituali, (vt vocant Philosophi) promanat: Quem vt separet artifex, liquorem hunc spiritualem coniungit cum sale Chrystallino naturaliter fixo, à quo aëreum illum liquorem distillatione separat: qui eâ separatione prorsus vi omni Spolia-

tur, & insipidus manet aëreus liquor, eò quòd Spiritus ille mercurialis, naturam salis volatilis possidens, cum proprio suo sale fixo, fixus remanserit, cum quo summam habet analogiam. Sic naturam naturâ delectari testantur Philosophi. Atque hoc modo agnoscit Philosophus aërem elementarem esse separandum à spiritu illo mercuriali, reducto videlicet aëris elemento in aquam insipidam, & spiritu mercuriali salem propriæ suæ naturæ ingresso. Præterea hinc innotescit, Mercurium aëreum quidem quid esse, seu aërem: attamen aliquid amplius quàm aërem elementarem, qui carens mercurij spiritu, simplex liquor est aëreus, nullius virtutis aut potestatis, quàm simpliciter humectandi & penetrandi. Sic actiuæ qualitates meritò principiis vindicantur, vt passiuæ elementis.

Hoc dilucide à nobis demonstratum est exemplo ex vini operatione, allato in libro nostro, quem examinandum suscepit Anonymus, tanquam cæcus de colore iudicaturus: vt qui prorsus etiam in illo cæcutiat: vnde etiam tàm elegans & subtilis œdipus Hieroglyphica nostra enodauit, & tàm aptè confutauit, vt cuiuis videre hominis imperitiam liceat.

Quæcunque vis & acumen in aqua vitæ percipitur, aut Spiritu vini, aliunde non quàm ab huiusmodi mercurio, & sale armoniaco philosophico, aërea vini parte permixto, proficiscitur. Quam quidem vitæ a-

quam acutiſſimam ac perpungentem proprio ſali ex fæcibus extracto,ſi affundamus,& deſtillatione ab eo ſeparemus,virtutem omnem, ſaporemque ſuum aqua vitæ deperdet, potabilis futura inſtar aquæ vulgaris, eò quòd Mercurium ſuum, aut Armoniacum volatilem ſalem, à quo vim omnem ac acumen mutuabatur, in ſale ſuo fixo depoſuerit: quod ſi rurſum ſpiritus vini, qui armoniacum ſalem continet,vt ſupra,per cohobationem & deſtillationem ſæpè repetitam, toties prædicto ſali fixo re affundatur & educatur vt pars ſalis volatilis, ſalis fixi partem ſuperet, tunc ſublimationis arte, verus Philoſophorum Mercurius proliciatur. Hac enim ratione, ſal fixus aſcendit & ſublimatur, fixumque fit volatile, & volatile fit fixum,ſi proprium ſulphur purificatum, his vt artis eſt,addatur. Atque ſic ab omnibus heterogeneis partibus,ſecretum quoduis mixtum homogeneam puritatem adeptum ,eſt, actiuamque & efficaciſſimam naturam.

Hæc ſi aliquando deguſtaſſet Anonymus, huiúſque tàm præſtantis ac admirandæ artis capax fuiſſet, temperaſſet calamum ab iſtis calumniis, quibus auſus eſt aliena tanquam mea temere accuſare.

Atque hæc dicta ſint, vt pateat omnibus rerum anatomiâ ac reſolutione, elementum aëris ſeorſim non poſſe excipi, nec conſpici, præterquam à veris Philoſophis & in hac arte verſatiſſimis.

In hunc modum corporum viſibilium re-

rum, tùm ex ſeminibus & principiis, tum ex elementis procreatarum demonſtratio certa elucescit, etſi in reſolutione corporum, viſibilia ſeminum corpora non deprehendas ſeorſim poſita. At principiorum trium illorum, nec non elementorum partes, facilè ſit ſecretas intueri, in quibus trium principiorum partibus, virtutes & poteſtates actionum, quibus pollent ſemina, incluſa ſunt & immixta: quo fit vt eorum corpora, pariter vitalibus viribus, facultatibus ac energiis aſtralium & ſpiritualium ſeminum referta ſint: tanquam illarum virtutum receptacula. Elementalia verò corpora non niſi paſſiuas qualitates obtineat. Quæ quidem elementalia corpora artifex non ſolùm ſeparare ſeorſim poteſt, ſed & in nihilum redigere: ita vt ſeparatis paſſiuis & materialibus elementis tria tãtùm illa hypoſtatica formalia & actiua principia remaneant, quæ in vnum corpus contracta, corpus mixtum efficiunt, quam quintam aut quartam eſſentiam vocant Philoſophi, quæ omni corruptione caret, perfectione & viuificis ſpiritibus abundans, cùm contrà ſola elementa, à tribus principiis ſeparata, nihil niſi impuritates corruptiones & mortificationem minantur.

Hâc vtique certiſſimâ ac veriſſimâ demonſtratione perſpicuum eſt, in quouis mixto tria illa elementa reperiri, vt in quauis ſubſtantia naturali, tres rerum naturalium ſpecies miſcentur: verbi gratiâ, lac ſubſtantia eſt, cui non tantùm δυνάμει, ſed reipſâ etiam in-

sunt tres species οὐσία differentes inter se, serum nempè, butyrum & Caseus, quæ mercurio, sulphuri & sali comparantur : quæque tria vt ὁμόφυλα continentur vnâ lactis specie: sed, lacte corrupto ἀλλόφυλα fiunt, non tantùm crasi, sed etiam οὐσίᾳ inter se differentia, cùm sint effectus naturales : vt paulò post ostendemus apertiùs in ipso lacte : nec non omnibus aliis rebus naturalibus, qualescunque illæ sint.

Vni autem & soli Chimiæ, naturam imitanti, vt paulò post quoque dicemus suo loco, omnia eiusmodi separationum elementorum ac principiorum artificia, demus: quibus omnes compositi corporis partes enucleantur, ac patefiunt : Neque eiusmodi secretionibus, substantiæ illæ naturales dicuntur generari, quasi priùs non fuerint: neque vt priùs existentes, hâc separationis arte corrumpuntur, sed & erant in Composito, & post secretionem per se esse ac subsistere non desinunt.

Quemadmodum autem tria principia inter se eo modo quem diximus, copulata sunt, beneficio nempè oleosi liquoris ista coniungentis. Sic tria elementa, aër videlicet, aqua & terra, inter se, medij hoc est aquæ, intercessione vinciuntur. De vtraque enim natura aëris nempè & terræ aqua analogia sua participat: quo fit vt modò in aëré, modò in terrâ facilè conuertatur, ac sic vtrumque extremum connectat. In habentibus enim sym-

bolum, facilis eſt tranſitus, vt ſcribitur à Philoſopho. Sic viciſſim ob ſymbolum & conſenſum aër frigiditate condenſatus, tranſit in aquam, & aqua rarefacta ſit aër, quemadmodum (vt dictum eſt) & eadem incraſſata ac condenſata in terram vertitur, vt terra attenuata, viciſſim in aquam tranſit & mutatur. Ipſa enim aqua conſtat, aëre & terrá ſimul in liquoris aquei formam effigiatis ac redactis: quod omnibus notiſſimum eſt, & de quo fuſè quinto magni ſpeculi noſtri libro egimus: vbi omnes quæſtiones agitauimus, quæ de elementis ac tribus principiis naſci poterant.

Quamobrem cùm aër & terra duo extrema per tertium vtriuſque medium, aquam videlicet aptè coniungantur, vt diximus ſuperuacaneum fuit Ariſtoteli quaternarium elementorum numerum conſtituere, ex quaternario primarum qualitatum numero. Quamuis certè eleganti viâ hæc inueſtigauerit, vt videre licet lib. *2.* de generatione animalium: vbi probare nititur multis rationibus perneceſſarium eſſe ad rerum productionem, quartum elementum nempè ignẽ, calidum & ſiccum conſtituere.

At quùm Moſes nullam fecerit lib geneſis cap. I. (in quo creationem rerum omnium docet) ignis mentionem: nos libentiùs diuini vatis ſententiæ, quàm Ethnici Philoſophi ratiocinationibus aſtipulamur: : nec alium idcircò ignem agnoſcimus, quàm cælum & ætherem à flagrando, & ardendo di-

ctum, vt iam docuimus.

Itaque cælum quartum formale & essentiale elementum, aut quarta potius essentia, ex reliquis elementis extracta: (quintum enim esse, seu quintam essentiam iam respuunt Hermetici, quòd quatuor non sint Elementa, vnde quinta educatur essentia, sed tria tantùm, ex quibus quarta elicitur essentia) dici debet: quod longè nobilioribus virtutibus, quàm elementa vel simplicissima polleat. Huius enim tanta est potestas, vt principiorum trium, & crassiorum elementorum corpora, in mixtionem perfectã alicuius indiuidui moueat, exacuat atque potenter animet, vnde omnes vires, facultates ac proprietates, quas exerunt indiuidua, ex cælo non aliunde mutuẽtur. Hinc fit etiã, vt propria eius qualitas non sit, nec siccum nec humidum: item, nec frigidum, nec calidum. Longè enim quid simplicius est, vtpote simplicissima ac purissima essentia, ex simplicioribus & subtilioribus tum principiis, tum elementis extracta, quæ constituit simplicissimum, purissimum, tenuissimum ac velocissimum corpus, summâ vi generãdi, fouendi, augendi ac perficiendi, præditũ: quod naturam ignis vsque adeò æmulatur, vt reuera cælum nihil aliud sit, quàm purus & æthereus ignis: nec purus ignis aliud quàm cælum. Quod quò magis subtilitate & puritate principia ac elementa vincit, eo potentiores etiam, perfectiores, puriores ac simpliciores vires obtinet, quibus omnia pene-

tret, & ſingula quæque ſuis formis ac virtutibus exornet.

Conſtat igitur ex Moſe, nullum aliud elementum igneum exiſtere, præter cælũ, quod quarti elementi locum obtinet, aut quod potiùs quarta eſſentia eſt ex trium elementorum ſubtiliore materia & forma, extracta: quæ nihil aliud eſt, quàm purus, æthereus & ſimpliciſſimus ignis, à tribus elementis tanquam imperfectis lõgè diuerſiſſimus ac perfectiſſimus: vt qui omnium formarum, poteſtatum ac actionum in omnibus naturæ rebus inferioribus author ſit, tanquam primaria cauſa, & inſtar parentis erga fœtum ſe habens, vt qui ſemina ſua in ventrem terræ ſuo vento importet, vnde fætus nutriatur, foueatur, creſcat, & tandem ex elementorum gremio excludatur.

Hoc quidem cælum, licet nullius ſit per ſe complexionis, hoc eſt, nec calidum, nec frigidum, nec humidum, nec ſiccum ſit, aut dici poſſit: omnibus tamen rebus ex ſua ſciẽtia & prædeſtinatione calorem impertit, frigiditatem, humiditatem & ſiccitatem: ſiquidem ſunt ſtellæ & planetæ, qui ſpiritus frigidiſſimos humidiſſimoſq; & vt ſaturnales, & lunares habeant: alij calidiſſimos & ſicciſſimos, vt ſolares, martiales &c: alij humidos & calidos, vt iouiales, qui virtutibus ſuis ac complexione, quâ vnumquodque ſydus & planeta dotatus eſt, omnia hæc inferiora informant ac imprægnant: vt alia indiuidua ſint huius conditionis & complexionis, quam à

ſuo

ſuo informante planeta aut ſtella mutuata ſunt: alia qualem ab aliis ſideribus aut ſtellis obtinuerunt. Cælum enim obtinuit à Deo ſemina ſimpliciſſima ac perfectiſſima, quales ſunt ſtellæ, planetæ, atque infinita alia aſtra, quæ vitalibus facultatibus & complexionibus, vt iam diximus, perfuſa, eas in gremium elementorum inferiorum profundũt, eáque animant, ac informant. Nec ceſſat ab operatione ſua cælũ, nec eius aſtralia ſemina, quòd nunquam virtutibus ſuis exhauriantur: nec alterationem aut imminutionem facultatũ patiantur vnde à procreando & formando deſiſtant, etſi aliquando vberiùs, aliquando parciùs fæcundent. Hinc perpetua illa Circulatio, de qua ſuprà diximus, cuius beneficio, ſemina elementorum, aut materia eorum cum ſeminibus aſtrorum copulantur: conceptum ſuum in gremium maternum referens, vt perficiat & producat fætum. Vt enim cælum agere in terram dicitur, ſic elementa inferiora conferunt etiam ſuos actus & motus: ſed diuerſa ratione, ſiquidem cælum agendo nihil patitur, vt pote adæquatũ, homogeneæ ac perfectiſſimę naturæ exiſtẽs: atque idcircò incorruptibile ac immutabile, ad prædeſtinatum vſque finem rerum creatarum. At inferiora hæc agendo ſimul patiuntur: quod formalia ſua principia, cum materialibus mutationi & interitui obnoxiis admixta habeant: vnde fit etiam, vt quæ ex illis producuntur, ſucceſſu temporis corruant.

Quæ cùm satis perspecta habeat Medicus verus, ac Philosophus. Ad sanitatis conseruationem, aut eiusdem deperditæ restitutionem, sedulò incumbit extractioni cælestium essentiarum ac formarum, ac separationem elemẽtarium principiorum ac materialium, à tribus illis formalibus & spiritualibus principiis: quibus solis ac ab aliis quæ heterogenea sunt, secretis vtitur, vt admirandos effectus citra vllum impedimentum exerat. Atque ea est vniuersalis medicina ballsamica, in qua omnes partes homogeneæ sunt, purissimæ, simplicissimæ ac maximè spirituales. Quæ cùm sit simplicissima, defæcatissima & incorrupta. Quinta essentia dicitur (quam nos malumus quartam essentiam vocare) & lapis cælestis Philosophorum: Cuius quidem cùm nullam adhuc cognitionem habuerit Anonymus: malè putauit, cùm de lapide Philosophorum loquerer, hoc est, vniuersali illa medicina, me de transmutatione metallorum cogitasse, quasi eiusmodi transmutatio summa esset corporis humani medicina. At nesciuit perinde in homine microcosmico latere imperfectorum metallorum fodinas, vnde tot morbi enascuntur, vt necesse sit à bono & fideli medico non ignaro, in aurum & argentum reducere, nempè in perfectam putificationem virtute tàm insignis & pretiosæ medicinæ, si sanitatem ac prosperam valetudinem consequi velimus.

Satis fusè meo iudicio, superius caput de tribus principiis Hermeticis exposuimus de sa-

le inquam, ſulphure & mercurio nec non elementis & cælo, ac quicquid ad hanc tractationem ſcitu dignum ac neceſſarium erat, enucleauimus: ſiquidẽ ex illis naturalia omnia corpora, conſtituta ſunt ac compoſita, & non tantùm ex craſi aut mixtione qualitatum elemẽtarium, quas paſſiuas tantùm eſſe diximus. Actiones verò omnes in ſpeciebus & indiuiduis hærentes, nec non facultates ac proprietates, aliunde proficiſci notauimus, vt nulla fœcunda ſit impreſſio, nullâque conſtans tinctura, nullæ vitales ac potentes qualitates colorum, & ſaporum, quæ vel in ſale vel in ſulphure, vel in mercuriali liquore quærendæ ſint.

Quæ quidem à nobis dicta ſi accuratiùs expendantur, vt explicauimus: quanta ſit noſtra cum Ariſtotelicis de principiis concordia, percipiet, aut longè etiam propiùs ad illa accedãt, quàm quæ Anonymus ex ſola craſi rerum nata auguratur. Numquid igitur ſatis validam prætexat defenſionem, ſi Galenum tantum Præceptorem, quem ſequitur, opponat? Qui quidem Galenus Empedoclis dogmata, ita ſit amplexus, vt ea eleganti Geometria & methodica forma in conſtitutione rerum, ex materia & craſi, mixtionéve qualitatum elementarium dimenſus pro oraculis, firmíſque rerum omnium rationibus, ab omnibus haberi voluerit. Cuius diſciplina multos irretiuit hactenus fautores ac aſſeclas: vnde nec mirum, ſi ex ſectatorum numero, noſter etiam Anonymus, tanquam pro

aris & focis dimicans, eiusmodi placita tueatur. Sed si ita se res haberet, (quod falsum abundè suprà demonstrauimus) doceat iste magister, ex qua crasi Venena, pestilentialis morbus, aura illa venenata Epilepsiæ: aut remediorum etiam specificæ proprietates, siue purgandi, siue obstructa reserandi, siue sudores aut vrinas prouocãdi, vim suam sortita sint. Quorum cùm rationes reddere validas satis ex sua crasi Galenus nõ posset, coactus est sæpè palinodiam canere, & ad occultas proprietates confugere.

Longè meliùs senserat Hippocrates, firmiúsque fundamentum struxerat, quum ait, in morbis aliquid inesse diuinũ: illúdque τὸ θεῖον, inprimis medico esse obseruandum. Quin & lib. de antiqua medicina, postquam repudiauit quorundam hypotheses, qui plus æquo crasi & elementorum qualitatibus tribuebant: cúmque ipse secus agnouisset, varias saporum differentias, rebus à natura insitas, quæ ex crasi elementorum proficisci non poterant, aliam subiit rationem, qua ortus & causas morborum inuestigarit, eásque dulci, acido, acerbo, amaro, & id genus aliis saporibus ascripserit, ac morborum curationes ex eadem familia peti & absolui debere, constanter asseuerarit. Nunquid hæc magis fauet Hermeticis opinio, maiorémque cum illis consensum habet, quàm Galenica illa, quâ modò facultates eiusmodi crasi arrogat: modò ad occultas proprietates reuocat, cùm ex tribus illis solis hypostaticis principiis tri-

bui debeant : quod videtur agnouiſſe ipſe Hippocrates,etſi principiorum illorum nomina tacuerit. Quid enim aliud nobis dulce illud Hippocratis exhibet,quàm ſulphur aut liquorem rerum oleaginoſum,quem copioſè ſemina obtinent omnia, vt quæ ſemper oleoſa appareant ? Quid repræſentat aciditas, præter mercurium, quem ferè ſemper diximus aciditate illa ſtipari, à quo fermentantur & condiuntur omnia ? Quid nobis acerbum & amarum demonſtrant, præter qualitates ac proprietates ſalibus debitas ? Quibus ipſe Galenus reliquos ſapores vendicat ?

Conſtat igitur Hermetica illa tria principia non fuiſſe Hippocrati ignota, licet aliis terminis nobis illa explicauerit. Atque hinc ſimul eluceſcit, theoremata ac fundamenta eorum non recens eſſe iacta, ab huius ſeculi doctoribus, & planè noua eſſe,cùm originẽ ſuam ab ipſo Hippocrate, vel altiùs etiã acceſſiuerint. Nec tamen prorſus potiſſimum attigit ſcopum Hippocrates: quod non tantùm ſenſu guſtus eiuſmodi ſapores, quales ſunt, ſeſe exhibeant : ſed longè accuratiore internæ naturæ anatomiæ, cuius peritus eſt verus Chimicus, vitaliúmque facultatum omnium rerum perſcrutatione ac inueſtigatione, eorum originem nobis in penetralibus rerum latentium : ac ſimul efficaciſſimas virtutes ſpagiricus diſſecat, ex tribus illis Principiis, ſale, ſulphure & mercurio omnia dilucidè oculis ſubiiciens. Quæ à quouis

etiam ex iis quæ antea à nobis dicta sunt, & paulo pòst dicenda, facilè perspici possunt: nisi quis lusius aut cataractis suffusus, aut planè cæcus ista peruidere non possit.

Ex Aristotelis opinione, tria, vt iã diximus, summè consideranda veniũt, primò nempè substantia ipsa: secundò potentia essentialis, siue ipsius substantiæ δύναμις, quæ est efficax ad agendum: tertiò potentia naturalis, quæ dependet à temperaméto, siue crasi cum operatur. Haud secus ex iis quæ docuimus de tribus principiis ex Hermeticorum schola petitis, tria etiã in omni naturali composito corpore, spectanda occurrunt, primò ȣ̓σια ipsa, & forma rei, siue substantia: secundò principia formalia actiua: tertiò elementa materialia passiua.

Ουσία ipsa sola mente comprehenditur, nec subiicitur actionibus artificis, vt sumi ac separari vllo modo possit, cùm tota sit cælestis ac spiritualis: quæ etiam à cælo nobis cõmunicatur, & in corpora infunditur. Huius tamẽ actiones ac functiones nobis sunt per tria illa principia manifestæ: præsertim per spiritum mercurialem, qui præ aliis duobus principiis, magis ad naturam ętheris accedit, éstque τὶ ȣ̓σιώδες, & ȣ̓σίας seu animæ proximum instrumẽtum, non ipsa tamen ȣ̓σία seu anima. Hócque instrumentum eundẽ locum retinet ac officium, in omni naturali corpore, quod potentia essentialis Aristotelicorũ: quæ neque ipsa substãtia est, sed præcipuum functionum substantiæ organum ab ipsa in-

ſeparabile, propriúmque Πάθος appellatur. Ad quam potentiam rerum facultates omnes referuntur, quemadmodum ad tria illla actualia principia, ac inprimis ad Mercuriũ.

Elementa verò paſſiua, potentiæ naturali propriè reſpondent, ſiue craſi, vel ad eam tanquam ad cauſam inſtrumentalem referri poſſunt. Ad quam Ariſtoteles nõ magis defert facultates ac proprietates potentiæ eſsẽtialis: quã Hermetici paſſiuis elementis virtutes principiorum agentium denegant. In quo perſpicua Ariſtotelicæ ac Hermeticæ doctrinæ doctrina eluceſcit.

Sed quorſum tantoperè hunc inter Ariſtotelicos, Hippocraticos & Hermeticos conſenſum quæramus: aut ſaltem vtrámque doctrinam parum inter ſe remotam & alienam contendamus, ſi cernendum exhibeamus hanc trium hypoſtaticorum principiorum cognitionem, cum vera puriſſimi Philoſophi Moſis Philoſophia conſentire ac conformem eſſe, quem certũ eſt ex ore Dei locutum, & calamo eiuſdem ſcripſiſſe, quæ toto Geneſis libro, aliíſque exarauit. Quis auſit ethnicam Philoſophiam & humanam cum diuina committere, aut etiam plus illi quam huic fidei arrogare? Abſit vt æquali gradu vtrámque collocemus, ne dum humanæ diuinam ſubiiciamus.

Cap. XV.

Quod ex sacris Moses scriptis tria principia Physica traduntur, quæ vbique sive in cælo sive omnibus elementis potentiâ & actu deprehenduntur, vt nihil sit in tota mundi creatione, quod ipsis careat.

QVÆ sit autem diuini vatis Philosophia, quam ex schola sua docuit nos Deus, dicimus ipsum Deum ex nihilo, chaos quoddam, seu abyssum, seu aquas vocemus, creasse. Ex quo chaos, abysso, aquis spiritu Dei animatis, Deus vt summus Archetypus & creator, separauit primo loco lucem à tenebris, & cælum istud æthereũ, quod cernimus, tanquam essentiam quintam, aut spiritum purissimum, siue corpus spirituale simplicissimũ. Deinde aquas diuisit ab aquis, hoc est liquorem subtiliorem aëreum & mercurialem, à liquore crassiore, viscidiore, oleaginoso seu sulphureo. Sulphur dein, hoc est aquas crassiores ab arida parte diduxit, quæ instar salis ex secretione substitit, & adhuc subsistit seorsim. Nec tamen ita separatæ sunt illæ partes vniuersales totius chaos, quin adhuc singulæ tria illa principia apud se retineant, citra quæ esse nequeant, nec generationes adimplere. Hoc tantùm Deus fecit, vt puriora ab impurioribus separaret, hoc est

puriorem & æthereum mercurium purius & inextinguibile ſulphur, purior & magis fixus ſal, in pellucida & inextinguibilia aſtra ac lumina, in cryſtallinam ac diamãtinam ſubſtantiam ſeu corpus ſimpliciſſimum, quod cælum dicitur, ſupremum quartúmque elemẽtum formale reduceret, ex eóque formæ in craſſiora elementa ad rerum omnium generationem, tanquam ſemina infunderentur. Quæ quidem craſſiora elementa dicuntur quòd ab iis in diuiſione chaos, puriſſima pars extracta ſit & in cælum fructuſque eius redacta. Quæ quidem omnia elementa, ſiue ſimpliciſſimum illud quartum, ſiue quæ craſſiora dicuntur, cùm conſtent ex tribus illis principiis hypoſtaticis nunquam ita ſeparari olim potuerunt, ab inuicem aut ab artifice nunc ſecerni poſſunt, quin ſemper, quodcũque ſupereſt, ex tribus illis componatur. Diſcrimen eſt, quòd aliæ ſecretarum partium ſint puriſſimæ ſimpliciſſimæ & maximè ſpirituales ſubſtantiæ, aliæ craſſiores & minus ſimplices, aliæ craſſiſſimæ & ſummè materiales.

Fatendum igitur, cælum licet ſimpliciſſimum, ex tribus illis principiis conſtare: ſed puriſſimis ac ſpirituoſiſſimis totis formalibus, alia verò craſſioribus & impurioribus. Quo fit vt virtutes cæli, cùm totæ ſint ſpirituales, facilè in alia elementa, formas ſuas etiam ſpirituales citra vllum impedimentum penetrantes, in inferiora elemẽta infundant: vnde corpora naturalia omnia, propagatio-

nem suam, tùm virtutum, tùm facultatum sortiuntur. Si cæli puritatem præ aliis elementis intueri velimus, eiúsque perpetuam constantiam: id testantur luculenti illi ignes perpetuò rutilantes ac lucidi, quibus cælum purissimam & inextinguibilem sulphuris substantiam, ex qua constant, impertitum est. Quale enim cælum est essentiâ, tales & similes fructus substantia progenuit, ex quorum vitalibus impressionibus ac influxibus, simile quid sui, in crassioribus elementis procreant: sed pro ratione materiæ, crassius vel tenuius, durabilius aut constantius, vel magis caducum indiuiduum. Influxus autem eiusmodi ignium, spiritus sunt mercuriales: lucem illam ac rutilum splendorẽ sulphur esse diximus: cæli verò eorum fixi aut circuli vitrei ac chrystallini salinum est corpus: qui circuli vitrei adeò puri lucidi & fixi sunt, vt ne adamas quidem de salis fixi natura participans, puritatis aut durationis ac perpetuitatis præ illis quidpiam obtineat.

Sequentis elementi, hoc est aërei principia, longè crassiora sunt, minùs pura, minúsque spiritualia ac simplicia quàm cælestia: attamẽ mercuriis & sulphuribus, aqueis ac terrestribus multò perfectiora, tenuiora ac penetrantiora: vt quæ post cælum proximum actiuitatis ac potentiæ gradum obtineant, quorum vires cernuntur in ventis variis, qui fructus sunt mercuriales, ac spiritus aërei elementi: cuius etiam sulphura in cometis ardentibus conspiciuntur, pura lucidáque, qui quidem

ignes non sunt aut sulphura perpetua, quæ extinctioni non sint obnoxia: vt contrà longè à natura astrorum aut Sulphurum cælestiũ degenerarunt, vtpote à puritate ac simplicitate, in crassiorẽ formam ac in puriorem digressa. Quod ad terram attinet aëream vsque adeò subtilis ac tenuis est, vt propemodum visum fugiat per totum aëris ambitum diffusa: quęque nõ nisi mannis, roribus, pruinis, tanquam salibus aëreis sese conspiciendam præbet. Hæc eadem principia aëris percipi possunt etiam in meteoris: quę in illo & ex illo generantur, fulminibus videlicet, coruscationibus, tonitruis & id genus aliis. Sulphur nempè, in ignea illa flamma quæ erũpit. Mercurius in spiritibus ventosis, & sũma velocitate & fixus sal in lapide fulminis.

Huius naturæ fructus etiam therniabim, nostoch, manna cælestis, & mel, quod selectum apes ex floribus exugunt, quibus inest, apertè nobis indicant, ista omnia nihil pręter mercurium, sulphur & salem esse aërea quod opificium mellis, nec non mannæ, satis etiam docent, nec citra admirationem veri Philosophi, qui norunt ea in suas partes secernere: quod & rusticus etiam suo modo percipit, cum ipsum in ceram sulphuream & adustibilem, in mel mercurialis essentiæ, & fanum, terrestrem salem referentem separare sciat.

Atque sic globus ille superior in cælum æthereum & aëreum distinctus, sua tria principia habet, inter se tamen simplicitate & puritate valdè diuersa, vt diximus.

CAP. XVI.

In quo docetur in inferiori mundi globo, nempè in Aqua & Terra elementis, eorúmque fructibus tàm mineralibus quàm vegetabilibus, tria principia præsertim elucescere & contineri.

IN inferiore globo ea adhuc clariùs sese nobis produnt, ob materiam eorum crassiorem in sensus nostros facilè incurrẽtem. Etenim ex aquæ elemento in conspectum nostrum quotidie erumpunt, succi & substantiæ metallicæ: quorum succorum vapores magis spirituosi mercurinm exhibent: ficciores exhalationes, sulphur: fulgines verò aut coagulatæ illorum materiæ sales demonstrant. Quorum salium variæ præterea species à natura nobis exhibentur, aluminis, vitrioli plures differentiæ, sal gemmæ sal armoniacus &c. Varia sulphurum bituminum naphetæ, atque mercuriorum seu succorum genera. Quinetiam mare testatur se non eiusmodi mercurialibus, aëreis & sulphureis spiritibus carere: cuius meteora in castore & Polluce, aliísque ignibus ex variis eius sulphuribus ac exhalationibus incensis, satis abundè huiusce rei fidem faciunt. Nec distitui ipsum salibus manifestum est ex ipsius salsedine: quod probat & ipsa terra, quæ spongiæ instar, salinum eius corpus perpetuò exugit: vnde fit vt tot ac tàm

diuersa in ea metallorum ac mineralium genera nascantur. A quo quidem sale marino tanquam patre ac prima origine, omnes alij sales deriuantur, vt alibi fusiùs docuimus. Atque ista, ita in omnibus seorsim elementis separantur principia, vt nullum tamē eorum, aliorum consortio priuetur. Etenim in sale marino, etsi naturæ salis, aliorum principiorum naturam superet: sulphureâ tamen & mercuriali essentiâ non destituitur, vt experientiâ, à separationis arte petitâ, quiuis vel mediocris chimicus demonstrare potest. Etenim ex eo nouit spiritum mercurialem acidum vi ignis prolicere, qui æthereus ac idcircò potentissimus soluit in liquorem, vel durissimum omnium metallum ac firmissimum quale aurum est, quod nullo vel ardentissimo igne alioqui vinci aut quauis temporis diuturnitate consumi potest, vt ipse testatur Augurellus his versiculis:

——— Vni nil deperit auro
Igne velut solum consumit nulla vetustas &c.

Quinetiam artifex ex eodem sale nouit conglaciatos lapillos, prorsus dulces ac sulphureæ naturę educere, qui tamen potentem ac admirandam soluendi, quicquid etiam fixissimum est, vim habent. Quod verò reliquum est, sal est. Ita vt apertè elucescat, vel in ipso sale marino tria principia, hoc est mercurium, salem & sulphur contineri.

Illud ipsum etiam adimaduertere est in vitriolo, quod inter reliquos sales summè corporeum est. In eo enim ferè semper & ve-

neris & Martis ſpecies deprehendere liceat in ipſo & inter ſe coniunctas. Quod induxit in animum Poëtarum, qui Philoſophiam cabaliſticam delibauerant, vt inde Martis & Veneris amores confinxerint. In eo, inquam vitriolo, tria principia illa, ſal, ſulphur, & mercurius apertè elucefcunt: Cuius Mercurius prorſus æthereus, ſpiritum viridem, acidulum tantarúmque agendi ac penetrandi virium poſſidet cùm ex arte puriſſimus ſeparatur à Phlegmate elementari paſſiuo: vt breui momento, corpora metallica, ac ſubſtantias vel duriſſimas: ſiue metallicæ, ſiue lapideæ eæ ſint, cuiuſcunque generis, diſſoluat. Atque is Leo viridis eſt, de quo Ryplæus tanta prædicat. Obſeruatur ſulphur in vitriolo, per ruffam quandam ochram, dulcem, quæ ab eo facilè ſeparatur. Quod rerum lenitiuum, ac verum narcoticum eſt: omniumque dolorum leuamen ac ſedatiuum. Quod in nepenthe noſtro alibi deſcripto tanquam baſim conſtituimus. Colcotar autem aut fæx illa rubra in fundo ſubſidens, poſt ætherei mercurij & ſulphuris dulcis ſeparationem, ſalem in ſe continet albiſſimum, cuius extractio maximum (attamen leniſſimum) exhibet vomitiuum, multis morbis congruentiſſimum & vtiliſſimum, vt hæc in vitriolo, comperiuntur tria principia, haud ſecus in alumine aliiſque ſalibus eadem deprehenduntur, prout in ſale communi iam oſtendimus.

In ipſomet ſulphure vulgari id ipſum ani-

maduertere etiam licet, in quo præter ſubſtantiam ſulphuream & inflammabilem, mercurialis etiam acidulus liquor vſque adeò penetrabilis, vt validiſſimas ac duriſſimas ſolis & lunæ portas reſeret, continetur. Sal verò alus partibus detractis in fundo ſubſidet, vt cuiuis chemiæ tyroni notiſſimum eſt. Ac (vt obiter etiam hoc dicam) talis eſt ſpiritus iſte ſulphuris acidulus, vt quamuis ex ſulphure toto aduſtibili educatur, tantùm abſit eum flammæ concipiendæ eſſe obnoxium, vt etiam quò minus incendatur, puluis pyrius impediat, ſi vel tantillum eius huic inſpergatur, vt iam alibi diximus.

Haud ſecus accidit vulgi mercurio, qui totus æthereus ac ſpiritualis eſt (vnde tertium principiorum rerum omnium, quod ſpiritualiſſimum eſt nomen mutuatum eſt, etſi ſimile non ſit vulgari mercurio, aut argento viuo in forma.) Ex eo enim & liquor & dulce ſulphur, ac ſal, extrahi poteſt.

Hinc iudicare facile eſt, tria iſta Chimicorum principia non eſſe ſalem, mercurium ac ſulphur, vulgaria: at aliquid naturâ purius ac ſimplicius: quod tamen analogiâ quadam ſali, mercurio, ſulphuri vulgaribus reſpondet, vnde etiam principia noſtra eiuſmodi nomen ſuum ſortita ſunt. Nec immeritò quòd vulgaria iſta ſint inter omnia mixta, ſimpliciſſima ac maximè ſpiritualia. Alia enim mixta craſſioribus corporum ſubſtantiis impediuntur, quo minus æquè volatilia ac ſpiritualia ſint aut dici poſſint, ſiquidem

multis heterogeneis etiam partibus cōſtant, quibus vulgares iſti ſpiritus non adeò irretiuntur.

Ex prædictis illis tribus principiis, metalla omnia compoſita ſunt, quamuis diuerſimodè: atque hæc eſt cauſa cur alia ab aliis longè differant: ſiquidem in ferro ſulphur, quod cremabile eſt, & penè totum abit in fauillas per ignem, ſuperat quantitate alia duo principia, eiſque prædominatur. Hinc fit, vt totū igneſcat: cui idcircò à priſcis Philoſophis cabaliſtis nomen Martis plenetæ ardentiſſimi, impoſitum eſt.

Sic cuprum, multum habet ſulphuris, ſed minus aduſtibilis, quàm ferri eſt, multum quoque ſalis vitriolati: at parum obtinet mercurij, Sal autem ille vitriolatus, fermentum eſt illud acidum naturæ, quo generationes rerum omnium naturalium propagantur: vnde cupro veneris nomen tributum eſt: in qua ſecundus eſt inter planetas quaternarius, vbi aceruantur, fouentur ac coagulantur ſpiritualiter, cæleſtes omnes aſſentiæ, vnde Planeta hic venus dictus, ab antiquis Philoſophis (altæ ac profundæ huius ſcientiæ gnariſſimis) mater generationum vocata eſt, & à ſpuma maris generata.

Stannum in ſe multum habet marcurij aërei ac ætherei, ſulphuris verò conbuſtibilis mediocrem quantitatem: at minimam ſalis portionem obtinet. Atque hinc factum, vt ab iiſdem Philoſophis dictus ſit Iupiter, qui planeta eſt prorſus aëreus ac æthereus, vt

etiam

etiam à Poëta hac ratione constituatur Rex aëris, & regio fulminis.

Aurum porrò & argentum, quæ omnium metallorum exquisitissima sunt, ac nobilissima, ex tribus iisdem constant principiis, sed in æqualitate permixtis, atque ita perfectè, summâque cum puritate vnitis, vt non tria in illis existere, sed vna tantùm videatur in illis esse essentia prima, ex qua constent. Nam sal eorum, sulphur ac mercurius, vsque adeò arctè & per minima inter se iūcta sunt, vt vna substantia non tres aut ex tribus constans esse videatur. In luna tamen purissimus Mercurius videtur excellere ac dominari, vnde humidior soli redditur, qui temperatissimus omnium est. At in auro sulphur fixum & incombustibile, naturæ igneæ, efficit vt inuictum idcirco contra vim omnem ignis reddatur ne tantillum quidem eo absumatur, quòd simile simili nullam vim inferat, sed contrà sese mutuò foueant & conseruent, vnde fit etiam vt in igne iubilet, ac nobilius puriúsque ex eo semper emergat. Idcirco auro, cùm verissimè ignis & splendor sit æthereus, Solis nomen inditum est: Qui maximè igneus ac lucidissimus planeta est: nec non omnibus rebus vitam calore ac spiritibus suis impertiens. Argentum verò ob humiditatis mercurialis vim & proprietatem, quibus pollet lunæ, planetæ vtique humore radicali refertæ, ac prægnantis nomen sortitum est.

Plumbum salis multū copiosúmque mer-

curium indigestum, incoctum ac crudũ continet: at minus sulphuris volatilis. Hinc fit vt omnium aliorum metallorum, quæ in fumum dispergit, (vt ex cupella promptum est videre) examinator esse dicatur. Excipiũtur tamen perfecta illa metalla duo fixáque, quæ nequit absumere, aurum videlicet atque argentum. Hanc autem fugandi, & in auras imperfectorum metallorum corpora dispergendi, virtutem obtinet, ab illa mercurij volatilis crudíque quantitate, quâ abũdat: cùm alioquin ex natura sulphuris sui possit contrà, eosdem spiritus metallicos coagulare, ac in corpora reducere: quemadmodum & argentum viuum naturâ prorsus volatile, æthereum ac verè homogeneum & spirituale, congelat quodammodo ac figit. Ita vt hinc constet spiritum caloris & frigoris, atque idcircò vitæ ac mortis metallicæ, ei insitum esse à natura. Vnde etiã agnosci potest verissimum esse illud Hermetis, vt quod est superius idem sit ac quod est inferius. Qui enim Saturnus Planeta est in superioribus elementis, idem & plumbum est in inferioribus. Atque sic de reliquis: Luna enim cælestis terrestri Lunæ respondet, hoc est argẽto Iupiter æthereus, Ioui terreno aut aquatico, vt dictum est. Saturno autem primus quaternacius tribuitur, (si decem cæli ex maximorum Astronomorum opinione, conceduntur) in quo omnes rerum spirituales ac cælestes essentiæ primò: tanquam ex nihilo spiritualitatem quandam, aut simplicissimũ

ac ſpiritualiſſimum corpus ſibi inchoant: prout in Venere diximus ſecundum quaternarium eſſe poſitum, in quo magis fixæ redduntur eſſentiæ prædictæ. Siquidem vnus & alter planetarum, poſt triangulum ſuperiorem & præcedentem, qui infiniti inſtar eſt, & terminis veluti omnibus carens, quadraturam conſtituunt, qua cubum refert, in quo terminus conſtāter ſiſtitur. Plumbum autem naturâ ſuâ metallicâ, eandem cum ſaturno frigoris & cōdēſionis aut coagulationis proprietatem poſſidet: vnde idcircò & Saturni nomen obtinuit: nec non etiam, quòd ſicuti Saturnus omnium excelſiſſimus eſt ac primus, inſtar patris, ex Poëtarum ſententia: Sic plumbum aliorũ omnium metallorum, velut prima radix, ac primus parens habeatur: Nec vtique carebit res magnâ admiratione, ſi interiora plumbi viſcera diſſecemus. Etenim (præter ea, quæ de eius coagulationibus ac diſſolutionibus externis diximus: quæ vel tyrones ipſos in arte non fugiunt) quàm ſtupendæ glacies, ac ſuſpiciendi ætherei ignes intus in ipſo lateant: nec non vehementes ſpirituum coagulationes, ſolationéſque corporum etiam fixiſſimorum, quas operatur, cernere ac mirari ſubibit.

Hæc autem tàm præclara, támque ſublimia myſteria, quùm æquiùs ſupprimere foret, quàm inuidis, conuitiatoribus ac calumniatoribus proſtituere: Operæ tamen pretium eſſe duxi, eorum imperitiam, quam in loquendo & ſcribendo de ſibi ignotis oſten-

dunt, coërcendo: melioris notæ viros, ac arcanorum rerúmque pulcrarum, ſtudioſos candidè hac in parte iuuare. Ac primùm vt oſtendam quàm craſſa ſit illorum hallucinatio, dum metalla humore omni primigenio orbata opinantur, quòd extrinſecis tantùm oculis, externam illorum duritiem ac ſoliditatem intueantur, nihil in occultis & interioribus eorum partibus mentis acie peruidentes: en, interiorem plumbi anatomiam hîc exhibebo, vt tandem videre incipiant, oculíſque ipſis hauriant, quæ nunquam animo, aut olfecerunt, aut concipere potuerunt. Ac primo loco principia illa tria, eorúmque admirandas ἐνεργείας ac effectus, patefaciemus: nec non vitales eorum proprietates, virtutes, ac facultates, quæ quidem latent compedibus corporis craſſi ac terreſtris obrutæ, quo plumbum ita ponderoſum, craſſum ac impurum redditur, quale ab Anonymo noſtro tantùm conſideratur. Quod vbi diſſeruerimus, longè aliam de eo opinionẽ, Anonymus noſter, ſi volet, concipiet: aliámque eius naturam eſſe, potentiorem ac nobiliorem, agnoſcet, vbi eam enucleauerimus, vt ſequitur.

Primò plumbum calcinetur: quod variis modis fit (præter eam calcinationem, quæ vi ignis fieri ſolet, & quã ſolam agnoſcit Anonymus. Plumbum enim in ceruſam reducitur, aceti odore, ſicut cuprum in viride æris, vini pediculorum vinaceorúmque vi cõuertitur. In calcem quinetiam reducitur plum-

bum, cum ſolo ſale. In hunc modum figuli ſua vaſa plumbeo vitro incruſtant. Quocunque modo in calcem fuerit redactum, ipſam calcem accipe: vel, ſi mauis, Minium, quod nihil aliud quàm plumbum calcinatum eſt, in rubrum colorem vi ignis perductum: ex quo cum menſtruo aceti radicati vegetabilis vel animalis, hoc eſt ex melle extracti, ſalem educito. Hinc fiet vt tota plũbi calx in gummi mellitum, aut conſiſtentiam, naturam & proprietatem ſalis habentem reſoluatur: Salis enim inſtar diſſolui in aqua dulcedinoſi cuiuſdam filtrari & coagulari poteſt, variiſque aquarum ſolutionibus ac filtrationibus ita dealbari, ac in ſacchari dulcedinem gratiſſimam reduci, vt tùm fiat præſtantiſſimum omnium febrium ac inflammationum tàm internarum quàm externarum, vt ophthalmiarum refrigerium ac remedium.

Qui quidem ſal, etſi vſque adeó dulcis ac refrigerantis virtutis, in internis tamen ſui partibus, mercurium æthereum ac ſulphur oleaginoſum concluſa habet, aut ardentiſſimam aquam, quæ acumine ſuo linguam violentiùs feriat aqua ipſa vini ſtillatitia, vitæ aqua dicta. Quæ ex ſaccharino illo ſale, vel dulcedine plumbi, vi ignis, ex retorto vaſe, in capax recipiens eruitur. Cuius operatio cernitur ex ſpiritibus candidis, recipiẽs prædictum opplentibus ac offundentibus, donec tandem liquor rubeus ſanguinis inſtar extillet, quod eſt oleum eius fixum.

Ex hoc autem liquore ardente, flammam promptiùs, quàm ipsa aqua vitæ vini concipiente, separari potest Mercurius, aut spiritus magis æthereus per matratium oblongi colli, lento igne. Quo secreto reliqua materia mediocris substantiæ, hoc est sulphurea oleosa & conflagrationi apta, in imo vasis, cum spiritu salis nitroso ac sulphureo, subsidebit.

Ex fæcibus nigris, quæ in fundo retortæ remanent, Philosophico more in calcem redactis extrahitur sal fixus, qui solutionibus & coagulationib⁹ crebris cũ proprio Phlegmate factis ac repetitis, Crystallinus tandem euadit. Cui si postea affundatur, sensim & ex arte, spiritus eius æthereus, vt inde pondus duplum aut triplum salis volatilis & verè mercurialis contrahat, ita vt laminæ ignitæ iniectus in fumum dispereat: Sic tandem mediante sublimatione, consequeris terram foliatam Philosophorum, quæ splendorem ac perspicuitatem longè maiorem adipiscetur, quàm quævis vel pellucidissima perla orientalis cerui queat: quam terram Philosophi suum mercurium vocant: qui vel solus admirandas iam obtinet proprietates ac facultates.

Huic porrò si eâ quantitate, quæ iusta & satis sit, proprij etiam sulphuris seorsim seruati ac exaltati, oleosus liquor adiiciatur, variísque cohobationibus ac extillationibus identidem repetitis is educatur, reaffundatur ac destilletur, donec ex triade vnitas

consurgat: tunc ex terrestri plumbo crasso ac materiato, emerget quoddam cæleste, verúmque naturæ dissoluens, ac quinta essentia admirandæ virtutis ac energiæ: verus ac viuus limpidissimúsque fons, in quo (vt asserunt Poëtæ arcana sua velantes) Vulcanus Phæbum abluit, ac omnibus impuritatibus defæcat, vt purissimum & perfectissimum reddat, vitalibus auris & spiritibus refertum vegetationísque plenum: sicque cum suis adamantinis vinculis quibus constringebatur, & à victoria in Pythonem serpentem arcebatur expedit, omnibúsque impedimentis ita exuit, vt ab omnibus cataractis ac densa caligine quibus offundebatur liber, nunc splendidissimum nobis lumen irradiet, quo toti refocillamur, iuueniles vires recipimus, omnem imbecillitatem deponimus, ac denique instar illius Cretensis Regis Æsonis, ope Medeæ, in iuuentutem reintegrati renouamur. Qui cùm antea totus frigidus exanguis ac inanimis & prorsus extinctus videretur, hoc fonte ablatus, totus splédens magnanimus omnibúsque virtutibus stipatus resurgit & exultat, vt immensa spirituum copia rediuimus libere splẽdorẽ suum nobis cõmunicet, & balsami nostri radicalis vires, suo obtutu & cõtactu potẽtissimè foueat ac corroboret, omniũ etiã affectuum latentes in nobis causas & seminaria prorsus eruncans, ac ita absumens, vt nullo negotio in perpetua sanitate ad præscriptum vsque vitæ terminum nos tueatur ac conseruet.

Hîc qui aures habet, attentè audiat: alioquî recedat ab opere: à quo etsi viam ad perfectam operationem præ aliis, qui me præcesserunt, meo quidem iudicio, apertiorem arauerim, possit aberrare, nisi rei addictus totus fuerit.

Hinc via veris Philosophis sternitur, ad magnum illud & præstantissimum opus minerale constituendum, siue ad præparandam vniuersalem medicinam, ex mineralibus, (vegetabilē enim iam libro meo, insulsè ab Anonymo carpto, descripsi) cuius censura tanquam rei incognitæ, quantos risus ac cachinnos moueat, quiuis vel idiota percipiet. Nec operam hic lusissem in illa castiganda: nisi publicæ vtilitati consulerem: in cuius gratiam lubenter adhuc patior, hunc libellum à me extorqueri.

Atque hæc quidem demonstratio est, quæ in omnibus metallis vel solidissimis tria illa principia inuestigari possunt, & seorsim etiã arte separari, ac oculis subiici. Quod vt facilius intelligeretur, exemplo plumbi docere voluimus, quod ab omnibus tanquam vilissimum abiiciatur, cùm tamen à Philosophis in summo pretio habeatur, quòd norint satis, quid intrinsecus arcanorũ foueat: suumque solem vocent, aut leprosum aurum.

Ex huius Saturni stirpe Antimoniũ oriundum, tanquam primus ex trũco ramus, quod suam Philosophi magnesiam vocant: præ aliis omnibus metallicis substantiis, tria illa principia apertæ actiuitatis & efficaciæ ple-

na, continet. Paracelsus inter omnes alios Chimicos Philosophos, mirum in modum omnes ipsius partes ac principia excussit ac sedulò examinauit: cuius substantiam supra alias omnes metallicas substantias extulit ac celebrauit: ac imprimis mercurium eius: ex quo tanquam ex præcipuo subiecto ac nobiliore materia, pulcherrima & elegantissima suorum operum elaborauit. De cuius laudibus hæc sunt Paracelsi verba, lib. de Aurora: *Verum inquit, auri balneum est Antimonium: quod Philosophi vocant examinatorem & stylangem. Poëtæ verò fabulantur Vulcanum in eo lauacro lauisse Phœbum, & ab omnibus sordibus imperfectionibúsque ipsum repurgasse: natum ex purissimo perfectissimóque mercurio, & sulphure, sub vitrioli genere in metallicam formam atque splendorem.* Idem ipsum, Paracelsus Archidoxorum & de vita longa libris, primo enti auri adæquat: de cuius etiam virtutibus ac effectis admiranda prędicat: vtque supremum ac perfectissimum auri expurgatorem esse testatur: sic & hominum, Mercurius eius in regulo ipsius conspicitur: Rubeũ etiam eius sulphur dilucidè apparet, cuius ea est proprietas, vt sulphuris vulgaris instar ardeat & flammam cõcipiat: id quod noctu præsertim & obscuro loco videri potest, citra vllum fumum, quem vulgare sulphur solet emittere. Hoc antimonij sulphur solare est, vt quod argenti extrinsecam faciem inaurare queat: Quod ad eius salem spectat: separatur etiam is ab illo, cuius proprietas in vomitu proli-

ciendo posita est. In eius enim floribus sali: nis vis admodum vomitiua delitescit: ex quibus si sal detrahatur ac separetur virtute cuiusdam salis, vt fieri potest, tunc ex floribus illis præstantissimum fit citra vomitum purgatiuum.

At non paruam adfert admirationem proprietas mercurij illius, qui in liquatione auri cum pluribus aliis metallis facta, reiectis omnibus aliis, vnū aurum sibi deligit, cui commiscetur, amplexatur, ac in vnū corpus coit & vnitur, ita vt in fundum secum detruso solo auro alia omnia metalla illi supernatēt, excepta luna, quæ ad perfectionem solis quodammodo accedens, superficiem globuli aut nuclei aurei incrustat tantùm, non tamen ingreditur, sed facilè ab eo separatur. Hoc ipsum Arnaldus Villanouanus sic asserebat in speculo occulto. Ecce totum magisterium, inquit: Ergo considera illam rem solam, quę mercurio & corporibus perfectis magis adhæret, & habebis scientiam per Deum viuum. Qui vbi fusè Leonem illum omniuorum depinxit, hæc adiicit: Quia lapis noster est sicut argentum viuum occiden-
" tale, quod prætulit se auro & vincit illud: &
" est illud, quod occidere & viuere facit. Et
" scias quod argentum viuum nostrum coagu-
" latum, est pater omnium mineralium hu-
" ius nostri magisterij, & est corpus & spiritus. &c.

Sed quùm Anonymus noster, præter vitrum quoddam, quod ab omnibus Philo-

ſophis damnatur, nihil de antimonio degu-ſtarit: mirari deſino, quòd ſenſa verborum Arnaldi ſummi Philoſophi ac Medici, myſtica, captum ingenij illius ſuperent: nec quantæ ſint, quámque variæ, ac admirandæ trium principiorum Antimonij proprietates, virtutes ac facultates, ſalis, inquam, ſulphuris & mercurij illius (de quibus paulò pòſt aliquid dicemus) ingenio concipere, ne dum intelligere valeat.

Eadē ſeſe nobis offerunt in aliis ſemimineralibus principia, vt in Arſenico, auripigmento, & aliis id genus: quæ licet naturæ ac ſpiritibus noſtris contraria ſint tota ſubſtantia, vt loquuntur, eam tamen à natura ſua poſſident promptitudinem ſpiritualem, ac, vt ita dicam, volatilitatem, vt facilè ſeſe noſtris licet, naturæ contrariæ ſpiritibus, ſiue intus aſſumpta: ſiue extrà admota ſubtilitate ſua immiſceant, venenoſóſque ac lethales effectus inducant, idque ratione mercurij arcenicalis ac venenati ſeu ſulphuris arcenicalis atque ſalis arcenicalis.

Quin & gēmæ ac pretioſi lapides iiſdē triū principiorum virtutibus ac qualitatibus prędi ti ſunt: vtpote ex quorum igne ac ſplendore, eorum mercurius pro ſua homogeneitate ac puritate refulgeat, ſali ſuo fixo firmiter, nec non eiuſdem naturæ ſulphuri adhærens, vnde ſecreta omni heterogenea ſubſtantia, puriſſimus lapis, conſtantiſſimus ac omnis temporis purgationiſque expers, diuturnitatis auri æmulus exurgat ac efformetur.

Huiuſmodi eſt firmiſſimus ac conſtantiſſimus adamas, cui bonus ille ſenex Saturnus plumbeum ſui mercurij purioris colorem: nec non fixos ac conſtantes purioris ſui ſulphuris ſpiritus impertitus eſt, ſalemque cryſtallinum vſque adeò affirmauit, fixiſſiméq; compegit ac conglaciauit, vt omnium factus ſit lapidum ſolidiſſimus ac duriſſimus, ex arctiſſima videlicet triũ principiorum vnione ac cohærentiâ, quæ nulla arte ſeparationis, in ſolutionem principiorum ſuorum ſpiritualium diſiungi queat. Atque hinc factum vt nullius in medicina vſus fuerit apud antiquos, quod nuſquam atteri aut in primã ſuam materiam ſolui potuerit.

Nec putandum antiquos ab eius vſu ſuperſediſſe, quòd naturâ venenatum eſſe crederent: vt nonnulli falſò iudicant: qui quùm ſit homogeneæ ac ſimpliciſſimæ naturæ, totus cæleſtis eſt, ac puriſſimus, proindeque innoxius: ſed quòd attritus tantummodo: nec vſquequaque idonea præparatione aptatus, in ventriculum ingeſtus, atque ibi duritie ac ſoliditate ſua incoctus permanens, temporis diuturnitate, ſenſimque tunicas eius erodat ac dilaceret: vnde ex viſceris corroſione mors tandem pedetentim inducatur.

Auri eſt, ſuſphure ſuo, carbunculos tinctura rubea: nec non rubinos ac granatos inficere: nec colorum eorum diſcrimen aliunde naſcitur, quàm ex mercutiorum & ſalium chryſtallinorum diſſimili defecatione: quæ prout perfectior, aut imperfectior eſt,

erumpit color alio præſtantior vel deterior, nobilior aut ignobilior.

Etſi autem luna extrinſecus alba eſt: nihllominus intrinſecum fouet azurinum ac cœruleum colorem, quo ſapphyris tincturam ſuam exhibet.

Venus externa ſuperficie ruborem referens, interno potitur virore, vt viride æris ex ea conflatum teſtatur: quo ſmaragdum viridi colore inficit.

Mars intrinſecus rubeus, vt crocus eius apertè indicat: ſed longè diſſimili ſulphure ab eo rubore igneo, quem ſol in intimis ſuis partibus occultat: colore hyacinthos imbuit.

At terrenus Iuppiter, naturæ tamen cæleſtis particeps (quem etiam, vt iam diximus, fingunt aëris regem, quòd aëreos omnes colores, eoſque varios apud ſe contineat) variis ac diuerſis coloribus opalas tingit ac imbibit.

Ex quibus lapidibus omnibus ab experto Chimico, non ſecus cum menſtruo eorum cæleſti ſuper proprio ſaccharo cohobato ac extillato (quod ante ſeptem & viginti annos in libro noſtro de ſpagyrica medicamentorum præparatione deſcripſimus) extrahi poteſt ſuus color: ac ex auro, aliíſq; metallis, ipſorũ tincturæ educi poſſunt, cum menſtruis, veris ſpagyris notis, ac familiaribus: ſed præſertim cum cementatione ad reuerberatione, quam doctus artifex nouit, ex tenuiſſimis ac ſubtiliſſimis metalli laminis cum pumice elaborare, qui ex ſulphure auri

rubescit, ex veneris sulphure virescit: vt & ex aliorum pariter sulphuribus infici solet, cum quibus cementatur ac reuerberatur: Quibus tamen tincturis ac sulphuribus metallicis cum idonea ac congrua aqua spoliari ac euacuari potest, vt in medicamenta variis morbis conferentia aptentur. Sic & colores ac sulphura lapidum extracta, vt ante dictum est, in medicinas accommodari possunt.

Sed quum quæ in libro nostro de spagirica medicamentorum præparatione, non sint multis peruia, quòd idcircò ac de industria ea obscuriora reddiderimus, ne à porcis margaritæ proculcarentur: nunc in candidiorum medicorum gratiam, explicamus menstruum illud cæleste, quod nihil aliud esse dicimus, quàm rorem mensis martij, eiusque saccharum mannam: ex quibus duobus simul mixtis, digestis ac destillatis generale dissoluens erumpit tincturis lapidum omnium educendis aptissimum. Quin & saccharo solo, & ex melle priuatim dissoluens quoddam extrahi potest, quod soluendis metallis, hoc est tincturis eorum extrahendis opportunissimum habetur. Vt autẽ Philosophi ac medici cabalistæ liquores ac tincturas sapphyricas vitriolicásq; cerebri affectibus speciatim adaptarunt: Auri verò cordis defectibus. Iouis pulmonibus adscripserunt: Mercurij hepati, vt Saturni, lieni: Martis, renibus, & veneris genitalibus membris, generationi dicatis, haud secùs gemmarũ ac lapidũ sulphura tincturęque, iisdem partibus,

prout ex ſuis planetis conſtant lapides, inſeruiunt, ac conducunt: quibus præterea innata eſt vis vt generatim radicali noſtro balſamo corroborando ac reficiendo idonei ſint.

Atque hæc ex mediis aquis eiúſque fructibus trium noſtrorũ principiorum certiſſima elicitur probatio. Cuius rei vt fuſiorẽ adhuc demonſtrationem faciamus, aſſumamus corallum in exemplum: qui quidem marinus eſt fructus, oculis vegetabilis, ac in arboris formã excreſcens: quod præ aliis omnibus fructibus, quos mare progignit, plus ſalis nitroſi aut nitroſulphuris flammã concipientis continet: ex quo vſque adeò flagrans liquor, vt non minus aquâ ardẽte ex vino prolecta, flammæ & incẽdio ſubiiciatur. Quod experientiâ patebit, ſi vel citra calcinationẽ etiam, in puluerem comminuatur, & diſſoluentis acuti ac acidi virtute, quemadmodum iã docuimus in plumbi operatione, in ſalem redigatur, in quem magna pars abit & conuertitur: ex libra vna huius ſalis exſiccati, & à menſtruo optimè ſeparati, Chimicus Philoſophus, vel ſex vncias ſpirituum vi ignis poteſt educere, qui facilè in liquorem ſpiritualem, flammæ concipiendæ aptũ, reſoluatur: ex quo liquore idem expertus Chimicus & mercurium cæleſtem ac æthereum: tincturã rubram ſulphuream, nec non ſalem poteſt excernere, & ex iis mercurium Philoſophorum elaborare, qui cum ſua aqua vitæ coniunctus ac mixtus, ſingulare per ſe auxilium præbet: cuius virtus & bonitas centupli au-

gebitur, cùm aptâ diſſoluendi arte, aurum in eo ſolutum fuerit: vt à perito Philoſopho fieri poteſt.

Si quis iſta malè credulus in dubiũ reuocet, vt coralla ex ſe credant aquam ardẽtem, & quæ flammam poſſit concipere, eáque quantitate, quam diximus, teſtem huiuſce veritatis omni fide ſuperiorẽ adducere poſſum Dominum de Beaulieu Ruzé in ſacro Regis conclaui Cõſiliarium ac ſecretorum ſcriniorum, regníque Gallici ſtatus ſcribam ac Amamienſem ſapientiſſimum: Cuius fides, probitas ac authoritas mihi centum teſtium inſtar eſſe poſſit ac debeat: Qui ipſis oculis artificium noſtrum & induſtriam in extrahenda ex corallis aqua vitæ ardentiſſima ac flagrantiſſima, cum tinctura, in ſua arce de Longemeaux intuitus eſt, præſente D. de l'Eſtoille, Doct. Medico, apud quẽ medici ordinarij officio tum tẽporis fungebatur, quémque ſibi adiunxerat explorandæ veritatis ſocium, eam vbi fas fuit prædicauit, ac malè credulos quoſdam, nõ infimæ alioqui notæ viros, in veritate huius artificij confirmauit, ne in re tàm certa incerti hærerẽt ampliùs, quàm ex me experientia didicerat ac peruiderat.

Hæc igitur tria principia, ſi in cælo aëre & aquis comperiuntur, vt docuimus: quis dubitat, maiori ratione illa in terra exhiberi, & ex ea apertiùs enucleari poſſe, cùm ſit omnium aliorum elementum fœcundiſſimum ac feraciſſimum.

Quin

Quin imò in omni terra pluuiis aquis nequaquam diluta at tota pingui: tria ista principia, in vna eadémque substantia, quæ nihilominus distingui possunt, deprehenduntur. Exemplum vnum huius rei proposuimus, in tractatu nostro de Priscorum Philosophorum medicinæ materia: In quem Auonymus noster totus institit & adhæsit, ex eo triumphum captans & canens: Exemplum fuit de nitro aut sale petræ, quem artifex nitrarius in suum vsum solet dissecare. Ex eo enim imprudens etiam & ignarus quid agat, diuersa isthæc nostra principia apertè separat ac prolicit. Sal enim marinus in eo apparet, in lixiuium suum solutus. Deinde sal nitrosus aut sulphureus, quem præsertim quærit artifex in glaciem coagulatus ab alterius salis natura longe latéque remotus: vtpote altero nempè masculo & fixo, in aqua facilè solubili. Altero verò (qui sulphureus est) in eadem aqua nullo negotio sese coagulante: qui quidem nitrosulphureus spiritus in se latentem continet æthereum ac cælestem mercurij spiritum, à quo magnam vim ac motum illum nanciscitur sal ille sulphureus. Quique mercurialis spiritus ab artifice Chimico nullo negotio extrahi potest ex sale petræ aut nitrosulphure. Vt hinc facilè constet tria illa vitalia principia in tota terræ substantia apertè contineri ac distinctè demonstrari. Quæ quidem terra ac eius essentia, cùm sit totius vniuersi tertium principium: tribus tamen & ipsum

constat principiis, sale videlicet mercuriali, sale sulphureo, & sale terrestri, aut salino, quibus essentia illa terrestris, ac tertium vniuersale principium constat. Quæ à nobis satis dilucidè in libro nostro explicata, & tamen ob exilem ingenij Anonymi nostri captum in peruersum sensum detorta, nec intellecta, facilè ei risum mouerunt, quin & in calumnias diras aduersum me concitarunt, qui ausus sit impietatis me insimulare, quòd huiusmodi mysteriis, veterum sequens vestigia, ex creatione mũdi, & in partes resolutione, trinitaté diuinam adũbratam notauerim: vnde eius trinitatis gloria elucesceret ac hominibus innotesceret.

Nec non etiá hinc sibi applausit ingeniosus vir: quod recurrente nouo verè, cum Tellus, veluti amore flagrans, & vi salis sinũ reserans, excludere ac producere spiritus suos mercuriales ac nitro sulphureos, vnde arbores succis & liquoribus diffluant, herbæ & plãtæ floribus luxurient, atque inde ridere prata ex Poëta, dixerimus sic apertis omnibus terræ meatibus, & virtutibus spirituum vbique sese exercentibus? Dignum scilicet argumentum, nempè hominis stultitia, quæ rideatur.

Si probè homini isti cognita esset generationum natura, rideret ne aut ambigeret à mercurialibus spiritibus & nitrosulphureis, non tantùm ista in lucem produci nuda, sed tot elegantibus tincturis, floribus pigmentis tanquam gemmis ac pretiosis vnionibus

insigniri ac exornari. Sed ista apertè satis docuimus libro illo nostro, spirituum salis, petræ exemplo, qui alembici vitreum corpus etiam penetrant ac permeant, in eiúsque superficie excipiuntur instar minutissimæ farinæ floris, omnium generum colores ac picturas referentis, vt totum vitrum, opalæ variarum ac diuersarum tincturarum speciem exhibeat.

Mercuriales spiritus in foliis & fructibus sese ostentant. Sulphurei in floribus, seminibus & nucleis. Sales in lignis, corticibus & radicibus: ita tamen vt singulæ illæ tres arboris aut plantæ partes distinctæ, etsi aliç spiritui mercuriali dicatæ, aliæ sulphureo: aliæ salino: seorsim tamen in tria illa principia adhuc resolui possint: nec sine iis constare queant, vtcumque simplicissimæ sint, omnis enim rerum essentia, qualiscúmque sit in rerum natura, his tribus constat & perficitur principiis. Quòd autem aliæ mercuriales dicantur, aliæ sulphureæ, aliæ salinæ: idcircò fit quòd mercuriales plus mercurij: sulphureæ plus sulphuris: salinæ plus salis, quàm aliorum in se contineant. Ex plantis enim integris, nõnullæ sulphureæ ac resinosæ magis conspiciuntur, quales inter arbores est abies, pinus, quæ perpetuò virent, vel in ipsis montibus rigidissimis: quòd sulphureo principio abundent, præcipuo vegetationis instrumento admodum vitali. Nonnullæ enim aliæ sunt plantæ, vt laurus, malus aurea aut medica, & id genus aliæ, quæ quidem diu

virescunt : at frigori tamen obnoxiæ, quòd earum sulphur sit volatilius, ac minùs facilè dissipari possit, quàm abiectum : quæ resinosæ sunt, ac mucilaginosæ atque idcircò fixioris ac constantioris vitæ arbores, aduersus temporum iniurias munitæ. Denique aromata omnia, omnésque herbæ fragrantes ac odoriferæ, sulphureæ sunt : vt tamen singularum herbarum singula sint, & admodum diuersa sulphura, quæ propemodum varietate sunt infinita, vt hic de ijs plura dicere non sit locus.

Aliæ sunt plantæ quæ salem referunt, vt quæ gustu etiam tales deprehendantur, qualis est chelidonia, vrtica, aron, raphanus, sinapi, allia, porum, persicaria. Quæ etiam virtute ac copia sui salis temporum injuriis reluctantur.

Ros solis, sic dictus, inter Mercuriales plãtas mercurio abundat, vt & horolacea & cerealia omnia. Quod tamen principium cùm sit admodũ volatile ac spirituale, nisi ab alio aliquo magis corporeo retineatur, nempè ab aqueo aut aëreo liquore omnem conspectum effugit externum. At Chimica arte dissectus & enucleatus, interiore sua Anatomia, cum aliorum principiorum separatione secerni etiam ac deprehendi sensibus potest, vt Mercurius ex omni re primò in dissectione aut separatione extrahatur in vaporem aqueum : sulphur in oleaginosum. Tertiò ex fæcibus residuis rerum, & in cinerem redactis, sal per propriam aquam prolicitur, qui

albiſſimus & tanquam cryſtallinus, ſalis acerbi, acris ac pungentis, aut alius, id genus ſaporis guſtum referat: vnde verum eſſe ſalem deprehendatur, qui in aqua, ſalium vulgariũ more, ſolui poſſit: tantùm à cineribus reliquis diſtans, quantum vita à morte: cum fæces ab eo relictæ, terra mortua dicantur: hic verò actionibus planè vitalibus ſit refertus.

Denique in omni plantæ genere, eiúſque partibus omnibus, inhærent tria hæc principia, variis proprietatibus ac facultatibus pro plantarum varietate inſignita: quibus etiam peritus medicus variè vtitur, vt ſingula ſingulis, & congrua cõgruis adaptet, iuxta ſcopum, quem ſibi proponit attingendum.

Hinc patet internæ rerum anatomiæ neceſſariam eſſe cognitionem, quæ ex ſignaturis rerum, proprietates ac virtutes earum facilè indicat, quas experientiâ confirmare liceat. Sumamus, verbi cauſâ, oleum aut ſulphur buxi perpetuò virentis & vitriolati: cuius ingrato odore ſulphur narcoticum quod continet, nobis exhibetur. Eius inquam buxi oleum, etſi facilè cremabile: maximum tamen dolorum omnium lenitivum eſt, vtpote ſulphuris narcotici vitriolati naturam ac proprietatem æmulans, æquè cum vitriolo epileptico etiã morbo ſpecificè cōferẽs.

Si proprietates principiorum camphoræ ſpectemus, perſpicuum erit, (etſi in aqua ardeat) ex ingrato eius odore, proprietatem illi ineſſe refrigerantem & narcoticam: cu-

ius etiam oleum, dolorum ſedatiuum eſt præſtantiſſimum: cùm tamen contrarios effectus exerat, vt quod primo inſultu igneam quandam qualitatem exhibeat. Ob proprietatem eius in ſedandis doloribus, Arabes eam tertio gradu frigidam eſſe iudicarunt. Huius experientia in dolore dentium perſpicua eſt. Si enim dens eroſus ac cauus eius oleo attingatur, dolorem remittit & recreat. Hoc idem oleum præſentiſſimum eſt remedium in renum doloribus calculo laborantium. Eo enim & diſſoluitur & eijcitur calculus, ſi ex congruo liquore adminiſtretur.

Aliorum etiam oleorum aliæ ſunt proprietates. Siquidem aniſi & fæniculi olea aut ſulphura diſcutiendis ac exigendis flatibus apta ſunt.

Caryophyllorum ſulphur, nucis muſcatæ, Cinamomi, aliorúmque aromatum: quemadmodum & mentæ & ambroſiæ, ſaluiæ, bethonicæ olea: atque id genus alia corroborando ac calefaciendo cerebro & ventriculo idonea ſunt.

Sic piperinum oleum, attenuans diſſoluẽs ac incidens tartareas in corpore materias & nitro ſulphureas aut bilioſas: etſi vtcumque calidius à multis exiſtimetur: bilioſis tamen febribus, vt tertianis & aliis fugandis, longè quouis alterante aut refrigerante ſyrupo accommodatius eſt.

Haud ſecus ex ſeminib⁹ papaueris, cucurbitæ, melonis, cucumeris, & id genus aliis fri-

gidis,extrahi possunt olea flagrãtia ac ardentia: quorum tamen operationes calorem nõ inducent: quin potiùs quietem ac refrigeriũ. Cum spiritibus autem sulphureis vegetabilium mercuriales spiritus sæpenumero conjuncti sunt: ita vt ex ipsa therebinthina ferè tota sulphurea, vt & ex pice & rosina spiritus mercurialis, acidus liquor arte elici possit, vim habent arctè distillati instar dissoluendi etiam solidissima ipsa corpora. Quinimò in doliolis in quibus pix imponitur mercurialis ille acidus liquor ab ipsa pice separatus reperitur eâdemmet dissoluẽdi facultate præditus. Ex rasura liquorũ & corticum viridium arborum ac vitriolatarum præsertim, quales sunt Iuniperus, Buxus, quercus, cajacũ, &c. idẽ acidulus mercurialis liquor igne lẽto primò extillat ad dissolutionẽ illarum perlarũ idoneus. Ex quibus mercurialib. acetatis liquoribus varia quinetiã concinnari possunt remedia tùm humoribus fermentãdis digerendis atque attenuandis apta: tùm sudorib. vrinísque mouẽdis, calculísque atterendis & cõminuẽdis, variisq; aliis affectib. (mercurialib. præsertim) curandis idonea seu specifica.

A sulphuribus & mercuriis ad quorundam salium anatomiam transeamus. Diximus ea in genere, expurgationi ac euacuationi vniuersali corporũ inseruire: siue sedes moueant: siue vrinas, siue vomitum, siue sudores proliciant: siue detergant, incidant, aperiant, aut quacunque ratione obstructiones expediant.

Quemadmodum tamen inter ſulphura & mercurios variæ ſtatuuntur differentiæ: ſic magna eſt ſalium varietas, & inter eos virtutum ac operationum diſcrimina. Verbi gratia, ſal ſaliguarum fabarum, inter alios mirum in modum cauſticus eſt ac vrens: qui tamen ex iuſculo iuſta doſi exhibitus, admodum diureticus eſt, vt nihilominus citra noxam ac viſcerum offenſionem efficaciſſimè operetur.

Fraxini ſal potentiſſimè obſtructiones reſerat, lienis præcipue affectibus congruentiſſimus.

Artemiſiæ & Sabinæ ſales prouocandis menſtruis ſunt accommodatiſſimi.

Sic ſales teſtæ bouis, aut ononidis, ſaxifragæ, lithoſpermi aut milij ſolis, raphani, diſſoluendo calculo & arenulis exturbandis è renibus ac veſicis, magna proprietate conducunt.

Singularis etiam proprietatis ac facultatis habentur ſales bardanæ, petaſitis & cardui benedicti, qui diaphoretici ſunt: nec non mentę ac abſynthij, qui ventriculi tunicis expurgandis aut detergendis propriè ac priuatim incumbunt, ſtomachum, ſimul corroborando. Sic guiacinus ſal, ſpecifica proprietate ſolutiuus eſt, vt mercurius eius aciditate, quam poſſidet, fermentationem ac attenuationem teſtatur: & oleum aut ſulphur eius vim diaphoreticam obtinere. Ex quibus tribus principiis, ſi priora duo ſpiritualia ac magis ſimplicia ex artis decreto proliciantur;

fixum verò, hoc est sal (arte veris Philosophis cognitâ) extrahatur & separetur: deinde in vnum corpus, quod elixir Arabes vocant, cõtrahatur: sudorificum, alterans, concoquens ac purgans simul fit medicamentum. Qui triplex motus ac operatio, ex vna eadémque essentia, ex tribus vnita, proficiscitur, auxilium certissimum præbens, loco argenti viui (si vsus ipsius reformidatur) aduersus luem Veneream, vt abundè consilio nostro de lue Venerea docuimus.

Tartareus sal ex eorum genere, quæ acrius linguam feriunt, (oleaginosus ac sulphureus sit) vsque adeò tamen acris est, vtpote ex vegetabili admodum vitriolico & acerrimo extractus: vt præ aliis omnibus acrimoniã exerat potentissimam: attamen si cum spiritu aut ipsomet oleo vitrioli acerrimo permisceatur, eius nihilominus acerbitatem & ferocientem spiritum ita moderari & coërcere potest, vt ex vtroque fiat coagulum, indéque dulcis & gratissimus syrupus aut vtilissimus, componi potest, qui orexi aut acrimoniæ ventriculi, eiusque ardori conducat, nec non omnibus colicis affectibus sedandis, ex spirituum ponticitate, austeritate aut acrimonia vitriolica, quam pituitam acidam aut vitream vocant, suscitatis, aptissimus sit.

Eiusmodi omnes Mercurij, sulphur & sales vegetabilium, ex terræ mercurialibus ac vitro sulphureis spiritibus, substantiisque metallicis emergunt, sed longè meliores, suauiores ac nobilioris conditionis suis parentibus,

ex quibus orti ſunt exiſtunt.

Nullus tandem dicendi fuerit finis, ſi ſingula omnium indiuiduorum principiorum diſcrimina, ſeorſim perſequi vellem, ſingulorumque facultates, ac proprietates demonſtrare, quæ terrâ maríque procreantur, aut arte chymica ex procreatis, eliciuntur. De his fuſius diſſero libro meo de recondita rerum natura: quorum hîc obiter quædam attigiſſe ſit ſatis, in exéplum tàm variorum effectuum trium illorum principiorum, idque vt nobiliora ingenia, ad rerum arcanarum perueſtigationem, & tantæ támque elegantis Philoſophiæ ſtudium excitem ac exacuam, vtque Anonymus noſter ſuam hinc cæcitatẽ agnoſcat, ac deteſtetur, qui hactenus nondum, trium principiorum, tùm in omnibus rerum naturalium indiuiduis apertè eluceſcentium, ſubſiſtentiam obſecerit, ne dum intellexerit quo factum vt eorum potentiis ac facultatibus, ſpiritualibus nequaquam, ſed craſi rerum materiæ, vitam & effectus vitales naturalium rerum aſcripſerit.

Tria igitur hæc vitalia principia, in cælo, elementis, vt aëre, aqua & terra, ac elementatis corporibus tàm mineralium quàm vegetabilium, ſatis dilucidè enucleauimus. Reſtat vt eadem in animalibus venemur ac demonſtremus.

Cap. XVII.

Vbi docetur tria illa prima principia in animalibus omnibus reperiri.

Volucribus autem ſeu auibus ordiemur: quarum primordia ab ipſo ouo excutiemus. In ipſis enim ouis, quàm vſpiam alibi, naturæ ſuæ luculentiora exhibent teſtimonia: ſiquidem albumen mercurium æthereum teſtatur: quod etſi mucilaginoſum eſt, ſeminis tamen locum obtinet, ac æthereum ſpiritum, generationis authorem, & prolificum ſub ſe & in ſeſe fouet, ex quo potiſſimùm auis gignitur. Vnde etiam mirum eſt tot tantáſque virtutes ac facultates diſſoluentes ac attenuantes, in albumine oui, tanquam æthereo mercurio delitеſcere: etſi contrà vulgaris hominum ferat opinio: qui quod ipſum coagulari ac concreſcere in duritiem etiam lapidis videant, ex eius vſu in renibus & veſica lapides ac calculos generari iudicent: cùm ſecus potius, veriſſimum ſit & præſtantiſſimum omnium ſalium, vel fixiſſimorum etiam: nec nõ ſulphureorum naturæ gummatum ſolutiuum. Luteum oui, volucris alimentum, verum eſt ſulphur. At pellicula & cortex, non tantùm portionem quandam ſalis continent: ſed tota eorum ſubſtantia, ſal eſt: idque fixiſſimus ac conſtantiſſimus omnium naturæ ſalium, vtpote quod ad nigredinem

perductus, & combustibili sulphure, per calcinationem expeditus, omnem ignis vehementiam ac vim sustinet: quod proprium est salium fixissimorum, aut certissimæ ac cōstantissimæ eorum fixionis Eiusmodi paratus sal nulli non calculo atterendo ac soluendo, summè idoneus est.

Nec in his tantùm, quæ dicta sunt, continentur tria hæc principia, quin & in ipsam perfectam auem transeunt. Siquidem in sanguine & carnibus mercurius exhibetur: in pinguedine sulphur: in ligamentis, neruis, ossibus & solidioribus partibus sal deprehenditur, & illamet in volucribus principia sunt subtiliora & magis aërea, quàm in aquatilibus aut terrestribus: V. gratiâ, sulphur siue oleosa substantia volucrum semper est magis tenuium partium, quàm piscium aut animalium terrestrium.

Idem de piscibus dici potest: qui etsi ex frigida aqua & procreati & nutriti, non tamen carent suis pinguedinibus calidis ac ardentibus, aut flammæ obnoxiis. Quin & mercurio ac sale præditi sint, nemo sanæ mentis eat inficias.

Haud secus terrestria quæque animalia his tribus principiis constant: quin & longè nobiliorem perfectionis gradum, ea in illis consequuta sunt, quàm in vegetabilibus. Siquidē quæ in alimēto, hoc est vegetabilibus, quibus vescunt animalia, cùm ea sint crudiora, coctione ab animali adhibita, vt ea animal in suam sustantiam conuertat, fiunt longè per-

fectiora ac efficaciora. In vegetabilibus enim tantum erant ea vegetatiua: quæ in animalibus præter vegetationem, quam retinent, sensitiua etiam fiunt: atque ideò nobilioris naturæ ac præstantiæ. In illis sulphuta referunt per axungias, sepa, pinguedines & medullas, vnctuosas, oleosas ac confragrationi aptas. Salia ossibus & solidioribus aliis partibus repræsentantur, vt mercurij eorum fidem facit sanguis & reliqui humores, ac vaporosæ substantiæ: quæ tamen singulæ illæ distinctæ partes non idcircò dicunt mercuriales, sulphureæ & Salinæ, quòd solo mercurio animali sulphure animali, & sale animali, citra aliorum principiorum coniunctionem constent. At aqui in mercurialibus mercurius: in sulphureis sulphur: in salinis salia dominentur: vt de sero lactis, butyro & caseo ostendimus. Ex quibus tribus animalium principiis, olea, diuersi liquores, saléſque diuersi, vsibus humanis tùm ad nutriendum tùm medicandum apti, arte chimica eliciuntur, vt alibi docebitur

CAP. XVIII

De Homine, in quo viua omnium eius, partium ac humorum anathomia, principiorumque trium hypostaticorum virtutes ac proprietates, nec non eorum cum humoribus analogia demonstrantur.

RESTAT vt in homine ea exquiramus ac inuestigemus, in quo comperientur esse tantò subtiliora & perfectiora, quantò nobilitate, præstantiâ, reliquis omnibus creaturis antecellit. In illo enim tanquam in Microcosmo tria hæc principia, tàm diuersa, vt in Macrocosmo, sed longè spirituosiora ac præstantiora continentur. Homo siquidem à Philosophia, quasi compendium totius maioris mũdi dicitur: quem etiam Macrobius paruum mundum vocat, vt magnum mundum ingentem esse hominem. Idem Greg. Nazianzenus initio libri de hominis opificio testatur. Cuius hæc sunt verba: Homo inquit, idcircò à Deo post reliqua factus est, vt Deus in ipso exserimeret sub breui compendio, quicquid diffusè anteà fecerat. Hactenus ille, vbi videmus, inter homines à peritis doctorib⁹ simile quid præstare, qui vbi discipulos suos fusiore oratione docnerunt, in summum tandem omnia contrahunt, quæ paucis verbis & minori labo-

re ea illouc memoriæ inculcet. Sicuti enim vniuerſa hæc mundi machina, in mundum intellectualem, cæleſtem & elementarem diuiſa eſt: quorum intermedius eſt cæleſtis, qui alios duos non tantùm diuerſiſſimos: ſed prorſus contrarios copulat ſupremum illum intellectualem videlicet totum formalem ac ſpiritualem: & elementarem, materialem ac corporeum. Sic in Homine triplex eiuſmodi Mūdus perpēdendus eſt in tres partes apertè diſtributus, arctiſſimè tamen copulatas ac probè vnitas, Caput videlicet, thoracem & inferiorem ventrem. Qui quidem inferior venter, partes generationi, ac nutritioni dicatas complectitur, qui elementari mundo & inferiori reſpondet. Intermedia pars, thorax ſcilicet aut pectus: vbi ſedes cordis poſita eſt, motuum omnium fontis, vitæque ac caloris, refert cæleſtem illum mundum intermedium: quod vitæ, caloriſque ac motuum omnium principium eſt: In quo ſol imperium habet, vt cor in pectore. Summa vero & ſuprema pars quæ caput eſt aut celebrum, originem continet intelligentiæ, cognitionis & ſedem rationis, quemadmodum intellectualis mundus ſupremus, qui Angelicus mundus eſt. Hac parte enim homo fit naturæ cæleſtis particeps, intelligētiæ, ſentientis ac vegetantis animæ, omniumque cæleſtium functionum formalium & incorruptibilum: cùm alioqui elementaris eius mundus totus ſit craſſus materialis ac terreſtris.

Vt autem homo, ob formam ſuam ſubſtãtialem omnes animæ facultates, earúmque gradus poſſidet: Naturalem videlicet, quæ vegetatiua eſt: Animalem, quæ ſenſitiua & vitalis: ac rationalem, quam Deus iam formato homini inſpirauit: quæ quidẽ ſingulæ, tres alias ſub ſe inferiores continent, quas hoc loco enarrare non eſt opus. Sic ratione corporis materialis hominis, tres ſunt in illo radicales ac balſamicæ eſſentiæ, ex quibus tùm continentes corporis partes, vt carnoſæ & ſolidiores, aliæ, tum contentæ, ſpirituales videlicet & fluidiores partes formantur aut compinguntur, nutriuntur, & vitam ſuam hauriunt. Sal in illis, ſolidarum omnium partium radicale principium eſt: vt pote quid ſemini etiam animalis inſitum, ſolidas partes compingat ac coagulet, vnde veluti fundamentum habetur compaginis. Sulphuris verò dulcis radicale principiũ in animali, quod humidũ primigenium, eo aleaginoſum eſt, in pinguedinibus, axungiis, medullis, & id genus aliis partibus tùm latentibus & occultis, tum peruiis ſeſe oſtentat. Nec ſecus radicalis mercurius, totus ſpiritualis & æthereus, qui quidem eſt ſpiritus ille innatus, vniuſcuiuſque partis & membri, proximum animæ inſtrumentum, ſeſe prodit in animalis vita fouenda ac conſeruanda, vt qui ſit ab ipſa anima, vita corpori infuſa, quam ſulphurea pars nutrit ac ſuſtentat.

Atque hæ tres radicales eſſentiæ in animalis ſemine concluſæ, quas in hominis conſtructione

ſtructione nunc exhibemus, & iuxta formam & iuxta materiam, tua ſpirituum ac facultatũ genera, in membris illius procreant. Prima facultas illa eſt quæ naturalis dicitur aut vegetalis, cuius ſedes in iecore potiſſimum poſita, à ſale primo illo radicali principio ac baſi aliorum, conſeruationem ac fomentum recipit. Vitalis facultas in corde ſita, à liquore ſulphureo fouetur ac ſuſtinetur: qui quidem ſulphureus liquor humidum eſt primigenium & fons caloris ac vitæ. Animalis verò facultas, tota mercurialis, ætherea, ac ſpiritualis, præcipuumque functionum animæ inſtrumentum, in cerebro collocata eſt: quæ à mercurio tertio radicali principio ſtipatur ac cõſeruatur, quod totum æthereum eſt ac ſpirituale.

Hinc perſpicuum eſt promiſcuè iſtos ſpiritus radicales, aut ſubſtantialia ac formalia rerũ principia, ſeſe ita mutuo amplecti, vt inter ſe diuelli nequeant: quin potius ſeſe mutuo foueant ac conſeruent, imò etiam generent: Ex quibus functiones omnes ac facultates rerum ſpirituales prodeant, emphytúſq; ac ſymphitus calor, qui & ipſe æthereus eſt, ac ὀσιώδης, promanet.

Sal autem terreſtre ac ſolidum, quod in oſſibus & aliis partibus durioribus ac ſolidioribus deprehenditur, compingit ac conglutinat ſua conglutinatione molliores partes cum durioribus: quemadmodum & flatuoſus ſpiritus, aut ventus aëreus in omni corpore concluſus: viuum corpus leuius ac agilius red-

dit mortuo cadauere. Quæ quidem qualitates ac facultates totę sunt elementares, vt pote ex materia potius, quàm à forma proficiscétes.

Atque sic tria hominis principia, eorumque facultates ac potentiæ paucis enucleata sint.

Corpus quidem sic compactum, ac ex tribus illis principiis progenitum, assiduo indiget alimento, ac pabulo, vt cõseruetur. Quod quidem alimentum aliunde non suppeditatur quàm ex iisdem eiusdem naturæ rebus, ex quibus constat. Iisdem enim nutrimur, quibus constamus. Attamen prima sui origine, cum tenerum sit ac imbecillum corpus, solidiore pabulo nequaquam fouendum est, at facilis coctionis & alimoniæ esca pascendum, tria isthæc principia continente.

Huiusmodi est lac quod infantibus sugendum exhibetur: quod citra exquisitius artificium aut industriam, tria sua satis apertè per se explicat principia, vt iam diximus. Butyro enim sulphuream substantiam, sero mercurialem, & caseo, salinum principium facili negotio prodit. Eiusmodi lac vnâ eàdémque essentia tres istas substantias continens, facilè in ventriculo infantis coquitur, ac in chylum, tandémque in sanguinem conuertitur. Qui quidem sanguis posſidet, quod magis formale ac radicale est istis principiis, cætera in fæces ac excrementum secernens & abiiciens. Nec non idem sanguis per venam cauam in cor vsque delatus, qui veluti pelicanus est naturæ, aut vas circulatorium, subtilius adhuc cõcoquitur, vt veluti quintæ es-

ſentiæ, aut aquæ vitæ ſulphureæ ardētis vires aſſequatur, quæ emphyti & ſymphyti caloris origo eſt. Eadem aqua vitæ per arterias in B. maris cerebri deportata, illic rurſum in reti admirabili circulationib. exaltatur: ibíque in ſpiritum verè æthereum ac cæleſtē commutatur, vnde ſpiritus naſcitur animalis, animæ præcipuum inſtrumentum, eò quòd ad ipſam ſpiritualem naturam, magis, quàm duo reliqua principia accedat. Porrò quemadmodum ex vino prædicta illa tria eliciuntur principia à perito artifice, (quod in opere vegetabili, in noſtro tractatu de priſcorum Philoſophorum medicinæ materia, &c. fuſiùs tractabimus,) quod & ex ipſo lacte minimo artificio fit, ſic in ſanguine, (quem merito cum vino comparamus) tria illa principia inſunt, quæ ab ipſa natura, veri Alchymiſti officio fungens, in omnes corporis partes, quantum vnicuique membro ſatis eſſe poteſt, prudenter ac diſtinctè diſtribuuntur ac diffunduntur. Vt oſſibus, neruis & ligamentis ſalina ſubſtantia copioſior quàm aliarum, conferatur: pinguedinibus, axungiis ac medullis ſulphurea: carnibus verò & humoribus ex ſanguine, ac alimentoſis, innatíſque ſpiritibus, ſeu fixis, ſeu influentibus & vagis, maiore copia mercurialis ſpiritus tribuatur.

Tranſactâ illâ primæ infantiæ ætate, & robuſtioribus coquendi cibi virib. factis: tū ſolidius alimentum, vtpote panem, vinum, fructus & id genus aliá fercula ventriculus expoſuit: tum ex vegetabilium familia deprom-

pta, tum animalium, ex iisdem vegetabilibus educatorum: quæ in animalem naturam transierunt hoc est sensitiuã, quemadmodum substantia mineralis in vegetatiuam traducta est.

Supra ostendimus vegetabilia ac animalia in alimentum hominis destinata, in eius substantiam ac naturam, cum suis principiis, quibus constabant, facessere: ita vt deglutita, concocta, & in chylum versa, ac in iecur, cor & cerebrum diffusa ac distributa, variis coctionum ac circulationum gradibus vt tandem in spiritus naturales, vitales & animales, mercuriales, sulphureos ac salinos æthereos, ac spirituosos attenuentur & commutentur. Quâ ratione alitur crescit ac in statu suo conseruatur homo ad prædestinatum vsque terminum. Hinc etiam trium humorum, origo & generatio colligi & intelligi potest: qui tum ex horum principiorum, tum ex elementorum mixtione proficiscuntur. Qui quidem non secus inter se differunt ac varij sunt, siue perfectione, siue imperfectione, ac tria illa inter se principia diuersa sunt, gradibusque perfectionis diffident. Primus humorum vtilium, de quibus nobis sermo instituitur, chylus est, qui in ventriculo & venis finitimus, præsertim mesaraicis, ex prima coctione elaboratur, cùm ipse Chylus tribus illis principiis constat, sed adhuc valdè impuris vnde prima nutritionis rudimenta extant: eáque est prima digestio ac separatio puri ab impuro

trium illorum principiorũ formalium, triumque elementorum materialium. Secundus est sanguis, primo coloris concoquentis gradu iecoris ac venarum ex chylo nascens, qui succus est εὔχυρος: vnde secunda quædam concoctio, ac puri ab impuro separatio formalis tamen ac materialis essentiæ oritur, quæ primâ concoctione ac separatione longè subtilior ac nobilior est. Tertius humor is est, qui variis circulationnm reiterationibus, calore cordis admodum vitali celebratis, perfectione coctionis alios duos longè latéque superat: qui humor vitæ alimentarius, aqua vitæ sulphurea ac radicalis dici potest: quæ quidem per arterias in totum corpus dispergitur, in eiúsque substantiam conuertitur: ex perfectissima omnium aliarum concoctione, quæ tertia est: eáque vocatur assimilatio nutrimenti & nutriti.

Hunc certum est humorem, maximè trium principiorum puritatis esse participem, speciemque rectificatæ aquæ vitæ animalis præ se ferre, quæ ab omni passiuo elemento vini animalis, hoc est sanguinis, secreta sit. Sanguis enim, quem iam diximus secundum esse humorem vtilem (quémque cum vino depurato ac defæcato comparabimus,) quòd ab maiore vt impuriore parte sui terrestris tartari expeditum sit, cuius tria etiam principia Chylum puritate superant ac ex illis tertia coctione ac digestione eliciuntur, aqua vitę sulphurea animalis: spiritus ętthereus ac subtilissim⁹: nec non sal variis etiam circulationibns ac coctio

nib.naturalib.depuratus ac attenuatus: Quib. extractis, quod restat, in sanguine (vt in vino) aqua est insipida, ac fæces sulphureæ & tartareæ impuræ, quæ ex elementis prodeũt materialib. Eiusmodi in sanguine sunt pituita, frigida & humida mercurialis: bilis flaua, calida & sicca sulphurea: & melancholia seu atra bilis non frigida sed calida & sicca salsiginosa, quæ sunt excrementosæ partes puriorum illarum substantiarum. Nec tamen prorsus eæ iacent inutiles: siquidem ex actiuis tum triũ principiorum tum elementorum qualitatib. nõnihil retinẽtes, quatenus materiatæ sunt, ad aliquid cõducũt. Bilis enim, quatenus nitrosulphurea est, calidissima & amara, præsertim ea quæ fellea est, exundans ex sua cystide in capacitate intestinorum, expultricem facultatẽ ad deiiciendum prouocat. Pituita verò acida & mercurialis fermentationi, & appetitui excitando vtilis est: Cui etiam rei nõ inepta est melãcholia, quæ acidi humoris sanguinis veluti fæx est analogiã quãdã habens ad acetũ ex vino factũ: Primæ enim ciborũ contritioni ac cõcoctioni inseruit, virtute ignis cuiusdã interni & vitriolati in huiusmodi humore acido delitescentis, qui à calore vẽtriculi suscitatus ac irritatus prõpte ac expeditè cibos cõficit ac destruit, & tãta vi interdum absumit ac deuorat, dum superabundat, vt famem caninam aut lupinam plerumque inducat.

At quæ planè etiã superuacanea sunt, ac molesta naturę, excrementa, veritatem orationis nostrę confirmabunt. Quæ quidẽ talia ea sunt,

quę partim a tribus illis principiis partim ab elementis secernũtur, vapores nẽpè mercuriales, halitus sulphurei, & salinę exhalationes, quæ per sudores expirant, vt mercurius & sulphur per insensilem transpirationẽ euanescũt. Eiusmodi excremẽtorum separationes, si sensim ac gradatim, nullâque violentiâ fiant, felicẽ prorogant ętatem ad extremum vsque seniũ. Si verò præcipiti momento, & vi quadã violẽtiore vehemẽtioris alicuius motus, aut morbi, vt inflammationis, aut ardentissimę febris extrudantur, ætatem corripiunt ac contrahũt senectámque accelerant, aut etiam per syncopas & lipothymias immaturam mortem præcipitant. Quin etiam, si eiusmodi excrementa in corpore retineantur, & ab exitu arceantur impedimento aliquo, extrinsecus occurrente, qualis est frigidior tempestas, ad quam cutis obrigeat ac condensetur: qualis etiam victus ratio nimis refrigerans: obstructiones aut aliæ corporis infirmitates eiusmodi impedimenta afferentes: variorum ac infinitorum affectuum semina fiunt, ac radices.

Idem de vilissimis excrementis & crassa elementaris materię fæce prorsus inutili, terrestri ac putida fas est dicere. Etenim ex aqueis crudis & serosis excrementis: ex aëreis, flatuosis aut ventosis: denique ex crassioribus ac terrestrioribus vel fætidissimis, vtcunque corruptissima sunt, prodũtur tamen quędam in singulis vestigia eorum effectuum, quos purior trium principiorum substantia (ex

quibus tanquam impura separata sunt) procreabat: siquidem qui debitam istorum anatomem volet experiri, vrinæ verbi gratia quæ tâm a curatè in morbis circumspicitur ac obseruatur: In ea magnam mercurialis liquoris acidi subtilis ac penetrantis, qui vel solidissima ac durissima corpora dissoluat quantitatẽ deprehendat: nec non sulphureæ essentiæ, flãmam etiam concipientis copiam: vt taceam salinum corpus, quod per se satis perspectum est ac peruium in magna illa copia salis, quę ab eo extrahitur: cuius tanta est acrimonia, mordacitas ac corrodendi vis & vehementia, vt alios quosuis naturę sales oẽs, viribus superet.

Hæc verissima esse, quæ à me dicuntur, Anonymus iste noster facilè perspiceret: si vel tantillum scripta Christophori Parisiensis, Philosophi vtique celeberrimi, qui dissecandis vrinis insudauit delibasset, aut eius scripta subodorari aliquomodo potuisset: nec non si auribus, quicquid alij de iisdem vrinis & earũ anatomia, disseruere, aliquid præstantius & vtilius de earum virtutibus ac energia didicisset, nec in solis coloribus, nubeculis, encorematis ac hypostasi contemplandis totus hæsisset, quamuis & ea considerari debeant à medico, ad diagnosim morborum.

Galenus qui humanum corpus ex quatuor elementis construxit, cum per ignorantiam tria illa rerum omnium principia supprimens, plausibili scilicet & eleganti methodo, omnes omnium morborum causas: nec non medicamentorum facultates, ad qualita-

tes primas, secundas, tertias, ac ad materiam ipsam reuocasset, percepissétque rem sic minus fæliciter succedere, nec instituto ac votis respondere, tandem ad occultas proprietates totius substātiæ confugit: quas cùm nō posset satis apertè enucleare, ne videretur carere rationib. eas ad crasim & mixtionē elementorū certā reuocauit, vt suprà diximus, & ex Aristotelis mente eius argumenta aut opinionē, ex Empedoclis doctrina petitam, eluimus.

At qui aliquid aliud in cōpositione & structura corporis humani, quàm elementa & eorum qualitates, hoc est calidum, frigidū, humidum & siccū rimabuntur: liquorem nēpè mercurialē, sulphur & salē omnis generis virtutibus, facultatibus ac proprietatibus prædita principia exquib9 infinitæ varietatis colores sapores, odores & id genus alia promanant, facilè perpē dent singula principia, à temperie sua aut aliorum consortio excurrentia, morbos varii generis in corpore procreare, vt si sulphur immoderatiùs luxuriet, varias inflammationes, varii generis febres inducat præter alios affectus narcoticos ac soporiferos, quos suscitat sulphur narcoticum ex spiritibus narcoticis ac inebriantibus, quos in se continet, & per totum corpus luxuriando, diffundit. Quod facilè percipitur in nimia vini potatione meracioris aut potentioris, in esu panis multo lolio permixti: nec non vsu erosi, camphoræ, succorum papaueris, hyoscyami, cicutæ, aliorumque opiaticorum: quæ soporiferis suis sulphurib9, non frigidâ suâ qualitate, somnū cōciliāt. Ex mercu

rii etiam acidis,ac acribus vaporibus compe-rient,epilepsias, apoplexias, paralyses,& omnia defluxionum aut catarrhorum genera subinde procreari qui quidem affectus,si veneno aliquo,aut malignis ac cõtagiosis spiritibus stipentur,non possunt non Epidemicos morbos Endemic.,venenosos ac cõtagiosos inuehere.

Si sales diligenter excutient, deprehendent ex illis erosiones internas, apostemata, vlcera, dysenterias, hæmorragias, quoties ex sedibus suis excurrunt, & ab aliis principiis secernũtur, aut naturę modũ excedunt, nasci ac vim corpori inferre, vnde etiam, ex eorum resolutione, ardores vrinæ, stranguriæ, & id genus alia membris suscitantur incommoda. Siquidẽ iuxta diuersorum salium varietatem, diuersa etiam vlcerum, apostematum, erosionum genera, per ponticum, austerum, ac acerbum eorum spiritum, vt & variæ colici doloris species inducuntur. Horum etiam salium coagulatione discent, tophos calculos, scirrhosos articulorum tumores & nodos, ac infinita obstructionum genera, vnde innumeri morbi nascuntur, progenerari. Qui quidem coagulati sales aut tartara, cùm nunquam careant mercurio & sulphure, crudis, incoctis, ac impuris, si quoque lasciuiant, & ad summum suæ malignitatis gradum ascenderint; Iuxta varias suas naturas ac proprietates diuersos affectus complicabunt ac commiscebunt, qui singulorum principiorum qualitates ac vires, simul tamen inuolutas æmulabuntur.

Sed satis sint ea quæ proposuimus exẽpla, ad

veritatem.trium principiorum vbique suos ef fectus prodētium, stabiliendā. Exactius, quæ restabunt, ac minutius, in libro nostro de Recondita rerum natura, excutiemus: nullumq; morbum, siue internum, siue externum, intactum prætermittemus, quin causas, ac veras origines, ad tria illa principia, siue sola per se, siue inter se permixta, rectâ ratiocinatione reducamus. Neque illis tantam qualitatum elementarium rationē habebimus: minimîque momenti, occultæ illius, totius substantiæ proprietatis imperitia, apud nos futura est. Nec tamen ab opinione Hippocratis recedemus, quinpotiùs confirmabimus, quod libro suo de antiqua medicina scriptum reliquit. Is enim explosa eorum opinione, qui morborum causas ac principia, qualitatibus elementaribus affigunt: alia explicat ac struit fundamenta, dulce nempè, acidum, amarum, salsum, de quibus iam anteà, queq; ad tria illa rerū omniū primordia reuocauim⁹, singulis singulas suas facultates ac proprietates arrogādo, quib. quicquid in natura medicamētorū, morborū virtutis ac potētiæ inest, mouetur, ac sese in actū exerit, propellitq;. Id ad tria illa principia reuocandum sit.

Nolim tamen ire inficias, quin ex qualitatibus elementaribus, in corpore nostro dissiden tib. ac excedētib nasci queant morborum quædam genera, relolacea Chymicis dicta, qualia etiam ab excrementitiis ac fæculentis humoribus vel retentis vel superabundantibus, proficisci potiùs ex huiusmodi elementis, quàm principiis certum est. Etenim ex flatuum simpliciter aëreorum & spirituoso-

rum copia, ex aquis ſeroſitatibus, nec non terreſtribus fæcibus, varias affectuum ſpecies procreari indies videmus: attamen eiuſmodi morbi exiguas & parum firmas radices agunt: tincturáſque habent momentaneas ac parum fixas: vt quos etiam facilè ſit vel leuiſſimis ac elementaribus remediis exigere, iísque calidis, frigidis, humidis & ſiccis: vt verbi gratiâ, aërei flatus in inteſtinis concluſi, & ſua diſtentatione colici dolores parientes, multo negotio, carminatiuis, vt vocant, clyſteribus diſcutiuntur ſeroſitates aqueæ, & ſuperfluæ humiditates medicamentis exſiccantibus abſumuntur: inflammationes ex terreſtri & ſimpliciter craſſa materia, nitroſulphure coruſcante profecta, ſimplici refrigerante auxilio extinguntur.

Dicemus porrò cum Fernelio, quoſdã morbos verè ac prorſus eſſe occultos quos idem trans naturam eſſe aſſerit: qui ex influxibus cæleſtibus progignuntur, quibusúe aliquid velut diuinum, aut ſaltem præ aliis vulgaribus morbis ſingulare ac peculiare quid obſeruatur: quod medici τὸ ἦθος vocant, & Hippocrates τὸ θεῖον: quales ſunt aſtrales & ætherei affectus, qui certis quibuſdam hominibus accidũt ſingulari quodã aſtrorum influxu, aut cæli conſtitutione, aut maligniorum planetarum concurſu: ſub quo plerique nati ſunt: qui idcircò ex ſuorum aſcendentium radicibus, naturis, ac proprietatibus variis, fructuſque congruos opportunis temporibus, aſpectu ſuo & radiis producentibus variè afficiuntur. Eiusmodi morborũ cauſæ vt ad modum abditæ, ac imis pene-

tralibus infixæ, vnà cum indiuiduo nascentę natæ: similia suæ naturæ medicamenta, hoc est occultissima virtute prædita: & vt cælestes spirituales, ac ætherei affectus: sic spiritualia quoque acætherea remedia postulant: quæ aliunde quàm ex tribus principiis in spiritualem naturam adductis, peti possunt.

Sed longiùs æquo forsan, orationē nostram, de tribus principiis, & eorum doctrina, cursim emensi sumus: quorum laudabiles ac admirandos effectus visum est tanto magis commendare ac extollere, quantò ab Anonymo imprudentiùs deprimi ac explodi satis superque constat.

Mirum autem est, quùm iam ante trigesimum quintum annum, doctissimus Seuerinus, in idea sua Hippocraticæ ac Paracelsicæ Medicinæ, abundè ac erutissimè de iisdem principiis differuerit, quòd tandiu Anonymus noster, á censura & castigatione scriptorum eius, fundamenta Galenicæ medicicinæ prorsus conuellentium, quietus ac otiosus supersederit: Vnde tàm diuturnum hoc Anonymi silentium? nisi quòd hic parum ad se pertinere eius scripta putaret, qui remotissimam regionem habitaret: qui mundationi suarum mercum non posset officere: qui strinxerit aliò aculeos suos: à quibus se tanto locorum interuallo impeti posse nunquam crediderit: Cur igitur nunc nobis insultatur, quia eiusdem sortis, eius-

dem regionis,eiusdem vrbis,cùm simus concines,cominùs illustrari nolit, suas opiniones extremamsuam φιλαργυρίαν patefieri libenter non sini. Denique in me alióſque bonos viros ac doctos, Anonymus iste virus suum eructat, non tàm veritatis odio,quàm inuidiâ, quòd cùm in ineptiis consenuerit,reuocare gradum nunc erubescat, & alios plus se sapere iniquo animo ferat.

Cætera quæ adhuc hoc loco de tribus principiis dici possent, in librum nostrum de reconditâ rerum naturá excutienda reiicimus: quòd eiusmodi tractatio primum ac præcipuum veræ medicinæ fundamentum stabiliat: citra quod nihil firmi ac constantis extrui potest. His igitur contentus impræsentia acquiescat Anonymus noster, quæ quàm apertissimè fieri potuit,enucleauimus,vt conniuentes oculos,aut luscos, aut cataractis suffusos eius, vt cunque detergerem, & luce aliquâ obscuriores mentis illius tenebras illustraré necnon vt intelligeret,quàm absurdè loquatur ac scribat de sibi ignotis:aut in ea inuehi desinat,quę certis & apertis demonstrationibus ratione & experientia fultis ac comprobatis, peruia vbique reddi possunt.

Cap. XIX.

Quibus modis Galenici Medici virtutes suorum medicamentorum & alimentorum rimantur ac inuestigant.

Solent Galenici, vt virtutes ac facultates suorum medicamentorum aut alimentorum rimentur ac inuestigent, eas ad normam corporis temperamẽto iustitiæ prædito, hoc est εὐκρατοτάτου reuocare. Quod enim temperatum cal rem, vel in senili etiam corpore isti ætati parem & congtuum impertitur, id εὔκρατον esse dicetur medicamentum. Quod si immoderatiùs & cum naturæ molestiâ agat, hoc est naturalem nostram temperiem caloris excessu superet ac perturbet: tunc medicamentum istud calidum dicitur non temperatum. Huiusmodi autem calidę qualitatis gradus quatuor Medici constituunt. Primum quidem, qui sensibus vix percipitur: Secundum qui sensum ferit ac afficit: calidum enim tactu esse deprehenditur. Tertium quem vix sensus citra insignem offensionem ferre potest: qui tamen non sit vrẽs. Quartum & postremum qui causticas & adurendi vires habet. Idem iudicium est, de gradibus frigidi, humidi & sicci. Singulæ autem istæ qualitates variis proprietibus insignitæ sunt: Atque iuxta eorundem medicorum sententiam, inter eas, aliæ

ſtatuuntur ſimplices, quæ ſeu alimentorum ſeu medicamentorum facultatibus inhærent: alię verò compoſitæ: quarum etiam aliæ inteſæ alię remiſſæ dicuntur: quarumque compoſitio, vel in vnum & eundem effectum tendit contemperamentum: vel in oppoſitos effectus. Quæ quidem omnia, tum in ſuccis terræ & plantarum, tùm in animalibus comperiuntur: quorum tanta eſt copia ac varietas, vt ſingula quæque excurri nequeant. Senſibus tamen peruia ſunt octo ſaporum ſuorum generibus, vt volebat Plato: cuius celeberrimi quique Medici ſententiam amplexi ſunt & ſequuti. Huiuſmodi ſapores ſunt auſterus, quem adſtringentem vocamus, acerbus, acidulus, nitroſus, amarus, ſalſus, acer & dulcis. Quibus Theophraſtus Ariſtotelis diſcipulus, pinguem & oleoſum addidit. Atque hæ ſunt qualitates propè omnes, quæ ſenſui guſtus innoteſcunt. Ad quas, omnes aliæ, ſi quæ diſſimiles vtcunque occurrunt, reuocari poſſunt & debent. Aquoſa enim dulcedo, qualem olera, herbæ, fructus, atque radices quædam repræſentant, & quæ vix ſenſum afficiunt, ſaporis dulcis ſenſu comprehenditur. Talis & eſt frumentacea qualitas, quæ in ſeminibus ciceribus ac leguminibus, atque id genus aliis deguſtatur: quæ quamuis nullam propemodum qualitatem ſenſui explicet: attamen cùm ſit noſtræ naturæ familiaris, ac grata guſtui noſtro ſapore ſuo: eodem etiam ad dulcedinem nempe, cuius ampla eſt lati-

tudo,referri debet. At vinosa qualitas, qualitatum variis modis coeuntium mistura, medicis dicitur: quæ differentias etiam innumeras admittit: vt modò hanc modò illam qualitatem saporis ac gustus repręsentet. Sed nullus vnquã fuerit finis, si singula quæque excutere esset animus: Qualitatum enim eiusmodi, quæ ab elementorum mixtione proficiscuntur, infinitus etiam est earum numerus.

Austerus sapor & adstringens, quùm de natura terræ participet, terreus etiam ac crassarũ partium est suæ molis compage: frigidus verò qualitate. Hinc fit, vt eiusmodi austera ac pontica incrassandi vim habeant, laxáque membra contrahendi ac corroborandi, necnon refrigerandi ac exiccandi & terrestri illa ac crassiore materia, quâ constant.

Acerbum, quòd crassitie & terrestriore substantia ponticum superet, vi etiam refrigerandi ac exiccandi vincit.

Acida, & si tenuiorum substantiæ partium sint: frigida tamen qualitate paria sunt adstringentibus. Tenuium autem illa esse partium hinc fides fit: quòd in sensilibus partibus, velox sit operatio, & saporis affectus: qui acerborum & adstringentium tardus est: acidáque omnia in profundum corpus facilè penetrent, & vires suas illius transmittant, cùm ab acerbis superficies tantùm corporis efficiatur.

Salsa & nitrosa, terrea sunt, calida & sicca: ad quæ proximè accedit amarus sa-

por. Qui quidem tres isti sapores, etsi terreo calido & sicco temperamento sunt, non obscurum tamen est inter eos discrimen: quòd amarus à caliditate & siccitate magis sit attenuatus, vt pote salsum abstergendi facultate vincens: Proinde etiam salsa & amara, attenuare ac incidere crassos viscidósque humores solent: nec non putredinem arcere: quæ idcircò cadaueribus in balsamum aptantur, vt ea à putredine diu tueantur ac conseruent. Sic quoque videre est, nullam in illis putrilaginem, nec verminationem generari, prout in omnibus terræ radicibus, herbis & fructibus humidioribus assolet. Humiditas enim calore stipata corruptionem inducit, quâ carent amara & salsa, vt pote calidiora & sicciora. Vnde scripsit Hippocrates, siccum sano esse propinquius.

Acria autem omnium maximè calida & sicca habentur, suntque partium tenuium. Hinc fit vt facilè penetrent, & intima corporum penitissimè attenuando, incidendo, & impedimenta omnia siue obstructiones expediendo, necnon etiam vrendo, introeant.

Dulcis sapor ex substantia omnium temperatissima, ac qualitatibus mediocriter calidis constat: quo fit, vt huiusmodi dulcibus nutriamur ex Aristotelis sententia: nec tamen eam dulcedinem, quæ in saccharo est, melle & id genus aliis semper intelligimus: sed alias quasque omnes, quæ in albo dul-

cedinum cenſentur, & ſi à ſuperioribus diuerſæ. Talia enim ſunt panis, vinum, & omnia quæuis alimenta, grato ſapore guſtui noſtro arridentia. Ea enim dulcia etiam dici poſſunt, præſertim cùm ea coctionem adepta ſunt, quæ perfectam maturitatem vel proprio ac ſingulis rebus inſito calore: vel altero extrinſecus à Sole, cœlóue allato, vel artificiali vulgaris ignis coctione, ſolarem æmulante, eis conciliauerit. Sic enim omnia dulceſcunt, temperato videlicet huiuſmodi calore, vt videre eſt in vuis ex omphacibus ad maturitatem perductis: quæ ad petfectionem decoctæ dulces ſunt, ac palato gratiſſimæ, quùm ſecus omphax, alioqui immatura, planè acida ſit, auſtera, ac acerba, ſenſum guſtus vellicans, nec ita arridens, vt alij maturi fructus. Hi enim perfectam coctionem à Sole aſſequuti, non tantùm ori delitias præbent: ſed magnæ ſunt etiam ad nutriendum poteſtatis.

Haud ſecus alia fructuum genera, quę acrem ac acerbum ſaporem habent cum nondum aſſequuta ſunt à natura perfectam coctionem, artificioſa ignis lenti coctione dulceſcunt.

Cuiuſmodi ſunt carnes, quæ crudæ, linguæ & palato moroſæ ſunt: coctione verò, hoc eſt elixatione aut aſſatione congruâ, miteſcunt ac ori fiunt gratiores: Quæ etſi ſaccharinam non aſſequuntur dulcedinem: à dulcis ſaporis numero nequaquam tamen excluduntur.

Quæcúmque enim temperamentis corporũ,

quæ aluntur ſimilia ſunt (inquit Aetius) citra coćturam & præparationem, iam dulcia apparent: Quæ verò diſſimilia, omnia iniucunda ſunt, priùs quam præparentur. Oportet autem calida caſtigare frigiditate: frigida verò calfacientium condimentorum mixtura & igne. Eodem modo per humiditatem emendantur, quæ terrea ſunt, & ſicca magis quàm conuenit: ſiccitate verò, quæ plus humida & aquoſa.

Quo igitur alimentum minus dulce, maturum & coćtum: minùs etiam calidum eſt. At quod perfećtiorem attigit maturitatem & dulcedinem, plus caloris etiam obtinet: vt ſi maturitatis ac dulcedinis, iuſtæque coćtionis gradum ſuperauerit, & ad nimiam aſſationem deuenerit, tantò plus caloris aſſequetur, quantò magis exceſſerit, atque ex grata dulcedine, amaritudinem & acrimoniam ingratam conſequatur: vt in melle & aliis id genus dulcibus, plus iuſto coćtis & aduſtis licet experiri.

Quæ pinguia ſunt, naturale rerum dulcium temperamentum, ac qualitates æmulantur: ſub quibus etiam quæ oleaginoſa ſunt, comprehendimus: cuius naturæ ſunt rerum omnium ſemina, tùm frigida, tùm calida.

Etſi de ſimplicibus medicamentorum qualitatibus verba feciſſe videbimur: nihilominus, etiamſi ſenſu ſimplices iudicentur, naturam compoſitam habent: atque ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtant: ac proinde diuerſiſſimas quoque in ſe facultates continent,

vt aperiendi, incrassandi, excernendi & sistendi, pluresque id genus alias oppositas ac inter se repugnantes : vt in cinnamomo eiusmodi dissidium partium videre est. In quo & reserans & obserans facultas conspicitur; Et in rhabarbaro purgandi simul & constringendi virtus : In aliisque multis id genus, quæ & calefaciendi & refrigerandi: exiccandi & humectandi vim simul obtinent.

Vt autem in omni corpore particulis similibus constante, qualitates primæ, calidum nempè, frigidum, humidum & siccum singularum rerum differentias efficiunt : sic in iis, quæ ex dissimilibus composita sunt, secundæ qualitates, quæ ex illis primis prodeunt, acidum videlicet, acerbum, salsum, amarum, acre dulce, pingue idem præstant. Quæ quidem compositæ qualitates tot inter se diuersas effectuum differentias habent, prout compositiones sortiuntur, quot ex simplicium qualitatum variis permixtionibus oriuntur variæ potestates ac proprietates. Ita vt infinitus, sit earum numerus, quæ inter se varias ac discriminatas, vt cum Actuario loquar, qualitates obtineant. Quæ si quis accuratiùs perpenderit, opportuno horum vsu, contrario etiam modo affectis, iis mederi possit.

Atque hæ sunt tum simplices, tum compositæ qualitates omnes, quæ in alimentis, medicamentisue comparant : quo bona pars dogmaticorum medicorum facultates omnes

rerum reuocant. Quod à nobis ex iis quæ dicta sunt, satis concipi potest : quod etiam disertè fusiùs explicare voluimus, præter celebrium etiam dogmaticorum medicorum sententiam, plausibilibus ac speciosis rationibus vtcúmque laruatam.

Hæ omnes de quibus diximus, qualitates ex saporibus hauriuntur: quanquam illi nonnullas ex odoribus & coloribus peti velint, quarum exiguus est numerus. Putant enim odores esse calidos, aut à calore proficisci. Atque ex eo calore variè in re naturali mixto, distingunt odores suaues, ac iucundè fragrantes, ab ingratis & fætidis halitibus. Ac quemadmodum inter sapores, qui sese linguæ offerunt, dulcis est acceptissimus ac gratissimus, quorum tamen variæ sunt species, quæ ex æquo illi non arrident : Sic inter odores halituosos, qui sympathiam ac analogiam cum spiritu animali cerebri ventriculis insito, magnã habent, sæpè ipsi arrident: at iuxta specierum eorũ differentias, alij aliis acceptiores ac optatiores occurrunt. Sed odorum discrimina longè à saporum differentiis, numero superantur: quo factum, vt tot nominibus, quot sapores, non insigniantur. Etenim dicitur quidem acidus odor, acetosus, vinosus, quòd halitu suo saporem aceti vel vini repræsentent. At odorem amarum, salsum, austerum, acerbum non dicimus, vt in saporibus occurrunt eiusmodi qualitates.

Iſtæ enim qualitates ex craſſis & terrenis ſubſtantiis oriuntur, cùm alioquin odores merè ſint ſpirituales, qui tale quid expirare nequeant. Hinc liquet ex ſaporibus potius, quàm odoribus, de rerum facultatibus iudicium eſſe petendum.

Ex coloribus pariter iidem medici indicationes quaſdam de rerum proprietatibus coniecturâ augurantur, vt ex hoc vel illo colore, rem iudicent calidiorem, aut minùs calidam: Sic enim ſemper huiuſmodi qualitatibus affixi ſunt.

Hoc modo vina alba frigidiora rubris autumant cæpámque albam, rubrâ minùs calidam.

Opportunum nunc eſt, vt Philoſophorum ac Medicorum Hermeticorum de hiſce rebus opinionem explicemus: vt expenſis vtriúſque ſcholæ rationibus, de hiſq; à me bonâ fide allatis, æquus ac eruditus Lector ſententiam ferat.

CAPVT XX.

De natura, differentiis ac proprietatibus ſalium, cùm foßilium tùm aqueorum, naturalium artificialiúmque: in quo etiam docetur qualitates omnes virtuales, quas appellant, ſaporum videlicet, odorum & colorum tribus hypoſtaticis principiis potiùs adſcribendas, quàm qualitatibus elementorum primis.

TSI longâ ſatis oratione, de ſalium præſtantia, tertio rerum omnium principio, quàm dilucidè & apertè diſſeruimus, vt hinc ſatis conſtet, quàm falſitatis arguatur Anonymi noſtri inepta concluſio, quùm ſic ratiocinatur pag. 57. abortiui ſui fætus; ſcribítque in hæc verba: *Si ſales Chimici ſunt artificiales, non poſſunt eſſe principium rei naturalis, vt neque ars naturæ. Ergo falsò à vobis*, inquit, *ſal conſtituitur rerum naturalium principium.* Etſi præterea abundè ſuprà explicauimus, quod ſtatuimus rerum omnium principium, re ipſa & actu eis ineſſe, non vt ab arte additum, aut vt excrementum externum, quemadmodum ſentit Anonymus, ſed vt naturale internum, ac vitale principium: Operæ tamen pretium me facturum exiſtimaui, ſi rem iſtam fuſiùs adhuc perſequerer, vt hominis veſania coerceatur, quâ ex authoritate Medicorum, ſalſa ægris denegan-

tium, ſaliſque vſum duntaxat in condimentum concedentium, audet ſalium in medicina vires infringere, eorúmque detrimenta, ac pernicioſum vſum reſpuere ac damnare.

Multis iam locis ſupra diximus, omnium rerum facultates ac proprietates, tribus illis hypoſtaticis rerum omnium principiis potiùs quàm qualitatibus primis, aut earum mixtioni ac craſi à medicis Hermeticis aſcribi & acceptas ferri. Ea ſatis ſupérque, quæ ſint, docuimus, ſalem nempè, ſulphur & mercurium: quorum ſingulorum naturam abundè etiam excuſſimus, vt repetitione non ſit opus.

Præterea differentias euoluimus ſingulorum illorum principiorum: ſaliúmque varietates, ſaporum varietatibus arrogauimus. Sic odorum diſcrimina, ſulphurum differentiis adſcripſimus, & mercurialibus ſpiritibus colorum infinitam diuerſitatem. Quæ omnium tres ſunt primariæ ac præcipuæ qualitates omnium facultatum ac proprietatum parentes ac radices, vt ex Dogmaticorum etiam ſententia demonſtrauimus.

Verum quidem eſt ab illis, eas qualitatum, ſaporum, odorum & colorum differentias, elementis aut qualitatibus elementaribus aſſignari, vt iam oſtendimus: cùm ſecus Hermetici vim iſtam omnem proprietatum ac facultatum ad ſola illa principia reuocent. Atque hoc diſſidium vtriúſque ſectæ, & penes quam ſtet rei veritas, nunc demum reſtat nobis

enucleandum.

Apertè nobis ab Hermeticis in rerum natura, sex salium diuersorum genera explicantur, quibus, vt diximus, saporum omnium discrimina ab illis adscribuntur.

Inter eiusmodi sales, alij sunt terreni, alij aquei, alij aërei, aut quibus vel elementum terræ, vel aquæ, vel aëris dominatur: ita vt alij eorum fixi sint, atque naturæ terrestris: alij inter fixum & volatile, mediam quandam proprietatem aqueam obtinent: At sal Armoniacus naturæ (vt & armoniacus vulgaris) spiritualis est, ac omnium maximè volatilis & aërens.

Omnis autem sal, siue volatilis, siue fixus, non aliter in aquis dissoluitur,& commiscetur, quàm aqua aquæ, & si vna sit aqua sicca, altera humida & madida.

Tria hæc salium genera, quæ in abditis rerum partibus inhærent, siue sint metallicæ, vegetabiles, siue animales, quæve sedem habent in eo præcipuè elemento, quod ex terra generationes suas producit, vt fusè in nostro tractatu, quem insulsè Anonymus suscepit castigandum, demonstrauimus, de natura trium principiorum participant. Communis enim sal & marinus, filtro terræ transfusus, decoctus ac digestus in eiusdem terræ viscerum caloribus, de natura salis fixi ac firmi participat, pater ac origo aliorum omnium. Nitrum verò partim fixum, partim volatile, de principio rerum sulphureo: vt armoniacus sal, de mercuriali principio spirituali ac æthereo par-

ticipat : quorum extremi duo, fixus videlicet & volatilis, sulphurei salis aut nitrosi, partim naturæ volatilis, partim fixæ participis, intercessione copulantur.

Hoc arcto admirandóque trium principiorum vinculo, diuersæ tres salium, proprietatibus distinctæ substantiæ, apertè elucent, essentiâ quidem similes, at non qualitatum naturis. Præter enim opinionem, ex pingui ac feraci terra, ablutionibus, aut aquis nequaquam diluta, ingeniosus nitrotecton, (etsi omnium, quæ hîc latent, mysteriorum prorsus ignarus: at solius nitrosi salis extractionis peritus, & eius solius extrahendi studiosus) apertè enucleat tria hæc salium genera, marinum nempè & fixum, qui in lixiuio soluitur, nitrosum secus, qui ibidem coagulatur: & armoniacum volatilem ac aereum, ex lixiuio partim auolantem, partim in vtróque sale contentum, ac proinde sensibus obscurum. Quæ tres salium distinctæ differentiæ, vt in quauis terra pingui reperiuntur, sic ex vtróque sale, marino nempè seu fixo & nitroso volatili, separari deinceps possunt. Salibus enim illis vel coniunctim vel separatim in retortam impositis, cum suo recipiente, primum vi ignis extillat volatilis sal acidus, acris & mercurialis: sulphureus ac nitrosus, vi maiore educitur, ac dulcis extillatur: fixo sale salciginoso ac firmo, nulla vi ignis fugace: at in fundo vasis constanter subsidente.

Ex tribus istis variis salium generibus, triplici illi rerum principio cōmunibus sapores omnes

deducuntur, vt ad calidum, frigidum, humidum, & ſiccum non ſit opus confugere. Mox enim ex ſolis illis principiis eos aptè & re ipſa procreari demonſtrabimus.

Sal fixus, vt ſimplex & citra commixtionem conſideratus ſaporem ſalſum ſimpliciter efficit. Sulphureus ſal ſimpliciter etiam intellectus, vt ſulphureus tantùm, ſaporem ex ſe oleaginoſum dulcem exhibet. At ſal mercurialis ſic ſeorſim & ſimpliciter conceptus, acidum ſaporem repræſentat. Qui tamen ſimul ſapores æquis proportionibus ac viribus permixti gratum ſaporem, in vniuerſum exhibeāt, qui nullius particularis verè ſenſum aut guſtum præ ſe ferat.

Cùm autem alibi iam docuerimus, tria iſthæc principia, in mixto corpore ſimplicia non poſſe deprehendi vſque adeò, quin compoſitionis aliquid habeant, & ſecum inter ſe qualitates ſuas promiſcuè communicet: vt ſupra ex ſale marino & ſale petræ oſtẽdimus, in quibus præter ſalſum ſaporem acidum, etiam & dulcem contineri ac ſeparari expoſuimus: in ſulphureis rebus & oleoſis, necnon in liquoribus mercurialibus eiuſmodi etiam ſaporum coniunctionem ineſſe certum eſt. Idcircò aſſerimus omnem ſalem fixum corporis mixti ſalſiginoſum maximè eſſe & amarum: ſulphureũ ſapore oleaginoſo & dulci ſtipari: & mercurialem acido, acri & igneo: ita vt ex tribus illis ſimpliciter ſic dictis qualitatibus, ſalſa, dulci, & acida, quæ in omni corpore mineralium, vegetabilium ac animalium comperiuntur, alij ſa-

pores omnes pendeant: Necnon ad hanc rem parum conducunt, tanquam organicæ ac instrumentales causæ, elementares illlæ qualitates passiuæ: terrestris nimirum ac sicca passiua qualitas, atque passiua frigiditas: & aereus humidus vapor, quæ huiusmodi sapores, aut qualitates potentes, ex tribus illis principiis prognatæ, ad hanc vel illam naturam promouent aut contrà infringunt, ac eneruant. Quod vt apertis rationibus confirmemus: atque vt oculis ipsis subiiciamus rem totam à corporibus mixtis, quæ tamen secundum elementa simplicissima sunt, ordiemur.

Diximus sapores priuato quodam iure salibus aut eorum spiritibus ascribi: quod apertè hinc elucet, quod saporum discrimina non nisi ex salium differentiis: aut vice versa salium differentiæ ex saporum discriminibus producuntur.

In sinu naturæ, tot propemodum salium genera diuersa comparent, quot saporum varietates. Sal fossilis, ac marinus, salsa ditata sunt qualitate: nitrum amara: alumen acerba: vitriolum austera: Armoniacus acida & acri. Dulces vero sales, non tantùm in manna & sacharo manifesti, sed & in sale marino, vitriolato, delitescere diximus: necnon monuimus in singulis horum salium, tria ista simul prima principia, coniuncta contineri: æthereum nempè, seu aereum mercuriale aut spirituale, quod acidum est & acre: terrestre, quod austerum est & amarum: & oleaginosum seu dulce, quod intermedium est.

In ſolo vitriolo apertè conſpicitur (quod omnium ſalium maximè corporale eſt, vt alibi diximus) acre, acidum, acerbum & adſtringens.

Qui verò permixti ſunt ſapores aut qualitates, cū paſſiuis & elementaribus qualitatibus, ſingulorum illorum integram vim non habēt: at debiliores ex mixtione redduntur: Acre ſiquidem (quod non niſi vi ignis cum parte aërea extrahitur, ac ſeparatur) mercuriali liquori immixtum eſt: acidum phlegmati aut aqueo humori: & acerbum ſeu auſterum terreſtri ſiccitati: quæ quanto plus qualitatibus elementaribus, iíſque paſſiuis abundant, tantò magis eneruantur ac languent. At ſi actiuæ qualitates à paſſiuis ſecernantur, vt arte fit: tùm acre, acidum, integram vim ſuam obtinent, ignéſque ſuos apertè ac plenè linguæ inurunt: acre quidem igneæ & adurentis qualitatis magis particeps: acidum verò aqueæ proprietatis. Acre enim, vt iam ex dogmaticorum ſententia explanauimus, de natura ignis participans, virtutem admodum attenuantē obtinet, ac diſſipātem, atque etiam erodentem: Acidum, vtpote aereum, aqueum atque tenuium admodum partium, incidentem & aperientem, refrigerantem, necnon putredines arcentem: Acerbum & auſterum, quæ in colchotare reſtant (poſt acris oleoſi, & acidi aquei extractionem, cum aereis partibus elementarium qualitatum) naturam poſſident, & vim, quâ incraſſent,

& adſtringant ex ſubſtantiæ terrenæ ac craſſæ proprietate.

Si autem ex terreſtri illa parte, ab impuro, purum, quod ſal eſt, extrahatur, ſalſum ſaporem habebit, cuius virtute & deiectiuum & vomitiuum reddetur. At in ſulphure dulci vitrioli, conſpicua eſt dulcedo, quæ planè narcotica eſt.

Denique in omnibus propemodum ſalibus congrua anatomia diſſectis, tria hæc animaduertũtur, acidum, dulce ſalſum ſeu amarũ, quæ agentium qualitatum vim habent: non tamen humido paſſiuo, terreſtri & craſſo deſtituta: ſed iis vario modo ſic perfuſa, vt ſaporum varietatem ſalibus inducant.

Atque hæc ſit demonſtratio, qua conſtet varias illas ſaporum differentias, apertè in ſalibus & coniunctim & ſeparatim, præſertim in eorum ſpiritibus, contineri: Quas ex Hermeticorum ſententia, facultates, virtutes ac proprietates innatas, negamus frigido, calido, humido, & ſicco eſſe arrogandas: at eſſentiis naturæ ſalſæ, amaræ, auſteræ, acerbæ, acidæ, acris, dulcis & oleoſæ.

Sexcentæ enim frigiditates, ſexcenti calores, humiditates & ſiccitates, nihil quàm magis refrigerant, calefaciunt, humectant & ſiccant. At nunquam aquæ puræ aut ſimplici, aliiſue ſuccis, ſalibus deſtitutis, ſaporis vllum ſenſum conciliauerunt.

Quicquid ſale caret, aut ſpiritu ſalino, nulli exhibere ſui guſtum vnquam poteſt : at inſipidum planè eſt. Attamen ſi ſimplex aqua cineribus infundatur & permiſceatur, minimo etiam calore ſalcedinem amaritudinem maiorémque vel minorem acrimoniam, aqua illa tandem contrahet ſecundum naturam ſalis magis aut minus ſalſi aut amari, qui in cineribus continetur. Quod ſi dicat aduerſarius mel & ſaccharum decoctione ſeu vi ignis acria aut etiam amara reddi poſſe: reſpondemus id quidem fieri, dum aereæ & ſulphureæ & aqueæ partes quæ dulcedinem inducunt ac tuentur decoctione illa pereunt & ſeparantur. Terreſtres verò ſales, quos intrinſecus poſſident huius ſint proprietatis, vt hunc vel illum acrem vel amarum ſaporem, à temperie digreſſa ex ſua natura poſſideant. Sic ex cæpis & alliis, ſi volatilem & aereum aerémque ſalem mercurialem detraxeris, qui in ſuperficie corporum eorum exultat : dulcia illa & mitiora reddas, vt acrimoniam ſuam quâ linguam vellicant, deponant: calidam tamẽ ſuam qualitatem, quâ ratione ſalium fixorum abundant, retineant, ac repræſentent.

Vt de ſalibus loquuti ſumus, poſſumus etiam ad dogmaticorum imitationem, ex odoribus facultates quaſdam elicere, citra calidarum qualitatum opem.

Etenim quùm ad ſulphuris proprietatem variam referantur: varij etiam inde non ex qualitatibus odores emergunt. Qui ſi grati ac

ſuauis

ſuaues fuerint, cum voluptate ac delitiis à cerebro, vt diximus excipiuntur, At ingrati odores tùm à naribus tùm à cerebro reiiciuntur, quod vtique parti moleſti ſint. Eiuſmodi eſt narcoticus papauerum & iuſquiami ac cicutæ odor, atque id genus aliorum, quæ narcotica ſunt, ac fætidi odoris: qui quoniam cerebrum ſtupefacit ac conſopit, ſolet à medicis qualitati frigidæ tribui: vbi legem ſuorum axiomatũ infringunt, quibus odores calidis qualitatibus adſcribunt, vt veriſſimũm eſt, Quod enim in papaueribus narcoticum eſt atque opio, id nihil aliud eſt quam pars quædam oleoſa ac ſulphurea flammam concipiens: (quale olei genus ex iuſquiami & papauerum ſeminibus extrahitur) quæ tamen etſi prõptè ardet, effectus tamen quàm frigidiſſimos, vt vulgus opinatur, exerit. Quam quidem frigiditatem, opio attributam, vt corrigant vulgares medici, videre licet in eorũ remediis opiaticis aut antidotis, in quibus opium ingreditur. Huiuſmodi compoſitionum Myrepſus, plures quàm octoginta deſcribit: vbi euphorbio igneæ & adurentis facultatis non minus parcitur quàm vtrique piperi, aut id genus aliis cauſticis & ſummæ caliditatis: cùm tamen verum & geminum opij correctorium (vt ita loquar) ab Hermeticis probè cognitum acetum ſit, quod vapores aut halitus narcoticos arcet ni ad cerebrum euehãtur: ſic illos ſuâ aciditate comprimendo, vt eos retineat: correctoria vero

illorum calida illos magis ſuſcitent ac multiplicent. Vnde ſiniſtra prorſus ac exitialia ſymptomata inuadant, vt hac ratione, aduerſus eiuſmodi medicamentorum vſum & perniciem neceſſe fuerit, ad empiricorum laudanum quámuis imperfectum refugere.

Nunc de coloribus aliquid dicendum. Quorum, ne quid detrahant dogmatici de qualitatibus ſuis, varietatem quandam colorum ad ipſas referre ſolent: ac obſeruationes quaſdam, admodum leues ac futiles notarunt: vt cúm dicunt in cæpa alba & vino albo, ex colore frigiditatem maiorem iudicari, quàm in cæpa rubrum aut vino rubro. At ſublimatum & Arſenicum album, etſi candidiſſima ſint inſtar cryſtalli: ſub iſta tamen albedine, ardentiſſimum ac exitialiſſimum ignem fouent ac velant. Quin & ipſum ſaccharum, vſque adeò album, ſuaue ac dulce: in penitioribus ſui partibus, miram tegit nigredinem, ac acrimoniam, ex qua poſſint aceta fortiſſima & regiæ veluti aquæ, erui, quæ metalla quæuis duriſſima ſoluant ac comminuant. Abſurdum ergo fuerit dicere, à calido & frigido colores effigiari, qui ex ſolis ſpiritibus, vel tenuiſſimis vaporibus ac aëreis, in ſale latentibus proficiſcuntur: præſertim in eo ſale, qui natura ſulphureus eſt, quale eſt nitrum aut ſal petræ vt vocant. De cuius admirandis proprietatibus cùm verba faceremus in tractatu illo noſtro, quem tàm

peritè cenfor caftigauit, in quo hoc vnum tantùm fibi carpendum duxit, quod alienum prorfus à mea mente fuit: nam quum de fale nitro agerem (qui optimè depuratus niuis inftar candidiffimus eft) apertè tamen docui ex hac albedine infinitos varij generis colores prodire ac elucere, qui varietate omnes omnium colorum opalas fuperent. Qui colores ex folis falis petræ fpiritibus prodeunt, compactiffimum vitrum etiam penetrantibus, ac in volatilis farinæ (omnibus coloribus infignitæ) fpeciem vi ignis extrufis, & in fuperficie alembici vitrei adhærentibus. Ex quibus coloribus totum etiam alembici corpus infectum ac tinctum videre liceat, tàm in intrinfeca quàm extrinfeca ipfius fuperficie: quíque tàm varij appareant, vt verno etiam tempore, omnibus fuis veftita coloribus, tellus, multitudine & varietate his cedat. Hinc liquet iftam colorum omnium diuerfitatem ex fpiritibus non fecus effe petendam, quàm alias omnes rerum omnium proprietates ac virtutes, ad eos effe referendas.

Si igitur iftorum fundamentum fuper tria principia, eorúmque fpiritus ponatur, firmum vtique ac ftabile futurum eft, vbi etiam non fuerit opus, in alicuius caufæ ignoratione, ad occultas proprietates, confugere.

Hæc omninò doctrina, vt certiffima & veriffima, fi excolatur, addifcatur, & om-

ni ſtudio excutiatur Hippocratis etiam illius magni nixa authoritatibus, omnes mentis noſtræ tenebras facilè diſcutiet, lucémque clariſſimam, difficultates omnes ſubmouendo. Ex ea enim ſchola certiſſima theoremata ac axiomata, citra tot diſtinctiones, depromantur, quibus vt apertiſſimis & firmiſſimis nihil opponi poſſit: Quin vſque adeò conſtanti muniuntur veritate, vt citra omnem controuerſiam ab æquis iudicibus vno conſenſu facilè admittantur ac recipiantur. Exemplum de aceto ſumamus: de quo quid certi afferant, nihil habent multi etiam magni nominis medici. Quod enim acidum ſit, atque ideò refrigeret, frigidum ipſum eſſe volunt: At contrà, cùm facultatem eius attenuantem incidentem ac diſſoluentem intueuntur, nec non eius in terram effuſi feruorem, ac ebullitionem, diſcedere coguntur de ſententia, quidque de eo iudicent, incerti ſunt. Qui ſi ex Hermeticis didiciſſent, ſeparato vini ſpiritu ex eo ipſum idcircò aceſcere (vt patet etiam experientiâ) quò enim diutiùs ſoli aut locis calidis exponitur, eò maiorem acrimoniam contrahit ſenſim, quicquid in eo aëreum eſt, & de eſſentia quinta vini, vi caloris exhalante) detractâ illi eâ cæleſti ac ætherea eſſentiâ, quâ vinum mirâ ſuauitate perfundebatur (cum punctione tamen aliqua, ſed gratiſſimè palatum feriente, ex ſingulari illa tem-

perie aciditatis vitriolatæ per dulces & sulphureos spiritus à naturæ archæo vino indita & conciliata) tandem acessit, cuius aciditatis causa ad qualitates frigidas non est referenda: sed ad occultos illos spiritus & salis acidos, qui vinculo sulphureæ substantiæ in officio cōtinebantur in vino: quo soluto, luxuriare effrænes solent, & occultam ante suam naturam, vtpote liberâ & solutam, manifestam reddere. Hinc fit, vt aceta alia aliis sint acriora: prout magis vel minus in se continent salis armoniaci naturæ, nihílque prorsus sulphureæ substantiæ. Simplex enim aqua omni sale destituta, nullâ vnquam frigiditate acessere potest. Sed quemadmodum ex vino, sic & ex hydromelite, ceruisiâ, omníque defruto separata, propria aqua vitæ aut ætherea substantia acetosa fieri potest, eò quòd in sese contineāt salem acidum naturæ.

Eiusmodi sal acidus est quem Philosophi mercurium suum vocant, aut salem armoniacum volatilem ac spiritualem (quòd omniū metallicorum salium armoniacus vulgaris sit volatissimus) vt qui in farinæ formā albissimæ ac salsæ, ad nubes vsque sublimatione efferri possit, naturámque habet siccam & spiritualem, quam Philosophi aquam suam siccam vocant: quòd hic sal vsque adeò volatilis sit, at vnà cum aëreo aut vapore aqueo attollatur, ex quibus facta est cōpositi mixtio: tantáq; istius salis est aciditas vt scrupu-

lus vnus, aut octodecim aut viginti grana huius salis mundissimè depurati, ac simplicissimi in hydria aquæ communis soluta, totam illam mirè acidam reddant.

Atque hic est sal, qui in aceto cum aquosa substantia, (detracta sulphurea essentia) sese acore suo conspiciendum præbet. At quò generosius fuerit vinum, eò acrius fermentum aceti, & vehementior eius acrimonia sese prodet, ex quo attenuantes spiritus penetrantes & prompte dissoluentes à perito artifice extrahũtur: qui vires & facultates aliunde quàm ab ipso sale armoniaco spirituali ac volatili cum humore aqueo permixti prodire nequeunt.

Atque vt hoc dilucidius adhuc declaretur, & re ipsa comprobetur, accipe fortissimum acetum album vel rubrum: hoc ad siccitatẽ in balneo Mariæ extillato, ídque leni admodum igne: ex sextario, tres partes aut amplius instar aquæ fontis limpidissimas sed acerrimas aut acidissimas extrahes, reliqua materia tartarea aut fæcali in imo vasis subsidente, cum acerrimo & mordacissimo sale, qui quòd sit fixus, & terrenæ aceti parti adhærens, non nisi magnâ ignis violentiâ extrahi potest. Quo medio acerrimum oleũ, aquæ regiæ naturam æmulans, corrodentissimum extrahitur, non caloris ignis ratione, sed vi & potentiâ substãtiæ salsuginosæ quæ cum sale per ignem ex reliquis fæcibus expellitur in olei speciem.

Sed relicto acri illo igne tartareo fuma-

mus nunc explicandam aceti diſtillati aciditatem. Leni diſtillatione elicitur primùm aquoſum quoddã elemẽtare phlegma, quod ex toto corpore ferè inſipidum prolicitur, relicto alio in fundo vaſis, liquore longè acidiore aut acriore, atque idcircò ad diſſoluendum potentiore, qui alioqui antea non vſque adeo acer erat, quòd aquoſo phlegmate ſal armoniacus temperaretur. Cuius quanta ſit copia, ſi noſſe cupis, accipe quantum voles, optimi ſalis tartari, qui eiuſdem naturæ eſt, ſed fixæ, per quem ſenſim, ad vnciæ vnius pondus, ſextarios duos aceti iſtius, diſtillati, & dephlegmati, tragiciendo, comperies volatilem ſalem Armoniacum cum ſale fixo acri coniunctum eſſe: quodque ab eo diſtillatur prorſus inſipidum aut dulcidulum reddi, volatili armoniaco ſale depoſito, traiectione in ſale fixo: Ita vt ſupra vnciam vnam ſalis tartari vini, fiat auctio vnius aut aliquot ſcrupulorum ſalis volatilis, alterius fixi quantitatem augentis: ſic qui ex aceto cum aquoſa & aëra ſubſtãtia euolauerat armoniacus ſal volatilis, traiectione retineatur in proprio ſale fixo, atque ibi hæreat, deſtituens ſeu ſpoliãs, abſentiâ ſuâ, omni aciditate liiquorem qui deſtillatur, quique idcirco nullius eſt virtutis, aut minoris aqua ipſa pura & ſimplici efficaciæ: vt hinc liqueat, quàm exiguo aut pauco fermento ad magnam paſtæ quantitatem, vt loquuntur Philoſophi, acuendam ac augendam opus ſit:

citra quod nulla futura ſit acrimonia ex elementari aqua, eáque nullo perfundatur acore aut ſapore ſi deſit illa ſalis armoniaci vis ac facultas. Hermeticus igitur Philoſophus ac Medicus, in viua rerum anatome probè verſatus, ad controueſara iſta, de qualitatibus aceti, diluenda problemata, quæ inter dogmaticos agitantur, deſignatus, docebit, ſaporem acrem acidum, ac attenuãtem aceti, diſſoluentémque facultatem, naſci ex eo, quod res acidæ, ſiue aquæ, ſiue ſucci ſint, ſale armoniaco perfuſæ ac aſperſæ ſint : atque idcircò acetum, non tantùm acore, ſed tenuiſſima ac ſpirituoſiſſima illa ſalis acida eſſentia, penitiſſimas corporum, etiam duriſſimorum partes penetrare. Si verò effectus quoſdam refrigerantes exerat, inde fieri, quòd ab aceto ſulphurea & ignea vini qualitas, aqua vitæ nempe, ſecreta ſit: citra cuius ſeparationem, nunquam poſſit acetum fieri aut factum, nullum vnquam aquæ vitæ guſtum aut ſaporem, exhibere: eámque acrimoniam, quâ feruet, elementaris aquæ ac frigidæ vehiculum eſſe, quo in penitiſſimas partes fertur ac penetrat, vt in ea aqua aciditatem illam contineri, & cum ea coniunctam eſſe, experientiâ crebrâ didicimus. Atque hoc exemplo, citra moroſius animi ſtudium ac moleſtiã, citraque occultarũ totius ſubſtantiæ proprietatũ ſubſidium, eiuſmodi nodi ſolui poſſent, ac occultarum cauſarum, facultatum ac omnium rerũ proprietatum veritas elucere, vt fusius diluci-

diúsque alibi ista explanamus : atque hæc obiter hîc monuisse sit satis.

Ex his quæ suprà dicta sunt, tantùm hic obseruamus, vt quemadmodum liquorem acidum ac mercurialem rerum demonstrauimus aciditatem suam mutuari ex sale quodam armoniaco & valatili, qui à fixo promanat: Sic liquorem sulphureum ac oleaginosum aliunde virtutem suam non expiscari, quàm à sale dulci nitrosulphureo, qui ipsam ex sale fixo mutuatur: ita vt in fixo sale, & ex eo mercurialis illa aciditas & sulphurea virtus promaneant: ab eóque tanquam à radice & prima origine fructus suos recipiant. Vt hinc notare liceat, ac admirari, in vna eadémque assentia, triplicem substantiam distinctè educi : ex qua res omnes creatæ facultates, virtutes ac proprietates suas depromunt ac hauriunt: sicque eas in vno eodémque subiecto subsistere, vt duæ aliæ ab vna alia producantur. Eæ autem tres essentiæ, vbi separatæ fuerint, & rursum copulatæ aut vnitæ, admirandis crescunt virtutibus ac facultatibus, & ingétem perfectionem assequuntur. Quæ quo sæpius & disiungũtur & vniũtur, eò perfectiores ac sublimiores potestatum gradus obtinent, vt inde etiam vniuersalis ac præstantissima omnium medicina comparetur. Hoc vnũ tantũ hic non reticebo, quod cùm virtutem saliũ in vsum etiam medicinæ deprimat, Anonym⁹ nihil præter ampullosas voces, rationum vice & loco plenis ac tumidis buccis in auras proiiciat, quibus non

tantùm ſales, ſed omnem operationem chy-
» cam eleuare contendit his verbis : *Sales Chy-*
» *mici ſunt cauſtici : In aduſtis enim omnibus manet*
» *empireuma. Ergo non poſſunt viuens conſeruare:*
» *Quin imò non poſſunt illis niſi contra naturam ineſ-*
ſe. Atque ſic tantùm, principium hoc tàm nobile & efficax abiicit: quantum ob inſignes eius virtutes, & quòd balſamum vitæ radicale in ſe contineat, extollere ſtuduimus. Eſt enim & fecunditatis & conſeruationis rerum naturæ prima radix, & vitale principium. Cō-
„ trà ille paulo antè ſic ſcripſerat: *Generandis &*
„ *conſeruandis animalibus, ſola dulcia conferunt:*
„ *ſalſa illis ſunt infenſiſſima: Iis enim animalcula*
„ *omnia, vt vermes interficiuntur: eáque vt capita-*
„ *lem hoſtem reſpuunt.* Deinde ſic infert: *Concluda-*
„ *mus igitur, Poteſtne ſal eſſe principium rerum natu-*
„ *ralium. Medici iubent abſtineamus à ſalſis: ſalem*
„ *duntaxat pro condimento, hoc eſt pauciſſimum concedunt, &c.*

Nobis itaque huic capiti, primo loco reſpondendum eſt: deinde ad alia ordine progrediendum. Non videt plus ſe pugnantia loqui: vult enim ſales abiici, quòd noxij ſint potius, nobis quàm vtiles: attamen dulcibus nos nutriri & conſeruari: quaſi verò dulcia ex dulcibus ſalibus nō proficiſcūtur: quæ diximus tamē ſaporem obtinere, quod temperata & perfecta maturatione coctionis eum gradum adepta ſint: cùm alij ſales alio modo, hoc eſt plus vel minus pefectè cocti aliū ſaporem referant. Ergo ſi dulcia nutriunt & conſeruant, ſales quoque nutrient & con-

seruabunt, cùm suis saporibus & gratis spiritibus sales foueant & nutriant, cum ingratis verò & naturæ nequaquam familiaribus noceant. Præterea, quis non videt hominis ingenium, cùm ait sales à medicis in condimentum tantum præscribi? Condimentum nunquid est gratus sapor appetitum excitans ad recipiendum cibum? Cibus nunquid cum appetitu exceptus facilius concoquitur, & in naturæ nostrę alimentum conuertitur? Ergo condimentum ex salibus non aliunde concinnatum, & naturæ ciborum congruens, magis nutriet & conseruabit. Sal igitur saporem condimento, & cibis inducens, erit nutritionis materia, non instrumentum tantùm: siquidem docuimus sapores spiritib⁹ stipari, quorũ officium est alere, conseruare, aut alio quouis modo immutare. Addo porrò contra istud axioma, abstinendum esse à salsis, & insulsum panem salito esse salubriorem, distinctione opus esse. Si enim ad sanitatis conseruationem pręcipiatur salis abstinentia, inter populares errores hunc quoque recẽsemus, quemadmodum & post purgationẽ iusculũ insulsum non minore errore præscribi asserimus, quod si saliatur temperatè, non modò nõ eluat vẽtriculũ, & intestina, sed salis vi etiã ad ipsas medicamenti reliquias abstergendas conuenientissimũ reddatur. Salis enim proprium est, inter cæteras facultates, quas possidet detergere, obstructiones expedire, putrefactionẽ ac corruptionẽ arcere, vnde moderatus illius vsus, nõ tantũ non noxius, sed maximè necessari⁹ ac in conseruationẽ vitæ no-

ſtræ ſemper vtiliſſimus futurus ſit, de cuius fructu, legat plura Anonym⁹, quid de eo ſcribat Marcilius Ficinus in libro de vita cœlitùs comparanda.

Quod autem iſte garrit à vermibus ſales, tãquàm capitalem hoſtem abhorreri: ibi rurſus ſe prorſus inſulſum eſſe fatetur, qui potiùs ſalis virtuti ac vtilitati aſtipulatur, quàm refragatur: cuius vim ac effectum vermes potiùs quàm ipſe odorantur. Nec enim ſales omnes, omnibus naturis congruunt: ſiquidem natura naturâ gaudet, & ſimile ſimili: Qui igitur delectantur dulcibus, amaris offenduntur, & contrà. In omni enim rerum genere, imò etiam in omni indiuiduo, contraria deliteſcunt: alioqui ex elementis contrariis non conſtarent: quorum diſſidium, vt iam diximus, tùm præſertim apparet, cùm alia ab aliis ſeparantur: & ſeorſim acuuntur. Sed quid dicat Anonymus, de ipſis hominibus, quorum alij libenter veſcuntur carnibus & piſces abhorrent, aut non citra offenſionem aſſumunt: alij contrà piſcibus delectantur, & magno faſtidio carnes reſpuunt? Quid dicam de ipſo pane, qui cùm omnium hominum vt familiariſſimum deſtinatum ſit alimentum, à nonnullis tamen faſtidiatur ac reiiciatur? An hoc ex ſalis vitio oritur? Quis hoc dicat præter inſulſum? congrua congruis igitur copulanda & aptanda ſunt: familiaria familiaribus & ſimilia ſimibus: tunc ſales optimè nutriunt & conſeruant. Cùm autem origo Vermium

generationis, ex dulcibus radicibus aut fructibus promanet: quid mirum si amara defugiunt, tam naturæ illorum cõtraria & dulcibus semper delectantur? Sic quibus conuenit sal vulgaris, si vel mortua quædam corpora à putrefactione vendicat, quid ni viuentia quoque conseruet, quorum balsamo cõgruunt. Ergo sic quoque in medicina erit salium vsus, debitè & congruè administratus.

Opposuit nobis Anonymus in contemptum salium, vermes, qui eos abhorrent. Quid verò dicat de tanto animalium multiplicium numero, quæ summè iis delectantur: cùm & volatilia & terrestria iis semper exugendis tota intenta sint, siue in stabulis, siue in latrinis, vbi sæpenumero sale nitri volatili ex vrinis & stercoribus exudante, parietes induntur? Hoc ipsum indies cernitur fieri ab auibus columbinis, rostris parietes, lapides & quiduis aliud vellicantibus: Sic oues, capræ, vaccæ, si ad halipolia accesserint, statim ad salem occurrunt, vnde vix multis flagellorum ictibus abigi queant. Nec aliunde arua impinguãtur, vt alibi diximus, quàm ex stabulorum, columbariorum & sterquiliniorum fimis ac stercoribus inspersis. In quo genere præstãt ouillus, & columbinus fimus, quem si ex suis locis extrahamus, tartareâ quadam materiâ scatentem conspiciamus: ex quo etiam halinitrarius artifex possit nitrosi salis potius, quàm ex quouis alio stercore, aut terra, arte educere.

Atque hi ſunt naturæ ſales, quibus tantoperè omnia delectantur, nec ijs carere poſſunt. Quid enim in ipſo homine cibi proſint & poſſint, inconditi & ſale carentes, quàm putrefactionem & corruptionem ingerere, leproſos affectus & cutis defœdationes inuehere? Sed appoſitè vtique multiſcius noſter Ariſtarchus Poëtæ citat authoritatem,
„ ſalſa etenim tellus, & quæ perhibetur amara,
„ frugibus infœlix: ignarus, ſi totum aruum ſale puro cõſperſum aut etiam obrutum eſſet, magno illius incendio tellurem aduſtum iri. Aliud enim eſt cibos ſale conditos edere, aliud ſalem vocare: hoc deſtruit: illud conſeruat. Mixtionis itaque aliarum ſubſtantiarum vi, cauſtica ſalium virtus vſque adeò infringitur, aut potiùs demulcetur ac temperatur, vt optimum fiat & terræ alimentum & animalium medicamentum. Cùm enim, vt volunt Dogmatici, terra per ſe ſit frigida & ſicca, ac proinde mortis imago: vnde vitam tot vegetalibus infundat, niſi calore ſalis humidum ſuum primigenium fortiter, retinentis, temperetur?

Si licet huc authoritatem ſacrarum literarum proferre, quantis quæſo laudibus ab illis ſal etiam vulgaris, quaſi myſticum quid ſignificans, extollitur? Quin & ipſe Plato, diuinum quid, ſalem appellat (ne dum vt reſpuat) quod balſamo ſuo rebus immortalitatem videatur promittere. At vnde Poëtæ finxerunt, ἀφροδίτην aut ἀφρογένειαν, matrem ſcilicet generationum ex ſpuma maris natã,

vt iam diximus, nisi perspexerint,& appetitum generandæ prolis, alendæ & conseruādæ, in sale marino fructu, positam esse virtutem. Quid aliud etiam cornu Amalthææ, omnibus frugibus ac fructibus refertæ designatum est: quàm omnem copiam & affluentiā rerum ex sale, quo pinguissimo cornu præ cæteris abundat, proficisci? Nulla re enim magis luxuriant arua, aut campi rident (vt vult noster Anonymus) quàm cornuum in ipsis putrefactorum ac digestorum adiposo sale.

Frustra etiam obgannit Anonymus, cùm Chymicos sales vult esse causticos: vsque adeò enim puerilibus scatet ratiunculis, vt illis refellendis, diutius immorari ridiculum sit. Præterea abundè satis de quibusdam vegetabilium salibus, variis ac admirandis facultatibus, dotatis, suprà verba fecimus, vt hîc plura repetere non sit opus.

Cæterùm, vt tandem doceam, non tantùm ad condimenta vsum salium vsurpari, vt ait Anonymus: sed in auxilia etiam & singularia remedia, vt pote magnarum virium, exhiberi: quæ ab antiquis summoperè laudata sunt, & quæ in vsu apud illos erāt fraquentissimo: vtque simul ostendam, Priscis illis non ignotas fuisse calcinationes, vt neque alias chymicas operationes: quas tamen Aristarchus noster improbat ac damnat: multas ab illis editas medicamentorum compositiones in exemplum huc conferam, vt tyrocinium suum in hoc argumēto agnoscat Anonymus.

Cap. XXI.

De præstantia vsuque salis in Medicina iuxta veterum vsurpationem ac administrationem, contra imaginarias Anonymi nostri de eo in Condimentum tantùm præscripto ideas ac falsas opiniones.

ONSTAT ex Galeni, aliorúmque Græcorum medicorum scriptis nec non Arabum ac Latinorum, vno eodémque consensu, salem, vt aliquid inutile, aut etiam noxiũ quid ab illis non fuisse existimatum: nec tantùm condimenti gratia præscriptum, etsi in victus ægrorum suorum ratione à salsis abstinendum imperabant: Sed eum tanquam maximè necessarium ac vtilem in medicina agnouerunt, & defenderunt, eiúsque vsum ad variorum morborum curationem vsurparunt, quo diuersos scopos attingunt fęliciter. Detergendo enim, reserando, incidendo, attenuando: nec non etiam sudores ac sedes mouendo, vrinas ciendo, vomitum prouocando salis vsus idoneus est: vt hac multiplici facultate alia propè omnia remedia vtilitate superet. In cuius rei probationem, aliquot veterum medicorum eorúmque celebriorum, aliquot exempla hûc afferemus.

Primùm

Primùm Ægineta hæc de salis facultate refert lib. de re medica 7. cap.3. Sal omnis multùm siccantem ac astringentem facultatem habet. Vnde quicquid humidi in corporibus est, id totũ depascitur. Quod verò reliquum est astringendo compingit. Quapropter etiam condita asseruat, & à putrefactione tuetur. At vstus sal majorem discutiendi vim habet.

Idem sentit Oribasius medic. collectionum lib. 15. Sales, inquit, siue fossiles sint, siue ex mari oriantur, similem facultatem obtinent: eáque ex duabus qualitatibus abstergente, & astringente mista est: vtramque verò siccare suprà fuit perspicuè declaratum. Differunt tamen, quòd sales, qui ex terra fodiuntur discussoriæ sunt essentiæ, ex quo fit vt crassiorum sint partium, magísque adstringant. Sales verò isti magis digerũt, quàm ignem non experti, quatenus eorum corpus tenuiorum partium est redditum, (quæ verba notabit Anonymus (non tamen æquè (addit Oribasius) ac isti contrahere, densaréque etiam firmam substantiam possunt.

Idem Oribasius lib. 2. de Virtute simplici medicamentorum ad Eutrapium hæc scribit: Hales. i. sales similem vim habent (De aloë prius sermonem fecerat) fossiles & marini, & ex duabus mixti sunt qualitatibus abstergente, atque adstringente. Vtrumque autem genus siccare planum est: Quamobrem omnem humorem in corpore depascitur, & partes solidas adstringendo con-

densat: quod in causa est, vt eas sale condiant, salque corpora à corruptela conseruet. Sal vstus majorem detergendi vim habet: non æquè tamen contrahit & condensat. Hales ἄνθος j. flos salis tenuiorum est partium, quàm sal vstus, éstque acris qualitatis & abundè digerentis. Tantundem propemodum loquitur Ætius, paucis additis aut immutatis verbis Tetr. 1. serm. 2. cap. 43. & cap. 46. Hæc addit de spuma salis, Salis spuma spumosus quidem est salis flosculus, vicinis petris adhærens: multò autem tenuiorum partium naturam habet, quàm ipse sal; quare & attenuare & discutere multò magis potest, verum quòd reliquum est substantiæ, densare velut sal non potest.

Paulus Ægineta, eodem libro & capite, quæ suprà citata sunt, eandem salis spumam, esse salis efflorescentiam scribit, ac magis tenuium partium, magísque discussoriam esse, quàm sit sal: sed minùs compingere. Et de flore salis hæc scribit. Liquidum est medicamentum, magis tenuium partium quàm sal vstus. Vnde apertè liquet, non ignotam fuisse antiquis, calcinationum, attenuationum ac essentiarum scientiam; quam majores longè virtutes ac energias penetrantiores possidere, quàm corpora eorum, incrassando opportuniora, valere compertissimum habuerunt, vt suprà de sale & eius spuma nec non flore, ex fluctuum marinorum agitatione, & ad saxa allisione ac attritu nascente diximus. Quæ quidem agitatio speciem quan-

dam distillationis præ se fert, qua spirituosiora à crassioribus secernuntur, quemadmodum ex simplici lactis agitatione, huiusce rei se prodit veritas & experientia. Tres enim sic diuersæ substantiæ seorsim abstrahuntur, butyrum nempè, serum lactis & caseosa pars, vt jam à nobis toties inculcatum est.

Si huc varias ab Antiquis tum Græcis tùm Arabibus, præscriptas remediorum formulas conferri necesse esset, vbi sales veluti basim totius compositionis sustinent: nunquam huius argumenti vllus fuerit finis. Aliquot tantùm exempla hîc proferam, vt discat Anonymus majore in pretio ac commendatione salium virtutes, ac potentias habere, quæ in vsum sagaci industria, reuocet; Ex his etiam docebitur, quâ arte & dosi exhibeantur, quantæque fuerint apud celebriores medicos existimationis.

Aëtius tetr.3.serm.1.cap.24.vbi de cruditate & de ijs, quæ ad concoctionem juuandam faciunt, ex Galeni, aliorúmque medicorum sententia, sales nobis proponit: In quorum descriptione, libra vna salis Cappadocis ingreditur, quæ omnium aliorum dosim, piperatorum ac calidissimorum quantitate superat: ex quibus puluerem cõcinnat, de quo semi cochleare ex ouo sorbili, aut ex ptisana ieiuno ventriculo & matutinis horis sumẽdum præcipit. De cuius viribus hæc verba facit, quæ sequuntur. Huius medicamenti (inquit) auxiliares facultates nemo pro dignita-

te laudare poteſt. Quare vt breuiter dicā ad frigidiores temperaturas, non reperias aliud pharmacum, quod cōuenientiùs crudos humores concoquat: vnde & colicis prodeſt: ventrem citra moleſtiam mediocriter mouet. Deſcribit porrò ſales Poletis aluum emollientes, pituitā à capite diſſoluētes, & per palatum trāſmitenttes, reliquáſque diſtenſiones attenuātes. Eam ipſam compoſitionem ingrediuntur, ſales torrefacti ſplendidiſſimi ad dragmas cētum & quadraginta quatuor. In qua compoſitione ſolummodo addit florum chamæmeli conizæ tenuis, calamenthi montani, radicis êryngij montani, origani ſylphij, piperis ana trientem. Quæ quidem reliqua ingredientia ſimul iuncta non accedunt vel longiſſimè, ad ſalis illius quantitatem.

Aliam præterea ſalis compoſitionem tradit dodecatæos dictam: quâ excipiūtur vnciæ triginta ſalis torrefacti, hyſſopi, pulegij, cumini: ſed longè minore doſi quàm ſalis: cuius aſſiduum vſum, in ſalis vulgaris locum, præſcribit, non in condimentum tantum, vt falsò interpretatur Anonymus, ſed quòd præſtantiſſimi medicamenti vices aduerſus multos humani corporis affectus expleat. „ *Qui enim eo aſsiduè* (inquit) *vtitur nullis* „ *morbis per omne tempus infeſtatur* : Præcipuè tamen caput alleuat, viſum acuit, pituitámque in thorace cōgregari nō ſinit, cōcoctionē bonā operatur, & meſaraicas maximè venas, ab obturatione liberat, & renes repur-

gat. Addit. *Quidã & origani sextantẽ adiiciũt. Ego verò* inquit, *Ætius, semper spicæ nardi vnciam vnam annecto: In hyeme amplius* ℥ I. *piperis addo.*

Hinc liquet veteres non simpliciter salibus esse vsos, sed in deligendis splendidioribus ac defæcatioribus sedulam nauasse operam: quorum etiam, vt vires intenderent ad attenuandum, concremarunt ac torrefecerunt. Vide quàm diligenter Anonyme veterum scripta excusseris, cùm huiusmodi assationes ac calcinationes ab iis improbari & respui vis, aut ex illa adustione, causticum empyreuma non innoxium contrahi male asseris. Hi si vitæ humanæ obessent, & eius conseruationi inepti prorsus essent: quorsum à veteribus tantis laudibus efferrentur, vt inter potissima sanitatis tuendæ auxilia ab illis collocẽtur. Qui siquidem ventriculum & quascunque corporis partes attingunt, vt splenem hepar, ac imprimis mesaraicas venas macilaginosis impuritatibus expediunt ac repurgant, vt nihil superuacaneũm restet, quod corruptione sua morbum inferat. Eiusmodi enim partes suis excrementis liberæ, validiùs concoctioni incumbunt, quam eandem etiam huiusmodi remedia iuuant, vt hinc omnis cacexiæ, hydropisis & aliorum id genus ex mucilaginosis obstructionibus nascẽtium affectuum seminaria omnia tollantur. Denique ea pollent potestate, vt omnem putrefactionem ac corruptionem, vermium, ac vitiorum aliorum originem, prorsus arceant aut emendent. Quæ omnia cùm præstent sa-

les, quid in vitæ, aut ſanitatis conſeruatione, aut omnium morborum expulſione vtilius excogitari poteſt: Faceſſat igitur Anonymi noſtri inanis illa ſententia, quâ ſuperciliosè nimis fidum antiquorum medicorum ſectatorem ſe eſſe iactitat, quos minimè habet familiares.

Quî poſſit ille cùm quibuſdam eiuſdem calculi maledicis ac inuidis tantorum virorum eſſe imitator, cùm omnes iſtiuſmodi homines, ita ſales abhorrēt, vt propemodum plebi perſuaſerint, à condiendo ſalibus pane, tanquam ab extiali re eſſe abſtinendum? Nec minus piperatorum vſum prohibent, quæ tantæ ſunt vtilitatis, vt in incidendo, aperiendo, attenuando congruè aſſumpta, non poſtremum locum occupent, vt hinc multa à natura fruſtrà procreata, impudentiſſimè inferant. Sed deſinant iſti tantoperè ſuam erga antiquos veteres fidem emētiri, qui eorum formulas medendi prorſus damnent, (ne dum æmulentur) cum plura ingredientia, quibus concinnantur, planè cum conuitiis reſpuant.

Sed redeamus ad ſales noſtros, aliáque id genus infinita remedia expendamus quæ partim ad προφυλακτικὴν, partim ad θεράπευσιν ipſam pertinent ab omni antiquitate vſurpata ſub ſalium baſi & nomine.

Actuarius lib. Meth. medendi cap. 9. deſcribit quoſdam ſales purgatiuos: *Sal qui alvum ſubducit, ventri inteſtiniſque inhærentem*

pituitam, reliquosque humores euacuat : purgat quoque modice bilem. Commodissimum est articularibus morbis : stomachicis : & si quis ob stomachi vitium comitialis assiduè concidit, eóque vtitur : mihi, inquit, gratiam habebit. Qui eo familiariter vtuntur, à morbis ipsos vendicat. Horum aliquot descriptiones aut compositiones tradit, vbi nihil præter ingredientia admodum calefacientia videas, inter quæ dragmas quindecim armoniaci salis præscribat & inferat: At Armoniacus sal, quantam vim calefaciendi cum violentia habeat, satis compertum est.

Ibidem aliam salis compositi speciem tradit ex septem vnciis salis armoniaci torrefacti, additis aliquot simplicibus calefacientibus, ac aromaticis : quem quidem compositum salem scribit citra noxam aluum soluere, nec stomachum subuertere: quod omni tempore & cuiuis ætati exhiberi potest. Excernit enim, inquit, fæces duriores, omnémque putrem materiam à capite vsque ad vngues : à furfuribus & reliquis exanthematis quæ in capite efflorescunt, liberat : medetur tenebricosæ vertigini lippitudini, omnibusque exãthematis, in capite efflorescentibus. Vindicat à tertiana, quotidiana & quartana, si in intermissionibus, bona nimirum coctione, anteà in vrinis apparente, præbeatur. Sed præ reliquis succis bilem euacuat.

Apud Nicolaum Myrepsum inueniat

nonymus, qui prorsus est nouus, in salium ab authoribus descriptorum lectione, primo eius libro de Antidotis sectione prima, varias antidotos ab eo conscriptas: in quarum præcipuis inserta videat, multorum salium genera, qualia sunt Armoniacum, sal gemmæ, nitrum, alumen & vitriolum: vt qui etiam Myrepsus priuatim de salibus tractatulum edidit, in quo viginti & plures salium descriptiones tradit: quarum aliæ ad purgandum spectant, aliæ ad præcautionem, institutæ sunt, & iam natorum morborum profligationem.

Inter alias compositiones, vnam describit; quam titulo salis sanctorum Apostolorum insignit cap. 15. quam dicit visum ad senectam vsque conseruare; eiúsque acumen efficere: quæque tussire non sinat, ac spiritus difficultatem prohibeat, capillósque defluere aut erigi, fætorémque fieri non permittat.

Aliam quoque tradit compositionem, quam Lucæ tribuit Euangelistæ ac Apostolo, eiúsdem ferè virtutis: quâ sacerdotes Ægyptios ad satietatem vti scribit, vt semper lectionibus vacare queant: asserens eius vsu, pituitæ in pectore generationem impediri, omnémque lippitudinem ac dentium dolorem arceri, vellicationes sedari, ac pedum dolores cohiberi.

Aliam item Gregorio Theologo eius-

dem poteſtatis, vt quæ etiam ſcirrhoſis lienis tumoribus opportuna ſit vt hinc ſatis ſupérque liqueat, tantum ſalium apud antiquos ac tam ſalutarem fuiſſe vſum, vt ob inſigues illorum virtutes, aliunde quàm ab Apoſtolis aut diuis hominibus proficiſci ſibi perſuadere non potuerint. Neque hîc negari poteſt Antiquorum eam fuiſſe opinionem, vt ſub ſalibus magna laterent ac comprehenderentur myſteria.

Marcellus Empiricus duo ſalium purgãtium genera deſcripſit, in ſuo de medicam. libro cap.30.

Ægineta lib. de remed.7. cap.5.vinũ purgatorium, deſcribit, ſalem continens. Deſcribit porrò ſolutiuum ſalem.

Aëtius tetr. 1.ſer.3. cap. 108. Integrum hoc caput de ſalibus purgantibus inſtituit: quorum varias explicat formulas; admirandáque de iis prædicat, tum ad præcautionem, à morbis; tùm in grauiſſimorum etiam affectuum, nec non febrium quotidianarum, tertianarum ac quartanarum curationem.

Oribaſius εὐπορίστων lib. 1. cap.9. vbi de euacuationibus tractat, quæ ſanis conueniunt, hæc ſcribit: *Iã verò iis, quibus malitia humorũ ineſt, & quibus propter ſuperfluorũ acrimoniam exanthemata in cute oriuntur: quique morſum in lotio ſtercoréque ſentiũt, confert lac melli mixtũ bibere.* Itémque ſerũ lactis: ſed primum potui dandum eſt ſale iniecto: facit enim ſal, vt ſe-

rum, partes corporis celerius permeet.

Si ad salium theriacalium descriptionem ab Æginata traditā lib. de remedijs 7. cap. ii. animum aduertamus, ibi videre licebit viperas (virulentissima reptilia) sale armoniaco, gentiana, aristolochia, centaurio, cardamomo, atque id genus aliis variis simplicibus condîtas, ac vndequaque circumuolutas. Dein omnibus melle Attico in pastam exceptis ac copulatis; in ollam terream luto fortissimo munitā, cum suo operculo, tamē foraminibus pertuso, vt quicquid virulenti est exhalet, iubet, ad ignem reuerberij (vt vocant) exponi, vt in calcémque, ciueréfque prorsus redigantur: ex quibus cùm aliarum rerum additamētis ac mixtionibus sales theriacales fiant ac concinnentur. Quæ quidem operatio tota vtique chymica est, fidémque facit veteres ad exquisitissima remedia, calcinationes medicamentorum, tanquam virtutes rerum abundè ingeminantes ac adaugentes vsurpasse: quod citra tamen humidi primigenij deperditionem, contra insulsam Anonymi nostri opinionem fieri posse non ignorarunt. Vnde quàm perniciosa sit, audacis hominis in vulgus sparsa sentētia, videre est, qua cum catholica quadam, & citra exceptionem, lege sancire vult, idque ex medicorū decretis: A rebus salsis abstinēdum. Inde inferens tantæ vtilitatis ac necessitatis salis vsum omnē esse damnandum. At quid porrò docet Æginetali, 7. de re medica? A præstere aut vipera demorsis, salsam carnem non tan-

tùm exhiberi vult: ſed in rarũ ac exquiſitum remedium, de ea abunde comedi præcipit. O quàm alienũ Anonymus noſter ab huius antiqui medici ſententia, conſilio & decretis oſtentat animum: qui quæ pro ſingulari præſidio habebant veteres in ſerpentum morſus, vſum videlicet ſalſarum carnium, ea prorſus citra rationem reſpuat. At nec ſolus Ægineta hoc ſenſit & ſcripſit, ſed Græcorum omniũ celeberrimorum vnum eundémque conſenſum licet vbique agnoſcere.

Plinius ſecundus in epiſtola quadã ad amicos, de argumento medicinæ agens, poſtquã expoſuiſſet, crebrò ſibi cõtigiſſe vt impoſturas ac fraudes quorundã medicorũ, peregrinando detegeret: quorũ alij vilia quędam & prorſus inania remedia, maximo tamen pretio (vt eo nomine gloriã & famã ſibi conciliarent) paſſim diuẽderent: Alij lucro auidiſſimè inhiantes, morborum, quos nunquam noſſent, opulenta mercede curationẽ ſtipularentur. Alij, qui (vt eius ipſius verbis vtar) hoc genere graſſarentur, vt languores, qui pauciſſimis diebus, vel etiam horis, poſſint ſanari, in longum tempus traherent, vt ſic ægros ſuos, diu in reditu haberent & ſæuiores ipſis morbis exiſterent: tandem addit. *Quapropter, inquit, neceſſarium mihi viſum eſt, vndique valetudinis auxilia contrahere, & veluti in breuiarium colligere, vt quocunque veniſſem, eiuſmodi inſidias vitare & hac fiducia ſecurior, ingredi queam: & vt ſciam, ſi quis mihi langor acciderit, non facturos medicos ex me, vel ex meis re-*

ditum, nec taxaturos incommodorum, occasionibus sanitates. Quæ autem ille πολυίςωρ, ac totam medicinæ ſcientiam apprime callens, profert in medium; tum in pręcautionem, tum omnium affectuum curationem, quos poſſet incurrere, hæc ſunt, quæ ſequuntur: vetus oleum, aqua marina ex mediterraneo mari hauſta: à quo ſi remotior, eſſet, & ea frui non poſſet, duas ſalis partes cum quatuor aquæ partibus coniungebat, vt ſibi ſic ſalſam aquam compararet, quę marinam ſapore & virtute æmularetur: atque hoc remedio in curationem priuatim vtebatur. Quin & habebat polentum vt vocat ex xx. libris hordei & lib. I. ſem. lini. ac lib. ſs. coriandi, addito ſalis acetabulo concinnatum. Paratum etiam habebat ſemper oxymel, ac purũ ſimpléxque mel, cum quarundem auium cineribus, aliorúmve animalium, ad inſtitutum facientium; quorum nomina ſupprimit. Horum tamen cinerum præparationem chymico verè artificio abſoluendam docet, cùm ſic ſcribit: *In ollam nouam mittitur, auis, aut quodlibet aliud animal quod putaueris exurendũ, quod addito operculo, circumlitoq́ argilla, in furno feruenti torrebitur*, ſpiraméto permodico facto.

Hinc cõſtat ſalſas aquas ac cineres, ex quibus ſales extrahuntur, veteribus iã pridẽ ſingulari fuiſſe auxilio ac vſui, perinde ac noſtri æui veris Medicis. Quinetiã egregium celebratur experimentum ſalſæ aquæ in quadam Epiſtola deſcriptum, quam Vindicianus Comes Archiatrorum, ad Valentinianum dedit Imperatorem his verbis: *Quum quidam*

febribus teneretur, & diu ventris duritie strangularetur, ac duodecimo die iam morti proximus videretur, adhibitis ad curam multis & magnis medicis vt remediũ consequeretur, hoc illis summũ pereclitandi præsidium visum est, vt per intestinum clystere, ei curatio pararetur. Quum ille imminente periculo æstuaret, & veluti morti proximus, curationis etiam extrema deposceret, ego pudoris & reuerentiæ modum seruans, quem cunctis semper exhibui, prospexi ad tempus, ne veluti turpis cura forti viro applicaretur. Quum ergo vidissem, febrem eius, quam de colore collegi: & siccitate viscerum fatigari eum penitus aduertissem, illicò infuso sale aquam frigidissimam obtuli eius ardori: qui cùm desiderio recenti quo cruciabatur, totum, quod ei oblatum fuerat, ebibisset, authores medicinæ magni, qui id spectabant, exclamauerunt, occidisti hominem. Nec dum rex eorum de ore emanauerat cum euestigiò eum somnus occupauit, sudorque perfudit. Quibus ego præsentibus (Clementissimus imperator) tãtis sudoris eius abstersionibus laboraui, vt (si dici fas sit Nilus ex eius corpore videretur effluere. Verum quum æger expergefactus, recreatum se extinctis febribus, & ab infirmitate leuiorem esse sensisset, ventris etiam cœpit desiderio vehementer vrgeri. Allato itaque vasculo, omne alui onus, quo grauabatur exposuit cum ingenti fœtore, &c.

Vnde satis liquet, quantus sit aquæ salsæ effectus in affectuum curatione congrue administratæ. Nec dissimilis est illius temporis medicorum exclamatio, quâ hominem iugulatum falsò criminabantur: huic quam

Anonymus noster cum sui similibus in nos debacchatur: inter illos vnicum hoc discrimen est, quòd prisci coram calumniabantur. Hic verò furtim & latenter famæ meę insidiatur: quòd causæ suæ diffidat, & dedecus ac ignominiam reformidet, si palã, & aperto marte nobiscum agat.

Galenus 4. de sanitate tuenda cap. 5. Trallia. lib. 8. cap. 13. Paulus de re medica lib. 7. cap. 24. Actuari. lib. meth. med. 5. cap. 6. Myrepsus de antidotis sect. 1. cap. 185. describunt Antidotum, quam diaspoliticum vocant, vel diaspolitem. Cuius duas tradunt formulas: in quarum vna plus nitri quàm altera, inserunt. Quæ copiosiùs nitrum continet, cum cumino, pipere, ruta ac nitro anà, partibus æqualibus concinnatur: quæ hac ratione vt scribit Aëtius tetr 3. ser. 1. cap. 22. magis aluum subducit. Aliquando reliqua singula pari pondere miscentur, nitri vero dimidia aut quarta pars, additur. Vnde apparet ipsum Aëtium, vim purgatricem sali nitro tribuisse. Dicit autem cuminum, quod immiscetur, debere Æthiopicum esse: piper verò longum & album: cuminum in acerrimo aceto macerandum, deinde moderatè torrendum: folia autem rutæ præarefacta sumi debere: recentia enim humore abundare superfluo: vt sic manifestum fiat, admissas esse & probatas ab antiquis medicamentorum assationes ac calcinationes, vt maximè vtiles ac necessarias. His enim modis, passiuum phlegma, aut aquosus rerum humor vt inu-

tilis,seruato,medicamenti humido primigenio separatur. Cui tamẽ sententiæ, & veterũ artificio quàm insulsè noster Anonymus refragetur,experientia ipsa patet, qua, ex ruta, saluia, calamento, origano, rosmarino aliísque odoriferis simplicibus,non possint commodè olea erui, nisi multo phlegmate perfusa, si recentia,non sicca assumantur. Priùs enim quàm oleum destillatione extrahatur, exiccanda sunt ea, vt superuacanea aquositas absumatur: deinde aqua cõmuni perfusa in vasculo opportuno digerenda: quæ ex ea digestione destillata humidum primigenium oleosum & rei odorem referens ad se rapit.

Quùm extrahuntur olea ex seminibus anisi fœniculi, & aliorum id genus, aromatumque omnium, quùm ea temporis processu exaruerint, assari aut torreri amplius non est necesse: at per ebulitionem aquæ, olea in ea supernatantia facilè fuerit extrahere, quæ alioqui per vulgares decoctiones, spirituum vires,quos in suo primigenio humido continent oportuno & congruo vase conclusa, amittunt, & in auras ac fumos dispergunt. Vasis enim apti beneficio retinetur humidum primigenium citra vllam iacturam, in quo spiritus efficaces delitescunt.

Hinc igitur discant omnes, hanc esse vnicam causam, quâ in nostra dogmatica Pharmacopæa, apozematum aut decoctionum, iulepis ac syrupis concinnandis in seruientium, formam & artificium restituimus; ne

quid ex simplicibus medicamentis virium depereat, vt vulgò assolet fieri: sed integra virtus, sola vtilis, conseruetur. Quorsum igitur pluribus obstrepat Anonymus, & damnatis destillationibus, in vacuis suis decoctionibus animam rerum quærat? Cuius errorem, vt experientia agnoscat, decoquat ipse lib. 1. seminis anisi in lib. 6. aquæ vulgaris suo modo: Ego verò idem pondus etiam assumam: Ille autē suā traiiciat, trāscolet, & prout libuerit preparet decoctionē videbit ne guttulam quidē olei concipi, in quo tamen oleo, tota anisi virtus posita est: certe nihil olei in eo decocto deprehendet, quòd omnis facultas cum eo in auras aperto vase euolarit: nec quicquam in decoctione sua seruatum percipiat, quàm odorem quendam anisi leuissimum: Cùm contrà ego artificio nostro possim vncias olei duas prolicere, quod ad gustum sapore anisi planè dulcedinē referat, eamque gratissimam si dulce fuerit anisum: cuius guttula, multis aquæ vnciis, admixta, aut alij liquori, eũ prorsus sapore suo imbuat, viresque magnas impertiat. Quin & ipsa aqua quę iā elicito ac separato oleo sub sidet & restat etiāsi sex librarũ loco, duodecim libras infuderis: plus odoris, saporis & virtutis retineat, aptiorq; cōcinnādis apozematis, aut syrupis gratiorq; palato, vulgaribus istis decoctionibus ac validior fuerit. Nec tātũ de aniso hoc fieri certum habeo. At ex omnibus aliis seminibus calidis, sua virtus, odor & sapor sic elici possunt: nec non ex herbis ac flor-

bus

bus odoratis, ex quibus etiam syrupi longè acceptiores ac maiorum virium parari possunt. Libenter paululum ab instituto digressi sumus, vt aliquod semper in Iuniorum gratiam, φιλομαθῶν, artificij documentum ac experientiam imitandam proponamus. Vtque simul maturè discant ab erroribus Anonymi nostri recedere, qui Gracculi instar ex capsula sua, nihil quàm de rebus sibi garrit incognitis.

Fœces quæ post liquorum primigeniorum ac oleorum extractionem remanent: quas sedulo verus Chymicus sibi asseruat: ab eo in calces ac cineres vi ignis rediguntur, ex quibus tertium illud principium admodum vitale, salem nempe prolicit, admirandas adhuc in se continentem essentias: liquorem nimirum mercurialem & sulphur quoddam oleosum, aut oleum sulphureum: nec non alium salem igneum longè efficaciorem, ac promptioris vt ita loquar actiuitatis, maiorisque potentiæ, quàm qui iam fuerit extractus: quem satis constat, qùm tantæ sit virtutis, nec vitali suo principio carere, nec humido primigenio, vlla calcinatione spoliatũ fuisse, vt sentit Anonymus: quo si esset exutus, vnde tantæ attenuãdi, incidẽdi, reserandi, extergendi, laxandi, sudores, vrinas prouocandi, vires prodirent, quæ in eo tãquam in vniuersali lixiuio delitescunt? vt hac ratione corpus humanum, omnibus propè morbis liberet, tanquam catholicum

remedium, si aptè, congruè & exartè is ab experto & perito medico administretur.

Cap. XXII.

Salium ex rebus omnibus extractiones & calcinationes ac incinerationes chimicas antiquis etiam fuisse cognitas, & in medendo vsurpatas, contra Anonymi de hac re erroneam opinionem, quâ sales omnes Chimicos causticos dicit, ideoque damnat.

De salibus ac eorum virtutibus, proprietatibúsque, fusius ac particulatim de singulis in Pharmacopæa nostra disserîmus: de quibus etiam hoc tractatu suprà aliquid attigimus: quo fiet, vt hoc argumentum longiùs hîc non protrahamus: quũ abundè Anonymus noster hinc doceri possit, quàm malè hallucinetur & quàm insulsé, in sua Apologia, sales Chymicos obterat, ac nihili faciat: cùm non sit prudentis viri, citra cognitionem ac certam scientiam aliquid effutire, aut reprehendere. Imò quùm se dogmaticum profiteatur, dogmata ipsa celebriorum medicorum, ab antiquo etiam æuo, explodat, ac assationes, calcinationésque illorum prorsus reiiciat.

Similibus nostris calcinationibus veteres vsos esse, Oribasius med. collect. lib. 13. apertè satis probat, cùm de calcinatione tartari,

fæcumque aceti in olla, argilla incruſtata, verba facit. Dicit enim rem calcinandam in olla luto munita eſſe collocandam, tamdiúq; ibi eſſe aſſādam, dum colorem album acquirat. Quod idem Alchimicè docet eſſe faciendum, initio ipſius & eiuſdem libri.

Vidimus ſuprà quid ſcripſerit Plinius ſecūdus de auibus & animalibus in cineres redactis, vtque eiuſmodi remedia inter ſingularia ac familiaria auxilia ſui vſus aſſeruarit.

Antiqui omnes de auicula, quæ regulus troglodites dicitur, verba fecerunt, ac docuerunt eam in cineres redactam ſingulare eſſe calculi remedium: nec non de vitro ac ſpongia calcinatis & in cineres aduſtis in eundem effectum loquuti ſunt. Plerique etiam recentiores medici eiſdem ſpongiæ cineribus vtuntur ex vino albo propinatis in curam brōcoceles, toto vnius lunæ curriculo: quæ certiſſima experientia eſt.

Aëtius tetr. *1.* ſer. 2. multa ac varia proponit auxilia, ab antiquis deſumpta: quibus illi calcinatis ac in cineres ſolutis, vti vulgò ſolebāt: quæ quidem arcanorum inſtar magni prætij, cōmendatiſſima habebāt. Atque eius ſunt verba, quæ habentur cap. *156.* eiuſdem libri. *Aiunt*, inquit, *cornu cerui, ſi poſt vſturam lauetur, dyſenteriam ac ſanguinis ſputum & cæliacas affectiones ſanare: Ictericis quoque vtiliter præbetur. Datur omnibus duorum cochlearium menſura. Et cap.* 157. *Alij Suum vngues vrunt, & cinerem colicis in potu præbent. Aliqui Anſinorum*

vngulas vstas, comitialem morbum sanare aiunt, si assiduè bibantur.

Capite etiam 161. *Ossa vsta*, inquit, *omnia discussoriam & siccatoriam vim habent. Quidam tamen de hominum ossibus id maximè prædicant. Talum vtique suillum vstum, deinde potum inflationes ac tormina sanare prodiderunt. Et noui sanè ego quendam nostrorum hominum qui ossa vsta potanda dabat, ignorantibus potantibus, quid potarent ne abominarentur. Atque sic in multis & morbum comitialem & articularem curabat.*

Et *cap.* 163. *Mergi ventrem terrefactum & sali modico admixtum, crudis bonam coctionem facere credunt.*

Nec non cap. 175. *Cæterum cinis cremati Cancri similiter vt alia vsta siccat: verùm quadam totius substantiæ proprietate ad rabiosi canis morsum efficax est.* Quin & formam calcinationis illorum quandam explicat, quam à præceptore suo didicisse se scribit. *Patinam*, inquit, *habebat is ex ære rubro, in quam viuos concros missos vrebat, lignis vitis maximè subiectis, donec ad cinerem, vt commodè teri possent. Atque sic habebat semper paratum Pharmacum.* Agnoscat nunc Anonymus num Chymici illi tunc fuerint, & quàm sedulò manum operi admouerint, vt sibi ipsi sua auxilia præpararent: ac desinat credere, illos aliquid suâ maiestate indignum exercuisse: quærátque alibi suæ desidiæ, quàm in illis operi perpetuò affixis, patrocinium.

Non accerſebant illi Pharmacopæos, qui vltrò citróque operi incumberent.

Redeamus ad noſtros cancrorum cineres, ac videamus, in quem vſum Præceptor ille Aëtij reuocarit. *Ex eo verò*, inquit ille, *quotidie à rabido cane commorſis dabat, vſque ad quadrageſimum diem cochleasrium ſatis amplum, in aquam inſpergens. Si autem non in principio, ſed poſt aliquot dies à morſu commorſi curam ſuſcipiebat, bina cochlearia quotidie dabat, vt quadraginta dierum exhibitio expleretur.*

Tandem cap. 176. hæc ſcribit: *Locuſtæ teſtam vſtam ac tritam cum meraco bibendam dato, & alui inferum fluxum compeſcet: Expurgat eadem & calculoſos renes, multam arenoſam vrinam deducens.*

Quis iam aſſeret, calcinatorum & cinerum vſum antiquis fuiſſe inauditum, aut nequaquam in varios effectus familiarem eis fuiſſe? Etſi autem cinis omnis in genere, quatenus proprium ſuum ſalem in ſe continet, exſiccantis ac detergentis ſit poteſtatis: aliquam tamen apud ſe retinet eius rei, à qua extractus eſt proprietatem.

Atque id ipſum eſt, quod libro 7. de re medica. docet Ægineta, τέφρα, inquit, id eſt cinis, nõ omnis, idẽ exactè teperamentũ habet: Sed iuxta vſtæ materiæ differentiã euariat: Et acerborum quidem cinis, velut quercuum & ilicum, non modicam aſtrictionem habet, vt etiam ſanguinis eruptionem cohibeat, nullo alio præſente. At acrium cinis,

velut fici & tithymali acrior eſt,& magis exterſorius.

Oribaſius coll.lib.15. idem ſcribit:attamen vlterius progreditur. Apertè enim docet ſalis ex eiuſmodi cineribus extractionem chymicam, ſic loquens: *Cinis* (inquit) *habet in ſe partim terreum, partim velut fuliginoſum. hæque partes tenues ſunt, & maceratus aqua cineribus & colo traiectis, ſimul abeunt: Quod verò reſtat terreum & infirmum & morſu vacās, efficitur calida vi in lixiuio depoſita.*

Atque ſic Oribaſius, actiui à paſſiuo & terreo, quod infirmum vocat, Chymici verò mortuam & damnatam terram, ſeparationem vocet.

Quicquid peritiores noſtri huius ſeculi Chymici vererũ calcinationibus ac incinerationibus rerum huiuſmodi,ex quibus antiqui lixiuia excolabant, vt verba ipſa Oribaſij teſtantur, adijcere potuerunt, hoc vnum eſt, quod ex huiuſmodi lixiuiis aquam totam educunt & exiccant: ac quod in imo ſubſidet ſal impurus, noua illius ſolutione per communem aquam, aut propriam ipſius aquam (quod vtique melius) ante rei incinerationem extillatam, vt totum defœcent ac puriſſimum reddant inſtar cryſtalli. Multoties enim ipſum ſoluunt, filtrant, ac coagulant, non quidem ad extremam ſiccitatem: at eductis tantum illius aquæ duabus tertiis & ampliùs per alembici tubum, quem poſtea ab igne remouent, vt ſal in eo contentus & frigido loco expoſitu, in cryſtalli-

nos grumos, aut glaciales concrescat: quod purissimus rei sal verè est. Quodque cochleari ligneo colligi & separari debet. Si quæ restat aquea pars denuò exhalet, & vasculum rursus frigido aëri obiiciatur: noui inde grumi crystallini congelascent, qui rursum separandi erunt: ac toties operationes istas repetunt, dum nihil amplius in gelu aut glaciem possit concrescere. Atque huiusmodi glaciales grumi, verum sunt salinum principium, vitale ac admirandis virtutibus præditum. Quod quidem secum alia duo hypostatica principia in se conclusa non desinit possidere. Etenim (vt de sale marino diximus, & rem oculis subiecimus) ab ipso mercuriale & sulphureum principium, hoc dulce & vnctuosum, Illud acidum & æthereum, ab artifice educi adhuc possunt, fixiore rei parte, nempe salina in fundo residente.

Cap. XXIII.

Quo probatur calcinatione humidum primigenium in salibus non absumi, at ipsas etiam formas in constanti vitalique illo principio delitescere.

Inc discet Anonymus, ignis vi & calcinatione non fuisse absorptum humidũ primigenium, quo eiusmodi sales abũdè referti sunt, vt iam docuimus, & fusiùs adhuc demonstraturi sumus, ac probaturi: validiores omnes tincturas ac impressiones, proprietatésque rerum, nec non potentissimas illarum qualitates ac potestates, quales sunt sapores, odores, colores, imò etiam formæ ipsæ, atque id genus alia, in illo firmo, constanti ac vitali principio concludi ac delitescere.

Cuius rei vt fidem faciam, aliquot demonstrationes experientiâ à me sæpè confirmatas exhibebo: vnam quidem, quàm crebrò, post primum istius authorem ac inuentorem agitaui. Is enim hospitio meo exceptus tale quid, quod mox enarraturus sum, præstitit. Alteram, quam à doctissimo & magni nominis viro Polono, apud Cracouienses Medico: cuius nomen non citra desiderium excidit: ante viginti sex annos mutuatus sum.

Is igitur vsque adeò eleganter & Philosophicè apparare norat cinerem, ex omnibus plantæ cuiusuis partibus, idque cum

omnibus tincturis ac impressionibus omniũ plantæ partium, earúmque vsque adeò scitè spiritus conseruare, omnium facultatum authores, vt plures quàm triginta eiusmodi artificiosè ex cineribus paratas plantas, eásque diuersas haberet vasculis suis vitreis cõtẽtas, hermetico sigillo obsignatis, quæ titulum plantæ ac proprietatis eius inscriptũ haberent: ita vt si quis rogaret, sibi rosam ac calendulam demonstrari, aut aliquid aliud, vt pote, papauer rubrum, album, aut variegatum: tunc cinerem illius plantæ arriperet, cuius specimen esset editurus: vt si nempè rosam tibi monstrari cuperes, vasculum rosæ titulo insignitum, exhiberet: ex cuius vasis fundo, lucernæ igni admoto, aliquantum incalescens: tenuissimus ac impalpabilis ille cinis ex se apertam rosæ speciem emitteret, quam sensim crescere, vegetari, ac formam penitus, caulis, foliorum, tandémque geminæ floridæ rosæ, vmbrám ac figuram exprimere, & tandem explicatissimam rosam producere, apertis oculis intueri liceret: vt nihil certiùs nec elegantiùs, quàm ex vmbratili illa rosa, apertissima rosa enucleari, ac conspici posset, omnibus vsquequaque suis partibus absoluta, vt planè corpoream diceres, quæ spirituali tantùm idea, reuera tamen spirituali essentia dotata sese intuendam præberet: cui nihil aliud restaret, quàm congruæ terræ mandari, vt solidius corpus assumeret. Hæc autem vmbratilis figura, vase ab igne remoto, rursum in suos ci-

neres relabebatur, ſuúmque cahos euaneſcendo ſenſim repetebat. Quod quidem arcanum cùm ſummo ſtudio perſequerer, omnes intendi neruos, vt aliquo viciſſim reciproco arcano ipſum mihi comparando retaliarem, quod nunquam aſſequi potui. Idcircò cùm apud me ſæpiùs meditarer, quâ viâ ad ipſum perueniri poſſet: ne manus operi, ſeriò admouerem, vt artificium tentarem, varia obſtiterunt impedimenta, partim ex aſſiduo principum Dominorum meorum comitatu, quibus inter bellorum procellas adeſſe volui, nec ab illis diſcedere licuit, partim quòd & publicis negotiis diſtractus, & priuatis meis peregrinationibus ab hoc ſtudij munere interpellatus ſim, vt nullum adhuc opportunũ tempus nactus fuerim, quò tàm eleganti rei inſudare potuerim.

Quæ verò ſequitur demonſtratio bona fide auſim affirmare eam eſſe certiſſimam, atque à me ſæpius tẽtatam, & expertam, quæque tanquam quid facillimum ab omnibus fieri poſſit.

Dominus de Luynes dictus de Formentieres, Conſiliarij munere in Principe Senatus Regij Prætorio olim defunctus, magnæ vir eruditionis ac nominis, nobilitatis genere clariſſimus, & de omnibus tùm publicè tùm priuatim benè meritus: magno mihi animi ſtudio ac familiaritate conjunctus, qui indefeſſa diligentia, præſtantiſſimis naturæ arcanis ac ijs potiſſimùm, quæ ſanitati

vel tuendæ, vel restituendæ conducunt, invigilarat. Eiusmodi enim remediis inquirendis sedulò incubuit, quod olim ex infirma, quâ languebat, valetudine, qùm nullis remediis malum euincere potuisset, ac deploratæ salutis à medicis iudicaretur, vnà tantùm tabellâ, cuiusdam electuarij Chymici magnæ virtutis, à Domina de la Noüe nobilissima & prudentissima matrona ac heroissa adjutus, mirificè & breui conualuit, leni vomitu ab hoc medicamento, omnem impuritatem tenacem ac viscosam instar ouorum albuminis, rotundam ac crassitie magnitudinéque hylo æqualem, variis infectam coloribus: quam quasi motu preditam dixisses, ex stomacho & ventriculo eduxerit; vnde ingenti gaudio se planè integræ valetudini restitutum esse tunc exclamarit. Hinc deinceps magno flagrauit, non tantùm huius secreti addiscendi ardore, cuius cognitionem facilè ab eadem nobili domina impetrauit, quam habebat affinem, suáque opera & consilio in variis eius negotiis forensibus regebat; sed aliorum etiam non minùs egregiorum inuestigationi incumbendi, quibus non tantùm apud se, & necessitate ita vrgente, vteretur: sed ex charitate Christiana, quâ in proximum adducebatur, omnibus liberali subsidio esset.

Is igitur aliquando cùm apud me familiariter diuertisset bellorum tempestatibus cum multis aliis Gallis exulans, animum ad salem ex vrticis extrahendum appellebat:

vt inde diſſoluens cryſtalli remedium aduerſus calculum pararet. Hic quidem ſal (lixiuio, quod concinnauerat ex cineribus vrticarum vſtarum, affundendo crebrò aquam calidam, & ſubinde multis vicibus trajciendo, vt ſolent lixiuia à mulieribus fieri) commixtus, edidit ſuæ eſſentiæ lixiuio incluſæ ſpecimen hoc modo. Transfuſo lixiuio per filtrationem etiam crebram optimè defæcato, in vas terreum anguſtioris fundi & latioris aut capacioris oris, quam terrinam vocant: cúmque aëri gelido trans feneſtras cubiculi prædictum vas expoſitum fuiſſet, ibíque ſubſtitiſſet per noctem, concreuit in glaciem, per hyemale frigus. Aperta manè feneſtra, & luſtrato lixiuio, mera firmáque glacies illi apparuit, in qua mille vrticarum formæ, radicibus, caudice, foliis, ac locuſtis conſtantes, ſeſe conſpiciendas mira elegantia præbuerunt, vt nihil elegantius, nec perfectius, vt pote planta, omnibus ſuis numeris abſoluta, ac diſtincta membris & partibus, ſuſpici potuiſſet: omnibus eam intuentibus, vrticas eſſe certiſſimè agnoſcentibus. Cùm igitur hoc animaduertiſſet vir nobilis, tanquam miraculum ſuſpiciens, ad me ocius aduolat: híſque compellat verbis, ad imitationem Archimedis: Inueni, exclamat, Veni, Vide. Vbi acceſſi ad eius ergaſterium, arripui glaciem, eius fragmentum ſeparaui ſatis grande, quod ita aptè à me diſpoſitum, ne liqueſceret calore manus, ad varios magni nominis viros & fide

dignissimos, qui tunc eandem vrbem nobiscum habitabant, & adhuc superstites ibi sedem & domicilium fixerunt, comportaui: Qui singuli, vt glaciem conspexerunt, vrticas esse conclamarunt, nec minùs quàm ego rem vsque adeò incredibilem, ac eleganter portentosam admirati sunt, vnusquisque cogitabundus meditabatur, quid rei istud esset, & vnde ac quomodo tàm elegans res in natura nasci posset: memoria repetentes omnes, quod in sacris literis habetur: *Memento homo, quia cinis es & in cinerem reuerteris*, cogitātésque sub cineribus eiusmodi rerū formas delitescere ac immorari, vnde resurrectio nostri corporis certissimè sit expectanda. Illud ipsum iam notaui, quasi supra fidem omnem miraculum libro secūdo magni mei speculi Mundi, his versibus:

J'ay beaucoup de tesmoins encore pleins de vie
Qui les formes ont veu de mainte & mainte ortie
Dans le salé lexif de leur cendre escoulé
Lexif, qui par le froid s'estant vn iour gelé
Sur ceste glace d'eau tellement represente
Racines feuilles, tige & fleurs de ceste plante
Que l'œil discerne tout la recognoist soudain
La bouche aussi la nomme, il n'y a que la main
Deceuë en ne sentant quand elle la vient prēdre
Des cuisantes fourmis luy poindre la peau tēdre:
Ie n'en suis point l'autheur, mon Deluynes c'est toy
Qui trouuas ce secret estant logé chez moy,
Secret dont on cōprend que quoy que le corps meure
Les formes font pourtāt aux cendres leur demeure.

Hoc vtique elegans experimẽtum sæpiùs à me postea arte repetitum reuocat mihi in memoriam, eam quoque historiam, quam de Polono illo Medico cõmemoraui: quam à me visam omnibus ingenij viribus, rimari, meditari, ac imitari contendi, ac primùm rationes omnes, quibus tàm elegans operatio absolui posset: ac quid esset, quod ita rosam, aut aliam plantam tàm perfectè & ad viuum cum omnibus suis coloribus vno momento per leuem calorem effigiaret, variis modis apud me agitare ac expendere cœpi.

Sed inter cogitandum, ac in operationibus aliis laborandum: animaduerti formam quidem aut figurã rei in sale suo citra vllũ colorẽ inclusam esse: nec alios colores in aqua, quã aqueos hoc est albos posse ac debere exhiberi. Præterea quod vrticæ in illa glacie, omni destitutæ essent colore præterquã aqueo aut albo cogitabam eam esse causam, quòd nempè ex assatione ac calcinatione earum in aprico spiritus ætherei ac mercuriales, halituosique & sulphurei, exhalent & euanescant, à quibus colores promanant, vt suprà ostendimus exemplo à sale nitri petito: qui etsi albus sit aspectu, alembico tamen operto exceptus, & igne arenæ compulsus, vt figatur, non desinit volatiles suos spiritus trãs corpus. etiã compactissimum alembici traiicere, sexcentis coloribus variè distinctos, & externæ vasis superficiei farinæ volatilis instar adhærentes. Cùm igitur eiusmodi varij colores in sale petræ, (qui terræ est sal pin-

guis delitescant & inclusi sint, non dubium est, in aliis quoque rebus omnibus eiusmodi nitrosos sales contineri, qui suos quoque colores proprios ex terræ potentia haustos in se contineant, quos opportunè & ex artis solertia explicent.

Sic igitur animo sæpè volui ac reuolui, & apud me attentâ meditatione eiusmodi rationes agitaui, ac philosophatus sum: cuius rei periculum facere in animo habebam. Decreueram enim integrum simplex, in summo suo vigore existens, quod mihi tentandum, & experientiâ examinandum sumpturus eram, verno tempore colligere omni tũ suo virore, floribus ac potestatibus luxuriãs, haustísque tùm ex terra per radices, & abundè exuctis succis, ac tincturarũ vitalium impressionibus, proprietatibúsque, quæ in spiritibus salium naturæ concluduntur: Integrum inquam, eiusmodi simplex suis radicibus, caule, foliis, flore statueram contundere in marmoreo mortario: atque sic in cahos, confusámque molem redigere, quam vitreo vase, hermeticè clauso includerem, eamque materiam digerendam, macerandã, ac fermentandam ad idoneum tempus exponerem, ex qua postea tria illa principia educerem ac separarem eo quem diximus modo, omni diligentià spiritus conseruans: & ex suis mercurialibus ac sulphureis liquoribus actiuis, elementarem aquam passiuam secernens, quâ ad extrahendum ex fęcibus aridis ac philosophicè assatis ac calci-

natis, ſalem ad cryſtalli puritatem adductum, qui candidiſſimus eſt cinis ac viuaciſſimus. Huic ſali deinceps paulatim aut guttatim liquorem ſuum mercurialem redderẽ, quem ab eo extillarem, vt cum ſale fixo, armoniacum volatilem, qui in eo liquore eſt incluſus, & à quo vim omnem ſuam liquor mutuatur, coniungerem, quem ſolum obſeruandum ſuſciperem, à ſale ſuo fixo detentum & abſorptum ſic enim natura naturam amplectitur & ſimile gaudet ſimili, vt ſal ſale. His abſolutis, hoc eſt ſalibus iſtis ſimul rurſum vnitis denuò paulatim ac ſenſim ſulphuream eſſentiam: adderem, quam in terram foliatam reducerem, ſimpliciſſimam nempè eſſentiam, & omnibus ſuis tincturis vitalibus, ac proprietatibus inſtructam. Sed cum hactenus, vt ſuprà dixi, defuerit mihi operandi otium, nondum attigi certã iſtius tam nobilis arcani experientiam: cuius cùm dabitur occaſio, iuuante Deo, periculum faciam. Cum enim in rerum natura ſit, & reipſa confectum fuerit, non dubium eſt, quin iterum abſolui poſſit, ab aliis ſolertibus artificibus, qualis ille fuit, qui mihi conſpectus eſt. Nec puto commodiorem aliam eò perueniendi viam ſterni poſſe, eâ, quam propoſuimus, & quæ omnibus trita eſt ac familiaris verè philoſophantibus. Hâc enim ratione quælibet res elaborata, virtutes ſummè efficaces & actiuas, vitaléſque ac firmiſſimas qualitates conſequitur.

Sed

Sed eruditior me aliquis, & in Philoſophia Chymica exercitatior, acutiùs poſſit rem iſtam intueri, & penitiùs artificium totum introſpicere: Cui etiam liceat, ſi majus nactus ſit otium, huius operationis periculum facere, & re ipſa artificij veritatem ac certitudinem comprobare. Quò ſi pertingere vlli contingat, ne ſibi ſoli arcanum ſeruet, ſaltem benè meritos homines, hoc beneficio ſibi deuincere in perpetuum dignetur. Etſi enim res eſt aſpectu elegantior ac iucundior, quàm vtilior: ſopitos tamẽ oculos & conniuentes, acutorum & doctorum hominum, ad maiora & vtiliora generi humano aggredienda vehementiùs excitabit: qui cæcos poſtea, & in inſcitia ſua deuios, in rectam viam reuocent: ac maledicis inuidíſque hominibus, altum ſilentium imponant. Qui etiam tanto beneficio deuincti, Deo eius laudes celebrent, ac aſſidua operum eius meditatione, perpetuò ipſum colant, immortaléſque gratias habeant.

Cap. vltimvm.

Quo docetur, rerum metallicarum ab antiquis vſurpatarum & in antidotos adaptatarum, qualis fuerit vſus non tantum extrinſecus morbis inductus: ſed intrinſecus etiam aſſumptus ac vſurpatus.

IN huius primæ partis noſtri opuſculi concluſionem, operæpretiũ eſt, Anonymi noſtri, qui vſque adeo aſpernatur & reſpuit auxiliorum metallicorum adminiſtrationem, oculis ſubiicere, quantus & quam prætioſus eorum apud antiquos fuerit vſus quibúſue modis antidotos ſuas illi exornarunt ac locupletarunt, quas præ omnibus commendatiſſimas habuerunt, vt citra tamen præparationem ea metallica remedia vſurparent: Nihilominus negari non poteſt: quin vires maiores ea aſſequantur ac efficaciùs agant ſi ſolertis Chymici induſtria declarata ac depurata, abiectis ſuperuacaneis fæcibus, noxis potius quàm vtilibus, in vſum ſic ritè præparata reuocentur.

Satis ſupérque dictum eſt anteà, ab iis, qui eiuſmodi remedia repudiant, aquas ſimul metallicas neceſſe eſſe expui ac damnari, quas tamen adhuc in deſperatis ac deploratis morbis, in quibus alia ſilent remedia,

ab iis inuocari ac in vſum introduci quotidiè videmus. Quorſum enim ad thermas metallicas aut fontes minerales deſperatæ valetudinis ægros ablegant: ſi mineralium aut metallicorum auxiliorum vſum vſque adeo reformidant? Hinc quàm parum iudicioſè, de iis differant videre eſt: quam inconſultè ac malignè ea auerſentur, quæ inſcitè poſtea admittunt quamque impudenter de ignotis ſecuram auſint ſententiam ferre.

De eiuſmodi autem metallicarum aquarum naturis, proprietatibus, virtutibus, eſſentiis ſalinis, mercurialibus, ſulphureis fuſiorē tractationē in librum noſtrū de recondita rerū natura diſſeremus: vbi & præcipuarum ac primarum totius Europæ ſcaturiginum, thermarum, lutorum, diſtinctionem ac veram virtutum illorum demōſtrationem ac declarationem, vſumque in varios morbos accuratè perſcribemus: vt omnibus inde liqueat quam benigna, liberalis ac profuſa ſit erga humanum genus natura, in tot tamque præſtantium auxiliorum productione, quæ aduerſus etiā inuictiſſimos ac deploratiſſimos morbos, cuiuſuis ſortis hominibus abunde elargitur ac ſuppeditat.

Hanc igitur liberalitatem naturæ, in metallicis diuitiis, ex quibus tot admirandi effectus prodeunt, vt exceperint antiqui, & quanta artis induſtria in concinnandis ſuis ex illis antidotis verſati in vſum hu-

manum ea promouerint, nunc demú restat nobis dicere, atque ex hac demonstratione Anonymi nostri insulsas opiniones eluere.

Ac primo loco Nicolai Myrepsi authoritatem citabimus, qui inter Græcos ex recentissimis est scriptoribus, Actuario ætate posterior: quem cum aliis superioribus Græcis solet in suis scriptis, vt probatissimos authores ac testes adferre, ex quibus quamplurimis, vt & ex antiquioribus Græcis, Arabibus ac Latinis, compositiones ac antidotos mutuatus sit: vnde etiam inter vulgares pharmacopœos, celeberrimus pharmaciæ excultor ac dispensator habitus est: ab omnibus sequentis æui pharmacopolis præ cæteris in exemplar suarum compositionum idcirco repræsentatus, & in imitationem adductus, præsertim vbi ex Græco Latinus factas est & infinitis mendis, quibus scatebat, à Leonardo Fuchsio doctissimo ac celeberrimo inter Germanos Medico, repurgatus.

Primùm igitur, in ea antidoto, quæ Aurea dicta est Alexandrina, ab ipso Nicolao descripta lib. de Antid. sect. 1. cap. 1. recensentur metallica hæc, sulphur, aurum, argentú, Saphyrus, Smaragdus, Iaspis.

In antidoto è Rosis, quem valere dicit aduersus stomachi calorem: potissimum verò iecoris, lienis, pulmonis, omnem denique calidam totius corporis intemperiem. Quum itẽ cardiacis & quibus nimium discutitur aut dissoluitur corpus conducere ait:

nec non ad omnem animi defectum ex calore ortum: inter cætera metallica recipiuntur hæc, aurum, iaspis, sulphur, & crystallus. Quamquidem antidotum consulere liceat descriptam cap. 96. eiusdem libri de Antidotis Myrepsi.

Capite 111. Idem Myrepsus describit antidotum, quam inscribit *de lapide radiante*, qui lapis est Lazuli: quæ quidem antea sub eodem titulo ab ipso Mesue, & tradita & gemina ac germana ab ipso tamquam legitimum fœtus, agnita erat: in quam ingreditur etiam aurum. Quæ quidem antidotus aduersus omnes melancholicos affectus ac cardiacos celebratissima est, nec non lapis lazuli immiscetur: qui etiam aliis nostræ confectionis Alkermes ingrediẽtibus, cum auro accensebatur: nisi nostris temporibus ab ea reliqua propemodum omnia alia ingredientia retinente aut saltem paucis immutatis, abscissus esset: & in locum eius, kermes suffectus, vnde cõfectio Alkermes, non antidotus de lapide Lazuli, dici cœperit.

Ea verò antidotus Chrysippo vindicata, quæ capite 157. describitur, dysentericis ac cœliacis summè vtilis, lapidem hæmatitem, sulphur viuum, alumen scissile & vstam calchytidem excipit.

Quin & antidotus, quæ Tryphera dicitur è ferro, frigiditati, & humiditati ventriculi, atque inflammationi, nec non frigidis ac putridis humoribus è ventriculo, vniuersó-

que corpore repurgandis conferens : ſtomomatis ferri lib. 1. admittat, quæ fere reliquorum ingredientium pondus ex aromatibus adſtringentibus ac roborantibus conſtantium, quantitate ſuperat: cuius deſcriptio habetur capite 221. eiuſdem libri.

In antidoto porrò Perſica vocata, multis ægritudinibus vtili, ſulphuris & arſenici, vel ſingulorum etiam dragmæ quinque immiſcentur: quod vix ego crediderim, ab vllo parmacopola in exemplum trahi, vt audeat arſenicum, ſepticum ac virulentum pernicioſumque medicamentum, citra vllam præparationem compoſitioni adijcere, etſi Dioſcorides eo necnon auripigmento etiam in quibuſdam morbis pectoris vtitur: & aliis etiam antidotis, vt ei quæ Muſæ Apollonio adiudicatur, ab ipſo Myrepſo cap. 303. In vſum hepaticorum, hydropicorum, nephriticorum, ac ægrè mingentium deſcriptæ, arſenicum adiungatur.

Antidotum quoque argyrophoram ob præſtantiam medicamenti ſic dictam, quòd non paruis ſumptibus, aut mediocri pecuniæ collatione comparetur cap. 320. deſcriptam, & ab ipſo Myrepſo ad infinitos morbos ſummè laudatam, bitumen, aurum, iaſpis & ſapphyrus ingrediuntur.

Præterea in antidoto cap. 330. explicata, quæ eclogæ nuncupatur, hoc eſt ſelecta, cenſentur alumen, calchytis, pumex, miſy, bitumen Iudaïcum, nec non etiam conchyliorum vſtorum ſquamæ: vt ſic perſpicuum

ritatem metientes, trepidè & indoctè medicantur, vt hinc inde certum finem expectare non sit promptum, nec sperari quicquam boni, ex tāta possit vacillatione ac fluctuatione. At præclara illa ingenia, quæ medicinæ veritatem certitudinémque euoluerūt: & quam in corticibus rerum externis & illarum stercoribus nō inesse satis ingeniosè deprehenderunt, ac ex naturæ abissis & virtutibus in illis inclusis illū esse effodiendū cognouerūt: quam etiā aspectabili rerum illa facie, ac leui earum elaboratione nusquam contenta, aliquid maius ac præstantius in intimis rerum partibus inclusum & latitans aggressa, nucleum tandem, hoc est naturæ arcana, proprietatibus, facultatibus, virtutibus, astris ac formis, spiritibúsque grauida ex compedibus suis excluserunt, corporáque inutilia in quibus tincturæ illæ non vigerent, prorsus eliminarunt. Quàm igitur necesse fuerit, vitale à lethali, bonum à veneno, purum ab impuro, tenue à crasso, astra suis orbibus ac corporum impedimentis dissociare, & reiecta omni impuritate, veram ac potentem rerum essentiam elicere, in vsúmque solam assumere, docet eos ipsa natura, dum in corporibus nostris cibos in nutrimentum conuertere nititur, cuius rei si testimonia luculentiora afferre hîc esset opus infinitis exemplis demonstrare promptissimum fuerit, nec aliunde quam ex naturæ virtutibus nobis insitis id palā fieri possit. Quot enim Deus bonè! impuritates eliminat! Quot coctionibus,

digestionibus, circulationibus sublimationibus & aliis verè chymicis omnib⁹ operationibus, omnia sedulò, atque ita exactè digerit emundat, ac perpolit, vt vel ex magna quantitate ciborum, vix aliquot purorum spirituū & essentiæ extrahat atque in vsum suum referat. Hinc variæ artes à sublimibus illis ingeniis excogitatæ & adinuentæ. hinc inter omnes nobilissima Chymia ex luce naturæ deprompta, eamque imitante, sola repurgandis, igne suo, omnibus spiritibus, ac essentiis rerum educendis, puróque ab impuro secernendo apta emicuit, magnóque honore ab antiquitate culta est, quòd eius inuentores ac sectatores admiranda patrarent, sicque sibi Deorum gloriam vt nomen à vulgo aucuparentur. Sed cùm abūdè in progressu huius scripti mei ac aliorum à me editorum, atque mox fauente Deo, in lucem producendorum, hæc declarentur, quorsum hîc tibi diutius caput obtundam? Hoc vnum restat generosissime ac illustrissime Heros excutere, cur hîc te compellam & tam amplo nomini tuo, tantulum quidem opus, si quod de meo est spectetur: quàm maximum verò si subiecti argumentum libretur, nuncupandi ac consecrandi ansam ac confidentiam tam audacter arripuerim. Sed cui potiùs quam tibi huius fœtus ab omni inuidia conseruandi, tutela ac cura committi possit, qui & bonis literis & armis non mediocriter, sed abunde, omnique aliarum virtutum

priuaret: Sic enim rursum scribebat Anonymus: Tuis remediis accelerata mors auxit Fiscum, atque sic functus es Medici verè Regij officio. *Audax vtique incusatio, & temeraria, falsáque calumnia est. quæ nisi graui supplicio mulctata, ferri nusquam potest. Quid enim non maiestatem ipsam regiam perstringit ac vellicat, quam sic nefariorum medicorum improbitate ac scelere in lucrum suum vti, tacitè ementitur, & impiè accusat? Atque hæc est rabies furórque, quò adiguntur iusto Dei iudicio, qui fortunis alienis inuident, & liuore ex aliorum fœlicitate contabescunt.*

Quod priuatim ego ab eiusmodi homine impetar, ob vsum mearum pillularum, quas in quorundam malignorum ac contagiosorum morborum curam prescribo & offero, quibus vulgaria remedia ad eruendas radices & extinguenda seminaria, nobis satis cognita, nihil opis conferant: quùm ex earum vsu quibusdam, quos duos aut tres nominibus suis designat, grauia symptomata accidisse falsò mentiatur: grauissima proborum virorum, longè plura quàm satis est testimonia habeo, quæ mendaciis illius & calumniis opponam, quibus fides fiat certissima, vllum vnquam nemini symptoma (ne dum noxam) contigisse, qui eas deglutiuerit. At contrà earum vsu plurimum esse adiutos, & omnibus grauibus symptomatibus liberatos. Quorũ tamẽ si quibusdam aliquis post sumptionem earum conflictatus fuerit, hoc non pillulis sed morbi violentiæ ac humorum malignitati sit ascribendum.

Inter sexcenta testimonia eorum, qui illis vsi sunt, hactenus ac in dies eas fœliciter assumunt, producam in exemplum D. Bertrandum Regium Medicum, *doctum virum, eiusdem mecum patriæ ac regionis, necnon intimum mihi amicum, ac olim studiorũ sociũ & condisci-*

pulum: qui grauissimo affectu conflictatus ab hinc sesqui annũ aut amplius, in hac ipsa vrbe, post multa tentata frustrà auxilia à duobus tribúsue iuuenibus, huius vrbis medicis, per aliquot dies præscripta & administrata, cui ego etiam cum adessem, nec quicquam mouere voluissem, quò mihi D. Seguini, viri vtique doctissimi ac celeberrimi medici, consilium accerserem, ac coniunctis rationibus de eius morbo cũ illo decernerem, qui cùm per multos continuos dies cùm eo inuisissem ægrũ, & cũ aliis etiã medicis multa ex communi consilio remedia imperassemus, quæ & purgationẽ humorũ & sanguinis missionem, reuulsionem & roborationem, aliáque id genus respiciunt, vnde nihil leuaminis nec opis persensisset: admonitus tandem æger à D. *Seguino, vt meis pillulis vteretur, & quas alioqui non obtulissem sponte, nec nisi rogatus, quamuis virium earũ ipsemet Bertrãdus jam aliquot ante annis effectuũque fuisset cõscius & ocularis testis, ex massa quadã earum, quam vltro illi hinc discedenti impertierã: admonitus, inquam, iis tandẽ vti voluit, qui cùm vnã tantùm deglutiuisset citra molestiam, talẽ tantamque porraceæ bilis euacuationẽ prorsus viridem dejecit, vt crederet huiusmodi colorem ex ipso medicamento profectum: at quùm aliis diebus eodem vteretur nec eiusmodi bilis copia, aut venenatus humor, expurgatus sit, nullóque colore, excrementa ipsa vi pillullarum deturbata, tincta apparuerũt, tunc simul morbi grauitate depressa ac imminuta, meliùs habere cæpit, ac tandẽ paulo post conualuit. Vnde non ex medicamento colorem viridem sed ex ipsis venenatis humoribus eiusmodi colore infectis promanare iudicauit. Hoc vsque adeò benignum ac leue expertus est medicamentum, vt præter eam portionem pillularum, quam remigranti in patriam, petenti obtuli, crebris adhuc literis sæ-*

ſit calcinata antiquis etiam fuiſſe in vſu probata & aſſumpta.

Quidam etiam ex optimis Mithridaticarum Antidotorum compoſitionibus, quæ cap. 412. habetur imponuntur, ſulphur, nitrum & aduſtum plumbum.

Quin inſuper ea antidotus, quæ epilepſiis, apoplexiis, maniacis affectibus & febribus quartanis propria eſt, quæque è Zinz bere inſcribitur, intromittit lapidem lazuli, lapidem Armenum, antimonium, & aurum: Antimomium inquam tam Anonymo noſtro illaudatum, ac exitiale, vel citra vllam etiam præparationem. Quæ tamen antidotus non deſinit eſſe in deliquiis animi aut cordis defectibus, maximè vtilis.

Liceat porrò videre apud ipſum Nicolaum Myrepſum, in Antidoto purgante de Cynamomo. cap. 506. deſcripta, vt Antiqui in ſuis ſoluentibus medicamentis, tartaro etiam crudo, & ſimpliciter in puluerem redacto aliis vi purgandi prędítis admixto, locum dederint. Idem quoque conſpicitur in antidoto ex myrobalano cap. 510. tradita.

Si veteres illi Medici crudis eiuſmodi medicamentis, noxiis potiùs quàm vtilibus, vtentes commendantur ac laudantur, cur nos tanto artificio tamque ſalubri præparatione eorum virus infringentes ac innoxia prorſus, imo ſummæ efficaciæ ac vtilitatis ea reddentes, Vt qui (exempli gratia) loco crudi tartari, cryſtallos, aut cremorem eius, ſolius aquæ ebullitione extractum, diaſennæ no-

ſtro, & ſoluentibus aliis medicamentis ad veterum illorum imitationem, nec non etiam recentiorum celebriorum, qualis eſt Montagnana admiſcemus, tanto deſpicatui ac odio iniuſtè habeamus: & ab imperito iſto Anonymo, duobúſque aut tribus aliis ſtupidiſſimi & hebetis ingenij hominibus, ſummè inuidis, ac mihi priuatim capitali odio infeſtiſſimis, nouitatis impudentiſſimè inſimulemur?

Exclament quãtum velint, vel ad raucedinem vſque tollãtur, crucifigantur, eliminẽtur ac extreminẽtur eiuſmodi Chymici homines, noſque vt anthropoctonas execrentur, quòd in vſum ſulphuris florũ (tãtæ elegãtiæ ac vtilitatis) pręparationẽ à nobis vſurpari perceperint. Quid aliud quam canum more vt lunæ, ſic eruditioni Chimicorũ quã aſſequi nequeunt, præ inuidia rabioſè allatrent? Quid enim ſulphuris floribus præſtantius aduerſus inueteratas tuſſes? Quid mercuriali illius aciditate, aut vitriolato liquore acidulo, naturæ aliarum eius partium aut proprietatum diſſimulis, in eo præſertim, quod numquam flammam concipiat (quod ſulphuris maximè proprium eſt, vt iam alibi diximus) at potiùs à conflagratione puluerem bonbardicum arceat: in variis ægritudinibus, & vtilius & efficacius dici aut exigi poteſt? Quàm fœliciter enim is à nobis in dies variè ægrotantibus exhibeatur, infinitis nobis experientiis cõpertum eſt, vt nulla nõ etiam febris hoc tam nobili remedio iugula-

ri, nullus non ardor ac incendium corporis extingui possit. Vt hinc quàm imperitè ac iniquè Anonymus iste, nobis conuitietur, calumnientur, & insultet, quasi ignem igne, & incendium incendio augentibus, abunde liqueat. Hinc imperitia illius elucescit quòd citra vllã veræ viuæque sulphuris anatomiæ cognitionem ac rationem nos damnet, eo quod cortices tantum rerum oculis eradat, interiores verò medullas nulla animi solertia rimari possit: nõ satis edoctus, quod occultum est in recessu cuiusuis rei, illud esse prorsus contrarium manifesto, vt hinc liceat arguere, quantò faciliùs exteriora sulphuris ardeant, interna eius viscera, hoc est occultam quamdam essentiam in illo latentem, quæ arte tamen sagaciter extrahi potest omnibus ardoribus ac incendiis reluctari, eiusque viribus illa emori ac extingui: Nec quicquam facit inepta illius ratio, qua asserit sulphur pinguedinem esse terream concipiendæ flammæ idoneam, & igneæ esse proprietatis: cum ea sua mole cadat, nullisque fulcris muniatur, imo iisdem medicorum Arabum axiomatibus infringatur, ac destruatur quibus camphoram volunt esse frigidam, quæ tamen flãmam facilè concipiat, eóque etiam ardentius excandescat ac promptiùs incendatur, vt hinc sibi non satis constare, Anonymum sed in varias incertasque sententias distrahi illum apertè liqueat.

Sed iam iam excutiamus, quomodo Anti-

qui viuo sulphure, ac citra vllam præparationem, in suis remediis vsi sunt. Ostendimus iam id plus satis ex superioribus antidotis, quibus metallica excipiuntur ex veterum arte: quibus etiam concessus est locus in plusquam viginti aliis compositionibus, quę hoc nomine quàm maximè commendantur & aduersus varios affectus celebrantur, inter quas & sequentes addemus ad maiorem veritatis fidem, Antidotum nempè Symphonos dictam, quòd conuenienti efficacia prædita sit ad curandos affectus, quibus dicata est, congruit enim tussibus & tabidis opitulatur. Hanc describit Galenus lib. 7. de compositione medic. local. cap. 2. quam crudis huiusmodi ingredientibus veteres concinnarunt.

Addemus & antidotum de Baccis lauri, nec non innumeras alias adiiceremus, nisi satius esset lectores ad descriptiones earum ab eodem Myrepso accuratè traditas, relegari, quas peruidere omnibus liceat.

Quin & compositiones extant atque antidoti, disertè ex eiusmodi ingredientibus præscriptæ, quæ vel ipsorum nominibus insigniantur, qualis est antidotus de sulphure & oxopyretos capit. 158. & 159. ab ipso Myrepso traditæ: quas idem conferre scribit ad tusses diuturnas, tertianas & quartanas febres: nec non omnes internos dolores intestinorum, coli inflammationes & stomachi: & comitiales affectus. Vnde constat sulphur ab antiquis in remediis, tanquam etiam eorum

basim vsurpatum, non tātūm aduersus quartanas febres sed tertianas etiam ab humore calidissimo, sulphureo atque igneo, originem ducentes.

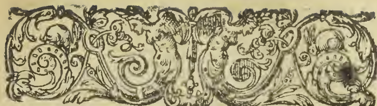
Quid ad hæc obganniet Anonymus, qui tam clamosè in metallica remedia tanquam exitialia ac lethifera insurgit? An sic eum ab antiquorum fide & medica religione totum pendére, vt ementitur, æquum fuerit credere? An veræ videri possint eius calūniæ quibus tanquam nouitatis ab vno Paracelso inuectæ, nos eius discipulos, vt vult, insimulat ac criminatur, cum ab antiquis prius excogitata sint ac vsurpata in vsum, tantique facta remedia.

Vt tandem concludamus, & de nostris scriptis modesti ac ęqui lectores aliquid vtilitatis reportēt, ausim illis securè promittere, & fidē facere vt ex sex aut septē eiusmodi metallicis Chymica arte elaboratis, posse vsque adeo exquisita auxilia educi, qualia sunt præparantia, & purgatia omnis generis, incidentia, alterantia, corrigentia, attenuantia, corroborantia & id genus alia, quę omnium morborum omnibus indicationibus satis esse possint: ex quibus etiam nullum non corporis ex humoribus incendium, siue internum, siue externum extingui queat: omnis etiam generis dolores sedari possint. Quod Iunioribus medicis erit vtilissimum, summopere notandum, quò solertibus præparationibus insudent ac animum maturè appellant, vt tandem instauratio veræ medi-

cinæ,ac geminorum remediorum veræque ac ſynceræ præparationes enaſcantur & in vſum reuocentur: Quam quidem prouinciam pro virili parte ſuſcepimus ſperamuſque fore, vt Deo fauente, in noſtra reſtituta dogmaticorum pharmacopæa cuius iam initia euulgata ſunt, aliqua ex partè, ſi non integrè, ſcopum collimando attingamus,& poſteros, quæ ſequenda ſit via recto tramite, doceamus.

Addemus & hoc, ſubſtantias nempe metallicas, ex quibus præcipua illa remedia de quibus loquimur,extrahuntur, quæque breui, vt ſpero publica ſum facturus, idque fusè pro loci & temporis opportunitate in ſpagyrica noſtra pharmacopœa aucta ac locupletata, has eſſe, aurum videlicet & argentum inter metalla perfecta: vitriolum inter ſales : Atque inter ſpiritus ſemimetallicos, antimonium, ſulphur & mercurium ex quibus etſi vulgaribus hominibus vt Anonymo noſtro venenata & exitialia eſſe imperitè iudicantur,ac damnantur, ſuo tandem loco quanta ex eis arcana & præſtātiſſima auxilia eruantur re ipſa ac luculenta experientia demonſtrabimus.

FINIS.

IOS. QVERCETANI
DOCT. MEDICIQVE REGII.

Ad veritatem Hermeticæ Medicinæ, ex Hippocratis etiam veterúmque decretis ac Therapeusi propugnandam. Aduersus cuiusdam Anonymi Phantasmata dilucida Responsio.

TRACTATVS SECVNDVS.

In examen Capitis primi Antilexis.

PRIORE huius Libri tractatu ad veritatem Medicinæ Chimicæ ex Dogmaticorum etiam sententia stabiliendam, vniuersaliori quadam & fusiore docendi ac dicēdi methodo, apodicticísque rationibus: necnon singularibus quibusdam exemplis vsi sumus, non tàm pri-

uatas aduerſarij noſtri cenſuras,in quædā libri noſtri capita intuētes,quàm vt ad eos,qui verę Medicinæ ex Dogmatica & Hermetica ſchola peritæ, ſtndioſi ſunt docendos ac erudiendos reſpicientes, ſtylum noſtrum accommodaremus. Hac verò ſecunda libri parte decreui minutiùs ſingulas noſtri Maſtygophori caſtigationes expēdere, eâ tamen breuitate, vt ſimul, quod fuſiùs à nobis tractatū eſt,in compendiū contraham,vnde Lector etiam citra faſtidium hæc percurrere poſſit,& inde fructum capere.

Pergamus igitur in excutiēda tua cenſura,videamúſque quid velis.Mēdacia,pręſtigias,ineptias,&ſi quid pejus latrare potes,obiicis à me in vulgus efferri ac ſpargi, indéque iudicum auxilium imploras: ſic limen tuæ orationis exornas, quaſi primâ fronte futurus omnibus terrori, ne ad mei libri lectionem quis aduolet: cuius vtilitate omnes priuare niteris, ne quid habeant, quo te ſuperent. Sic vulpes ille Æſopicus abſciſsâ inter ſepes caudâ deformis, aliis abiiciendas ſuas,vt pondus inutile perſuadere voluit:ne ſcilicet deformitatis ſuæ conſcius,alios ornatiores & perfectiores videret, quibus eſſet opprobrio. Haud ſecus inuides aliorum perfectioni, quam nondum aſſequi potuiſti,& ad eam anhelantes, ne te ſuperent, omni ſtudio auocare contendis. Sed quicquid opponas, illud facilè veritas virtute propriâ eluctabitur. At, quibus argumentis Anonyme venenum,ineptias,mendacia,præſtigias,& ſi quid pejus cacolalia iſta tua eructare potes, eſſe euincis? Quia,inquis, à ſexaginta Medicis

Parisiensibus liber explosus est, tanquam falsam & ridiculam doctrinam inducens. Vix crediderim, ex tanto numero te eundem consensum & suffragia collegisse; Probos saltem excipere debuisti, quos, satis noui, eò vsque dementiæ non esse progressos: sed, vt vt sit, vah! ni rideant ipsi pueri, qui ab Exemplo Argumẽtũ claudicare satis norũt. Quales igitur Medicos intelligis? Qui tuæ scilicet farinæ sunt homines: alios magis pudeat τῆς σῆς ἀναλίϐ ἀλαζονείας, quàm te tuæ ipsius temeritatis. Pudet te (inquis) diutiùs in nostris ineptiis versari: at pudibundum magis tibi esse opportuit, quòd in tàm vili elaborando & excludendo fœtu, bonas horas quatuor mensium perdideris. Sed eja cùm tres tantùm Medicorunt sint Sectæ, conquereris quartam Hermeticam à me introduci, quasi sit nefas plures institui, quàm ex Galenicis scriptis didicisti. Ita videris Pythagoricus discipulus, qui rationis loco, Tyrannicum illud vsurpes, αὐτὸς ἔφα. Nunquid vides passim, hoc omnibus artibus esse commune, vt singulæ singulas sectas sibi constituant? Sic si quid additur ad inchoatam medicinam, & in ea docenda ac facienda, præclarius inuenitur ac docetur, an nefas fuerit inuentori aut castigatori, sequaces suos ac imitatores, sectámque suo nomine insignire? Si hoc liberum fuit antiquis, cur recentioribus idem denegabitur? Sed quorsum istud ad ratiocinandum? quorsum etiam dissensio illa opinionis de Mercurio Trimegisto, an fuerit Moses Hebræus nec ne, an alius quis, (quod

veriùs ex triplici illius officio, vnde Trimegiſtus dictus eſt, quo Moſes caruit, affirmari poteſt) modò de re conſtet, & de eius doctrina fides fiat? Nunquid hoc liberè in campo expatiari, & nullo conſilio euagari eſt? Sed αὐτάδεια iſta tua, quâ tibi in loquentia (eloquentiam dicere volui) plus æquo blandiris, hanc tibi excurrendi voluptatem attulit. Frui igitur iſtis deliciis te opportuit, non anxiè in Paracelſum ita debachari. Hunc falsò & contumelioſè Alchymiæ originem à cacodæmone aut Diabolo accepiſſe aſſeris: vbi ſatis prodis tuam in illius ſcriptis inſcitiam, quæ calumniarum hanc tibi anſam præbuit; Non abs re igitur vanitatis argueris, qui ſenſa ſcriptorum doctorum non capis, aut ea turpiter in contrariam ſententiam detorques? Sed miſſa iſthæc faciamus; tu verò circumſpice, ne, ſi quid eſt, quod ingenij tui, in ſcriptis & Hermetis & multorum Philoſophorum Chymicorum, captum ſuperet, cuiquam iniurius ſis, & repentè ad inſaniam adigaris. Quære ſapientiam ex eo, qui vel ſomniorum ſignificationem, ne dum ſcriptorum hominum interpretationem elargitur. Falsò etiã Spagyrica remedia citra rationem & experientiam reperta eſſe pronuncias, quorum vbique tot virtutes & admirandi effectus cum vtilitate & voluptate conſpiciũtur. Apud te quidem ratione carent & experientiâ, qui rationis es & experientiæ expers, quod ſatis indicant occultæ tuæ proprietates, ad quas tamquam ad aſinorum pontem, cùm te aliqua difficultate extricare non potes, ſtatim perfugis.

In aliis tuis rationibus excutiendis futilibus, ac vanis, non eſt quòd diutiùs tempus atteramus: Eæ enim cùm ſint leuiſſimi momenti, nulliúsq; laboris, in illo cãpo alacriter loquẽtiam tuam expatiari ſinemus. Hoc vnum eiuſdem primi tui examinis non prætermittam, quod argutiſſimæ ſcilicet & ſubtiliſſimæ ſit rationis, Medicum nempè à Pharmacopæo eſſe diſtinctum, ne ſeorſim illorum ſinguli ægros iugulare auſint. Notate hîc viri doctiſſimi grãmatici acumen. Cætera in ſtercus caprillum faceſſant.

Quæ autem vndequaque ex dogmaticorum ſcholis corraſa recenſes, quorſum iſta, nobis iam à puerilibus annis toties inculcata, & decantata, diutiùs auribus noſtris obſtrepant? Valeant & iſta ad ſua magiſteria, ibíque in cinerentur ne reuiuiſcant. At quis te ferat ita incõſultè in preceptores tuos iniurium? Quos conſtat ita parandis remediis hoc eſt Pharmacopææ inſudaſſe, vt ſuis manibus operationes eiuſmodi attrectarent & verſarent, ægris ipſimet Doctores auxilia exhiberent, & ſi quæ arcana medica callebãt, ſibi ſolis ea aſſeruarent, vel ita aliis impertiebantur, vt non niſi ſagaciſſimo Oedipo enucleatore, fas eſſet ſuis in volucris expedire. Habuerunt ne Hippocrates & Galenus diſtinctos Pharmacopæos? aut, cùm ipſimet miniſteria iſta obirent, putarúntne ſibi dedecori verti, aut, vt tu delicatulus cenſes, de maieſtate ſua & reuerentia detrahi? Proh vanitatẽ! cuius vitio quamplurima ignoras. Quàm turpe eſt Medico, ſibi Doctoris titulum arro-

gare & materiam, quâ vti debet, modúmque illius parandæ ac administrandæ ignorare, patíque se à ministris suis superari? An ignoras, Anonyme, experientiam rerum esse magistrã? Ergo Pharmacopæus eam callens, Magister erit, tu verò bruta statua cathedræ affigêris.

Quod etiam falsò subiicis, malam diathesin ex Chymicis remediis, nobilibus partibus relinqui: hoc quàm sit à veritate alienum iam docuimus. Hîc nunc satis sit si de rebus etiam incognitis, absurda & inepta effutienti pro tuo more, tibi respondeamus. Si autem Imperiti & agyrtæ præparationibus suis, aut potius destructionibus, antimonium & præcipitatum (quæ iam pridem damnauimus, & hactenus explosimus, vt scripta nostra testantur) adulterant potius quàm emendant, aut non probè venenum in iis latitans extinguunt: quo fit, vt perniciem exhibita inferant, quid ad nos? an aliorum imperitia & abusus, nobis culpæ vertatur? Quod quàm iniquum sit, iudicent sanæ mẽtis homines: Tu vero tuas tibi serua Historiolas quas adiicis, cum enim à te recitatore aut etiam fictore progrediantur, suspectæ fidei nobis esse debent.

Quod verò tibi occurrit, censura dignum, essentiam quintam, nempe lapidem Philosophorum, & Chymiam à me συνονύμως vsurpari: ineptè addis Chemiam de tuo: aliâs non est quod mireris aut castiges. Essentia enim quinta, & lapis Philosophorum promiscuè à Philosophis sumuntur, quòd vnum & idem re sint, vtrumque enim vniue salis est medici-

na balſamica, quæ omnia quæcunque natura complectitur in ſtatu ſuo conſeruat, heterogenea diſgregans, & homogenea ita copulans, vt antè prædeſtinatum finem nullum interitum experiantur aut ſubire poſſint. Erras autem toto cælo, nec Philoſophorum ſententiam capis, ſi lapidem tantùm pro ea effectus parte intelligas, quâ viliora metalla in aurum commutantur. Longè quid maius promittit Philoſophorum lapis. Ergo & hic diſce ſapere, & de incognitis plura loqui deſine, quàm fert ſobrietatis regula & ſapientiæ lex. Eadem lege cautum, ne defunctorum manes turbentur ſine igitur Moſis manes in pace requieſcere, & falſam quam concepiſti de Mercurio Trimegiſto opinionem excute. In cæteris, tanquã in vacuo ac inani incertóque campo futilis ac vanus excurrito & expatiator: In arenam enim noſtram nunquam deſcendiſti, vt nos oppugnares, & armorum noſtrorum ſpeciem tibi videndam exhiberes; ſed phantaſmatis & inanib. tuis ſpeculationibus bellum indiceres, vt tibi gloriolam inde ſi poſſes, comparares. At quid poſſit ἀναλφάβητος in Chimia? Quod ad Democritum attinet, fruſtra quoque laceſſis eum: cuius vt & Ariſtotelis, ſi diligenter & attentè ſcripta perlegiſſes, longè aliud ſentires. Scias illos Socratis more ἀεὶ γηράσκειν πολλὰ διδασκομένους. Excutis deinceps, an aurum poſſit arte fieri, ex multis rationum, & ab Eraſto petitarum inuolucris, niteris negationem adſtruere. Si æquè familiaris eſſet artificibus eius conficiendi, ac vitri, ex herbis & lapidibus,

aut etiam metallis, educendi ratio, ac tàm creber illius ac huius aſpectus, mirari, credo, aut dubitare deſineres. Quis enim rerum ignarus credat ex herba, plumbo, lapillis, vitrum extrahi poſſe, formæ tàm diſſimilis, ac ſubſtantię? Quis ex linteo aut filamentis chartam? ex lignis, virgultis, conchyliis, oſſibus, paleis, lapides & ſaxa vi aquarum concreſcere & efformari? Quidni igitur à ſimili & aurum fieri poſſe, & tranſmutationem metallorum inter ſe, annuemus præſertim cùm in ſimilia, quàm diſſimilia liberior fiat tranſitus? Quis conſenſum propè omnium gentium, Hebræorum, Chaldæorum, Ægyptiorum, Romanorum, Italorum, Gallorum, Anglorum, Germanorũ & Hiſpanorum, citra rationem aſpernetur aut rideat? necnon quæ propoſita ſunt admirandarum tranſmutationum exempla ſuperbe nimis reſpiciat, rationúmque momenta, quibus tàm nobilis ars confirmatur, non ſatis iudicioſè expendit? Sed cùm ab illis ſolis contradicatur, qui ea nunquam vel obſecerint: aut ſi quid in Chymicis libris legerint, tarditate ingenij ſui nihil aſſecuti fuerint, Quid iſtos moramur homines? Audiant tecum Anonyme, Auicénnam Chymicum dicẽtem, neminem vnquam magiſterium lapidis negaſſe qui eſſet ſapiens. Sed vt ad auri conficiendi artem (de qua ne my quidem aut gry in priore meo libro: niſi quatenus argumentum ad medicinam facit) contra inanes tuas rationes, tandem accedamus: viſum eſt pauca hîc de ea diſſerere: ac primò inanes iſtas tuas rationes diluemus, pòſtquam

eius artificium Laconico dicendi modo, qui Philosophis proprius est & vernaculus,cùm de Saturni menstruo egimus, iam à nobis satis enucleatum est, vt illis satisfactum fuerit, qui ingenio pollent,& ad hancartem nati sunt.

Primô internum principium esse vis,ex quo procreentur omnia: deinde illud duplex constituis,naturam videlicet & animam, quo quidem Principio, quùm ars destituatur, eam id· circò ineptam esse ad conficiendum aurum infers.

Præterea vt forma essentialis corpori aptetur, materiam debere esse ad formam excipiẽdam idoneam asseris, quæ talis redditur temperie certa,& legitima conformatione.In istis, quàm apertè in generatione rerum ignorationem tuam prodas,hinc liquet:Primò quòd duplex principium formale constituas, & ea distincta facias, quæ vnum & idem sunt ratione & essentia. Secundò, quòd materiam substantialem, à forma essentiali separas, ignarus vnâ & eadẽ fidelia duos parietes dealbari, aut vnũ ex altero, aut vtrúmque ex eodem principio consurgere.

Atque, vt tibi pateat quàm friuola ista tua falsáque sit naturæ & animæ distinctio,vtriúsque definitiones afferamus, quæ rem constituant, si fieri potest, aut descriptiones, quæ proprietates vtriusq; vel easdem vel diuersas faciant. Naturam vocat Aristoteles 2. Phys. principium motus & quietis,in quo est primò & per se. Galenus verò sic definit finitionum libro, vt sit vis quæ ex se ipsa moueatur, sitque

author formationis,generationis & perfectionis. Quam Plato ante dixerat vim quãdam esse rationis & ordinis. Anima verò sic ab eodem Aristotele definitur, vt sit ἐντελέχεια seu primus actus,& corporis organici perfectio, vitam potentiâ habentis,quòd ab eo actu omnes vires, operationes & actiones in corpore cuiusvis animalis procedant. Forma enim agens & mouens Aristotelicis vocatur actus primus vt anima & natura. Alibi eandem definit Aristoteles,spiritum quo viuimus,sentimus & intelligimus. At quid est principium motus, & vis illa generationis, & perfectionis auctor, quàm anima aut spiritus,quo formamur viuimus,sentimus & intelligimus? Idcircò Platonicis natura est anima illa vniuersalis, omnes alias animarum species &induidua informans & procreans (Hominis animam rationalem hîc excipio, vt quæ homini ex luto iam facto & post naturam creatam à Deo inspirata sit) Quàm friuola igitur ista sit distinctio,quis non videt?

Porrò cùm dicis materiam oportere temperie certâ, & legitimâ conformatione instructã esse,vt formam recipiat:vnde quæso & ex quo Principio nata est illa materia & temperies. Nam ab internis illis principiis orta esse non potest, quia sunt formalia, non materialia Principia, vt tu vis, quæ materiam illam temperatam & probè conformatam subire debẽt. Duo igitur erunt principia,alterum Formarũ, alterum Mareriarum. Atqui quod creatum est à Deo, vnum fuit, non binum, ex quo illo

vno omnia ſeparata ſunt, quæ ſuæ originis & vnionis recordatione perpetuò geſtiunt, ad illam vnitatem regredi. Hinc perpetua illa elementorum circulatio in ſeſe, vt ad vnitatem priſtinam redeant. Dum enim terra in aquam tranſit, aqua in aërem, & aër in cælum, cælum verò in terram, hoc appetitu & ſtudio feruntur redintegrādæ ſuæ vnitatis, in qua omnia ſimul & vnum fuêre, quæ aqua fuit primò, ſeu chaos aqueum, in quam tandem vnionem poſt completas circulationes, ad perfectionem quandam cryſtallinam, longè primæ vnitatis creatione nobiliorem, peruētura ſunt, quàm Apoſtolus cælorum & terræ renouationem vocat.

Vt igitur quid generatio ſit rerum, & ex quibus Principiis forma & materia in generationem corporis ex vno ſemine procreentur, paucis ex noſtra ſchola, Phyſicam ſacram Moſis ſequente, addiſcito.

Dicitur Deus apud Moſem creaſſe vnum chaos, quod aqueum colligitur fuiſſe; quòd Spiritus Dei aquis incubuiſſe dicitur à Moſe. Materia iſtius chaos, nulla alia antè fuit, quàm Verbum ipſum Dei, (Fiat) quod quidem verbum non fuit inane in Deo, nihil enim ab eo proficiſcitur, quod non ſit immenſæ virtutis. Quemadmodum igitur cùm dixiſſet, Fiat lux, ſtatim facta eſt; ſic de chaos huius origine pronuntiandum eſt. Chaos igitur iſtud ex verbo Dei ortum, aut per verbum creatum, ſtatim in corpus immensè animatum prorupit, ac Deus loquutus eſt. Immensè animatum dico, ex infinitis virtutibus, quas in dies exerit, ex ſemi-

ne rerum omnium vniuerſali, ei à verbo indito, omnia producẽs. Semen autem illud, aliud nihil eſt, quàm anima vniuerſalis mundi ex ſpiritu Dei profecta, quæ iuxta verbum Domini, Fiat, ſtatim creata eſt, cum ſuo corpore vno & eodem momento ad rerum futurarum generationem. Hoc autem ſemen, ſeu anima illa vniuerſalis, licet primâ creatione ſtatim cum corpore exorta ſit, aliam tamen habuit à Deo inſtitutionem, gradúſque præſcriptos, vt ſenſim & paulatim ſpecies & indiuidua progigneret, dum ad perfectionem ſuam perducta ſint.

Semen igitur & principium omnium rerum fuit hoc verbum (Fiat) quod cùm ſub ſenſus non cadat, ex nihilo idcircò dicuntur omnia eſſe creata.

Vt ergo ex nihilo creata ſunt à Principio omnia, ita & nunc creata naſcuntur, tanquam ex nihilo, Exempli gratiâ, Triticum nunquam reuireſcit, ni prius ſatum in terra corrũpatur, & ita obteratur, vt in nihilum redigatur. Nihilum voco (vt dixi anteà) quod non poteſt ſub aſpectum aut alios ſenſus cadere, ſiquidem ſemen, in quo cõcluſæ ſunt proprietates omnes radicis, caulis, ariſtæ, grani, & virtutis in illis ſpecificæ, in meram ſpiritualitatem, hoc eſt in primum ens ſuum ſpirituale, aut in ſpiritum id eſt animam redigendum, vt omnibus compedibus & impedimentis corporis liber ſpiritus, nouum ſibi corpus, virtute ſibi ingenitâ, effingat, atque induat, iuxta ſcientiam ac proprietatem omnium tincturarum, quas in ſe

ſemper retinet, & corpori inchoato & ſupercreſcenti ad perfectionem vſque indiuidui communicat. Itaque ex digeſtione corporis & ſpiritus tritici in terra facta, ſpirituale quid oritur, in corpus excreſcens, longè nobilius ac feracius parente ſuo.

Hinc vides non eſſe triplicem formam: nec aliunde materiam, aut temperiem, & conformationem, quàm à ſolo ſpiritu, vi fermentationis extracto & ſeparato, tincturas omnes, virtutes ac proprietates poſſidente, perfici: quas quidem virtutes in corpus, quod ſibi fabricatur, diffundit, ac exerit, temperiem, conformationem, ad perfectionem vſque indiuidui efformans. Hoc te docebit agricola, vinitor, olitor, & rerum quotidiana experientia. Sic in auro principium auri ineſt, quod ſi ritè præparetur, & in terram ſuam iniiciatur, vt in ea putreſcat, digeratur ac fermentetur, in primum ens tandem redibit, hoc eſt in ſpiritum mercurialem, qui liber à denſo illo corpore, reuiuiſcit, & quicquid ſibi tùm congenitum nanciſcitur, illud in ſui ſimile vertit, ac longè purius nobiliúſque reddit, quàm eſſet anteà ipſe Parens, quemadmodum ex tritico nobis apparet, quod ex ſimplici grano, radicē, herbā, caulē, ſpicam, & centū ex vno, grana producit.

Vt igitur paucis diluamus tua argumenta, ſcias artem quam nouitatis iniquè inſimulas, noui nihil producere, ſed naturam iuuare, eámque promouere ac intendere digeſtionibus ac coctionibus, vt cùm ſemen auri compedibus ſuis vinctum, nullas vires in ſui ſimilis

generationem habeat, vinculis ab arte expeditum & tractatum, vt par est, virtutes suas in materiam cōgruam possit diffundere, & principia illa speciei imperfectæ, ex principiis suis, potenti vi ac ἐνεργείᾳ in suam perfectionem adducere.

Cæterùm inspersa sunt quædam in hoc tuo examine insignis istius tuæ Philosophiæ ornamenta, quæ sicco pede non sunt prætereunda. Magnes, ais, trahit ferrum vi formæ seu proprietate substātiæ. Cōfugis hîc ad proprietates occultas cùm nullam rationem possis reddere virtutis Magneticæ in ferri attractionem. Quomodo potes dici Medicus & Philosophus, si ignoras vnde spiritus nostri in corpore latentes, famelico appetitu statim ex cibo & potu nutritiuos spiritus extrahunt, quibus reficiantur? An te fugit, spiritus in alieno corpore morantes, suæ naturæ corpus validiùs attrahere, quàm si in proprio corpore manerent, vbi infixi quiescerent? Sic magnes, vt hoc ex nobis addiscas, cùm habeat spiritus ferri in se inclusos, quorum non sit proprium corpus, non potest eos ita continere, quin, si proprio corpori, & quod suæ naturę est, admoueantur, illud ipsum pro omnibus viribus appetant & attrahant: Ita vt spiritus ferri in peregrino corpore positus, longè potentiores vires habeat attrahendi, quod sibi consentaneum est, quàm si suo proprio contineretur, quia in alieno positus, proprium desiderat: in suo verò otiosę moratur, in quo ad voluptatem requiescit.
Sic ferrū à ferro nō attrahitur, quia spirit⁹ pro-

prio corpore fruitur. At si spiritus in alieno sit corpore (vt in Magnete) & ferro admoueatur, cognationis & vnionis recordatione, statim ad ipsum fertur: aut quia retinetur in corpore peregrino, in quo est, corpus suæ naturæ conatur attrahere. Quòd allij litu spiritus arceatur, id fit impedimento, quo obtunditur vis eius, nec tãtùm allij, sed omnium propè aliarum rerum inductione. Siquidem quò magnes purior & limatior redditur, eò potentiùs attrahit, quòd nullis obstaculis retineatur.

Præpereà absurdè philosopharis, quùm dicis, per formam totum rei esse, id quod est. Nã essentia dat esse rei. At essentia constat materiâ & formâ. Ergo non sola fotma est quæ dat esse rei, sed materiæ iuncta. Anima, cedò, éstne homo? Corpus humanum itidem, éstne homo? Perperàm respondeas, si vtramque partem seorsim hominem esse dixeris. Neque enim anima homo est, nec corpus homo, at anima & corpus simul iuncta, hominem constituunt. Cùm moritur homo, separata anima non dicitur Homo, nec separatum corpus homo, at cadauer dicetur.

Cætera sunt puerilia, quæ de arte externa dicuntur, an picta musca viuæ & naturalis formam internam arte admittat. Quis ista asserat? Ineptum & id est à Chymico aurum elaboratum non esse naturale sed fucatum. Nam si omnes naturalis auri, proprietates artificiali adhærent, quis negabit legitimum esse aurum? Imò quin ab artificiali naturale viribus superetur, non dubium est, vt tritici exemplo de-

monſtrauimus. Neque idcirco ſimpliciter aurum, artificiale dicendum eſt, ſed naturale etiã, cùm naturale principium ars promouerit, & ad imperfectum metallum formam & ſubſtantiam ſuam aurum arte transfuderit. Ars igitur tantùm adiuuit naturam, vt in ampliores vires ac maiores excreſceret, & ſui generis corpori ac formæ eas abundè impertiret. Sic diximus ouum artificiali calore, hoc eſt externo adiutum, tãdem in formam pulli commutari, principio interno ſic viribus creſcente, & arte ad perfectionem ſuam tendente, eámque tãdem aſſequente. Atque hinc à nobis, contra eam quam concepiſti opinionem, addiſces imperfecta reliqua præter aurum eſſe metalla, quæ coctionibus & digeſtionibus in aurum perfectum adduci poſſunt. Quemadmodum ouum perfectum quidem ouum, ſed imperfectus pullus apto calore in pullum perfectiſſimum excludi poteſt. Cætera quæ de metallorũ proprietatibus garris, & de auro quod illis ineſt, perinde eſt, ac ſi cæcus de coloribus ex auditu tantùm loquatur. Hoc vnum aduerſum te pronunciari non animaduertis, qui vnicam tantùm formam vniuſcuiuſque rei eſſe voluiſti. Hîc tamen formam auri ſeu aurum ineſſe vis, corpori aurichalci & cupri prę̨ter natiuam, vnde potius colligere debuiſti, imperfecta metalla auri principia in ſe habere, ad quod tendunt, atque idcircò ad perfectionem poſſe arte promoueri, vt ouum ad pulli perfectionem. Dum finem metallorum attingere voluiſti, nõ illepidè vtique ad ſcrinij loculos tuos conſeruantis

ſeruantis ſyntheſin animum aduortiſti. Sic aliis animus eſt in patinis, aliis in loculis, aliis in trocho & alea. Vt autem omnium metallorum finem non eſſe probes, multa argumenta ex Eraſto corraſiſti: quæ cùm nihil aduerſus libri mei argumentum faciant, ne in iſtis, quæ ex aliis meis ſcriptis haurire potes, & quæ fuſius alibi tractaturus ſum, tempus ludamus, cùm locupletiſſimè tibi ſatisfactum fuerit ab ijs, qui Eraſti ineptias, tuáſque futuras ſub augurati, confutarunt, ad eos te relego. Tantum dico regeri in te crimen, quòd meum eſſe falsò putaſti, nempè iis, quæ de tuo addis, Eraſtica quæ cultiora erant, longè deteriora reddi.

Ad iſtud igitur caput venio, in quo Chymicorum remediorum cum conſuetis accuratiorem comparationem inſtituis. Vbi cùm de iis tantùm diſſeras, quæ ſublunari mundo comprehenduntur, miror cur ſuperlunaria & cæleſtia omittas, cùm Aſtrologiam in Medico vt neceſſariam requirat Hippocrates, eúmque qui eâ careat inſtar cæci hominis habere dicat, qui incertis errans paſſibus, baculo viam perueſtigat, vbi tutò pedem figat. Notandum & iſtud eſt, te tàm criticum grammaticum, quid Alexipharmacum ſit, ignorare. Inter venena enim collocas quaſi venenoſum medicamentum, cùm ex ipſius ethymologia veneni deleterium ſit, ſed ignoſcendum tibi eſſet, quòd Græcus non ſis, niſi Cretenſem ſatis ſupérque te prodidiſſes. Quas primis iſtius capitis pagellis diſtinctiones adfers alimentorum, medicamentorum & venenorum, tuæ ſcholæ diſcipu-

lis feruare debuiffes,ni aliquid tibi fcribendum effet, quo pagellas impleres, & ad iuftam vtcunque libri magnitudinem, Apologia tua excrefceret.

Totus autem in eo es,vt collatione vtriúfq; fectæ remediorum factâ tuam illam vulgarem medicamentorum præparationem multis verbis probes vtiliorem,iucundiorem &tutiorem Hermeticâ.Non fatis concepifti me à dogmatica difciplina nequaquã recedere, quam femper laudaui,vbi ea imperium habet in morbos: at vbi, filet, fuerunt excogitanda & fortiora & vtiliora remedia (quod à doctis Philofophis & Medicis fagacis ingenij factum eft) quæ aliorũ imbecillitatem fuperarent, & æquis viribus aut fortioribus etiam (modò ne quid nimis) cum affectu concertarent & vincerent. Non enim differunt materia fed tantum præparationis modo. Magnam in priore meo tractatu doctorũ virorũ illorũ feriẽ, iam cõtexui, quid repetitione opus eft? Aliã Hermetici Medicamentorum partitionem,ex fecundis qualitatibus pluris faciunt: vt alia adftringant, alia leniant, alia purgent, alia vomitum concitent alia demulceant,&anodyma fint,alia aperiant, attenuent, incraffent, & quorum vires ac proprietates non decoctis,non infufionibus & leuibus tantùm iftis præparationibus eliciunt, fed chemicis & magnâ induftriâ elaboratis operationibus: ita vt fi adftringentia medicamenta ex arte fpagyrica ritè parata fuerint,nihil illis fiat conftrictius, adeò vt etfi vulneri la-

bia eiusmodi medicamento illita & in sese adducta fuerint, nihil tenacius aut coniunctius. Docent ergo Medici illi quòd res est, omnes actiones naturales à spiritib⁹ proficisci, in illísque principiorum scientiam inesse: ita vt quẽadmodum morbi ad generationes perducuntur, resolutione vaporum & spirituum alimentorum impuritates morbidas in se continentium, & in anatomiam humanam inuehentiũ; sic, morbidos illos spiritus & tincturas corrigi & eiici non posse, quàm aliorum spirituum ope: Etenim spiritualia spiritualibus, vt corporea corporeis committenda sunt. Necesse est igitur, vt in remediorum præparatione, spiritus à corporibus & mortuis qualitatibus separentur, quod non fit infusione, coctione, simplici, & id genus crassis artibus, sed spagyricis putrefactionibus, solutionibus, coagulationibus, distillationibus & circulationibus, vt purissimæ tandem spirituales substantiæ emergant, tincturas suas & proprietates firmius retinentes, virtutibus hâc præparandi ratione auctiores: sic spiritus resoluendi vi præditi, constringendi, purgandi, vomitionem, vrinas, sudores proliciendi, imò etiam generando somno, doloribus demulcendis & fluxionibus sistendis, idonei & apti, his præparationibus potentioribus in suis proprietatibus euadunt, firmiùs & constrictiùs in centrum suum colliguntur, ac sese in virtutes admirandas contrahunt. Quas autem virtutes possident, eæ sunt quæ ex tribus principiis promanant, sale, sulphure & mercurio, quæ alioquin exiguæ sunt,

aut nullius etiam effectus, si in compedibus sui corporis perpetuò maneant, nec in spiritualia astra resoluantur. Etenim quæcunque ad curationem requiruntur, in spirituum potestate omnia continentur, siue vt locuntur Aristotelici in potentia illa essentiali cuius superius mentionem fecimus, ex qua rerum omnium facultates non autem ex ipsa crasi promunare diximus. In hoc medici scientia posita est, vt spirituum discrimina & proprietates optimè cognitas habeat, & singula singulis adaptare norit, non in medicando tantùm, sed & præparando: siquidem vt arctiùs cum corporibus coniungantur, cum corporei, quodammodo tardi, ac crassi non vsquequaque penetrant, aliam præparandi rationem laboriosiorem requirunt, quàm quæ in corporibus etiam subtilioribus medicamēta vsurpātur. Præterea cùm alij spiritus saliū proprietates, alij sulphurum, alij mercuriorum referant, ij quoque & in medicando & præparando varietatem requirūt, vt eruditissimus dicatur, is Medicus & perfectissimus, qui horum omnium sciētiam callet. Non igitur, vt sentis, Medici officium versatur in cognitione tantùm morbi, sed remediorum potissimùm debita præparatione & administratione, vt sanitatē inde consequatur. Quorsum enim morbus cognoscatur, si curandi ratio ignoretur? at faciles tu curationes pronuncias, modò morbus sit cognitus. Cur igitur tot tibi excidunt ægri immaturâ & morte prærepti, cùm omnium morborū cognitionem tibi arrogas, sanationem verò nunquam ausis certò

promittere. Sed mera isthæc ἀλαζονεία est.

Cæterùm cùm salem, sulphur & mercuriū extracta & vì ignis separata natiuo temperamento spoliari dicis, atque idcircò inutilia esse ad curationem morborum medicamenta; quasi temperamentum ex modo mistionis ortum, (vt vis) sit rei forma, quæ non nisi cum materia coniuncta quicquam præstare possit: Cùm oporteat mendacem esse memorem: miror qui tàm citò oblitus sis, actiones à formis profici-sci, quæ ex principiis suis internis (quæ naturā & animam esse voluisti) emergunt, corporáque sua viuificant, & motibus suis natiuis exercent, vt ex definitionibus allatis naturæ & animæ docuimus. Quorsum igitur si forma aut spiritus solus est, qui omnia mouet, generat, format & vegetat, sanat, conseruat, ad temperiem corporis recurris, quæ vt diximus nulla esse potest, quàm quæ à forma inducta est, vt morborum remedia inde eruas? Nunquid ipse fateberis formam separatam à corpore, à quo impediri solet, plus virium habere, quàm corpori affixam? Si vel tantillum naturales facultates corporis nostri esses subodoratus, quæ ex cibo & potu virtutes, quibus reficiantur, coctionibus, digestionibus, & circulationibus variis eliciunt, & à corporibus secernūt, an dubitares in spiritibus solis, non in temperie corporum, quæ nihil quàm stercus sunt, vim omnem inesse, eósq; esse humores naturę ab impedimentis suis secernendos, vt validè operentur? Nunquid vel idcircò videas factum esse corpus, vt arcanum in ipso concludatur? arcanum autem

in quo vis omnis ineſt, ab ipſo corpore extrahendum in vſum? Nonne ex cortice nucleus extrudendus eſt, vt abjecto corpore in vſum veniat? in quo etiam nucleo, quanta eſt corporis impuritas, quæ a natura ſecernitur, dum in primum ens ſuum nucleus redeat, & ſic validè operetur? Sic cùm in forma aut ſpiritibus medicamentorum, hoc eſt mercurio, ſulphure & ſale vis omnis medendi lateat, cur ars iſta à ſuis impedimentis & impuritatibus, vt naturam eo onere expediat, non liberet & enucleet? Sed quid agas cum peruicaci homine, quem ſua φιλαυτία potiùs, quàm ratio moderatur? Faceſſant igitur tuæ argutiolæ cum ſuis exemplis, & ſi quid elegantius poſthac cum tuis in vtilitatem ægrotantium operari voles, ex ſchola chemica ne pudeat ſenectam tuam, ad diſcere aliquid: ab ea enim doceberis iecoris aut Lienis inflammationem, vel etiam ardentiſſimas febres, ex ſulphure natas, non ſola ſanguinis miſſione, & ſolis tuis decoctis refrigerantibus extingui debere & poſſe: ſed etiam liquoribus acetoſis, ex nitro, ſale, vitriolo, ſulphure elicitis, ac cũ liquoribus cõuenientibus permixtis, id fieri melius etiã poſſe, quod experiẽtiâ certâ comprobatur. Quod tandem in eodem capite addis crocum martis non eſſe Hermeticorum inuentum, ſed Hippocratis etiam fuiſſe, ſatis indicas, nomine tenus tantùm tibi cognitum eſſe crocum martis: cuius ſi præparationem teneres, longè aliter ſentires. Summum Hippocrati in Medicina honorem tribuimus: cur quoque ſuam Chimicis gloriam denegabimus?

Facilè est inuentis addere, aut etiam à nobilioribus ingeniis, quæ nondum inuenta sunt, si Deus faueat, in lucem aliquando proferri.

CAPVT II.

Ad secundum & tertium Anonymi Examen, Quercetani conspicillum.

IROR suibus animam fuisse pro sale datam, ne putrescant, vt volebat Plinius, tuam verò ne micâ quidem vllâ salis aspersam, quo à putredine vindicetur. Quid mirum igitur à te scripta nostra inquinari? Negas toto examine, salem esse principium rerum naturalium, at cum erucis aut crambis agrestis tua anima ridet. Probas id esse non posse, quòd plus damni sales inferāt, quàm vtilitatis, idque authoritate Medicorum, qui salsa vbiuis ægrotantibus detrahunt, & dulcia tantùm illis præscribunt. Primùm hoc falsò imponis in sale vno rerum principium agnosci à nobis, qui tria constituimus, salem, sulphur & Mercurium; quæ quidem cùm sint principia corporum prima, ab alio tamen & vno pendēt magis spirituali quæ anima est vniuersalis: ab anima igitur vniuersali, rerum omnium naturalium principia oriuntur, hæc tria corporum principia, quæ rursum in quatuor elementa distribuuntur, vt ex omnibus simul compositis, vnum quid rursum consurgat: quod denuò resoluitur in tria ista, dum & hæc quoque in suū

principium primum redeant, vnde omnium rerum generatio deinceps renouatur, vt pluribus verbis de his iã diximus in priore huiusce libri parte.

In salium quoque scientia multum hallucinaris Anonyme, qui loco horum essentiæ illorum fæces tantum legas: nam impuritates salis corporeæ eæ sunt, de quibus loqueris. At balsamus in eo latitans tibi est incognitus. Nunquid vides & infinita salium genera præter salsum illum marinum quem tantum perspectum habes? Dulcem vt saccharinum, amarum vt absynthium, acidum vt vitriolatum, austerum & ponticum vt cydoniatum, omphacinum, & id genus alia, quorum balsamo nutriuntur, fouentur & conseruantur, consentanea indiuiduorum corpora, nondum animaduertisti?

De his igitur, quæ tibi incognita sunt desine plura garrire, & balsamum balsamo foueri ac ali, qui in sale positus est certissimum habere. Disce etiam vnde vrina salsa reddatur, priusquam salsedinis eius causam esse excrementi sicci permistionem intrepidè asseras. Si vrinæ anatomia, à Christophoro Parisiense summo Philosopho Chemico descripta, vt alibi docuimus, tibi perspecta esset, veriora de vrinæ causa loqui posses, atque diuersorum spirituum salinorum, tùm coagulentium tùm resoluentium varios & mirabiles effectus intueri.

Quod empireuma ex præparationibus nostris salibus & aliis medicamentis noxium relinqui dicis, hoc ex imperitia tua rursum lo-

queris, nam si crebris decoctionibus digestionibus & circulationibus repetitis vtamur, id fit ad imitationem naturæ, id quod ex iis quæ iam scripsimus in priore huiusce libri parte ediscere potuisti, atque edoceri, omnes sales nō simpliciter sola calcinatione elici posse, sed & simplici aquę calidæ infusione repetita.

Cęterùm rerum omnium creatorem Deum ad imaginem suam mundum condidisse constat vel ex eo, quod totus mundus, etsi vnus, ternarius tamen numero iubilet, ordine, videlicet numero, & mensura constructus, in cuius sinu, tria hæc corpora simplicia inclusa fuerunt, sal, sulphur, mercurius, quorū propagatione ad indiuiduorū generationem singula quæque ex tribus istis substantiis exposita sunt, vt fusiùs hæc à nobis supra declarata fuerunt.

Ergo vt ad trinitatis diuinæ similitudinem omnia Dei opera conferamus.

Mundus diuisus est in intellectualem, cęlestem & elemētarem. Elementalis, (vt reliquos nobis minùs notos taceamus) constat mineralibus, vegetabilibus animalibus: Præter quæ nihil in hoc mundo est, quod sub sensum cadat. Mineralium tres reperiuntur] differentię, lapides, metalla & media mineralia: Sic vegetabilium tres ordines, herbalia, arboralia, & plantalia inter hęc media. Animātium quoque tria sunt genera, reptilia, natatilia, & volatilia.

Si singula indiuidua persequi anatomicè velimus, hanc triadem vbique & in omnibus il-

lorum partibus comperiemus. Sed hominem tantùm in Exemplum adducemus, cuius aliquarum partium anatomen ſic inſtituemus, vt de reliquis idem, iudicium ſit facere. Homo conſtat ſpiritu anima & corpore, ſic & docuit Hermes, vt ſpiritus mercurio ſulphur, anima, & corpus ſale repreſẽtetur. Hæc aliis verbis expoſuit Plato, diuiſibili, indiuiſibili, & eo quod partim diuiſibilis, partim indiuiſibilis particeps eſt ſpiritus conſtat mente, ratione & phantaſia. Anima tribus facultatibus abſoluitúr, naturali, vitali & animali: Corpus ſecatur in tres partes, in caput, ventrem, & artus. Hùius tria ſunt pręcipua membra, quibus alia ſubſeruiunt, cerebrum, cor & iecur, Cerebro ad eius expurgationem tria pręſtò ſuat, os, nares & aures. Cordis ſordes excipiunt, pericardiũ, pulmones, & arteria magna. Iecur verò expurgant, lien, veſica fellis, & renes. Sic toti corpori tria vaſa pręcipua miniſtrant, arteriæ, nerui & venæ.

Pręterea ſi caput rurſum ſpectemus, tribus præditum eſt membranis, ſic & ſpina dorſi. Cerebrum tres habet ventres: anteriores quidẽ duos molles, poſteriorem durum. Tria præcipua vocis organa, larinx, palatum, & garganeon, ſeu columella. Denique ſi omnia iſta in ſua principia diſeſcẽtur, reſoluentur eadem in mercurium, ſulphur & ſalem, ex quibus conſtant. Sic reliqua ſi vacaret, perſequi, triadem illam in vnitatem alicuius membri, vel totius corporis coaleſcentem, vbique liceret conſpicere. Cur ergo Theologus ille

noster, carpat, quę Dei gloriam illustrant, & imaginem Trinitatis eius in vnitate repręsentant, quod mysterium vix nobis aliunde secũdum fidẽ quam ex eius operibus patere potest, vnde exclamabat Propheta: Cœli enarrãt gloriam Dei, & omnia mirabilia eius. Ad quod exemplar perfectius quàm ad Ideæam suæ subsistentiæ trinitatis in vnitate opificium suum direxisset? Quid enim Deus facit quod non sit perfectum? Vnde metienda perfectio, quàm ex Dei ipsius norma? At quę perfecta norma quàm Deus vni trinus est? Mundi igitur opificium suo nodo perfectissimum, quia conditoris sui perfectionem æmulatur, nec potuit non perfectus fieri, quod à perfectissimo opifice cõstrueretur: cuius perfectio in vnitate trinitatis, à qua omnia perfecta pendeat, posita est. Vnde Apostolus dicebat inuisibilis Dei imaginem creatione mundi nobis patefieri, eiúsque potentiam ac diuinitatem. Quid diuinitatem vocat, si essentiam trinitatis in vnitate coniunctam non intelligit? quid potentiam pręter patrem filium & spiritum sanctum, quę nobis ex mundi creatione innotescunt. Ergo desiste reprehẽdere, si sapis, quę sapienter, homines Deus voluit docere vt conditorem suũ nempè ex operibus ipsius agnoscerent & adorarent. Expatiarer in hoc campo latius, vt docerem duobus modis nos ad Dei cognitionem vocari, per creaturas Dei nempe, & per verbum ipsius. Sed cùm hę sunt Theologi partes, nostri etiã non est instituti, plura de his dicere. Hoc vnum obiter te docebo, Christiano

homini non paruo esse adminiculo Philosophiam, vt discas quicquid est Medicinæ ac Philosophiæ, id totum ad Deum cognoscendum referre. Non est igitur quod sobrietatis me in istis admoneas, cùm non satis gloria Dei possit prædicari à nobis.

In Examen Capitis quarti.

OMPARATIONEM nostram triũ principiorum Chymicorum, cũ corpore, spiritu & anima vt ridiculam arguis, quòd animam perpauci Philosophi à spiritu distinxerint: Deinde vis aptius ea comparanda fuisse cum partibus, humoribus & spiritibus, ex quibus constamus. Vbi in duplicẽ errorem incidis. Primò quòd Philosophos eos credas, qui minùs sapientiæ assecuti sunt, quorum vestigia vt à te, sic à nobis calcanda esse velles. Audiuisti suprà, quid Plato senserit de Macrocosmi constructione, cuius partes vniri non potuerint quàm vinculi alicuius beneficio, quòd cùm vtriusque natura communicaret. Etenim quomodo diuisibile cum indiuisibili iungatur, hoc est spiritus cum corpore, nisi medij alicuius interuentu, quod vtriusque particeps sit. Leue enim & graue, densum & rarum in eodem corpore subsistere nequeunt, nisi aliquo medio, ea in vnum colligante, id fiat, quę anima est, aut aliquid animę simile, tàm in macrocosmo quàm microcosmo. Alter tuus error est, quòd parum indiciosè aliã com-

parationem inſtituas, ad quam nos reuocare vis. Qualis iſthæc quæſo Dialectica eſt, quę totum cum parte doceat comparare? Veriùs muſcã cum elephante compares, quod vtrũque ſit aliquod totum. At comparare tria principia rerum, quę aliquod totum ſunt, aut cõſtituunt, cum corpore hominis, quod tantum pars totius eſt, conſtans, vt tu vis, partibus, humoribus & ſpiritibus: quàm iniqua iſthæc & abſurda comparatio eſt? Hoc voluimns exemplo hominis probare, vt quemadmodum homo totus conſtat ſpiritu & anima, & corpore, ſic principia rerum in omni indiuiduo triplicia ſint.

Nec mireris ſi aliquando Philoſophi noſtri modò ſalem animam eſſe dicant, modò ſulphuri & mercurio eius nomen tribuant, quod tres illæ partes prorſus ſpirituales ſint, ab eodẽ fonte, hoc eſt anima vniuerſali profectę, cuius etiam vim retinent: & quod ſpirituali modo licet diuerſa ſemper operentur. Benè autem loquutus es, cùm dicis Phyſica noſtra principia tibi abſurda videri, ſagacibus Philoſophis & eruditione pręclaris ſecus ſpero. Omnia quę ab Ariſtotele petita, in nos cõtorques, pro nobis faciunt, Amicus ille atque etiam Plato ſed magis amica veritas.

In Capitis quinti & sexti examina in quibus agitur de auro potabili.

TVO examini multis verbis implicato satisfactum fuerit, si, quam confestioni auri potabilis, & eius virtuti fidem derogas, eam confirmemus. Satis iam supérque responsum esset à me in eo auri conficiendi recepto, aut lapidis formula, quàm in priori huiusce libri parte tradidi, si tâtorum arcanorum esses capax. Nam cùm aurum per spiritum saturni philosophorum præparatum in liquorem facilè resol..atur vt docuimus, aurum meritò potabile dici potest. Sed audiamus ratiocinationes tuas: Contendis vel aurum non reddi posse potab.le ex sentẽtia peritorum Chymistarũm (hoc est ignarorum hominum, nam peritus Chemiæ nullus hoc vocat in dubium) aut si reddi possit tam magno labore, impensis, & temporis diuturnitate, opus esse, vt quiuis ab ea industria deterreatur. Secundò vis, etiámsi eò perduci possit aurum, virtute tamen & ἐνεργέιᾳ longè imbecillius esse apud ægrotantes, quàm aurum sit foliatum, quo indies vtimini. Quod probare niteris ex præparationis modo, qui multas longásque coctiones requirit, quibus (vti vis) humidum auri primigenium prorsus exorbetur, & corpus eius in atrophiam siccissimam, calcémque aridissimã redigitur: quod auro foliato non contingit. Prima tua ratio, quâ la-

borem refugis ob difficultates rei, indigna Medico esset; ni Medicos iam anteà vt statuas reddidisses. Itaque pergis in tuo torpore, & libenter cibos tibi *præmansos in os* intrudi patereris, téque omni labore liberari: *Otio sic itur ad astra*, scilicet, *& nullo virtus sudore paratur.* Facessat igitur isthæc tua tàm inanis ratiocinatio. Ad alteram transeamus. Meminisse debes, quòd suprà à nobis dictum, nullum arcanum esse, quod sua Pyxide careat, quo includatur. Cuius virtute si potiri volumus pyxis reseranda est, & eruendum arcanum. Quomodo igitur foliatum aurum prodesse vlli possit (ne dum ægrotanti) cuius arcanum adhuc sub cortice delitescit, At qualis ille cortex? quem ne struthionis quidem ventriculus deterat? Vide igitur quàm peruersè ratiocineris, & quot quãtáque Paradoxa in Medicinam inuehas. Restat igitur vt probemus à corpore suo expediendum esse arcanum, nec expeditione illa, vlla vel tantilla humoris parte primigenij spoliari, vt contrà vis.

Actiones omnes à spiritibus proficisci mecum consentis, corpus enim spiritibus orbatum, planè inane est, putridum & mortuum: quod etiam mecũ satis probasti ex varia illa circulatione, quâ panis vertitur in sanguinẽ, & sanguis tandẽ in corpus nostrum, vi spirituũ naturalium. Si spiritus sunt qui agunt, frustra desideratur corpus. At contrà cùm corpus impedimento sit spiritui, ne vires suas exerat, vt patet ex operatione ipsius naturæ,

quæ non nisi destructo & abiecto corpore spiritum, hoc est alimentum cibi in carnem nostram commutare potest: meritò, & ex necessitate etiam, spiritus ab omnibus suis impedimentis liberandus est, vt potenter agat, néve ab operatione interpelletur. Hoc quotidiana docet experientia, vt ex tritici spiritus, à suo corpore, secretione, qui fæcundiùs pullulat, ostendimus. Etenim, quid in corpore nostro prosit, quod eius alimento aut medicamento promouendo inutile sit? Contrà quid non adfert incommodi facultatibus nostris, quicquid in ventriculum ingestum nullius est corpori fructus aut vtilitatis? Deglutiat si vis aliquis Gigas aut Poliphemus integrum bouem, quid reliqua iuuent, quàm ventriculo & aliis partibus negotium facessere, quum in toto boue vix sedecim libræ vtilis alimenti inclusæ sint? Quanto igitur melius corpori nostro consulitur, si iam benè coctum & arte digestum (vt ita loquar) alimentum, ac à fæcibus repurgatum administretur? Nullo enim impedimento ab eo partibus omnibus distribuendo auocatur natura, nec illius coquendi vim vllam patitur, etsi adhuc subtiliori naturæ operâ sit opus, vt in vtilitatem corporis transeat: quanto etiam magis ægrotantibus opituletur (quibus est infirma natura) medicamenti spirituosa substantia si à crassâ sua impuritate (quę corporis vires sępè fatigat ac prosternit) defæcata exhibeatur? Talpâ cęcior ille fuerit, qui hæc non videat: spiritus autem tã cibi quàm medicamẽti, tanta paucitate exhibetur, vt detrimenti nihil,
sed

ſedulitatis plurimum vno momento adferat. Sed arbitraris forſitan ſpiritus ſolos à nobis præparari & exhiberi, in quo plurimum hallucinaris, quòd ij non poſſint quàm cum corporibus parari nec adminiſtrari. quorſum enim ſæpius præſcriberemus juſcula & gelatinas, ſpirituum vehicula, ſi ſolis ſpiritibus vteremur. Scias ergò à nobis defæcari corpora, quibus ſic puris, ſpiritus firmius adhæret, exhiberíq; poteſt.

Suo autem humore primigenio nequaquam ſpoliari, hinc liquet, quòd humor ille primigenius ſit ſui ſpiritus corpus: at cùm arte noſtra ſpiritus extrahuntur, ea diligentia & induſtria prouidetur, ne quid illorum depereat, aut in auras auolet. Quin & diligenter nobis cauemus ne vaſorum defectu, aut ignis violentia quicquam expiret, qui ſi à nobis poſſunt retineri, multò minùs, eorum corpora effugiant. Hîc miraberis, Anonyme, ſpiritibus corpora ineſſe: at mirare adhuc, corpora in ſpiritus tranſire, ita vt ſint corporei ſpiritus, & corpora ſpiritualia, vt ſimul & corpus & ſpiritum exhibeamus. Hinc vides ſpiritus humore ſuo primigenio nequaquam orbari, qui cùm corpore carere nequeant, cum corpore etiam pręparandi ſunt, imò tantùm abeſt, vt coctionibus noſtris pereat eiuſmodi humor vt contra ſic magis ſpiritui adhæreat, quò ſubtilius coquitur. Sic enim corpus vertitur in ſpiritum, & ſpiritus in corpus, vt in vnum tandē corpus ſpirituale, aut ſpiritum corporeum firmius coaleſcant.

Prætercà quòd calces vel etiā ſicciſſimæ hu-

morem suum retineant, vt in liquorem etiam verti possint, quotidiana tibi rursum demonstrat experientia, vitri videlicet ex cineribus fluxu elaborati & calcis auri in suam auri formam vi ignis redintegratæ.

Cæterùm auro vim vitæ producendæ aut etiam corroborandæ inesse negas: quòd solo calore in humido permanente ea producatur, & humoris primigenij reparatiòne conseruetur? Atqui istæ facultates aut essentiæ non sunt in auro, vt tu vis, sed potiùs in iis quæ vixerunt, quales sunt plātæ & animalia, vnde ea vis producendæ aut conseruandæ vitæ petēda est potiùs quàm ex auro. Hinc infers auro & reliquis metallis ac mineralibus vitam non inesse, sed planè ea esse demortua.

Satisfecero tuis argutiolis, si vitam auro inesse ostendero, & si eam vitæ tuendæ ac producendæ idoneam præaliis exposuero. Non negabis credo, aurum esse fructum sui elementi, aut aliquid elementatū, si quid elementatum, constat elementis; Ergo & forma. Siquidem elementa suis principiis non carēt, quæ dixisti esse formalia principia, rei, id quod est, impertientia. Cùm igitur aurum sit corpus elementatum, constat materia & forma, ex quorum mixtione temperamentum quoddam consurgit, aut aliquid simile, quod suprà dixisti, esse vitam rerum. Vita igitur aurum & reliqua metalla prædita sunt. Præterea quicquid oculis subijcitur, id materia & forma donatum est. Forma enim est externa, ab interna emergens, quæ oculis sese conspiciendam subijcit si formam & materiam habet, er-

go vitam: Mors dicitur rerum interitus qui præ se fert subiecti in nihilum redactionem, at cùm metalla sensibus occurrant, in nihilum esse redacta iniquè iudicentur. Viuūt ergo quia subsistunt, & quæ subsistunt, in nihilum redacta dici non possunt. Ergo neque mortua.

His rationibus satis euincitur in metallis inesse vitam, quia subsistunt, idque quòd materia & forma constent, quorum permixtio aut coniugium nullum sit, quàm vitæ alicuius vinculo, quod ex elementis & principiis eruitur, in quibus est vita rerum. Præterea id dici non potest vita carere, quod agendi potestate præditum est: Actiones enim vt diximus à spiritibus proficiscūtur. In spiritibus est vita, aut ipsimet vita sunt. Atqui miræ actiones proficiscuntur ab auro, cùm est spirituale & mole corporis exutum, vt supra diximus. Denique quis metallis, tot saporibus, tot odoribus, tot coloribus aliísque virtutibus præditis vitam denegare ausit? Ergo vitale est aurum. Sic enim Marsilius Ficinus Philosophus accutissimus, & Medicus celeberrimus de auro scribebat.

Scimus, inquit, viuentia omnia, tàm plantas quàm animalia, per quēdam spiritum huic similē viuere atque generare, perpetuóq; moueri, quasi viuens, atque inter elementa, quòd maximè spirituale est velocissimè generare, sed quæres interea, si elementa atque animātes generāt, cur lapides & metalla nō generāt, quę inter elemēta & animātes media sūt? Quia videlicet spiritus in eis crassiori materia cohibetur: q̃ siquādo ritè secernatur, secretúsq; cōseruetur

, tanquam seminaria vnius, poterit sibi simile
„ generare si modò materiæ cuidam adhibeatur
„ generis eiusdem, qualem spiritum Physici dili-
„ gentes, sublimatione quadá, ad ignem ex au-
„ ro secernentes, cuiuis metallorum adhibebũt
„ vinúmque efficient. Talem vtique spiritum
„ ex auro vel ex alio ritè tractum atque seruatũ,
„ elixir Arabes Astrologi nominãt. Habes extanto Authore Anonyme, auro inesse, vitalẽ spiritum, suíque progenerandi simile, virtutem: quo si velis antiquiorem authorem audire, vide, qualis sit arbor illa Vergilij, de qua Æneidos sexto agit:

Duc nigras pecudes, ea prima piacula sunto,
Accipe quæ peragenda priùs: latet arbore opaca
Aureus & foliis & tanto vimine ramus,
Iunoni infernæ dictus sacer, quem tegit omnis
Lucus, & obscuris claudunt in vallibus vmbræ:
Sed non ante datur telluris operta subire,
Auricomos nisi quis decerpserit arbore fœtus.
Hoc sibi pulchra suum ferri Proserpina munus
Instituit: primo auulso, non deficit alter
Aureus, & simili frondescit virga metallo:
Ergo altè lustrans oculis, & ritè repertum
Carpe manu, namque ipse volens, facilísque sequetur,
Si te fata vocant aliter non viribus vllis
Vincere, nec duro poteris conuellere ferro.

Ne putes istas esse fabulas, quòd aurum in arborem virtute sua possit assurgere, cuius rami aurei huc & illuc expandantur: Si perspectũ esset tibi quod sapientes compertum habent, nõ secus videres tuis oculis adiuuãte arte aurũ suis viribus arborescere, & in truncũ ramos, &

soli, humore suo primigenio attolli, Ac sic in ipsis terrę viscerib⁹ flores & fructus aureos producit ex suo semine. Sed cur vitã minerali coralli arbori tribuas, & auro, aliisque metallis detrahas? cùm metalla sua ex mineralibus principia hauriant, mineralia ex aquis, aquæ ex mari? Quòd si conchis piscibus, corallis ex suo elemento mare vitam elargitur: Cur & auro vitales spiritus non poterit impertiri. Sed paulò post de his plura. In hoc tu hallucinaris, Anonyme, quòd vitarum discrimina ignores, nec vitale quicquam partes, quam quod sentit & mouetur. Quotidiana ciborum quibus vteris, experiẽtia, fideliter te erudiri oportuit. Nũquid enim ex vetuecinis, bubulis, suillis & gallinaceis carnibus, quibus vesceris, vitam hauris, foues & conseruas, & si vitâ illâ mobili spoliatæ sunt, quâ sibi anteà viuebant, non nobis vt fusius alioi. Scias igitur nihil vita spoliatum, nisi quòd, vt supra diximus, in nihilum sit redactum. Etenim vel ex ipsa carie ligni, quæ vltimam corporis lignei ruinam & interitum minatur, tineę & assalia, aut vermiculi Xilophagi Græcis dicti, cossi, & termes Latinis, progignuntur ac enascuntur, Sed quid plura? Cùm ex corruptione vnius fiat generatio alterius, cur & ex corruptionẽ corporis metallici, & in suam primam materiam redacti, generatio vitalis metalli non eruatur? cùm vita in corpore sit vltimum moriens si mori possit? At vitam à morte superari absurdum credas, cum tantum mors sit animo à corpore separatio, nec id priùs quã iutegra & plena corporis facta sit absũptio.

Conſtat ergo in metallis vitam ineſſe, reſtat alterum caput enucleandum, An ea vita noſtræ poſſit adaptari, & eam tueri, ne morbis extinguatur. Quod ſic paucis expediem⁹. Quę diutiùs permanent in eſſe ſuo, illa conſtantioris ſunt vitę, quàm quę vno momento intereunt. Hoc ineſſe plantis, alterum verò metallis vbique agnoſcitur, ſiquidem plantę aut herbę vno momento exareſcunt ac diſpereunt, metalla verò per mille aut plura annorum ſpatia excurrunt. At quomodo vitã lõgam promittant herbę, & auxilium diuturnum quo ſibimetipſis carent. Contrà verò, quùm metalla ſua tàm diuturna vita, per multa annorũ curricula conſeruent ſe ac tueantur, quidni & aliis corporibus inſita idem pręſtent? Sed obiicies corpora noſtra huic formę aut vitę ſuſcipiendę non eſſe idonea, quod vnum nobis reſtat diſcutiendum.

Vt pleraque noſtri ſcripti dogmata obliquè interpretaris, & detorques in alium ſenſum. Sic etiã nobis falsò imponis noſtrã eſſe ſententiam, vt ab auro petamus vitę alimentũ & conſeruationem. Si ad normam tuę iã præmiſſæ diuiſionis, qua rerum omnium alias eſſe alimenta, alias medicamenta, & alias venena pronuntiaſti, hanc totam tuam ratiocinationem reuocaſſes, & recto iudicio vti voluiſſes, nonne potiùs hanc vitæ ab auro conſeruationem ac productionem, ad medicamentoſum aurum quàm alimentoſum retuliſſes: & in medicamentum potiùs aurum à nobis vſurpari, quàm in alimentum credidiſſes? Debuiſti igi-

tur aurum putare, quod ab omnibus Philosophis dicitur temperatissimnm, hac sua temperie ægrotanti balsamo nostro, hoc est à sua temperie, vi morborum erranti ac degeneranti ita succurrere, vt ad suam temperiem suæ medicinæ virtus ipsam reuocet sicque viribus augeat, vt morbo facilè reluctetur. Audi quid sentiant de eo Philosophi, Aurum, dicebat Marsilius ille Ficinus, omnes ante omnia probant, tanquam omnium rerum temperatissimum, & à corruptione tutissimum soli quidē propter splendorē, Ioui autē propter tēpetaturam consecratum, ideóque posse calorem naturalem cum humore mirificè temperare, humores à corruptione seruare, Solarem & Iouialem spiritibus & membris inferre virtutem. Et paulò post. Optimum fore putant si absque aliena permixtione aurum potabile fiat. Sin minus possit, contusum & in folia redactum accipi volunt. Deinde subijcit formulā quādam auri potabilis. Qui vtique agnoscit quidem in auro vim mirificè cordialem inesse, quæ virtutes cordis, hoc est vitalem balsamum recreet, & augeat, sed tincturæ eius eliciendæ sanguinem renouantis, modum non satis calluit. Tantum igitur abest vt præparationibus chymicis adulteretur aut corrumpatur, vt potius temperatura eius calida & humida, qua Ioui assimilatur, corroboretur, homogenea congregentur, & heterogenea separentur. Deinde cùm sol ille terrenus, solem microcosmi, ex lege similium, quâ simila similibus delectātur, ac fouentur & quam tu hîc

agnoſcis facilè amplectatur, ac illi adhæreat, cur vitæ noſtræ conſeruandæ, quæ internus ſol eſt aut igneus, ſeu æthereus balſamus, ineptus à te dicitur, cùm ſint eiuſdem naturæ ac ſubſtantiæ, accidente tantùm differentes? Nihil enim ſub cælo inuenias magis homogeneum, magíſque ſimilare, ac tenuioris ſubſtantiæ, tēperatioris naturæ, corruptioníque ſeu putrefactioni minùs obnoxium, ipsâ pura metallorũ ſiue argenti viui ſubſtantiâ. Quid igitur balſamo noſtro conuenientiùs ſpirituali illa medicinâ ab omnibus impuritatibus repurgatâ, & ad ſubtilitatem adducta? Nunquid natura ſpiritualis, ſpirituali naturę congaudet, vt loquuntur Philoſophi? Cur aurum igne non deteritur, ſed in eo iubilat & purius redditur? nunquid quia ipſum ignis eſt? Ignis enim igne non truditur, ſed mutuo amplexu tanquam cognata ſeſe excipiunt. Sic cùm balſamus vitæ noſtræ ſit puriſſimus, ignîſque naturam referat, cur? ſibi ſimilem non excipiat, & eo corroboretur. Aurum enim, vt docebat Geber, eſt medicina lætificãs, & in iuuentute corpus cõſeruãs, quæ quidem medicina (vt quidam alius Philoſophus docebat) quùm nihil aliud ſit, quàm calor naturalis multiplicatus in ſubſtantia mercurij fixa. virtus autem caloris ſit, congregare homogenea, & heterogenea diſgregare, neceſſariò hæc medicina ſuo calore viuifico in corporibus animalium ſeparabit heterogenea, conſeruando ſpiritus & humores, in homine citius quàm in natura metallorum, propterea quòd homo calore ſuo

naturali proprio ſeparat ſuperfluitates heterogeneas, quas metalla calore connaturali minimè ſeparare poſſunt.

At cur negabitur aurum eſſe naturæ amicum, & in medecinam redactum ſubtiliſſimam, ac potabilem ſpiritibus noſtris eſſe familiarem, cùm omnia in vſum hominis & propter ipſum creata ſint à Deo? Docet enim Moſes temporis ordine vltimum eſſe factum hominem, qui omnium creaturarum aliarum dominus ſit cõſtitutus. Qui cùm ſit finis omnium, nunquid & in eius vſum ſumma hæc medicina creata fuerit? Sed cur aurum, & animalia & plantas, in conſeruanda hominis vita & valetudine ſuperat? Num quia conſtantiores vitæ ſpiritus habeat, quàm plantæ aut animãtes? Quid enim conferant homini diuturnioris vitæ, plantæ aut animalia, quum ſeſe ipſa diu ſuſtinere nequeant? At cùm firmiores metalla habeant vitales ſpiritus, quibus corpora ſua tueantur ac foueant, protrahántque in tempus longiſſimũ: Nunquid balſamo noſtro ij inſerti, idem præſtabunt, vt videlicet vitam noſtram quàm longiſſimè producant? Ex his omnibus colliges Anonyme, & in auro ſummam eſſe propagandæ vitæ noſtræ, & conſeruandæ medicinam: eámque quum ſit ſpiritualis & ignea, ſpiritibus vitæ noſtræ calidis & ſolaribus eſſe congruentiſsimam ac familiariſſimam. Ne autem ea medicina vti nos putés ampliùs, in alimentum, ſed in medicamentum. Satisfuerit enim ſemel aut bis in anno de ea vel tantillum ſumere, non in dies, ad ſatietatem, inſtar cibi ingurgitare, vt

Neſtoreos annos attingamus citra morborum tædium.

De quinta Eſſentia aduerſus noſtrum Ariſtarchum.

T non ſolùm tibi, Anonyme, ſed omnibus tui ſimilib9 cælum negantibus, ſilentium imponamus, pauca de antiquitate Chymicæ artis, quam vt nouam arguis ac damnas, & de quinta eſſentia, de qua ambigis, an extet in rerum natura, nec ne, pauca diſſeremus: primo tamen loco ratiunculas tuas in negationem quintæ eſſentiæ nullo negotio confutabimus. Omnia fieri vis ex quatuor elementis & cælo. Elementa materiam & formam tribuere intrinſecus, cælum verò vt efficientam cauſam, eſſe extrinſecam, quæ ab opere conſummato recedat. Dicis autem cælum recedere, quòd nullum ſui ſymbolum ad rem perficiendam conferat, ideóque Ariſtoteli ἀσύμβλητον dici, ſed tantummodò ſuo calore componat ac concoquat omnia, σύμβλητα autem hoc eſt ea quæ ſymbolum ſuum conferunt, ſola miſceri. Hîc non meminiſti diſtinctionis ſupra à te allatæ, inter ea quæ à natura fiunt, & ea quæ ab arte. Artificem quidem ſeparati ab opere, naturam verò non, quæ omnia confert vt opus perficiatur. Vide igitur quàm tibi ipſi conſtes, & quantum prouectus ſis in generationis rerum cognitione. Repetamus igitur memoriâ quæ ſemel aut iterum iam ſuprà diximus, naturam vel animam vniuer-

ſalem, ſcientiam & rationes in ſe habere generationum omnium, quas cùm explicat, omnes cauſas, ſimul confert in operationem aut formationem rei naſcituræ, ita vt eadem ipſa & formam & materiam præbeat, artificium & finem conſtituat, quæ à re aut indiuiduo non recedunt, ſed perpetuò remanent, ipsâ naturâ nunquam quieſcente, ſed intrinſecus & extrinſecus omnia dirigente ad extremum vſque ſui operis interitum: Fruſtra igitur & perperam in rebus naturalibus efficientem cauſam à reliquis ſepares, vt quæ potiſſima ſit cauſarum quæ materiam & formam generāt ac informant, opúſque ſuum ad finem vſque regant.

Cùm igitur omnia quæ ex elementis à cælo generantur naturalia ſint, & quicquid cauſæ conferunt, in opere conſiſtant ita vt finis & efficiens cauſa in ipſo indiuiduo perſtent, operante ſemper, & ſine intermiſſione, efficiente illâ causâ ſequitur, cælum ſi operetur cum elementis ad indiuidui generationem, (vt tu vis per efficientem cauſam quam vocas) cùm hoc ex naturali curſu procedat; etiam aliquid eſſentiæ ſuæ, eiúſque præſtantioris in elementato illo indiuiduo, relinquere, atque idcircò non immixtum manere ad mixtorum generationẽ: in quem errorem lapſus es, memoriæ tuæ defectu. Etenim non recoluiſti animo, quod antea conceſſiſti, omnia conſtare ex materia & forma naturalibus, hoc eſt ex ſpiritualibus & corporeis. At nunc quia cælum videtur tibi ſpirituale præ elementis non potuiſti tibi perſuadere ipſum cõiungi poſſe cum corpore,

ſed corporea corporeis tantùm aptanda eſſe. Quæris deinçeps (ſic reſpuens Platonicorum de anima vniuerſali mundi ſententiam) ſi ea diffunditur per omnes mundi partes, cur omnia non animantur? Miror ingenij tui inconſtantiam, cùm enim agnoſcas animarum, hominum, pecudum & vegetabilium inter ſe collatarum varietatem & diſcrimen: cur prætermiſiſti, eiuſdem matricis progeniem inanimatorũ vt vocas, quaſi anima, vita & ſpiritu prorſus deſtituta ſint? cùm vt ſuprà diximus, & quòd ſubſiſtant, ſe anima & vita in ſtatu ſuo ſubſiſtere ſatis ſupérque teſtentur? Nunquid vides, quemádmodum & quot gradibus tenuitatis aqua differt à terra, aër ab aqua, & cælum æthereum ab aere: Sic inter ſe illorum prognata indiuidua differunt, vt quot gradibus pecudes à vegetabilibus, ſic & hominum animæ à brutorum anima diſcrepent & excellant?

Sed vt totam huius mundi machinæ conſtructionem oculis tuis ſubijciam, generationem rurſum, aut extractionem, aut ſeparationẽ ſingularum mundi partium contexemus, vt inde & tibi pateat, quàm antiqua ſit Chymia, aut ars Spagyrica, cùm à Deo ipſo, aut ſi mauis à prima natura rerum profecta ſit & hominibus patefacta. Diximus ſuprà à verbo illo Fiat (quod principium omnium rerum fuit) creatum fuiſſe chaos, quod incubante ſpiritu domini animatum eſt, vt ſimul anima mundi vniuerſalis, cum corpore vno & eodem momento, procreata ſint, Imò ex verbo illo (Fiat) ſpiritus proceſſerit, qui chaos efformarit, cuius eſt

virtute & impulsu, vt generationes rerum sequerentur, primo separauit subtilissima quæque, hoc est lucem, cælum aërem, deinde paulò crassiora, vt crassiorem aërem & aquas, postea terram, quæ in omni destillatione & arte spagyrica subsistit in fundo, ita tamen, vt, cùm ex vno processerint, ista tria, cælum, aqua & terra vnitatis suæ memores vnionem, adhuc istam conseruent, vt non tota totis permisceantur, nec etiam contigua sint, sed continua persistent virtute animæ illius vniuersalis, tanquam vinculo omnes illas partes colligante ac vniente, vt spiritus suos perpetua circulatione sibi mutuò impertiantur & communicent: vt etiam id quod est inferius, sit idem atque id quod est superius, & superius idem atque id quod est inferius ad perpetranda rei vnius miracula, vt sapientissimè asseruit magnus ille Philosophus Hermes. Quod exemplum in ouo & in homine elucescit, quorum partes non contiguæ, sed continuæ, quòd continuò animæ aut vitæ vbique in omnes partes diffusæ motu & circulatione partes omnes semper implente, vt nihil sit vacuum quod contiguationẽ (vt ita loquar) non continuationem notet. Hanc primam spiritus aut animæ operationem in chaos factam, vt partes sic extraherentur ac separarentur, imitatur adhuc in dies natura, quæ nihil generat, quin prius corrumpat, hoc est, semen in tria sua principia ac elementa diuidat, separet, & rursum in generationem colligat, ex cibo carnem nostram non augeat, quin ipsum cibum prius attenuare velit, & collectis partibus om-

nibus, homogeneis ac heterogeneis in excrementa relictis, ex eo chilum sanguinem, spiritus ac postremo generet. Dubitas adhuc de quinta essentia, quam vides indies à natura elaborari, nec quiescere, donec ad finem peruenerit. Sed pergamus aliò.

De quinta essentia & lapide Philosophorum Tractatulus.

ANTIQVITATEM artis Spagyricæ, (ne dum ipsa artem) videremur modestis ingeniis satis probasse, & confirmasse, ex quotidiana illa naturæ experientia, ac inprimis ex artificio illo diuino, quo Deus chaos mundi antea indistinctum, tàm eleganter in partes diuisit, ordine suo compositas, nisi mihi cum præfractis senectam ægrè deponentibus, res esset, ergo vt modestiores animi aliquem ex nostris laboribus, quos illis antea & nunc quoque destinauimus, fructum reportent subnectemus in quintæ essentiæ confirmationem, quæ sequuntur.

Nihil est à natura creatum quod puri & impuri partibus non constet. Impurũ autem puro officere quo minus prosit homini, propter quẽ omnia creata sunt, experientia clariùs patet quàm vt rationibus resista indigeat. Hinc necessariò inferendum purum ab impuro esse separandum, vt in vsum hominis res transeat: nec purum posse homini conducere, quin impuri facta sit separatio; quod artificium spagyricæ

artis proprium eſt. Hinc factum eſt, vt ſapientiores medicorum, quartam medicinæ columnam Alchymiam ſtatuerint, quæ aliud nihil eſt, quàm ars purum ab impuro ſeparans, effectus illius purioris ſubſtantiæ, ab impuris elementis ſeparatio, vt nobilioris ab ignobiliore. Cùm igitur ex naturæ luce videamus iſta ſic habere quis iam auſit inficiari, cælum eſſe quintam eſſentiam ab elementis ſeparatam? Quàm tu ipſe, cùm ſtatuas, Anonyme, ab elementis ſecretam, quæ ſolent varias formas inducere, Illa verò nequaquam, ſed immutabilis ſemper permaneat, quod proprium eſt eſſentiæ quintæ, quæ quòd ſit immutabilis, immortalis etiam dicitur. An adhuc ambiges de eſſentia quinta an ſit nec ne? Eſſentiam quintam dicimus idcircò eſſe immortalem, (quantum res creatæ immortalitatis poſſunt eſſe participes) quòd nihil habeat impuritatis, quâ corrumpatur, aut vel tantillum immutetur: nec tantum idcircò quòd ſincera ſit, ſed quòd inter res creatas maximè ſit vna. At quod vnum eſt nil habet à quo violetur aut corrumpatur, & dolorem ſeu alterationem patiatur, vt docet Hippocrates. Quod vnum eſt enim, pati non poteſt. Ea ratione cælum quinta eſſentia dicitur à quatuor elementis (quæ vulgò totidē conſtituuntur, cùm quarta eſſentia potius nobis dicatur, qui tria tantùm agnoſcimus, aut cum cælo, quatuor) non tantùm quòd ſinceriſſimum ſit, ſed quòd vnum ab vno illo chaos extractum, cuius vnionis recordatione perpetuò anhelat ad ipſa elementa,

vt suas formas illis impertiat. Quid enim citra cælum possint elemēta? Conspiciamus terram, quæ cæli aspectu destituitur, nunquid prorsus inanis & vacua est? At si sub dio exponatur, & cæli solisque pluuia & calore impraegnetur nū vides illam statim in herbas erumpere? vnde illa herbarum forma eis impertitur, quam à cælo formante, & suum agrum, in quem serere debeat, agnoscente? Hinc generationes nascūtur, ab illa quinta essentia videlicet, spiritus suos vitales omnibus elementis infundente, & ad rerū procreationem illa inducente, vt elementa sint tantùm agri matrices, & receptacula seminaliū virtutum, quas à cælo excipiunt. Absurdum igitur est dicere cælum efficientem esse causam, quæ vt artifex ab opere suo recedat, cùm perpetuò formas matricibus suis ingerat substantiales & essentiales. Hinc concludimus cùm cælum in substantia sua maximê vnum sit & sincerissimum, nullis mutationibus obnoxium (quantum natura rerū creatarum ferre potest) vt ea ratione immortale sit, quintam illam esse essentiam quam quærimus: quod quidem cælum cùm à nobis tractari non possit, nec vasculis nostris includi, vt virtutes eius excipiamus, confugimus ad indiuidua creata, ex quorum corporibus, suum cælum, quod à cælo acceperunt, vitámque suam artificiosè educimus ac extrahimus, quòd summâ industria defœcatū, & ad summam sui parentis exterioris cæli puritatem adductum, quintum esse meritò nuncupatur. Quo parentes nostri primi prope immortales redditi sunt, vt qui in hac arte optimè

versati

versati (quum Adam omnium rerum cognitionem habuerit) ad nongentos ac mille propemodum annos æuum suum prorogarint. Huius ex arte conficiendæ formulam hîc attexeremus, ni aliis nostris libris & passim magnorum Philosophorum scriptis, huius eliciendæ ratio abundè exponeretur. Sed audiamus exemplum huius quintæ essentiæ à Petro Apiano, ac Hermolao Barbaro in Dioscoridem nobis propositum. Qui referunt ante centum annos aut circiter in patauino agro repertas esse in vrnula duas lampades, ex quodam sepulchro latebus constructo erutas, vnam auream, alteram argenteam, ardentes, ac suauissimo, fragrantissimo, elegantissimóque liquore plenas, quæ indicabantur ex artificio, antiquitatem redolente, & ex versuum Latinorum ijs inscriptorum vetustate, à multis antè annis ibi repositas, quē quidem liquorem aiebat ipse Barbarus esse cælestem aquam, aut potiùs diuinam, quàm Chymistæ elaborant, Democrito & Hermeti Trimegisto notissimam. Versus erant ni me fallit memoria hi:

Primi sic habebant sepulchro inscripti;

Plutoni hoc sacrum munus ne attingite fures,
Ignotum est vobis hoc quod in orbe latet.
Namque elementa graui clausit digesta labore,
Vase sub hoc modico Maximus Olybius.
Adsit fæcundo custos tibi copia cornu,
Ne pretium tanti depereat laticis.

Alij versus adscripti erant vrnulæ lampades illas continenti, qui ni fallor, tales erant:

Abite hinc pessimi fures,

Vos quid voltis cum oculis emißitiis?
Abite hinc vestro cum mercurio Petasato caduceatóque
Maxumus maxumo donum Plutoni,
Olybius hoc sacrum facit.

At quid aliud fuit Philosophorum lapis tàm celebratus, quàm quinta essentia? Etenim tùm demum fit quinta essentia, cùm purior substantia trium principiorum, cum cælo suo tot circulationibus rotatur, vt in materiam seu lapidem fixum demùm concrescat. Tunc enim Philosophorum lapis seu essentia quinta perfecta dicitur: de quo lapide sic Morienus: Lapis noster inquit est aqua extracta & separata à corpore nostro, quæ dicitur prima materia. Et istud elixir est, quod medicina perfecta dicitur, quæ habet virtutem ante omnes medicinas & potiones sanandi infirmitates omnes hominũ. Iam verò quantæ sit virtutis, quantúmque in metallorum tùm vegetabilium, tùm animaliũ, tùm & hominum restitutionem, & conseruationem valeat, audiamus. Ob id enim veteres Philosophi eam vocarunt Elixir, aurum potabile seu Philosophorum, aquam vitæ, tincturã, lapidem pretiosum, medicinam quæ in tria rerum genera, animale, vegetale, & minerale, actiones mirãdas producit, vnde etiam nomen retinuerit lapidis animalis, vegetalis & mineralis. Siquidem eâ medicina corpus humanum, ægrum, sanitati, restituitur, metalla imperfecta in aurum vel argentum transmutantur, lapides pretiosi imperfecti perficiuntur, & vegetabilia hoc imbuta liquore, etsi propè arida & exucca

reuiuiſcunt, ac à tabe ſua, quolibet etiam tempore in virorem prorumpunt. Eſt itáque Philoſophorum aurum ſeu lapis quædam arte compilata medicina temperata, quæ tanquam forma ſeparata à ſuo corpore ad tantam ſubtilitatem redacta eſt, vt in quoduis ſibi obiectum, inſtar formæ celeſtis in præparatam à natura ſibi materiam operetur. Vnde conſtat quotieſcunque Philoſophi de hoc lapide Phyſico aut Metaphyſico ſunt loquuti, qui metalla tranſmutare poſſit, hoc intellexiſſe de metallis corporis humani Phyſicis, minùs perfectis (hoc eſt de morbis) quæ per metalla metaphyſica, hoc eſt longi æui, eſſentiam quintam, permutari poſſunt. Eſt enim ferè incorruptibilis ac immortalis, temperata, per elementa ipſa purificata & ſecreta à fæcibus quatuor elem ētorum, quæ ſunt corruptionis cauſa potiſsima, vt volunt Philoſophi, quæ ideò temperatum & ſanũ corpus efficit, veluti ſpiritus vitæ, cuius vi & ope omne indigeſtum, natura aut digerit, aut expellit ſuperuacaneos, ac peccantes humores, eorum qualitates retundit, ſpiritum viuificat, molle indurat, durum emollit, ſpiſſum carefacit, rarum inſpiſſat, macrum impinguat, pingue extenuat, calidum refrigerat, frigidum calefacit, ſiccum humectat, humidum exſiccat, denique calorem naturalem ſeu humidum ſubſtantificum corroborat ac confirmat. Eſtque veluti (vt ſcribunt propemodum omnes) medicinale corpus vniuerſale, ad quod omnes medicinarum particularitates (vt ita loquamur) reductæ ſunt ac infuſæ, propterea quòd illa eſt quinta

veluti natura quædam à Philoſophis inducta, ſiue eſſentia, ſiue anima tenuiſsima, purgatiſsima, putrefactioni ſeu corruptioni diutiſsimè plurimúmque reſiſtens, ſoluta omni concretione mortali, cæleſtis ſimpléxque elementorũ ſubſtantia, ſublimatione illa chymica ad hanc ſpiritualem naturã adducta, vt Platonici idæas à materia ſejunctas ſubſtantiáſque exiſtimauerint. Quàm tamen Medicinam nolumus prorſus incorruptibilem affirmare, cùm ex rebus naturalibus fiat & conſtet: Attamen ad eam ſubtilitatem & tenuitatem & ſimplicitatem ſpiritualem redacta eſt, vt heterogeneum nihil in ſe continere videatur, à quo corrumpi poſſit: quo fit etiam vt ægrotis exhibita, eos longo tempore in ſanitate conſeruet. Quò quidem Philoſophi omnes reſpexerunt, eíque perquirendæ ac inueſtigandæ ſeſe totos addixerunt, non vt ex imperfectorum metallorum in perfecta mutatione diteſcerent, quùm multi eorũ paupertatem amplexi ſint, ac coluerint, ſed vt languores & morbos hominum curarent, vitámque illorum diuturna in ſanitate, ad preſcriptum à Deo terminum citra vllam offenſam tuerentur & conſeruarent. Dubitabis ne adhuc Anonyme, an quinta eſſentia extet necne, an noſtra medicamenta, longè latéque tua ſuperent & antecellant. Audi præterea quid ſcribat inſignis alius Philoſophus: Hæc medicina, inquit, eſt ſpiritus vitæ, penetrans omnes alios ſpiritus, præbens vitam, tincturam & perfectionem, tàm corporibus ſolidis quàm corporibus animatis, cùm ſit ſubſtantia ſubtilis ac

ſpiritualis naturæ, multarum virtutum & viriũ occultarum.

Etſi de veritate huius medicinæ, eſſentiæ quintæ ſcilicet aut lapidis Philoſophorum, & artis Spagyricæ amplius dubitare nefas eſt, & de eius antiquitate ambigere: vt tamẽ eduam⁹ fucos & puluerem diſpergamus Anonymi noſtri, graues Philoſophos ac ſapientes opponemus, nòn tantùm noſtri ſeculi, ſed priſci etiã illius æui, qui erroneam illam noſtri Ariſtarchi opinionem, de nouitate huius artis (quam iniquè à Theophraſto Paracelſo exorditur) mendacij arguant. Ac in primis audiat ſummum illũ virum ac Philoſophum Hermetem Trimegiſtum, in ea exercitatiſsimum, veriſsimam ac certiſsimam artem ſpagyricam affirmaſſe, cùm ſic ſcribit in ſua tabula ſmaragdina: Verùm ſine,, mendacio certum veriſsimum id quod eſt ſu-,, petius, eſt ſicut id quod eſt inferius, & quod eſt,, inferius eſt ſicut id quod eſt ſuperius, ad perpe-,, tranda miracula, rei vnius, Pater eius eſt Sol,,, mater eius eſt Luna. Portauit illum ventus in,, ventre ſuo, nutrix eius eſt terra, & vis eius eſt,, integra ſi verſa fuerit in terram. Sic habebis glo-,, riam claritatis totius mundi. Ideò fugiet à te,, omnis obſcuritas. Hinc totam artem potes addiſcere Anonyme, ſi vales, ingenio, & fugiet à te omnis obſcuritas. Ex hoc fonte omnes alij Philoſophi ſuas experientias hauſerunt, non tantùm in lapide Philoſophico ad metalla trãſformanda, ſed etiam ad vniuerſalem illam Medicinam ſeu quintam eſſentiam extrahendam, quæ omnibus infirmitatibus mederetur, ad

quam potißimùm respexit Hermes: Ad eam spectarunt omnes omnium Poetarum Historiæ, quæ ideò dictæ sunt Fabulæ, quòd fictis narrationibus, & multis verborum inuolucris ac sub fabulis rem tàm nobilem ac pretiosam tegerent ac vulgo occultarent. Qualis est peregrinatio Iasonis in Colchos, ad vellus aureum reportandum. Qualis etiam fabula de hortis Hesperidum aurifero nemore pretiosis, vbi draco peruigil custos ac obseruator, malis aureis conseruandis inuigilabat, quem Hercules dicitur interfecisse, & aurea poma ad Euristheũ retulisse. Quæ quidem figmenta Eustathius & Suidas celeberrimi authores Græci de arte chymica interpretati sunt, cuius quidem artis tàm nobilis virtutibus ac effectis multi leprosi, epileptici, hydropici, paralytici pristinæ sanitati sunt restituti. Cuius rei fidem faciunt Albertus ille Magnus Ratisbonensis, Thomas de Aquino summus Physicus, & naturæ arcanis indagandis sagacißimus. Arnaldus Villanouanus insignis Medicus, qui Neapolitanum quẽdam Regem leprosum, auro suo potabili, restituit: de quo celeberrimus ille Iurisconsultus Ioannes Andreas scripsit in Commentariis in speculatorem, titulo de falsis, se eum nẽmpe Romæ vidisse ante ducentos & aliquot annos aurum optimum & omni examinis indicio probatißimum facientem. Quid de Paracelso dicemus, in quem tantoperè insultas, quem constat ex epitaphiis à doctißimis viris in eius obitum conscriptis, dira illa vulnera, lepram, podagram, hydoprisin, aliáque insanabilia corporis

contagia mira arte ſuſtuliſſe. Notiſsimum eſt illum publicè, ſpectante populo, Norinbergæ intra paucos dies leproſos nouem ad integram ſanitatem reuocaſſe, quod idem à nonnullis eius diſcipulis preſtitum eſt. Sed quid mirum, cùm tantæ ſint quintæ eſſentiæ aut lapidis Philoſophici virtutes, quantas ſuprà commemorauimus? Redeamus ad Philoſophos, qui Hermetem ſecuti, arti ſpagyricæ, vt omnium nobiliſsimæ inſudarunt. Hanc Zoroaſtes, Democritus, Pythagoras, Plato, Ariſtoteles, Anaxagoras, atque infiniti alij ſummi Philoſophi probarunt & ſequuti ſunt. Quid non & Chaldæi, Hebræi, Ægyptij, Græci, Arabes, ſuis idiomatibus de ea ſcripſerunt, & encomia ediderunt? Ac vt vetuſtiores omittamus, quorum ſcripta plurima exciderunt, vide Anonyme, quot & quanti Philoſophi Arabici, Græci & Latini de ea ſcripſerunt.

Arabicè ſcripſerunt Geber, Markos, Yrid, Habebaca, Yeſid Conſtantinopolitanus, Auicenna, Albumazar, Haly, Phaſes, Alphidius Morienus, Talid Babylonius, Chora, Carab, Adros, Seneca ad Adros Regem Arabiæ.

Græcè ſcripſerunt Olympiodorus Alexandrinus, Oſthanes, Pelagius Africanus, Zoſimus, Iſaac Monarchus, Theophilus Sineſius, Blenidas, Ptolemæus, Euclides, Apulejus, Heliodorus ad Theodoſium, Dardanus, Demetrius, Democritus, Ariſtoteles de mineralibus, Abbagazul Platonis præceptor, in hac arte Plato junior, peritus etiam fuit, cuius aphoriſmos Hamech & Seneca ſcholiis illuſtrarunt.

Latinè ſcripſerunt Roſinus, Florus, Ephiſtus Ioannitius Almazatus, Bernardus Comes Tremerus, qui turbam Philoſophorum collegit. Raymondus Lullus, Arnaldus Villanouanus, Ioannes de Rupeſciſſa, Clemens de ſecretis animę, Gilbertus Cardinalis, Ægidius Eromita, Andromicus Epiſcopus, Magiſter Hoſpitalis, Petrus & Durandus Monarchi, Valerandus de Boſcho, Theodorus, Petrus Villanouanus frater Arnaldi, Thomas de eſſentiis eſſentiarũm, & eiuſdem breuiloquium, Scotus, Stephanus qui librum ſcripſit de magna & ſacra ſcientia, Ioannes Daſtinus Anglus, Ripleus, Scotus, Iſaacus Holandus, Rogerius Baccho, Guillermus Pariſienſis, Chriſtophorus Pariſienſis, Dumbeleius, Abriſius, Martianus, Bernardus de Grania, Ioãnes de Viterbio, Richardus Anglicus, Bonus Ferrarienſis, Ianus Lacinius, Picus Mirandula. Taceo reliquos innumerabiles. Hos Authores, ſi euoluiſſes, dubitares ne de arte, an ſit nec ne? de eius antiquitate, ac de viribus & admirandis eius effectis. Si autem eos noſſe vis, qui perfectionem iſtius artis aſſecuti ſunt & cuius vi, admiranda præſtiterunt, lege Auicennam chimicum lib. de anima, & Vincentium in ſpiculo naturali, vbi enumeratos illos comperies, ad quorum imitationem induſtriam tuam compone. Quid enim elegantiùs, ac vtiliùs diſcat medicus, quàm ſpiritus metallorum & mineralium extrahendi ſcientiam? Quid præſtantius quàm ſubtiliſsimos ſales her-

barum, qui ſuis aquis denuò reddantur, coagulentur, ſoluantur & tandem perfectè fixentur præparandi rationem callere? quàm rerum eſſentias elicere. Nunquid hæc doctorum opera, labores & exercitationes eſſe oportere teſtatur celeberrimi illi Philoſophi Medici, Marſilius Ficinus, Amydenus, Riffius Bulcaſis, Petrus Aponenſis, Vſtadius Manardus, Fernelius, Cardanus?

Sed Cardani teſtimonium non pigebit huc inſerere cùm ad rem maximè faciat. Quòd tamen, inquit, permutari metalla poſsint, multis viſum eſt ob experimentum æris, iam ſuperius adductum. Videntur etiam permutare colorem & pondus ob ignem, quare & ſubſtantiam veriſimile eſt poſſe permutare. Creditum eſt etiam quoſdam id feciſſe, vt apud illuſtriſſimum Venetorum Principem, paucis ante annis aſſiſtētibus ſapientibus ciuitatis à quodam Taruiſino Pharmacopola, cuius rei manent adhuc veſtigia. Cúmque herbarum ſpecies quædam inuicem permutentur, haud mirum videri debet metalla permutari poſſe. Verùm (poſteà addit vt inexpertus) non omnia poſſunt inuicem permutari (deinde ſubijcit) ſolùm illud dubium eſſe, an argentnm in aurum poſſit mutari, quod fieri poſſe exiſtimo. Nam argento, vt aurum fiat, deſunt denſitas, ob quam pōderoſius fieri oportet, & color. At hæc metallo addi poſſunt. Si denſius reddatur argentum, pinguedo abolebitur, & ignibus melius reſiſtet, atque vt dixi pondus acquiret. Hæc ex Cardano, quem experientia rerum magiſtra

ita esse docuit, verùm dum ad trutinam suæ rationis vult artificium illud expendere, ibi hæret incertus (etsi veritatem ab illo extorqueat aspectus artificij,) immemor Alberti illius magni sententiæ dicentis: De transmutatione horum corporum metallicorum, & mutatione vnius in aliud non est Physici determinare, sed artis, quæ est Alchymia sed de his satis, hoc vnum addam in corollarium: si nulla sit ars Chymia, aut incerta vel falsa, vt tu vis, Suidam authorem grauem cum multis aliis mendacij perfrictâ fronte insimulas, qui scripserit, Chymiam esse auri & argenti confectionem, cuius libros omnes Diocletianus, subacta Ægypto, perquisitos exusserit, ne iis amplius confisi, ex affluentia pecuniarum, quam inde sibi comparabant Ægyptij, nouas res in Imperium Romanum molirentur, & ab eo desciscere sinerent. Quòd si ea asserenda esset Iurisconsultorum doctiss. iudiciis ac sententiis, quibus temerario tuo arbitrio refragaris, dies nobis deficeret ad eorum sententias citandas in veritatis eius & antiquitatis confirmationem.

Sic enim Oldradus Iurisconsultus lib. cons. cap. 74. & Ioannes Andreas, Chymicam artem, quam Alchymiam vocant, veram esse probant, nec prohibitam: nec metallum vnum in aliud transmutari inconueniens esse. Videmus, ajunt, quòd quandóque ex re mortua producitur viua, vt licet ex vermibus conspicere, ex quibus producitur sericum, & aliis pluribus, & ex herba producitur vitrum, multò magis ex metallis, in quibus maior est conuenientia & simili-

tudo.Nã,(vt ipsi aiũt, … habetur in lib, de proprietatib. rerum, cap. de Alchymia) omnia metalla procedunt ex eodem principio, scilicet ex sulphure & argento viuo. Cùm ergo ars imitetur naturam ar.ff.de adopt. l. si adoptio non videntur isti Alchymistæ peccare. Nam cùm sint quasi ex eodem principio, scilicet ex sulphure & argento viuo, in similia, in habentibus symbolum, facilior est transitus. Insunt enim (vt dicit August. lib. de ciuitate Dei) quem iam citauimus, rebus corporeis occultæ seminariæ rationes, quibus cùm data fuerit opportunitas temporalis & casualis prorumpant in species suis motis & finibus.

Hîc vides Anonyme, & rationes, quibus ars certa & vera esse probatur, & artifices quos iniquè suo supplicio tuo mulctãdos velis, cùm non peccent.

Audiamus adhuc sapientem Iurisconsultũ, qui de veritate huius artis pronunciet. Sic Fabius de monte S. Seuer. in tractatu de empt. & vend quæst. 5. nu. 8. Quæritur inquit, an Alchymista, vel faciens Alchymiam puniendus sit de falso. Dicas (inquit) quòd non : quia est ars perspicaci ingenio inuenta, vbi expenditur tantum pro tanto & tale pro tali siue aliqua falsificatione formæ vel materiæ. Albericus de Rosate in diction. in verbo Alchymia, postquam vtrinque multa disputauit, & allatas in contrariam partem quæstiones exposuit, sic tandem concludit.

„ Nec dicunt (Alchymistæ) vnam speciem
„ immutari, non aliam, vt eis imposuitur,
„ quia hoc non est possibile: Sed dicũt, quòd
„ ex vna specie metalli potest alia species trãs-
„ ferri, vt aurum vel argentum, nec hoc est in-
„ conueniens. Nam videmus aliquando ex re
„ mortua produci viuam, vt in omnibus pro-
„ ducentibus sericum, & ex herba produci
„ vitrum: multò magis in metallis, in quibus
„ maior est conuenientia. Deinde multa sub-
„ ijcit ac tãdem concludit. Cùm ergo ars imi-
„ tetur naturam, ff. de adopt. lege adoptio,
„ non videntur Alchymistę peccare, si per vir-
„ tutem herbarum, lapidum vel elementorũ,
„ faciunt de stamno argentum, nam cũ sint
„ ex eodem principio, in similia, in habenti-
„ bus symbolum facilior fit transitus. Ipse
Guido Papa in singul. 388. ff. de his sic quę-
stionem resoluit, cùm dicit: De his qui fa-
„ ciunt Alchymiam, vtrum debeant puniri?
„ Dic, quòd non, dum tamen faciunt sine ali-
„ qua falsitate materiæ vel formæ, quia est ars
„ pro ingenio adinuenta, tanquam à Philo-
„ sopho.

Si plura desideras lege Oldradum in consil. Ioan. Andr. Ioannem de Platea, Albertũ Brunum, Andream Iserinum, Franc. Hottomanũ, & complures alios qui doctissimè pro veritate artis tuenda, consilia sua explicarunt,

Quid igitur restat, quàm vt tu Anonyme, resipiscas, nec in naturæ lucem amplius, ipsámque chymiam naturalem Philosophiæ meliorem partem admirabilem, humanóque generi

prorſus neceſſariam eructare ſtudeas, Quam vt ſuprà diximus Hermes Triſmegiſtus veram ſine mendacio, certam, veriſſimam appellat: & quam probant Plato, Euſtathius, Suidas, Solinus, Strabo, Plinius ac innumeri alij, quorum plurimos ſuprà recenſuimus, quibus fidem derogare ſit nefas.

Quibus remediis morbi ſint medicandi, breuis certáque diſcuſsio & deciſio.

VÆSTIONEM agitas, Anonyme, an ſimilia ſimilibus curanda ſint, an contraria contrariis. Deinde ſtatim ex Hipppocratis & Galeni teſtimoniis infers, contraria contrariis, non ſimilia ſimilibus eſſe medicanda: ſi deeſſent tibi authoritates, prorſus vbique obmuteſceres. Quid enim tu ex tuo liberè philoſopharis, cùm tantùm ſis Galeni & Hippocratis tranſcriba? aut potiùs tantorum authorum inſignis ſcriptorũ adulterator. Primum medentis conſilium eſſe dicis inuenire remedium, quòd depellendo morbo ſit accommodatum. Suprà dixiſti facilem eſſe Medico remediorum inuentionem, modò ſit illi morbus exploratus. Primum igitur medentis conſilium eſt exploratam habere morbi naturam. Vide quàm parum tibi cõſtes. Certum eſt enim non eſſe Medicum eum qui morbum tantum nouit remedium tamẽ ignorat. At qui contraria contrariis ſimul curanda eſſe affirmat, is nunquam morbi remedium fa-

cilè inuestiget: nec eam fuisse Hippocratis mentem paulò post docebimus. Morbos oriri ex dissidio principiorum, certum est & quotiescunque principia illa à sua temperie discedunt (quàm vocant intemperiem) ac vnum ab alterius consortio separatum, seorsim domicilium figẽs, morbum parit. Dum enim aliorum permistione destituitur, quæ simul iuncta concordiam fouent, bellum tunc corpori indicit, nullis coercitum frænis: Nec putes me hic qualitates simplices & nudas intelligere, sed essentias ipsas, in quibus vigent: illæ δυνάμεις Hippocraticæ, quæ sanitatem incolumi suo balsamo tuentur vel eam deperditam restituunt. Sic enim Hippocrates dicebat πάντα ἀπὸ δυνάμεων γίνεσθαι, τὸ θερμὸν ψυχρὸν, ὑγρὸν. ξηρὸν non esse μεγάλην δύναμιν ἔχον. Propterea illa profligãdorũ morborũ viribus carere. Cùm ergo in essentiis semina & proprietates, tùm sanitatis tùm morborum delitescãt. Sequitur illa essentiis quoque esse fouenda, non qualitatibus: Quæ essentiæ, cùm meri sunt spiritus agentes, spiritibus etiam non corporibus, quæ dissimilia sunt, aut si vis contraria, debellandi sunt. Sed hic nobis non hærendum, aut longiùs progrediendum. Asseris omnia ex elementis constare, ergo & corpora nostra. Si autem elementum aëris patitur in nobis, an elemento terræ succurretur illi? Cur aduersus pestem nulla propemodum medicis remedia occurrunt? An quòd nulla sint (hîc in Dei iudicia insurgere nõ est animus, qui medicamentis virtutẽ detrahit cùm vult, vel iis benedicit) nequaquã, sed quod

perperā & inepte ab insciis medicis, pestis causas & originē ignorātibus, opponātur. Etenim cùm pesti ex cęlo grassanti medicamentū opponūt ex terra, aqua aut aëre petitū, aut si ex terra ducenti originē aqueū. Quid mirum si nullus effectus inde sequatur, cùm non ea quæ sese mutuò pellunt & fugant committenda sint? sed ea quæ facile conueniūt & colligātur? Quomodo enim cælo terra misceatur, in subsidiū cæli laborantis aut cælū terræ, inter quæ tāta distantia, est quanta inter diuisibile & indiuisibile, vt loquebatur Plato? Cælestia ergo cælestibus, aquea aqueis, & terrestria terrestribus cōmittenda sunt, non contrà; nullo alioqui amplexu cōuenire possunt. Nota igitur Anonyme cælū, aërem, aquam & terrā in nobis cōsistere, sed aliquid aliud præterea lōgè excellētius, metaphysicū nempè quoddā corpus, quod omnia alia in tēperatura cōseruat, cuius robur omnia in officio continet. Imbecillitas verò & defectus sinit illa diffluere ac euagari. Quid igitur in hoc certamine agēdū, quàm metaphysicū illud corp⁹, hoc est naturæ balsamū in vigore & robore suo fouendū, vt reliqua alia sibi subiecta, & quibus vitā elargitur, in suo statu integra firmáq; tueatur & cōtineat? At quibus eius imbecillitas, aut defectus instaurabitur, quàm similibus? an oleū increscet aquâ impositâ? Nūquid potius hostis hostē pellit, vt amic⁹ amico auxiliatur? Omnes ægritudines inde proficiscūtur, in corpore nostro in quacunque corporis parte insideant: quòd balsamus naturæ, vita, & munia illic deficiat. Quid igitur agendum, quàm vt imbelli amico opem feramus? Dicebat Hippocrates

lib. de flatib. famem morbum esse. Etenim quicquid hominem torquet, morbi meretur appellationem. Remedium verò huius morbi est, quicquid famem sedat: atqui talia sunt alimenta, quibus idcircò curandus morbus. Ergo Hippocrati alimẽta remedia sunt. Sed quare dicentur alimenta medicamentosa, nisi quatenus proprietates habent naturales, balsamo naturæ congruentes, non cõtrarias, ex quibus vires eius imbelles corroborantur, & defectus eiusdem instaurantur? Eadem ratione & potus sitim sanat. Cur & vnde istud nisi ex eo, quòd, quemadmodum nutrimentum idem est cũ nutrito. *Sic sitis cum humore desiderato vel cum potu eadem est*? Hinc dicimus nos, parentes nostros edere quotidiè, quòd eadem sint illa ex quibus constamus, & ex quibus viuimus. Vide igitur quàm iniquum sit iudicium tuũ, quo contraria contrariis vis applicari ad corroborandum naturam, vt morbos à se expellat. Quę si ab hoste auxilium peteret, nunquam non in peius periculum rueret, quàm si tantùm sibi cum morbo res esset? Nec tamen reiicimus dictum Hippocratis dicentis, contrariorum cõtraria esse remedia, ablatione videlicet impuritatum morbidarum, & virium ac balsami innati instauratione, nõ calefactione aut refrigeratione, humectatione aut exsiccatione, non abstersione, incisione, attenuatione, & id genus aliis Galeno nimirũ tritis, & familiaribus. Sed cum Hippocrate idem sentimus, famem nempè cibo, sitim potu, repletionem euacuatione, inanitionem refectione, laborẽ quiete, & quietem

&quiete͂ labore curari. quę quide͂ ab illo no͂ intelligu͂tur, vt à Galeno expon͂utur, qui ad nudas illas qualitates de quibus Hipp. lib. de antiqua medicina, contrarietates illas accommodat, cùm medicina nihil aliud ſit quàm appoſitio eorum quæ deſiderantur, & ablatio illorum quæ redundant, vt rectè etiam ſentit hic Galenus. Sed longè aliud maius concipit Hippocrates, nempè vt morbus propulſetur, corroboratâ aduerſus hoſtem naturâ: quæ cùm ſola ſit medicatrix morboru͂ ſimilibus iuuanda eſt, & expetitis remediis, vt morbi morborúmque ſymptomata leniantur & mitigentur: quemadmodum fames & ſitis recreantur & ſedantur his remediis, quæ auidè expetunt. At hoſtilia non appetuntur, ſed amica & familiaria. Quis enim eſurienti filio aut petenti panem, ſcorpionem offerat? Conſentanei igitur & ſimiles liquores exhibendi ſunt, ſimiliáque alimenta, quæ deſideratã quietem naturæ redda͂t: Ex eodem enim fonte & eadem familia remedia quæ ſint ſimilia ac conſentanea porrigenda ſunt. Neque enim ſitientes febriu͂ ſpiritus recreandi ſunt Syrupis, ſacharatis, ptyſana ſola, aut vino: quòd non ſint eiuſdem familiæ cum illis: Idcircò nec amici familiares, aut cognati: ſed iis liquoribus acetoſis, qui ex eadem gente prognati ſint, qui ſint ſpirituales, non corporei, quales iſti ſuperiores, quorum guttæ aliquot, ſi ſitienti offerantur, confeſtim ſitim ſedaturæ ſint, & ad ſuam requiem, eiuſmodi laborantes ſiti ſpiritus, reuocaturæ. Haud ſecus vigiliæ, dolores, calores ſanantur. Cùm enim ex ſpiritibus fiant

ſitientibus,id eſt aliquid ſibi ſimile, quod deeſt appetentibus, nunquam ij ſedabuntur, nec quieſcent quin quod requirunt obtinuerint, & defectũ ſuum reſarcierint. Proinde & rectè Hippocrati dicuntur contraria, & Hermeticis ſimilia remedia. Similia quidem,quòd ex eadẽ naturæ anatomia hauriantur, continentia, proprietates, virtutes, tincturas & radices ſimiles. Contraria verò quòd defectus reſarciant,& deſideria,amica ſaturitate expleant,ſpiritus &impuritates conſentaneas delinientes, & earum conſumptiones ac ablationes molientes. Propterea in naturæ anatomia hæ locutiones, &ſi videntur ſibi diſſimiles & inter ſe pugnantes, congruè tamen recipiuntur & admittuntur. Contraria videlicet contrariorum ſunt remedia,& ſimilia ſimilium. Sed vt ad principia noſtra,ad elementa nempè, vel ad tria illa, hypoſtatica & formalia primordia corporum redeamus,ad ſal nempè, ſulphur & liquorem ſiue mercurium, cùm ex illis omnes ferè morbi graues pendeãt, vt ne peſtis quidem extrinſecus aduolãs,graſſari poſſit in hominem,quin aliquod iſtorũ aggrediatur.Nõ ineptius feceris, ſi morbo mercu.laborãti, remedio ex ſulphure petito ſuccurras,quàm ſi oleũ aquę immiſceas, quæ inter ſe expertia ſunt mixtionis &vnionis. Sic ſulphureis morbis,ſi mercuriali medicamẽto opitulari contendas,aut ſalinos,aliorum auxiliis propulſare velis.Iſta enim non poſſunt ſe mutuo amore complecti : inter ſe tàm diſſimilia,vt colligari vnquam inter ſe, vt corpori mederi queant, niſi Metaphyſico illo & æthe-

reo corpore, balſamo nempè omnibus rebus communi in amicam pacem & vnionem vincirentur. Mercurio igitur laboranti mercurialibus remediis auxiliandum: vt epilepſiæ, apoplexiæ, vitriolatis & ex aqua petitis remediis: ſulphureis, ex eadem familia adductis auxiliis ſuccurendum: & ſalina, ſalinis adaptanda. Sic ſimilia ſemper ſimilibus conuenire & curari, ratione & experientia doceberis. Poſſemus dilucidiora iſthæc reddere, & pluribus rationibus ac exemplis rem totam, oculis ſubijcere: Sed quorſum omnia tibi præmandamus, & in os ingeramus, vt nullo negotio tibi cadant in ventriculũ? cùm etiam vbiq; in meis ſcriptis iſta ſatis enucleata reperias. Lege, veritatíque iampridem tibi illuceſcenti ſedulò inuigila: nec pudeat didiciſſe etiam in extremo ſenio, ſi quid habeas mihi ignotum, gratum facias, ſi obtuleris mutuo. Quæ vera ἀδελφία inter Medicos eſſe debet, rantoperè ab Hippocrate commendata.

Atque hæc de tuis examinibus ſint ſatis. Cæterùm iudicium ſcholæ veſtræ Pariſienſis, quod tuæ Apologiæ ſubijcis, puto à te ſolo eſſe confictũ. Quî enim ſexag. ſapientes medici tàm abſurdè vno cõſenſu hallucinentur? vt librũ meum, qui Hippocraticam diſciplinam redolet, de Alchymia inſcribant, & eum tanquam Chymicum aliquod artificium damnent. Quis non videt hæc prorſus eſſe à proborum virorum ſententia aliena? Et ſi quæ adiunxi in vtilitatem & ornamentum medicinæ, magnis vtique vigiliis, laboribus & colloquiis clariſſi-

morum totius Europæ Medicorum comparata:quæ palato ſuo nō arrideant, non idem omnibus condimentum placet, non idem omni palato guſtus hæret, ſinant alios frui pacificè. Quis te igitur ſapientum Medicorum,quos temerè tuæ audaciæ fautores appellas, pacato animo ferat? Tui igitur ſimiles potiùs iudicauerim,factum tuum probaſſe, quos tu vt Comicus aliquis Προσωποποιΐα in hanc temeritatis tuæ ſcenam introducis,quàm vniuerſam Academiam medicam tàm celeberrimam tàm iniuſto decreto ſubſcripſiſſe.

Ἀνέχου igitur poſthac, καὶ ἀπέχου, vt in te obiter torqueatur ſapiens illud dictum iudicibus adſcriptum, quo tu quoque in poſterum iure ſapere, & in officio verſari diſcas, ne tibi hoc alterum opponi poſſit. Ne ſutor vltra cre-

FINIS.

AD LECTOREM.

HOC meum opusculum, amice Lector, ante quatuor menses in manus tuas peruenisset, si nulla occurrissent impedimenta, quæ à Typographia huius Vrbis ipsum exclusissent, aut saltem remorata essent: quæ quidem partim à nonnullis mercatoribus Librariis mihi iniecta sunt, qui cùm de illo excudendo fidem mihi dedissent, quam verbis fouebant, sed re ipsa eludebant, tandem sententiam mutarunt: ac ab eius impressione excusationem prætexuerunt, quod quibusdam huius Vrbis hominibus displicere suum laborem, & illis hoc nomine odio esse nollent: partim à nonnullis aliis, qui de precio mecum conuenire non potuerunt, quòd maioris Typographiam suam, quàm par erat, æstimarent. Quàm verè id loquar, testari possunt Librarij insignium Mercurij & Plantinianæ officinæ. Atque idircicò prototypum operis in aliud tempus seruare coactus sum, vt scilicet Typographo ei committerem, qui mea opera typis excudere ad-huc solitus est. Veruntamen quùm amicorum meorum quidam procrastinationem eius edendi tàm diu ferre non possent, & eius lucem vrgerent, allatis vndique in hunc finem quàm validissimis rationibus, sed præsertim quod aduersarij quidam mei diuturni mei silentij trophæum ac victoriã etiã sibi arrogarent & euentillarent stetit animo tandem primo quoque tempore ipsum prælo subiicere. Cuius vtique impressio tanta præcipitatione absoluta est, ne scilicet ante eius perfectionem fama de illo vspiam volitaret: vnde maius illius excudendi

nasceretur impedimentum, nec non vt ad nundinas Francofurdenses exemplaria comportari possent, vt multis mendis carere non potuerit, nec characterum varietate, dum multis Typographis frustulatim folia distribuerentur exaranda, quibus adesse omnibus & correctioni erratorum incumbere, vno & eodem tempore non potui. Vnde rogatum te volumus Candide Lector, vt tot erratis iisque non leuibus ignoscas, præsertim vbi Solæcismi quidam tibi occurrent, quos ex tanta festinatione non licuit emendare. In hoc vt spero futurus es æquior, qui meæ culpæ aut ignorantiæ non tribuas, quod temerè Anonymus noster & inuidiosè nimis ausus est alibi mihi adscribere: vnde tanquam tutissimo clypeo & ad victoriam comparandam certissimo se protegere conatur, dictioni potius, vt grammaticulus aliquis, non sententiæ, vt Philosophus & Medicus inhærens, aut attentus. Sed quanta hoc partim ignorantia faciat, partim inuidia, palàm est. Ignorantia quidem, quòd huius scientiæ & argumenti planè sit inscius. Inuidia, quòd ante viginti quinque annos, cùm Sclopetarium nostrum atque alia scripta Latina, si euoluere voluerit, satis viderit, an benè & congruè loquamur nec ne: & cùm doctis omnibus aliis sermo noster acceptus fuerit, hic solus delicatulus condimento sibi velit suauius reddi. At vt tandem delitias hominis amputemus, hoc est, erratorum censuræ immorandi (quâ arte iubilant præsertim soli Grammatici) ansam illi omnem eripiamus: quæ cùm, vt diximus, ex præcipitatione typographiæ magno numero irrepserunt, siue in metathesi verborum, mutatione sententiarum, dictionum omissione, siue peruersa multis in locis distinctione, cuius confusio, sententiam ipsam

ni erturbat, aut etiam deprauat : cùm in illis igitur multísque aliis obliquè positis emendandis, omne prorsus tempus mihi denegatum sit, nunc tamen maior otio erroribus saltẽ craßioribus in integrũ restituendis ita sedulò inuigilaui, Vt ni fallor antagonistæ nostri carpendi studium omne concidat, alibíque delectationẽ & delitias suas quærere cogatur. Hoc igitur (amice Lector) copiosiore, quàm par fuit, errorum indice fruere, & nostram negligentiam aut inscitiam ex Anonymi nostri more hîc incusare desine iterum precor. Cæterum eadem ipsa Typographi in excudẽdo opere præcipitatio effecit, Vt quas pag. 203. prioris tractatus, Antimonij & quorundam aliorum metallicorum remediorum præparationes in morborum curationẽ præstantißimas polliciti eramus, & quarum singulare caput delineaueramus, earum exhibendarum fidem exoluere non potuerimus: veruntamen eas (fauente Deo) in alteram editionem omnibus his mendis expeditam, ac idcircò tersiorem, reiectas, candidè ac beneuolè, ex illa altera impreßione expectabis. Vale, amice Lector, & me ama.

Errata sic corrigito.

IN Epistola dedicatoria pag.3.l.11.le.*quin* li.12.post *contenta* adde *sed*.pag.4.li.6.post *essentiæ* adde *vncias*. pag. 5.li.penult.le.*morem*. In Præf.ad Lectorem. pag.1.li.6.le. *frustulatim*. pag.3. post *sit* adde *quod*. li.26.le.*ac*. p.5. li.1.le. *cu: ~ cōflictato*.l.5 post *administrata*, dele *cui* & li.6.le.*quin*. & li.9 post *cùm*, adde, *ego* & dele *cùm eo*. pag.7.li.14.le.*ipsius*.li.19.le.*vt quæ*.pag.8.li 11.le *fuerit*. li.23. post *videntur* adde *vt*. li. 30. leg. *addiscere*. & li. vltimâ leg. *decertatur*. & pag.9. li.1.le.*quo*. pag.15.li.18.le.*fustibus*. pag. 16.li 14.le.*ei*. pag 19.li.29.le *faciant*. pag.21.li.7.le. *Calistæ*. pag.29.li.28.le.*labris*. & li.vltima leg.*vbique*. pag.30.li.17. dele *é*.pag 32.li 15. le.*vllam*.pag.33 li.7.le.*quamdiu*.pag.36. li.6 le.*inprobationem*.pag 43 li.vltima.le.*toti*. pag 44.li.13. le.*quotum*, pag.47.li.27.le *notans*. pag 50.li.24.le *iulepis* pag.51.li.27.le.*eruncandam* pag.53.li.26.le.*psyllio*.pag.55.li. 1.le *refigere*.& li 18.le.*vasis*. & li.25.le.*remediis vehemētibus*. & li.27.post *popria* adde *vi* p.56 li.2.le.*oleo*.& li.3.l.*vt quæ*. li.18.le.*finunt*.pag.57.li.9.dele *esse*. pag.60.li.vlt.dele *vt*. pag.61 li.11.le.*blandiatur*. pag.64.li.26 .le.*Colocyntis*, *solutiuum*.pag.66.li.5.leg.*validissima*.pag.68 li.vlt.le.*præparandorum*. pag 69 li.12.post *causa*, adde *est*. pag.73.li.27.dele *sua*. & li.28. post *ostentationem* adde *eius*. pag.74.li.13.le. *grauius*.pag.78.li.6.le.*alui*. pag.79.li.5.le.*& e*. pag.82.li. 17.le.*continent*.pag.83.li.8.le.*arsenicalis sulphurei*, pag.85.li. 10.le.*illa*,& li.13.dele *&* & li.penult.le.*possint*.pag.86.l.28. le.*ex*.pag.89.li.5.le.*mundatum*. pag.90 li.13.le.*amarore*. & lig.20.le.*virus*.pag. 91.li 16.le.*traducenda*.& li.17.*transplātanda*.pag.93.li.5.le.*respuat*.pag.94.li.penult.le.*aloephanginis*.pag.95 li 26.le.*perfusá*.pag.97.li.4.le.*aqua*. & li.5.le.*exhalet* li.15.le.*masticis*.pag.98.li.24.le *vtrum*.pag.105.li.1.le. *proculcare ac reiicere*. pag.108.li.penult.le. *occulta qualitate*. pag.109.li.10.post *loquutur*, adde *tribuit*.li 14.le.*concludendum*.& li.vlt.le.*perfuderūt*.pag.110.li.22.le.*minimam*.pag. 111.li.7.le.*admittuntur*.pag.114.l.21.le.*mœnibus*. pag.121.li. 12.le.*habuerunt*. & li.29.le.*nunquid*. pág.123.li 20.le.*genuinam* pag.124.li.23.post *orationem*, adde *nostram* pag.125.li. 23.le.*suis*.pag.130.li.20.le.*diffiniuntur*.pag.131.li.7. le.*tactu*.

pag.132.li.14.le.*formalis*.pag.134 li.24.post *tùm*,le.*in*.pag. 135.li.3.le.*suppresserit*.& l.15.le.*deturbabo*. pag.137.li.7.dele *instar*.li.13.le.*farto*.& li.14.le.*inducentibus*.pag.138.l.1.le. *absynthij*.pag.139.li.8.le.*vel sua dualitate contentus,in*.& li.penult.le.*tantillo* pag.140.l.16.le.*præsentiùs*. pag.142.li.15.le. *si,siue*,pag.143 li 2.le.*febritibus*. li.7. dele *sibi*, & adde *esset*. li.21.loco *tùm*,le.*etiam*. pag.145.li.26. post *interrogationes*, adde *istæ*,& li.vlti.le.*subuersis*.pag.146.li.12.le.*retaliationis*. pag.147.li.1.le.*in quo*, & li.13.post *sumus*,adde,*suo loco*. sequēti linea,dele *suo loco*.pag.148.li.17.le.*contenderunt*.pag. 152.li.8 le.*permanerent*.pag.153.li.3.le.*spiritus*.pag 154.li.14. le.*diffiniatur*.li.18 le.*naturale* pro *corporale*.&li.27.le.*definit*. pag.158.li.19.le.*operandi* pro *aperiendi*.pag.160.li.24.le.*doctiùs*.pag.163.li.21 post *principijs*,adde,*amoris*.pag.165.li.31. dele *que*.& li.32 le.*promanet*. pag.167.li.25.le.*spiritui* , pag. 168.li.8.le.*suâ humiditate,& liquiditatem mercurij suâ viscositate*. pag.169.li.1.leg.*orbum*. pag.172.li.2.le.*procreatorum*. pag.173.l.14.le.*debemus*.pag.174.li.4.le.*fit*.pag.175.li.8.leg. *eliciatur*. pag.177.li.3.le.*Cœlum*. pag.178.li.5.le.*separationi*. & li.15.post *incorrupta* adde (,) & le.*quinta*. pag.181.li.25. le.*anatomia*.& li.28.post *inuestigatione* adde (.) & le.*Eorum*. pag.182.li.3 le.*luscus*. pag.183.li.13.le.*differentia*. pag.185.li. 32.dele *in inferiora elementa*.pag.187.li.4.le. *degenerarint*. li. 18.le.*therenia bim*. li.28.le.*fauum*. pag.188.li.19. le. *naphtæ*. pag.189.li.8.le.*natura*.pag.191.li.12.le.*quo*. pag.192.li.23. le. *essentiæ*.& li.28.le.*mercury*.pag.193.li.12.le.*at*. & li.19. post *reddatur*,adde *ac*.pag.194.li.29.le.*quaternarius*. pag.195.li. 11.le.*condensationis*.& li.25.le.*solutionésque*. pag.196. li.22.le. *dissecuerimus*. pag.197.l.12.post *instar*,adde,*dulcedinosi cuiusdam*. & li.13.le.*filtrationibus* .pag.198.li.24.le.*cerni*. pag. 199.l.20.le.*redintegrati*.& li.23.le.*ablutus*.pag.203.li.penul. le.*corruptionisq́;*.pag.205 li.31.le.*ac*.pag.206.li.17.le.*Maij*. & li.21.loco,*&*.lege *ex*.pag.207.li.vlt.le.*centuplo*.pag.208.li. 12.le.*Amanuensem*.pag.212.li.3.le.*abietum*.li.20.le.*oleracea*. pag.215.li.9.le.*habens aceti*,& li.16.le.*guaiacum*. pag.216. li. 5.le.*siliquarum*.li.27.le.*guaiacinus*.pag.217.li.13.post *feriunt*, adde *licet*.pag.218.le.*olfecerit*. pag.219.li.4.dele *autem*.& le. *hic*.& li.vlt.le.*qui*.pag.221.li.6.le.*referuntur*.& li.7.le.*conflagrationi*.& li.12.le.*dicuntur*.& li.16.le.*at quòd*. pag.222.li.16. le.*Philosophis*.li.23.le.*exprimeret*. pag.223.li.1.le.*illorum*,&, *inculcent*.& li.24.le.*cerebrum*.pag.224.li.16.le.*quod*. & li.21.

le.*ac oleaginosum*.pag.225.li.2.le.*tria*.pag.227.li.18.le.*Alchymista*.pag.229.li.3.le.*caloris*.& li.5.le. εὔχυμος pag.233.li.30. le.*croci*.pag.236.li.1.le.*aqueis*.li.9.le.*distensione*.li.10.le. *colicos*,&,*nullo*.& li.vlti.post *imis*,adde *naturæ*.pag.237.li.7.le. *nequeunt*.li.9.dele *cursim*.li.27.le.*inundationi*.& li.vlt.le.*insultat*. pag.238.li.4 le.*sinat*. pag.240.li.6. dele *contemperamentum*. pag.257.li.9.dele *earum*.li.16.le. *ex*, loco *&*.& li. 28.le.*in ipsum*,loco,*illius*.& li.30.le *afficiatur*. pag.246.li. 11.le.*obtineant*.pag.247.li.29.le.*falsuginoso*. pag 249.li.22.le. *ditati*,& li.31.le.*falsuginosum*.pag.252.li.18.le.*digreßi*. l.20.le *acremque*.pag.253.li.4.le.*vtrique*.li.27.le.*genuinum*,pag.254. li.6.le.*confugere*.li.15.le.*rubra*.pag.255.li.r.le.*in eo*. pag.256. li.4. post *clarißimam*, adde *afferet*. pag.257.li 3.le *acescit*. pag.259.li.14.le.*traiiciendo*.pag.260.li.6.le.*controuersia*. pag. 261.li.7.le.*volatili*.li.13.le.*prorrumpent*. li.16.le. *essentia*. pag. 262.li.23.le.*imprudenter*.pag.265.li.19.le.*inducuntur*.li.pen. post,*salis*,adde *copiam*.pag.267.li.1.dele *&*.pag.268 li.18. le.*attigerūt*.li.31.dele *aliquot*. pag.275.li.2.le.*commodissimus*. pag.278.li.14.le.*calcem*.*&* dele *quæ*.li.27.le.*quam*. pag.283. li.7.dele *nisi*!& le.*vt*.pag.285.li.8.le *graculi*.pag.288.li.13.le. *torrefactum*.pag.293.li.21.le.*genuinæ*.pag.295.li.10. post *conualuit*,lege *vt*. pag.301.li.19.dele *Deo eius*, & le.*Dei*. pag. 302.li.21.le.*noxiis*.pag.303.li.16.dele *differemus*, & le.*contexemus*.pag.304.li.27.le.*quam*.pag.305.li.11.le.*genuina*.li.12. le.*legitimus*.pag.306.li.2.le.*admittit*.pag.307.li.3.le.*cuidam* pag.308.li.5.le.*habeamur*.pag.309.li.4.le.*calumnietur*.pag. 311.li.19.dele *vt*.li.29.dele *erit*,& le.*vt*.pag.312.li.1.le.*genuinorum*.li.8.dele *&*.li.9.post *posteros*,le.*saltem*.

Errata secundi Tractatus.

PAg.2.li.12.post *igitur*,le.*Anonyme*. pag.7.li.18.le. *quiescere*. li.28.le. *κράσεσι*. pag.8.li.19.le.*respuat*. li.21.le. *expendat*.li.22.le.*olfecerint*.pag.9.li.16.le.*ignorantiam*.pag. 14. li. 10. le. *seu*. pag.19. li. 27. le.*potentiores*. pag.20.li.5. le.*loquuntur*.li.30.dele &.pag.24.li.21.le.*habeto*.pag.26.l.27. le.*dissecentur*.pag.27.li.13.le.*modo*.li.17.le.*pendent*.pag.29.li. 24.dele *spero*.& le.*res habet*.pa.30.li.5.le.*confectioni*.li.8.post *auri*,le.*potabilis*. pag.33. li.r.le.*sed vtilitatis*,pro *sedulitatis*,

Pag.36.li.6.le.*viuúmque*.pag.37.li.1.le.*folia*.li.12.le.*putes*. li.31.le.*animæ*.pag.38.li.24.le. *rerum*.pag.39.li.6.le.*ipſum*.li.31.le.*ſimilia*.pag.42.li.5.poſt *cælum* le.*rerum*. li.15.le. *efficienté*. pag.46.li.2.poſt *ſanguinem*,adde *ac*. li.3.poſt *ſpiritus*,dele *ac*.li.26.le.*res iſta*.pag.47.li.4.dele *effectus*,&le.*aut*.li.15.le. *anhúc-ne*.li.25.le.*pati*.pag.49.li.8.le.*Petro de Apono*.pag.51. li.23.le.*rarefacit*. pag.53.li.6.le.*eluamus*. pag.54.li.5. poſt *pretioſam*,adde *arte*.l.13.le.*tuliſſe*.li.20.poſt *&* le.*in*.pag.55. li.13.dele *ſecuti ſunt*,& l.*amplexi ſunt*.li.31.dele *peritus* & le. *verſatiſsimus*.pag.58.li.18.dele *ſinerent*,& le.*deſinerent*.pag. 59.li.17.dele *ſuo*.li.27.le.*ſine*.pag 60.li.2.le.*mutari in alium*. pag.62.li.7.le.*figit*.li.25.le.*at*.pag.63.li.30.le.*mumia*.pag.64 li.4.le.*talia*.li 29.l.*nimium*.pag.65.li.18.le.*offerat*.pag.66.li. 24.l.*mercuriali*. pag.67.li.30.le.*ſi quadam*. pag.68.li.2.le. *ipſorum*.

Extraict du Priuilege du Roy.

PAr grace & priuilege du Roy il eſt permis à IOSEPH DV CHESNE ſieur de la Violette, l'vn de ſes Medecins ordinaires, de faire imprimer vn liure intitulé *Ioſ. Quercetani Doct. Medicique Regij. Ad veritatē Hermeticæ Medicinæ ex Hipocratis etiam veterúmque decretis, ac therapeuſi propugnandam, aduerſus cuiuſdam Anonymi Phantaſmata dilucida Reſponſio.* Et deffences ſont faictes à toutes perſonnes de quelque eſtat, qualité & condition qu'ils ſoient d'imprimer ou faire imprimer, vendre ou diſtribuer ledit liure durant le temps & terme de dix ans ſans le conſentement dudict ſieur de la Violette, à peine de confiſcation, d'amende arbitraire, & de tous deſpens, dommages & intereſts. Voulant ledit Seigneur qu'en mettant vn extrait deſdites lettres de priuilege au commencement ou à la fin dudit liure, elles ſoient tenuës pour ſuffiſamment ſignifiees, comme plus amplement eſt declaré en icelles. Donné à Paris le 19. iour de Mars 1604.

Par le Roy en ſon Conſeil

POTIER.

Ledict Ioſ. du Cheſne Sieur de la Violette a permis à Abraham Saugrain Marchand Libraire Iuré à Paris de faire imprimer vendre & diſtribuer le ſuſdit liure, durāt le temps porté par ledit Priuilege, & pour ceſt effect luy a cedé & tranſporté ſon droict.